

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

Collaborative Integration Models to Promote
Lifelong Learning through Sustainable Learning City

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิรากรณ์ ธนิตเบญจสิทธิ์
นายวัชรพล มาลัยวงษ์

หัวหน้าโครงการ
นักวิจัย
นักวิจัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ แนวปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้กรณีศึกษาจากเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ 2) เสนอรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นกรณีศึกษาจากพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้ที่มีบริบทแตกต่างกัน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ประเทศสวีเดน เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ จังหวัดพะเยา และเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยอาศัยการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อแสดงถึงการบูรณาการกลยุทธ์ในระดับการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน (ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับเมือง และระดับเทศบาล) อันนำไปสู่การกำหนดหลักการและกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะ โดยเน้นความยืดหยุ่นและการประยุกต์ใช้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนโยบาย

กลุ่มตัวอย่างหลักในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรชุมชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยคัดเลือกจากความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิธีการเก็บข้อมูลประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจำแนกและสังเคราะห์ข้อมูลให้อยู่ในกรอบแนวคิดที่เป็นหมวดหมู่ โดยใช้วิธีการสามเส้า เพื่อให้มั่นใจในความเชื่อถือได้และความถูกต้องของข้อมูล

ผลการวิเคราะห์เมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การบูรณาการนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต กรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้แต่ละแห่งให้ความสำคัญกับนโยบายที่เสริมสร้างการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลในทุกช่วงวัย ผ่านระบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นโยบายเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและความร่วมมือระหว่างสถาบัน-การศึกษา ชุมชน และองค์กรเอกชน

2. กลไกสำหรับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การผสมผสานการศึกษาในระบบและนอกระบบผ่านวิธีการที่เป็นนวัตกรรม เช่น การเรียนรู้ทางไกลและการเรียนรู้ที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์และเทศกาลต่าง ๆ การจัดตั้งพื้นที่การเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ในเขตเมือง เพื่อลดช่องว่างด้านทรัพยากร

3. ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ได้แก่ นโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อการเข้าถึงที่เท่าเทียมและการพัฒนาศักยภาพ โครงการที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน โดยอาศัยองค์ความรู้ท้องถิ่นและผลงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมกับการเรียนรู้ และการนำเทคโนโลยีมาใช้และความร่วมมือในเครือข่ายระดับภูมิภาค เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืน

ผลผลิตที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ LINKS Model ซึ่งเป็นรูปแบบความร่วมมือแบบบูรณาการสำหรับเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน โดยประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ นวัตกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เครือข่ายแบบบูรณาการ การพัฒนาที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงกลไกสำคัญ เช่น การบูรณาการนโยบาย ความร่วมมือกับสภาเมือง และระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการนำรูปแบบความร่วมมือแบบบูรณาการไปใช้พัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือแบบบูรณาการ การใช้ข้อมูลเชิงลึกในการตัดสินใจ และการเพิ่มความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนาเมืองให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ขับเคลื่อนด้วยความรู้ และยั่งยืน

ABSTRACT

This study, titled “A Model for Integrating Collaboration to Promote Lifelong Learning through Sustainable Learning Cities”, aims to: (1) analyze, synthesize, compile, and manage knowledge related to strategies, best practices, innovations, and models for collaborative integration in promoting lifelong learning, using case studies from both domestic and international sustainable learning cities, and (2) propose a model for collaborative integration to advance lifelong learning through sustainable learning cities.

The research focuses on four case studies representing diverse contexts: Sweden, Cork City in Ireland, Phayao Province, and Chiang Mai Municipality. These case studies, selected via purposive sampling, highlight the integration of strategies at different levels of governance (national, provincial, city, and municipal). By examining these varied contexts, the study identifies universal principles and context-specific strategies, emphasizing flexibility and applicability to stakeholders at local, national, and policy levels.

Key informants for this qualitative study include representatives from government, private sectors, academic institutions, and community organizations, both domestic and international, selected based on their expertise and experience in promoting lifelong learning. Data collection methods include in-depth interviews and semi-structured interviews. Data were analyzed using content analysis to categorize and synthesize information into thematic frameworks. Triangulation ensured data reliability and validity.

The findings reveal a comprehensive integration of policies, stakeholder engagement, and sustainable development to foster efficient lifelong learning and inclusive education within local contexts. Key highlights include:

1. Policy Integration for Lifelong Learning: Each case emphasizes policies that enhance access to education, quality learning, and personal potential across all age groups through formal, non-formal, and informal education systems. These initiatives are backed by governmental support and collaboration among educational institutions, communities, and private organizations.

2. Mechanisms for Lifelong Learning Cities: The diverse approaches include integrating formal and informal education through innovative methods such as distance learning and community-based learning, promoting participatory collaboration among government, private, and community sectors through festivals and creative activities, and establishing accessible learning spaces like urban learning nodes to bridge resource gaps.

3. Sustainable operational strategies include government-supported policies for equitable access and capacity building, community-based initiatives leveraging local knowledge and aligning economic and environmental development with learning, and technological adoption and regional network collaboration to enhance efficiency and sustainability.

The study further develops the LINKS Model, a framework for integrated cooperation in sustainable lifelong learning cities. It incorporates five dimensions: learner-centered innovation, visionary leadership, integrative networks, knowledge-driven development, and resource efficiency. The findings highlight critical mechanisms such as policy integration, city council collaboration, and a connected learning ecosystem.

Policy recommendations include clearly defined goals for lifelong learning, fostering learning ecosystems, promoting integrative collaboration, leveraging data-driven insights, and enhancing public awareness and participation. These strategies aim to transform cities into inclusive, knowledge-driven, and sustainable learning communities.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ด้านกลยุทธ์ วิธีปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนทั้งในและต่างประเทศเป็นกรณีศึกษา และ 2) เสนอแนะรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยคณะผู้วิจัยเลือกศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์กรณีศึกษาจากเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาศัยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้พื้นที่ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่คณะผู้วิจัยกำหนดได้ตัวอย่างเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ได้แก่ 1) ประเทศสวีเดน 2) เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ 3) จังหวัดพะเยา และ 4) เทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งแต่ละพื้นที่สะท้อนบริบทและกรอบแนวทางที่หลากหลายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้แนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

การขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้จากกรณีศึกษาต่าง ๆ ทั้งในประเทศสวีเดน เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ จังหวัดพะเยา และเทศบาลนครเชียงใหม่ แสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาเมืองที่เน้นการบูรณาการนโยบาย การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความครอบคลุมและยั่งยืน โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1. นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

กรณีศึกษาที่หลากหลายได้เน้นย้ำถึงบทบาทสำคัญของนโยบายที่ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาในทุกช่วงวัย โดยการบูรณาการทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย พร้อมสนับสนุนจากภาครัฐและความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายหลากหลาย เช่น สถาบันการศึกษา ชุมชน และองค์กรภาคเอกชน เพื่อสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่มีความครอบคลุมและยั่งยืน

2. รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กรณีศึกษาแต่ละแห่งนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การบูรณาการการศึกษาในระบบและนอกระบบ เช่น การเรียนทางไกล การจัดหลักสูตรโมดูล และการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน การส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เทศกาล การสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อเชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และชุมชน การเชื่อมโยงทรัพยากรและการจัดพื้นที่การเรียนรู้ในระดับเมืองและย่าน เพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาอย่างทั่วถึง

3. แนวทางการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้เน้นความยั่งยืนและการพัฒนาอย่างครอบคลุม โดยมีแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา การพัฒนาโครงการที่ตอบโจทย์บริบทชุมชน เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีและการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับเมืองและภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในการเรียนรู้

การพัฒนาแบบบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนในเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงระบบที่เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างเมืองและชุมชน โดยการสร้างระบบที่เข้าถึงได้สำหรับทุกคนทุกช่วงวัย ทั้งในด้านการเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย (Learning for All), การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning for Life), และการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Learning for Sustainable Development) โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย (Learning for All)

มุ่งเน้นการสร้างโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยไม่แบ่งแยกด้านอายุ เพศ เชื้อชาติ หรือฐานะทางสังคม ตลอดจนการสนับสนุนโอกาสการเรียนรู้สำหรับผู้ด้อยโอกาส เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้มีความต้องการพิเศษ

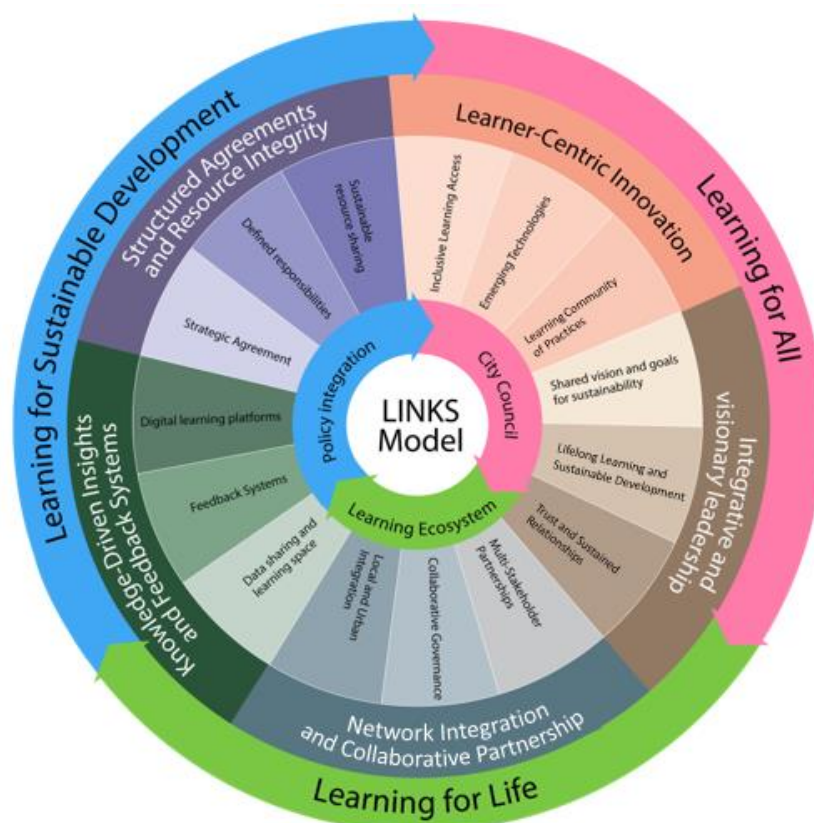
2. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning for Life)

มุ่งเน้นเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานและการใช้ชีวิต รวมถึงการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

3. การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Learning for Sustainable Development)

การบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในหลักสูตรต่าง ๆ

คณะผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบ LINKS Model สำหรับการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 0.1 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญ
แห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน หรือ LINKS Model

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 5 มิติหลัก พร้อมปัจจัยความสำเร็จในแต่ละมิติที่สำคัญ ได้แก่

1. นวัตกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centric Innovation)

การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นการเข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

2. ภาวะผู้นำแบบบูรณาการและมีวิสัยทัศน์ (Integrative and Visionary Leadership)

บทบาทของผู้นำที่สามารถบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. เครือข่ายเชิงบูรณาการและความร่วมมือแบบเสริมพลัง (Network Integration and Collaborative Partnership)

การสร้างความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ที่เน้นการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกระดับ

4. การขับเคลื่อนด้วยความรู้และระบบการให้ข้อเสนอแนะ (Knowledge-Driven Insights and Feedback Systems)

การใช้ข้อมูลเชิงลึกและระบบการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นการแบ่งปันข้อมูลและการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน

5. การมีพันธสัญญาและการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Structured Agreements and Resource Integrity)

การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพผ่านข้อตกลงที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน

การบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนประกอบด้วยกลไกสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การบูรณาการเชิงนโยบาย (Policy Integration)

การเชื่อมโยงนโยบายต่าง ๆ ของเมืองที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยครอบคลุมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น นโยบายที่ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา การพัฒนาทักษะการจ้างงาน การเสริมสร้างความเท่าเทียม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกช่วงวัย

2. สภาเมือง (City Council)

สภาเมืองมีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเมือง ร่วมกับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3. ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem)

ระบบนิเวศการเรียนรู้เชื่อมโยงเครือข่ายขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีผู้เรียน ผู้ให้บริการการศึกษา ภาคธุรกิจ ภาครัฐ และชุมชนทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกลยุทธ์ความร่วมมือภายในเมืองในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาเมืองให้เป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน โดยมีข้อเสนอแนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

สร้างโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ และหลักสูตรออนไลน์ ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาโดยสนับสนุนทุนการศึกษา และจัดหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกช่วงวัย พร้อมทั้งพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะดิจิทัล และการคิดวิเคราะห์

2. พัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมือง (Learning Ecosystem)

สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม บูรณาการทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และศูนย์การเรียนรู้ ส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล

3. สร้างความร่วมมือแบบบูรณาการ (Integrative Collaboration)

พัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในเทศบาลและภาคส่วนต่าง ๆ สร้างข้อตกลงความร่วมมือที่ชัดเจน และส่งเสริมธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วม

4. การใช้ข้อมูลและความรู้เป็นฐานในการตัดสินใจ (Knowledge-Driven Insights)

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อวางแผนพัฒนาเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงและพัฒนานโยบายและแผนงานอย่างต่อเนื่อง

5. สร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองเป้าหมาย และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์ และกิจกรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

EXECUTIVE SUMMARY

The research study on the Integration Model for Promoting Lifelong Learning through Sustainable Learning Cities aims to 1) analyze, synthesize, collect, and manage knowledge about strategies, best practices, innovations, and collaborative integration models from domestic and international learning city case studies, and 2) propose an integration model for promoting lifelong learning through sustainable learning cities. The purposive sampling was employed to select four case study locations representing diverse contexts and approaches to promoting lifelong learning: 1) Sweden, 2) Cork, Ireland, 3) Phayao Province, and 4) Chiang Mai City. Each location offers a unique perspective on developing sustainable learning cities.

The case studies from Sweden, Cork (Ireland), Phayao Province, and Chiang Mai City demonstrate approaches to urban development that emphasize policy integration, stakeholder participation, and sustainable development, focusing on creating comprehensive and sustainable lifelong learning societies. Key findings include:

1. Lifelong Learning and Learning City Policies

The diverse case studies highlight the critical role of policies in promoting educational access across all age groups. This involves integrating formal, non-formal, and informal learning, supported by government initiatives and collaborations with various network partners, including educational institutions, communities, and private organizations, to create inclusive and sustainable learning cities.

2. Lifelong Learning Mechanisms and Models

Each case study presented diverse learning approaches, such as integrating formal and non-formal education (distance learning, modular curricula, community learning), promoting cross-sector collaboration through festivals and creative activities, as well as linking resources and creating learning spaces at the city and neighborhood levels to distribute educational opportunities equitably.

3. Implementation Strategies

The development of learning cities focuses on sustainability and comprehensive development, with key approaches including government-supported education to ensure equal access, community-contextual projects that incorporate local wisdom, activities linking economic and environmental aspects, and utilizing technology and networking at city and regional levels to enhance learning sustainability.

This study underscores the importance of holistic, integrated approaches to creating learning cities that are responsive to local needs while maintaining a global perspective on lifelong learning.

Developing an integration model for promoting sustainable lifelong learning in learning cities is a systematic process that emphasizes collaborative work between cities and communities. This approach focuses on creating an accessible system for all age groups, encompassing three key principles:

1. Learning for All

This principle focuses on creating opportunities for quality learning access without discrimination based on age, gender, ethnicity, or social status. It includes supporting learning opportunities for disadvantaged groups such as the elderly, people with disabilities, and those with special needs.

2. Learning for Life

This principle emphasizes lifelong learning through work and life experiences, promoting analytical thinking and problem-solving skills.

3. Learning for Sustainable Development

This principle integrates content related to natural resource conservation and sustainable social development across various curricula.

The LINKS Model was developed for integrating collaboration to promote lifelong learning through sustainable learning cities. This model consists of five key dimensions:

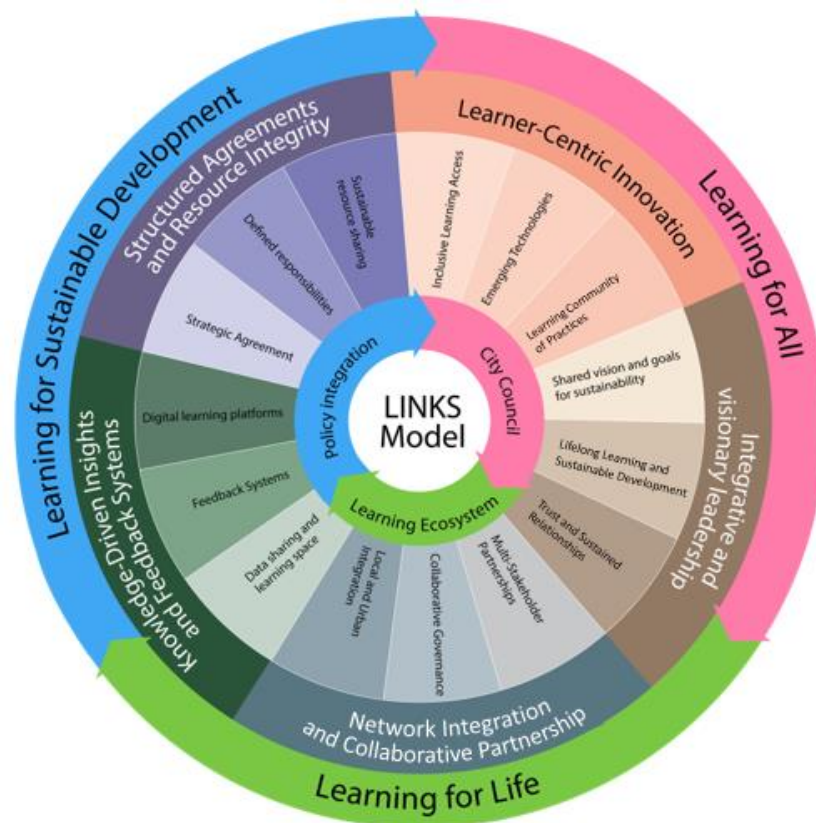

Figure 0.1 LINKS Model: The Integration Model for Promoting Lifelong Learning through Sustainable Learning Cities

1. Learner-Centric Innovation

This dimension involves developing innovations that prioritize learner needs, focusing on comprehensive learning access, efficient use of new technologies, and fostering learning communities.

2. Integrative and Visionary Leadership

This dimension involves promoting a shared vision and goals for lifelong learning and sustainable development, while fostering collaboration among various sectors.

3. Network Integration and Collaborative Partnership

This dimension involves creating strategic collaborations that emphasize integrated work, efficient resource utilization, and promoting lifelong learning at all levels.

4. Knowledge-Driven Insights and Feedback Systems

This dimension involves utilizing in-depth insights and feedback systems to continuously improve performance, emphasizing data sharing and creating collaborative learning spaces.

5. Structured Agreements and Resource Integrity

This dimension involves managing resources through clear inter-organizational agreements to promote collaboration and sustainable city development.

Collaboration Integration for Promoting Lifelong Learning in Sustainable Learning Cities involves three key mechanisms:

1. Policy Integration

This mechanism involves linking various city policies to support sustainable lifelong learning, covering education, economic, social, and environmental dimensions. This includes policies promoting educational access, employment skill development, equality enhancement, and environmental conservation to create lifelong learning opportunities for all age groups.

2. City Council

The city council plays a crucial role in coordinating collaboration between public, private, and civil society sectors to drive learning cities. This involves establishing city development policies and plans, allocating budgets and resources to support learning activities, and conducting continuous evaluation.

3. Learning Ecosystems

A learning ecosystem connects networks of organizations and agencies to promote lifelong learning. It involves learners, educational service providers, businesses, government, and communities working together to create diverse and highly effective learning opportunities.

Strategic policy recommendations for city collaboration in driving sustainable lifelong learning aim to develop cities as spaces that promote lifelong learning for everyone, with five key recommendations:

1. Clearly define lifelong learning goals

To ensure that lifelong learning opportunities are accessible to all, it is crucial to create diverse learning opportunities such as libraries, museums, learning centers, and online courses. Additionally, providing scholarships can promote educational access, especially for disadvantaged groups. Developing courses that cater to the needs of learners of all ages and fostering 21st-century skills like digital literacy and analytical thinking are essential to equip individuals for the future.

2. Develop a city learning ecosystem

Building strong collaborative networks between educational institutions, public, private, and civil society sectors is vital for creating a robust learning ecosystem. Integrating learning resources like libraries, museums, and learning centers, and promoting learning innovations through technology and digital platforms can enhance learning experiences.

3. Create Integrative collaboration

Effective collaboration between municipal departments and various sectors is essential for the success of lifelong learning initiatives. Establishing clear cooperation agreements and promoting participatory governance can foster a collaborative environment.

4. Use knowledge-driven insights

Analyzing education and learning data can inform effective city development planning. By continuously monitoring and evaluating data, cities can improve policies and programs to optimize learning outcomes.

5. Create public awareness and participation

To encourage public participation in lifelong learning, it is crucial to publicize information about available opportunities through various channels, including online media and community activities.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	จ
Executive Summary.....	ญ
สารบัญ.....	ฒ
สารบัญภาพ	ด
สารบัญตาราง.....	ถ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	6
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	10
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11
1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City).....	13
2.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	20
2.3 วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice).....	27
2.4 การจัดการความรู้ (Knowledge Management).....	32
2.5 แบบจำลองสำหรับการทำความเข้าใจโครงสร้างความร่วมมือ	34
บทที่ 3 กรณีศึกษาเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน	42
3.1 ประเทศสวีเดน.....	42
3.2 เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์.....	62
3.3 จังหวัดพะเยา.....	83
3.4 เทศบาลนครเชียงใหม่	101

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการสังเคราะห์รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	117
4.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน.....	117
4.2 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน	164
4.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกลยุทธ์ความร่วมมือภายในเมืองในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน	177
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	180
5.1 สรุปผลการวิจัย	181
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	192
5.3 ข้อเสนอแนะ	200
รายการอ้างอิง	204
ภาคผนวก	215

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 0.1	รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน หรือ LINKS Model	ช
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	1
ภาพที่ 2.1	องค์ประกอบหลักของเมืองแห่งการเรียนรู้.....	15
ภาพที่ 2.2	กรอบการดำเนินงานเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เน้นเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต	17
ภาพที่ 2.3	มิติและองค์ประกอบของแบบจำลองโครงสร้างความร่วมมือ	36
ภาพที่ 3.1	แผนที่ทางกายภาพของประเทศสวีเดน.....	43
ภาพที่ 3.2	ระบบการศึกษาของประเทศสวีเดน.....	49
ภาพที่ 3.3	ตัวแบบการบูรณาการความร่วมมือของประเทศสวีเดนในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้.....	59
ภาพที่ 3.4	แผนที่ประเทศไอร์แลนด์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ	63
ภาพที่ 3.5	แผนที่การท่องเที่ยวของเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์.....	63
ภาพที่ 3.6	ระบบการศึกษาของประเทศไอร์แลนด์.....	64
ภาพที่ 3.7	ตัวอย่างการจัดกิจกรรม Cork Lifelong Learning Festival.....	68
ภาพที่ 3.8	กลไกการขับเคลื่อนเมืองคอร์กเมืองแห่งการเรียนรู้.....	73
ภาพที่ 3.9	การสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ของเมืองคอร์ก-ตัวแบบผสมผสานความเป็นท้องถิ่นตามบริบทสากลโดยเน้นชุมชนเป็นหลัก (Deep Community Glocal Model)...	74
ภาพที่ 3.10	ขั้นตอนกระบวนการของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	76
ภาพที่ 3.11	แผนที่แสดงอาณาเขตของจังหวัดพะเยา.....	85
ภาพที่ 3.12	การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเทศบาลเมืองพะเยา ..	91
ภาพที่ 3.13	ตัวแบบการพัฒนาพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต	91
ภาพที่ 3.14	ตัวแบบการพัฒนาพื้นที่เขตเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ..	92
ภาพที่ 3.15	กรอบการขับเคลื่อนพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับโลกของเทศบาลเมืองพะเยา.....	93
ภาพที่ 3.16	การปรับรูปแบบการเรียนรู้บนพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของเทศบาลเมืองพะเยา.....	94
ภาพที่ 3.17	ตัวแบบระบบและกลไกการบริหารเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยา.....	95
ภาพที่ 3.18	กิจกรรมการทำบ้านดินคำปู้จู้	97
ภาพที่ 3.19	การใส่เสื้อที่มีสีและสัญลักษณ์แสดงถึงความเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้	97
ภาพที่ 3.20	แผนที่เทศบาลนครเชียงใหม่.....	102

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 3.21 ภาพรวมหลักการดำเนินงานของโครงการเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้	109
ภาพที่ 3.22 Chiang Mai Learning City Model	111
ภาพที่ 3.23 แนวทางการดำเนินงานของเชียงใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและ ขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้	113
ภาพที่ 3.24 ผังภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่เพื่อยกระดับการเป็นเครือข่ายเมือง แห่งการเรียนรู้ UNESCO	114
ภาพที่ 4.1 องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของประเทศ สวีเดน	122
ภาพที่ 4.2 ภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของ ประเทศสวีเดน	125
ภาพที่ 4.3 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ของประเทศสวีเดน	126
ภาพที่ 4.4 องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	132
ภาพที่ 4.5 ภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของ เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	135
ภาพที่ 4.6 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ของเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	136
ภาพที่ 4.7 องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของ จังหวัดพะเยา	142
ภาพที่ 4.8 ภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ของจังหวัดพะเยา	146
ภาพที่ 4.9 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ของจังหวัดพะเยา	147
ภาพที่ 4.10 องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเทศบาล นครเชียงใหม่	153
ภาพที่ 4.11 ภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของ เทศบาลนครเชียงใหม่	157
ภาพที่ 4.12 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ของเทศบาลนครเชียงใหม่	158

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 4.13 ภาพรวมเปรียบเทียบช่องว่างของระดับความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืนของแต่ละกรณีศึกษา.....	159
ภาพที่ 4.14 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญ แห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน หรือ LINKS Model.....	165

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ	31
ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดความร่วมมือตามตัวแบบความร่วมมือ 4 มิติ	36
ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของประเทศสวีเดน	118
ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดระดับความร่วมมือเชิงบูรณาการของประเทศสวีเดน จำแนกตามรูปแบบ	122
ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	127
ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดระดับความร่วมมือเชิงบูรณาการของเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ จำแนกตามรูปแบบ	132
ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของจังหวัดพะเยา.....	137
ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดระดับความร่วมมือเชิงบูรณาการของจังหวัดพะเยา จำแนกตามรูปแบบ	142
ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของเทศบาลนครเชียงใหม่.....	148
ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดระดับความร่วมมือเชิงบูรณาการของเทศบาลนครเชียงใหม่ จำแนกตามรูปแบบ	154
ตารางที่ 4.9 สรุปองค์ประกอบของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ของกรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้.....	159
ตารางที่ 4.10 สรุปความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ปัจจัยความสำเร็จตามกรอบของ LINKS Model	171

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สถานการณ์โลกในยุคปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การแทนที่แรงงานด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ รูปแบบการเรียนรู้ที่มีการพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สังคมดิจิทัล รวมถึงสถานการณ์การช่วงชิงแรงงานทักษะสูง จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงข้างต้นนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการศึกษา ตลอดจนความต้องการกำลังคนที่มีทักษะและความรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และตอบโจทย์ท้าทายที่สำคัญของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายพัฒนาดังกล่าวถือเป็นตัวเร่งสำคัญต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้ของโลกและนานาชาติประเทศที่ต่างมุ่งเน้นไปที่การจัดการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการเรียนรู้แบบเปิดที่ไม่ถูกจำกัดอยู่แค่ในระบบการศึกษา (UNESCO Institute for Lifelong Learning [UIL], 2015a) เพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับสถานการณ์ดังกล่าวให้สามารถตอบโต้ได้ทั้งการทำงานและชีวิตส่วนตัว สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายจากทุกช่องทาง ให้ครอบคลุมการศึกษาทั้งระบบและกลุ่มคนทุกช่วงอายุภายใต้วิถีชีวิตแบบหลายช่วง (Multistage Life)¹ เพื่อให้บุคคลากรมีความรู้ ทักษะ และศักยภาพที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาตนเองได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลกได้ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566, 2566)

ท่ามกลางยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลก แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ทวีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับปัจเจกบุคคลและชุมชนที่ต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม ประกอบกับกระแสความเป็นเมือง (Urbanization) ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง นำมาสู่ความจำเป็นในการพัฒนากรอบการศึกษาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development) เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชากรเมือง จากบทบาทของเมืองที่มุ่งสร้างความครอบคลุม (Inclusiveness) และความยืดหยุ่นให้แก่ทุกภาคส่วน จึงเกิดการพัฒนารูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning Cities) ที่มีพันธกิจสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่พลเมืองทุกคนอย่างเข้มข้น โดยมีเป้าหมายในการสร้าง

¹ วิถีชีวิตแบบสามช่วง (Three-Stage Life) ประกอบด้วยวัยเรียน วัยทำงาน และวัยเกษียณ แต่เนื่องด้วยความก้าวหน้าของวิทยาการทางการแพทย์ที่ทำให้มนุษย์มีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ทำให้ช่วงระยะเวลาที่ผู้คนต้องทำงานเพื่อหารายได้สำหรับการดำรงชีพมีระยะที่ยาวนานขึ้น มีโอกาสเปลี่ยนที่ทำงานหรือเปลี่ยนอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพในตลอดช่วงชีวิต อันนำไปสู่วิถีชีวิตแบบหลายช่วง (Multistage Life) ที่ช่วงวัยเรียน วัยทำงาน และวัยเกษียณก็สามารถเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะและทำงานไปพร้อมกันได้ (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564)

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้พลเมืองทุกช่วงวัยสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง การลงทุนด้านการศึกษาและการฝึกอบรมในลักษณะนี้จะนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการเพิ่มพูนคุณค่าทางวัฒนธรรมของเมืองได้อย่างยั่งยืน (UIL, 2015a)

การขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบเสริม โดยองค์ประกอบหลักจะครอบคลุมบุคคลแห่งการเรียนรู้ หรือผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้จัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ การจัดการความรู้ และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ขณะที่องค์ประกอบเสริมจะครอบคลุมวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระบบความผูกพันใกล้ชิด ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค การออกแบบชุมชน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การประกันสิทธิ-การเรียนรู้ และการสนับสนุนงบประมาณ ทั้งนี้ องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบเสริมดังกล่าวล้วนเชื่อมโยงกันทั้งในระดับโครงสร้างทางสังคมและระบบสถาบัน (กุลธร เลิศสุริยะกุล, 2547, อ้างถึงใน สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2554)

องค์ประกอบเชิงโครงสร้างที่ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ จะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับพลเมืองให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ ๆ ในหลากหลายบริบท เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการพลิกโฉมของโลกทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีภายในสังคม ประชาชนพลเมืองมีอำนาจในการตัดสินใจและการรวมกลุ่มทางสังคม รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ คุณลักษณะสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มี 6 ประการ ได้แก่ (1) การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา (2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน (3) การอำนวยความสะดวกให้มีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานที่ทำงาน (4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย (5) การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และ (6) การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้ เงื่อนไขสำคัญที่เป็นพื้นฐานการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้นำการบริหารเมือง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการเคลื่อนย้ายและการใช้ทรัพยากร (UIL, 2017)

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของท้องถิ่นในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความเสมอภาคทางการศึกษา จึงได้จัดตั้งเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับโลก (UNESCO Global Network of Learning Cities [The UNESCO GNLC]) เพื่อสนับสนุนรัฐบาลระดับท้องถิ่นในการพัฒนากลยุทธ์การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งเน้นการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุม เท่าเทียม และมีคุณภาพ รวมทั้งส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน (Lifelong Learning [LLL]) และเป้าหมายที่ 11 ด้านการพัฒนาเมือง

อย่างยั่งยืน ซึ่งมุ่งพัฒนาเมืองและถิ่นฐานให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย ด้วยความตระหนักว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ (UIL, 2015a) ปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) เครือข่ายดังกล่าวประกอบด้วยสมาชิก 356 เมือง จาก 79 ประเทศ โดยประเทศไทยมีเมืองที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพะเยา เทศบาลนครหาดใหญ่ กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครขอนแก่น และ เทศบาลนครยะลา (UIL, 2024)

จากนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ หรือยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศไทย รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals [SDGs]) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การได้รับการยกระดับการเรียนรู้และระดับการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพของประเทศ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ตลอดจนพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก และมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้น รวมถึงปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัดหรือความจำเป็น โดยสาระสำคัญของนโยบาย ยุทธศาสตร์ และพระราชบัญญัติข้างต้น ล้วนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดภาคีเครือข่ายที่มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

แม้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตลอดจนพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ได้วางรากฐานแนวคิดการพัฒนาประเทศสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และมีหลายหน่วยงานในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต่างให้ความสำคัญและขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีการกำหนดนโยบายหรือวางแผนงานในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในบริบทประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่มีการพัฒนาตามรูปแบบองค์กรหรือหน่วยงานในลักษณะการปฏิบัติตามแนวทางของผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ หรือหน่วยงานและชุมชนที่ได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นชุมชนหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) นอกจากนี้ พบว่า หน่วยงานที่มีการพัฒนาสู่การเป็นชุมชนหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ยังขาดแนวทางที่ชัดเจนทั้งในด้านการวางแผนการพัฒนา

สังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและการจัดแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ การพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากร อีกทั้งพบว่า ผู้รับผิดชอบหน่วยงาน หรือชุมชนต่าง ๆ มีความไม่แน่ใจ ในการดำเนินงานดังกล่าวว่ามีความถูกต้องและยั่งยืนตรงตามเป้าหมายแห่งการพัฒนาสังคม เพื่อมุ่งสู่ สังคมแห่งการเรียนรู้หรือไม่ ทั้งนี้ สังคมไทยยังขาดระบบการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลาย ขาดแหล่ง ความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้า รวมถึงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งทอดความรู้และเครือข่าย คอมพิวเตอร์ที่ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง (เรวัต แสงสุริยงค์, 2561)

นอกจากนี้ ในสภาพการณ์ปัจจุบัน สังคมไทยยังขาดความเสมอภาคทางการศึกษา ก่อให้เกิด อุปสรรคสำคัญหลายประการในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชน อาทิ 1) โอกาสที่แตกต่างกันในการเข้าถึงความรู้และแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากประชาชนจำนวนมากยังมิ การศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ขาดทักษะความสามารถพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลและข่าวสาร จึงไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ที่มีอยู่มากมายและหลากหลายในปัจจุบัน 2) ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบบริการที่มีลักษณะเฉพาะและเป็น บริการสาธารณะ รวมถึงแหล่งการเรียนรู้หรือแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่กระจุกตัวอยู่ในสังคมเมือง ทำให้มีระบบบริการพื้นฐานครบทุกด้าน มีแหล่งความรู้ที่หลากหลาย และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ มีเทคโนโลยีทันสมัย ความครบครันของระบบบริการข้างต้นอาจทำให้ประชาชนบางกลุ่ม มีความได้เปรียบกว่าประชาชนส่วนใหญ่ และ 3) ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจของประชาชน ทำให้ บุคคลมีอำนาจในการบริโภคข่าวสารข้อมูลต่างกัน การลงทุนเพื่อการศึกษา การแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง จากแหล่งวิทยาการและแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกันไปด้วย (กุลธร เลิศสุริยะกุล, 2547, อ้างถึงใน สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2554; ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และภิญญา อนุพันธ์, 2564)

มหาวิทยาลัยถือว่าเป็นหนึ่งในองค์ประกอบเชิงระบบของสังคม จึงมีการปรับขีดความสามารถ ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มหาวิทยาลัย เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าของท้องถิ่นและประเทศชาติ เนื่องด้วยมีบุคลากรและอาจารย์ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ต่าง ๆ มีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มีแหล่งเรียนรู้ มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้อย่างมากมาย บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนช่วงวัยต่าง ๆ ในสังคม นอกเหนือจากนักศึกษานั้น ได้มีการกล่าวถึงและได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางในประเทศต่าง ๆ อาทิ UNESCO Institute for Lifelong Learning ได้จัดทำเอกสารรวบรวมประสบการณ์และแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของ มหาวิทยาลัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศต่าง ๆ ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป แอฟริกา และออสเตรเลีย-โอเชียเนีย (Yang *et al.*, 2015) ในส่วนของประเทศไทยนั้นก็ได้ตระหนักถึงบทบาท ของสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากแผนด้านการอุดมศึกษา

เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564-2570 ได้กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ให้สถาบันอุดมศึกษาได้จัดทำแผนการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตและต้องจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตให้สอดคล้องกับแผนข้างต้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาด้านการกระจายตัวของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย จะพบว่า ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน สถาบันการศึกษาเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไปในทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ และยังช่วยให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถของประเทศในอีกมิติหนึ่งด้วย (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

จากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยยังขาดรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ขาดนโยบาย กลยุทธ์ และแนวทางวิธีปฏิบัติที่ดี รวมถึงยังขาดการสังเคราะห์องค์ความรู้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยิ่งยวด ว่ามีการทำงานและมีการขับเคลื่อนในลักษณะใด มีกลยุทธ์ วิธีปฏิบัติที่ดี นวัตกรรมใดบ้าง มีหน่วยงานใดบ้างในการสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อที่จะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กลยุทธ์ แนวทาง วิธีปฏิบัติ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความยั่งยืนตามแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ที่สามารถส่งเสริมและจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต และเป็นโอกาสในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยิ่งยวด” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ แนวปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้กรณีศึกษาจากเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อเสนอรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยิ่งยวด

1.3 ขอบเขตการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ด้านกลยุทธ์ วิถีปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเลือกศึกษาและวิเคราะห์กรณีศึกษาจากเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยอาศัยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้พื้นที่ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่คณะผู้วิจัยกำหนด ได้ตัวอย่างเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ 1) ประเทศสวีเดน 2) เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ 3) จังหวัดพะเยา และ 4) เทศบาล นครเชียงใหม่ ซึ่งแต่ละพื้นที่สะท้อนบริบทและกรอบแนวทางที่หลากหลายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้แนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน แม้ขอบเขตของแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกัน ทั้งในระดับประเทศ ระดับเมือง ระดับจังหวัด และระดับเทศบาล แต่ความแตกต่างเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้เข้าใจอย่างครอบคลุมถึงวิธีการทำงานและการบูรณาการความร่วมมือของการปกครองแต่ละระดับ การรวมหน่วยวิเคราะห์ที่หลากหลายจะช่วยให้สามารถระบุทั้งหลักการสากลและกลยุทธ์ เฉพาะบริบทสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นและปรับใช้ได้ ตอบสนองความต้องการของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น และเชื่อมโยงระหว่างนโยบายกับการนำไป ปฏิบัติ

1.3.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้- ส่วนเสียโดยตรงจากการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนา เมืองแห่งการเรียนรู้ โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มีคุณสมบัติตามที่คณะผู้วิจัยกำหนด และสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใน เมืองสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน รับผิดชอบในการดำเนินงานหรือดำเนินโครงการ และมีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตในพื้นที่ อย่างน้อย 3 ปี เพื่อให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกลยุทธ์ วิถีปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาเมืองแห่ง การเรียนรู้

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยิ่งย่น เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิข้างต้นมีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นผู้ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1.4.1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์แนวปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้กรณีศึกษาจากเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาระยะนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน รับผิดชอบในการดำเนินงานหรือดำเนินโครงการ และมีประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างน้อย 3 ปี

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกโดยใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ซึ่งโดยปกติจะใช้จำนวนตัวอย่าง 30 ตัวอย่าง หรือเก็บรวบรวมจนได้ข้อมูลครบถ้วน แต่สำหรับกรณีที่กลุ่มตัวอย่างหายากและมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยอาจจะใช้ตัวอย่างจำนวนอย่างน้อย 12 ตัวอย่าง (Guest, Bunce, and Johnson, 2006; Kuzel, 1999, cited in B. Marshall *et al.*, 2013) เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด (Creswell, 2009) โดยในการศึกษาขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ จำนวน 16 ราย ดังนี้

- (1) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ 4 ราย (ต่างประเทศ 2 ราย ในประเทศ 2 ราย)
- (2) ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน 4 ราย (ต่างประเทศ 2 ราย ในประเทศ 2 ราย)
- (3) ผู้แทนสถาบันการศึกษา 4 ราย (ต่างประเทศ 2 ราย ในประเทศ 2 ราย)
- (4) ผู้แทนภาคสังคม/ชุมชน 4 ราย (ต่างประเทศ 2 ราย ในประเทศ 2 ราย)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยลักษณะและประเภทของคำถามตามรูปแบบการจำแนกการสร้างแนวคำถาม เป็นไปตามแนวคิดของ Krueger and Casey (2000) ประกอบด้วย (1) คำถามเปิดการสนทนา (2) คำถามเกริ่น (3) คำถามเข้าสู่ประเด็น (4) คำถามหลัก และ (5) คำถามการจบสนทนา

3) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

คณะผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยจากการหาค่าความตรง (Validity) ของข้อคำถามดังกล่าว โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ในการพิจารณาจุดประสงค์ และเนื้อหาที่กำหนด โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of Item Objective Congruence [IOC]) พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามที่มีการกำหนดคะแนนความคิดเห็นเป็นดังนี้

ถ้าแน่ใจว่าจุดประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหา ให้ 1 คะแนน

ถ้าไม่แน่ใจว่าจุดประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหา ให้ 0 คะแนน

ถ้าแน่ใจว่าจุดประสงค์ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ให้ -1 คะแนน

จากนั้นนำผลรวมคะแนนในข้อสอบแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด นำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อดูดัชนีความสอดคล้องเป็นรายข้อ ซึ่งค่า IOC ของแบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับต้องมีความมากกว่า 0.6 ขึ้นไป

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยดำเนินการยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการสัมภาษณ์พร้อมแบบข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ทำการติดตามเอกสารและนัดหมายวันเข้าสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ และทำการถอดบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ในการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ และมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตามความต้องการ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและใช้ข้อมูลเฉพาะการศึกษาวินิจฉัยเท่านั้น การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอเฉพาะภาพรวม ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มตัวอย่าง การเข้าร่วมโครงการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ มาจัดรวมกันให้เป็นระบบและจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ จัดกลุ่มข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงกัน ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความหมายตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพให้ออกมาในรูปแบบของคำอธิบาย ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย (Miles and Huberman, 1994) และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสนับสนุนยืนยันความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรง โดยใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้าเป็นการสร้างข้อสรุปและอุปนัยเป็นผลการวิจัย โดยในการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มาเป็นแนวทางเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น (สุภางค์ จันทวานิช, 2554)

1.4.2 การเสนอรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ในการศึกษาระยะนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ โดยมีคุณสมบัติ ได้แก่ เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกโดยใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รายที่มีคุณสมบัติตามที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ได้มากที่สุด (Creswell, 2009)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ในประเด็นความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

3) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยอาศัยการหาคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ เป็นการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา โดยการตรวจสอบความเที่ยง ความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของการใช้ภาษา

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ใช้การประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) โดยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การจัดประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ ในการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ และมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตามความต้องการ ข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และใช้ข้อมูลเฉพาะการศึกษาวิจัยนี้เท่านั้น การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอเฉพาะภาพรวม ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ การเข้าร่วมโครงการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการตรวจสอบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้

จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมาจัดระบบโดยการแบ่งเป็นหมวดหมู่ แล้วคัดเลือกมาดำเนินการวิเคราะห์ เสนอ ข้อมูลที่ได้เชื่อมโยงและจัดระเบียบเข้าด้วยกันแล้วนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความหมาย และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ เพื่อสนับสนุนยืนยันความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรง โดยใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) เพื่อจัดทำข้อสรุปและอุปนัยเป็นผลการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2554)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ของบุคคล ครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ (Formal Learning) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Learning) และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย (Informal Learning) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เสริมสร้างศักยภาพของบุคคล และสนับสนุนการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (European Commission, 2016; OECD, 2019; UIL, 2020)

การบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเปิดโอกาสให้ บุคคล กลุ่มบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งสถาบันครอบครัว ท้องถิ่น หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรือสถาบันการศึกษาเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมใน การจัดการและดำเนินงานประสานสัมพันธ์ในการสร้างระบบนิเวศ สร้างเครือข่าย และใช้ทรัพยากร ร่วมกันเพื่อจัดการและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

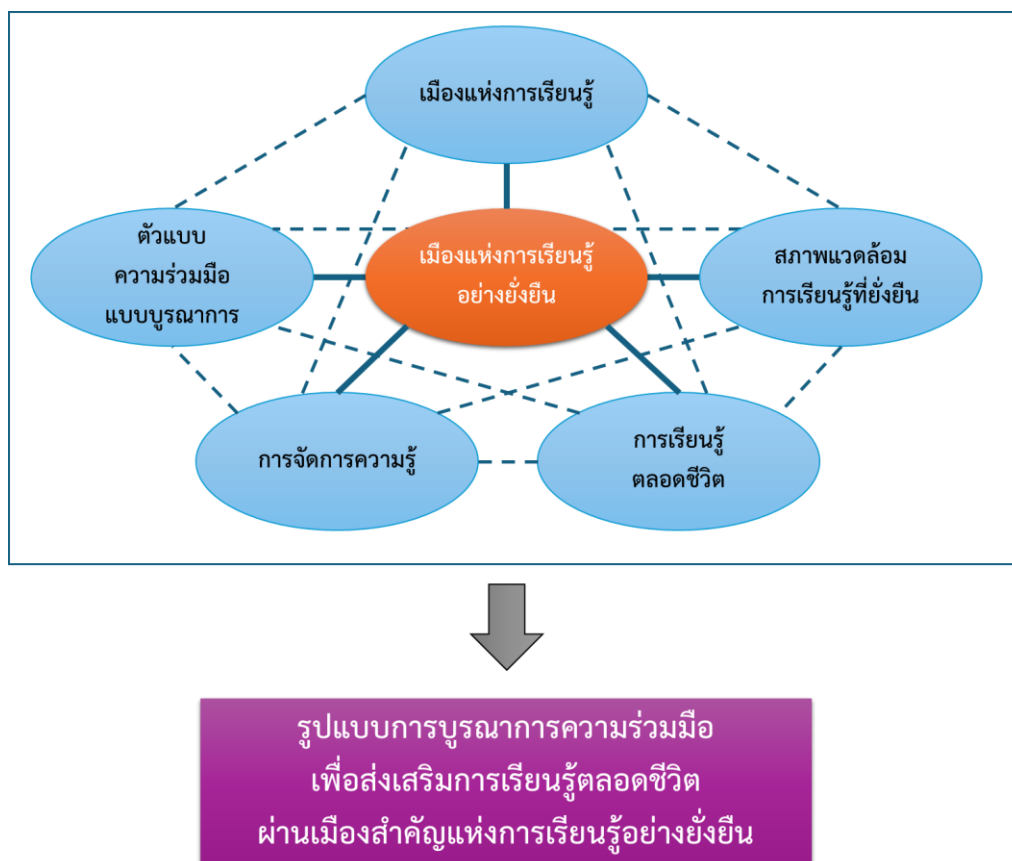
เมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ หมายถึง เมืองที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เป็นแบบอย่างทั้งใน ระดับประเทศและระดับโลกในด้านความสามารถในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในทุก ๆ ภาคส่วน เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและ เท่าเทียม ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว ชุมชน และที่ทำงาน มีการขยายโอกาสในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพและ ความเป็นเลิศทางการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพิ่มขีด ความสามารถของแต่ละบุคคลและการทำงานร่วมกันของคนในเมือง รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

ความยั่งยืน ในบริบทของงานวิจัยนี้ หมายถึง ความสามารถในการเสริมพลังผู้เรียนรู้ ให้สามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม พร้อมทั้งเคารพความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมเพื่อรับมือกับความท้าทายทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกที่ต้องเผชิญทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

ผู้เรียนรู้ (Learner) หมายถึง บุคคลที่มีความตั้งใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งไม่ใช่เพียงผู้ที่เรียนรู้ในระบบการศึกษาแต่รวมถึงบุคคลทุกช่วงวัย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่สอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในบริบทของการศึกษา การพัฒนาทางวิชาชีพ และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (European Commission, 2016; OECD, 2019; UIL, 2020)

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญ
แห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน หมายถึง รูปแบบสำหรับการบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมายและองค์ประกอบ การมีบทบาทและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทุกภาคส่วนในประเทศที่เป็นเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ในการจัดการและดำเนินงานประสานสัมพันธ์เพื่อจัดการและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ส่งผลต่อความสามารถในการรับมือกับความท้าทายในการพัฒนาระดับท้องถิ่นที่ต้องเผชิญทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.7.1 ผลผลิตที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ คือ ได้รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบ การมีบทบาทและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทุกภาคส่วนในการจัดการและดำเนินงานประสานสัมพันธ์เพื่อจัดการและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ส่งผลต่อความสามารถในการรับมือกับความท้าทายในการพัฒนาระดับท้องถิ่นที่ต้องเผชิญทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.7.2 ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ คือ จังหวัดได้นำรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ไปเป็นแนวทางการดำเนินงาน หรือ จัดทำแผนงาน/นโยบาย เพื่อเชื่อมโยงการดำเนินงานกับภาคส่วนที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมและการดำเนินงานในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามพันธกิจของแต่ละหน่วยงานหรือสถาบันได้อย่างยั่งยืน

1.7.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยในครั้งนี้ คือ มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาสามารถดำเนินงานด้วยฐานความรู้ วิจัย นวัตกรรม ในการพัฒนาพันธกิจด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเสริมพลังผู้เรียนรู้ให้สามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม พร้อมรับมือกับความท้าทายทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกที่ต้องเผชิญทั้งในปัจจุบันและอนาคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยตามลำดับต่อไป โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

2.1 เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)

เมืองแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ชุมชนที่พัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งภายในชุมชนของตนและจากชุมชนอื่น ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดแนวคิดและการพัฒนาตามแนวทางใหม่ในเชิงปฏิบัติการ เมืองแห่งการเรียนรู้ สามารถเป็นเมืองใหญ่ เมืองเล็ก หรือชุมชนขนาดต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ที่ใดก็ได้ โดยมีหลักการสำคัญคือ อาศัยความสัมพันธ์เชิงแข็งแกร่งระหว่างสังคมกับสถาบันของชุมชนส่งเสริมการร่วมมือแบบหุ้นส่วน สนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และพัฒนาความสามารถในการดำเนินงาน เป้าหมายสำคัญ คือ การส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นและพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอย่างครอบคลุม (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม, 2548)

เมืองแห่งการเรียนรู้ คือ เมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้พัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องตามแนวคิดเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับโลกขององค์การยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities [GNLC]) โดยมุ่งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาทุกภาคส่วน เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นเมืองที่ส่งเสริมการศึกษาแบบองค์รวม (Inclusive Education) ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา ฟื้นฟูการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน สนับสนุนการพัฒนาความรู้ในองค์กร ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการเรียนรู้ และสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพและความเป็นเลิศ การพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้จะเสริมสร้างพลังให้แก่ปัจเจกบุคคล (Individual Empowerment) เชื่อมโยงสังคมให้เกิดความสมานฉันท์ (Social Cohesion) นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ เมืองแต่ละแห่งสามารถปรับเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทได้อย่างยืดหยุ่น (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization [UNESCO], 2013; สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO Institute for Lifelong Learning) มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพลเมือง เพื่อให้พลเมืองมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ ๆ ในหลากหลายบริบท สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็ว ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จึงได้จัดตั้งเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับโลกขององค์การยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning cities [UNESCO GNLC]) เพื่อช่วยให้หน่วยงานปกครองระดับท้องถิ่นสามารถพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยเครือข่ายนี้จะสนับสนุนการบรรลุผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals [SDGs]) ทั้ง 17 เป้าหมาย โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ซึ่งเน้นการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุม เท่าเทียม และมีคุณภาพ รวมทั้งส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ตลอดจนเป้าหมายที่ 11 ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาเมืองและถิ่นฐานให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย

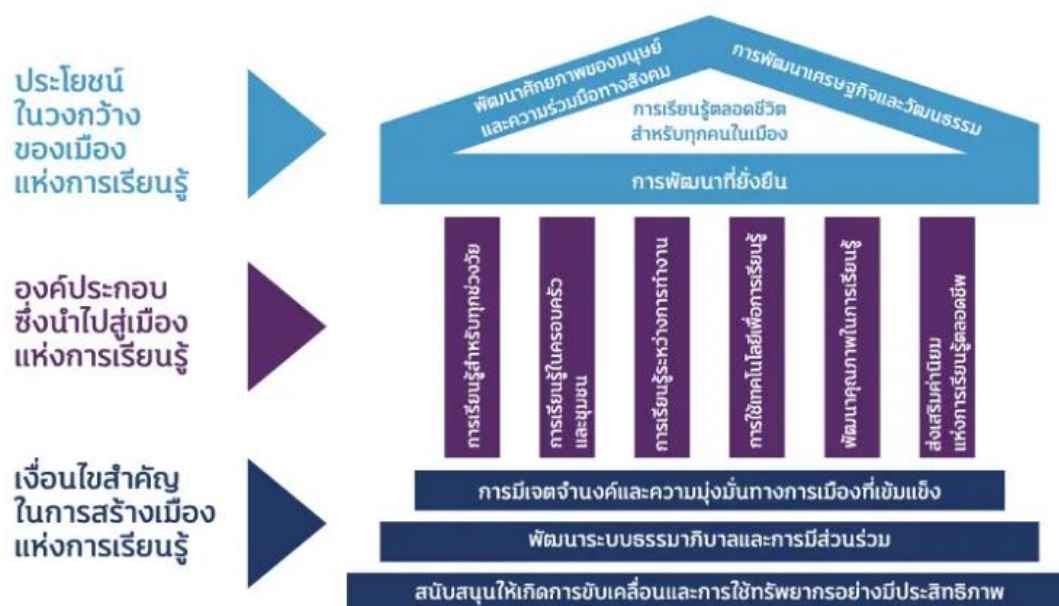
คุณลักษณะที่สำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ จะต้องเป็นเมืองที่สามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว ชุมชน และที่ทำงาน มีการขยายโอกาสในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศทางการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพิ่มขีดความสามารถของแต่ละบุคคลและการทำงานร่วมกันของคนในเมือง รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

คุณสมบัติของเมืองแห่งการเรียนรู้ (Key Features of Learning Cities) ตามกรอบขององค์การยูเนสโก ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ดังนี้ (UIL, 2017)

1) ประโยชน์หลักจากการส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ 3 ประการ ได้แก่ (1) ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจและการรวมกลุ่มทางสังคม (2) การพัฒนาเศรษฐกิจและความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม และ (3) การพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) คุณลักษณะสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ 6 ประการ ได้แก่ (1) การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา (2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน (3) การอำนวยความสะดวกให้มีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานที่ทำงาน (4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย (5) การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และ (6) การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง

3) เงื่อนไขสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้นำการบริหารเมือง (2) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ (3) การเคลื่อนย้ายและการใช้ทรัพยากร

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบหลักของเมืองแห่งการเรียนรู้ (UIL, 2017)

การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ โดยผู้บริหารระดับท้องถิ่นเป็นแกนนำร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป ทั้งนี้ เกณฑ์การประเมินการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

- 1) ประเด็นขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2) แนวทางเพื่อนำไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน อำนวยความสะดวกให้มีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานที่ทำงาน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย ส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง
- 3) เงื่อนไขพื้นฐานในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ มีการบริหารจัดการเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบอย่างมีส่วนร่วม การมีเจตจำนงและความมุ่งมั่นทางการเมืองที่เข้มแข็ง พัฒนาระบบธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม และสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ การสำรวจความพร้อมของพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ อาศัยเกณฑ์ในการประเมินดังต่อไปนี้ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567)

- 1) ความมุ่งมั่นและวิสัยทัศน์ของผู้นำเมือง
- 2) คณะทำงานมีความเป็นทีม และเป็นนักปฏิบัติ รักการเรียนรู้
- 3) การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสร้างสรรค์ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน
- 4) การเปิดโอกาสให้มีการเข้าถึงกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้
- 5) การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development Goals) และส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนการสร้างงานสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ของคนในเมือง
- 6) การแบ่งปันทรัพยากรทั้งรูปแบบเงินทุน งบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เงิน
- 7) จำนวนประชากรในพื้นที่ตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
- 8) มีประวัติศาสตร์เมืองแห่งการเรียนรู้ที่เป็นคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น
- 9) มีเครือข่ายเข้มแข็งอย่างน้อย 1 เครือข่ายที่สามารถทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับการเรียนรู้ของเมืองได้
- 10) ความเป็นระบบและการบริหารจัดการฐานข้อมูลเมืองเบื้องต้น

นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ได้มาจากการศึกษากรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่มีกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนกลไกการทำงานเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนพบว่า มีปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน 6 ประการ ที่จะนำไปปรับใช้กับเมืองในบริบทต่าง ๆ ได้แก่ (1) แผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (2) โครงสร้างการประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (3) การริเริ่มและคงอยู่ของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมือง (4) การเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับพลเมือง (5) ระบบติดตามและประเมินผลกระบวนการ และ (6) เงินทุนสนับสนุนอย่างยั่งยืน (UNESCO GNLC, 2023) ทั้งนี้ เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับโลกได้มีการจัดทำแนวทางการประเมินสถานะของเมืองสำหรับการคัดเลือกเมืองสมาชิกที่มีความต้องการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ตามปัจจัยขับเคลื่อนข้างต้น เพื่อพิจารณาระดับของกระบวนการพัฒนาเมืองในแต่ละปัจจัย ซึ่งจะเน้นแนวทางการดำเนินงานของเมืองเป็นสำคัญ

จากแนวทางการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ข้างต้น ก่อให้เกิดกลไกงาน 4 ด้าน ดังนี้ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567)

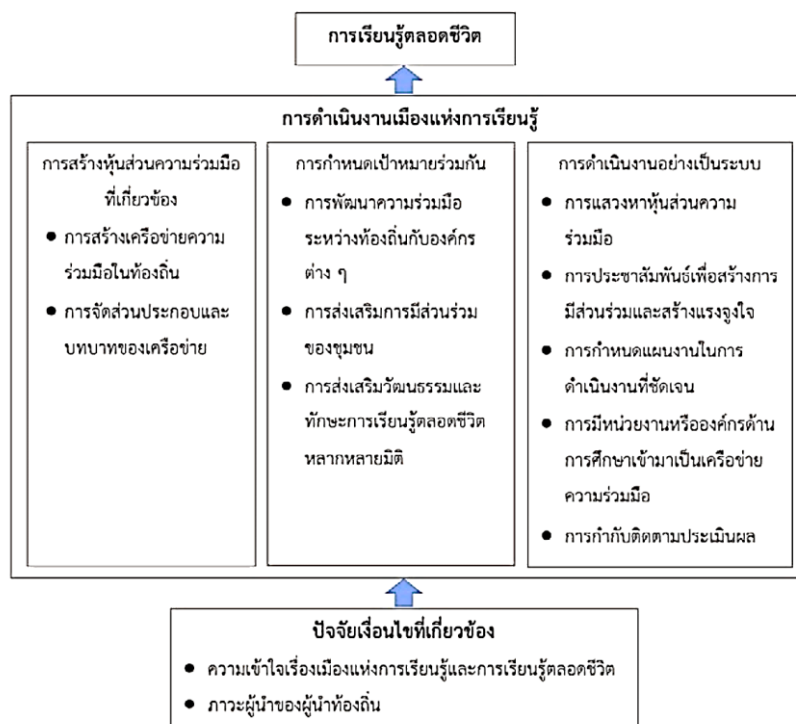
- 1) กลไกเชิงโครงสร้างในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยจัดตั้งคณะกรรมการเมืองแห่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การวางแผนยุทธศาสตร์หรือนโยบายในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ การระดมทรัพยากรและความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เป็นต้น

2) กลไกเชิงกระบวนการ โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพื้นฐานของเมือง การใช้ข้อมูลต้นทุนและศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาโจทย์การทำงานในพื้นที่ การกำหนดพื้นที่แกนกลางขับเคลื่อนงาน (Core Zone) ที่ผูกโยงเข้ากับปัญหาสำคัญและกลุ่มเป้าหมายของเมือง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพัฒนาศักยภาพนักจัดการเมือง คณะทำงาน และเครือข่าย เป็นต้น

3) กลไกเชิงเครื่องมือและการเรียนรู้ โดยการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชน การสร้างฐานข้อมูลเปิด (Open Data) ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เป็นต้น

4) กลไกการสื่อสารและขยายผล โดยการจัดเวทีเสวนา (Forum) การจัดงานเทศกาลการเรียนรู้ (Learning Festival) การจัดนิทรรศการเพื่อสร้างการรับรู้ภายในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านสื่อ เป็นต้น

นอกจากนี้ กรอบการดำเนินงานเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เน้นเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การดำเนินงานเมืองแห่งการเรียนรู้ และ 3) ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง (พลรพี ทุมมาพันธ์ และคณะ, 2565) ดังแสดงในภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กรอบการดำเนินงานเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เน้นเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พลรพี ทุมมาพันธ์ และคณะ, 2565)

จากภาพที่ 2.2 อธิบายได้ว่าเป้าหมายหลักของการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนหรือเมือง โดยต้องสร้างโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตลอดช่วงชีวิต ทั้งนี้ การดำเนินงานเพื่อสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้นั้น ต้องมาจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับองค์กรและชุมชน โดยมุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน สร้างเครือข่ายและ จัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน มีการปรับปรุงแนวทางการทำงานและการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเมืองแห่งการเรียนรู้ คือ คุณลักษณะของความเข้าใจและการมีส่วนร่วมจากผู้นำและประชาชนในท้องถิ่น ที่ต้องเข้าใจแนวคิด ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมและเพียงพอ ผู้นำในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีบทบาทนำ ในการขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (พลพี ทุมมาพันธ์ และคณะ, 2565)

การยกระดับเมืองแห่งการเรียนรู้สู่ระดับโลก สะท้อนได้จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย เมืองแห่งการเรียนรู้ระดับโลก ซึ่งมีกรอบการประเมินความพร้อมของเมืองที่มีความสนใจเข้าร่วม ดังนี้ (UNESCO GNLC, 2023)

- 1) แผนงานและวิสัยทัศน์เมือง โดยพิจารณาจากวิสัยทัศน์และแผนงานของเมืองในการผลักดัน ส่งเสริม และการขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงการบูรณาการมุมมองด้านความยั่งยืน สุขภาวะ ความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วม ตลอดจน การสร้างงานและผู้ประกอบการสำหรับชุมชนของเมือง
- 2) บทบาทและความรับผิดชอบกับโครงสร้างเมืองในการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเมืองจะต้องมีการจัดโครงสร้างการทำงานที่เป็นหน่วยขับเคลื่อนหลักและมีการจัดตั้ง คณะกรรมการหรือการประชุมหารือร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้
- 3) การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากร ครอบคลุมการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านที่เป็น ตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงินที่มีประสิทธิภาพ
- 4) การเข้าถึงการเรียนรู้ของพลเมือง โดยคำนึงถึงกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากแผน นโยบาย และความคิดริเริ่มของเมืองในการปรับปรุงการเข้าถึงการเรียนรู้ ของคนในชุมชน ลดอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความต้องการของแต่ละกลุ่ม ทั้งด้านชาติพันธุ์และกลุ่มด้อยโอกาส
- 5) กิจกรรมการเฉลิมฉลองของเมือง การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมสาธารณะ เพื่อเฉลิมฉลองการเรียนรู้ที่จัดขึ้นโดยเมือง

- 6) กลไกการติดตาม การมีเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเมืองให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเป้าการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่สะท้อนคุณลักษณะของการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 7) แนวปฏิบัติที่ดีในการเป็นแบบอย่างของการดำเนินงานของเมืองที่สร้างผลกระทบเชิงบวกในการพัฒนาเมืองในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
- 8) การมีส่วนร่วมกับเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับโลก โดยการวางแผนของเมืองในการมีส่วนร่วมเชิงรุกร่วมกับเครือข่าย

สำหรับตัวอย่างของเมืองแห่งการเรียนรู้ของประเทศไทย เช่น จังหวัดพะเยา และเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยจังหวัดพะเยา โดยเทศบาลเมืองพะเยาภายใต้โครงการ Phayao Learning City ทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยพะเยา ได้ร่วมมือกับคนในชุมชน เพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้โดยมหาวิทยาลัยมีบทบาท ดังนี้ (มหาวิทยาลัยพะเยา, 2564)

- 1) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (Learning Space of Phayao Learning City Network) 3 แห่ง ประกอบด้วย สวนนันทา แหล่งเรียนรู้การทำสบู่สมุนไพร บ้านจวนใบไม้ศิริสุข แหล่งเรียนรู้การทำจวนใบไม้จากวัสดุธรรมชาติและ บ้านดินคำปู้จู้ Live & Learn Mud House แหล่งเรียนรู้การปั้นดินและเตาพิชชา โดยแหล่งการเรียนรู้ทั้งหมด ออกแบบโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัมเรศ เทพมา อาจารย์วรินทร์ รวมสำราญ และทีมวิจัยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
- 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและสร้างนวัตกรรมชุมชน รวมถึงนักธุรกิจน้อย ร่วมกับนายกเทศบาลเมืองพะเยา และผู้อำนวยการกองการศึกษาและผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองพะเยาและคณะทำงาน
- 3) การสนับสนุนด้านงบประมาณโดยมีการมอบเงินปันผลจากการขายสินค้าของผู้เรียนในโครงการ Phayao Learning City แก่นายกเทศบาลเมืองพะเยา ประธานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ (ศพอส.) กลุ่มสานใจรัก และ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม

นอกจากนี้ ตัวอย่างที่เด่นชัดปรากฏในเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แสดงบทบาทเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ มหาวิทยาลัยได้ก่อตั้งวิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิต ดำเนินงานวิจัยร่วมกับเครือข่ายภายนอกอย่างเข้มแข็ง และจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เทศบาลนครเชียงใหม่กลายเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าองค์การระหว่างประเทศ ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ให้ความสำคัญกับบทบาทของมหาวิทยาลัยในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้มีทั้งหมด 356 เมือง จาก 79 ประเทศ โดยประเทศไทยมีเมืองที่เป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ จำนวน 10 แห่ง โดยเรียงตามลำดับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย ได้แก่ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพะเยา เทศบาลนครหาดใหญ่ กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครขอนแก่น และเทศบาลนครยะลา

โดยสรุป เมืองแห่งการเรียนรู้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ขับเคลื่อนเมืองให้ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความเกื้อกูลทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดแนวทางที่สอดคล้องกับกรอบขององค์การยูเนสโกและปรับแนวทางการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุม เพื่อเสริมพลังให้ปัจเจกบุคคล ชุมชน และเมืองสามารถเติบโตและพัฒนาได้ การบูรณาการกลไกสำคัญ อาทิ การสร้างหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน การมีส่วนร่วมของชุมชน และนวัตกรรมเชิงนโยบาย เน้นให้เห็นถึงศักยภาพของเมืองแห่งการเรียนรู้ในฐานะตัวเร่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ในบริบทประเทศไทยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตัวแบบการบูรณาการแบบมีส่วนร่วม โดยถอดบทเรียนจากข้อคิดและประสบการณ์ของเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตัวแบบดังกล่าวไม่เพียงแต่จะเชื่อมช่องว่างระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ แต่ยังรับประกันว่าการขับเคลื่อนการดำเนินงานสู่ความยั่งยืนจะสะท้อนถึงความพยายามร่วมกันและครอบคลุมในการสร้างเมืองและชุมชนที่มีภูมิคุ้มกันและสามารถปรับตัวได้ในที่สุด

2.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์การยูเนสโก (UNESCO) เป็นองค์กรแรกที่ริเริ่มนำคำว่าการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) เข้าสู่วงการการศึกษา โดยได้มีการจัดประชุมในหัวข้อที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968 เป็นต้นมา ในปี ค.ศ. 1970 UNESCO ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ “An Introduction to Lifelong Education” เขียนโดย Lengrand หลังจากนั้นก็ได้มีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิตเผยแพร่ออกมาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ นำแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตไปเป็นแนวคิดหลักการจัดการศึกษาของประเทศ ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตขยายไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในทุกภูมิภาค (สุมาลี สังข์ศรี, 2544)

2.2.1 คำนิยามของแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต

การให้คำนิยามของแนวคิดในช่วงระยะแรก ๆ จะใช้คำว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” ต่อมาในภายหลังได้มีการใช้คำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)” มากขึ้น โดยมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ดังคำนิยามต่อไปนี้

Cropley & Dave (1978) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการผสมผสานคำนียามใน 2 มิติ ได้แก่ มิติแนวตั้ง มองว่าการศึกษามีความจำเป็นสำหรับทุกช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย การศึกษาช่วงวัยเรียนไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมความต้องการทั้งหมดของชีวิต ขณะที่มิติแนวนอน มองว่าการศึกษาทั้งชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน การศึกษาควรมีทุกรูปแบบและควรจะเรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง

European Commission (2002) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิต โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาความรู้ ทักษะ ศักยภาพของบุคคล ชุมชน และสังคม

Jarvis (2006) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการผสมผสานการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิตของบุคคล ทำให้บุคคลมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

Ouane (2009) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตครอบคลุมการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งไม่เพียงแต่จะพิจารณาตามมิติแนวตั้งที่ว่า การเรียนรู้ควรจะทำให้ตลอดช่วงชีวิต (Learning throughout Life) เท่านั้น ต้องพิจารณาตามมิติแนวนอน คือ จัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างกว้างขวาง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ในส่วนของประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง พ.ศ. 2545) (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) กำหนดนิยามความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

อาชัญญา รัตนอุบล (2562) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการแสวงหาองค์ความรู้ และเสริมสร้างทักษะให้บุคคลทุกช่วงวัยได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ถูกจำกัดด้วยกฎเกณฑ์ รูปแบบ และสถานที่ โดยใช้วิธีการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับสิ่งที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีเป้าหมายเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

สุมาลี สังข์ศรี (2566) ได้สรุปความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาหรือการเรียนรู้ของบุคคลในทุกช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย หรือการเรียนรู้ของบุคคลนั้นจะผสมผสานทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อจะได้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปรับตัวในการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม

จากคำนิยามและแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถสรุปได้ว่า การศึกษาหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดจากการเรียนรู้ทุกประเภท ทุกรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้ 3 รูปแบบใหญ่ ๆ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง พ.ศ. 2545) มาตรา 15 ซึ่งกำหนดไว้ว่า การศึกษามี 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (1) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่มีระเบียบและเกณฑ์ต่าง ๆ ค่อนข้างตายตัว ทั้งในด้านหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาเรียน และการวัดและประเมินผล เป็นต้น (2) การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่จัดสำหรับผู้ที่พ้นวัยเรียนไปแล้วเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วยเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ ผู้ใหญ่วัยทำงาน และผู้สูงอายุ การศึกษารูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตร อายุของผู้เรียน วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ผู้จัดการศึกษาได้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีใช้สถาบันการศึกษา และ (3) การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองว่าสนใจจะเรียนอะไร เรียนที่ไหน เมื่อใด เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัยจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ จากสภาพแวดล้อม และจากการดำเนินชีวิต ดังนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลจึงครอบคลุมการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545; สุมาลี สังข์ศรี, 2566)

การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ครอบคลุมการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย ทุกสถานการณ์ และทุกบริบท ทั้งในระบบการศึกษา นอกระบบ และไม่เป็นทางการ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ และคุณค่า เพื่อปรับตัวและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยแนวคิดนี้เชื่อมโยงกับ Learning for All, Learning for Life, และ Learning for Sustainable Development ดังนี้

1) Learning for All (การเรียนรู้สำหรับทุกคน) โดย Lifelong Learning จะสนับสนุนการเรียนรู้ที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน โดยไม่จำกัดเพศ วัย ชนชั้น หรือสถานะทางสังคม ทั้งนี้ทุกคนควรมีสิทธิ์เข้าถึงการศึกษาและโอกาสในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุ และยังเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ ตัวอย่าง อาทิ โครงการพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ หรือ การเปิดหลักสูตรออนไลน์แบบเปิด (MOOCs) เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่ม (UNESCO, 2020)

2) Learning for Life (การเรียนรู้เพื่อชีวิต) โดย Lifelong Learning เน้นการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองในทุกมิติ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และความคิด ทั้งนี้การเรียนรู้ไม่ได้จบลงที่การศึกษาในระบบ แต่รวมถึงการพัฒนาตนเองเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ตลอดจนยังสนับสนุนการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ตัวอย่าง อาทิ การฝึกอบรมทักษะใหม่ในสายงาน การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง เช่น ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการอารมณ์ เป็นต้น (The World Bank, 2021)

3) Learning for Sustainable Development (การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน) Lifelong Learning สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยการสร้างความรู้ ความตระหนัก และทักษะที่ช่วยให้บุคคลและชุมชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน รวมถึงการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจประเด็นสำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจสีเขียว และการจัดการทรัพยากร ซึ่งยังเป็นการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะที่ตอบโจทย์อนาคต เช่น พลังงาน สะอาดและเศรษฐกิจหมุนเวียน ตัวอย่าง เช่น หลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม หรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับการลดคาร์บอนในสายงานอุตสาหกรรม (UIL, 2015b)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า Learning for All จะเน้นการเข้าถึงที่ครอบคลุมและลด ความเหลื่อมล้ำ Learning for Life ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทักษะในทุกช่วงวัย เพื่อชีวิตที่มี คุณภาพ และ Learning for Sustainable Development มุ่งสร้างความรู้และทักษะที่ตอบโจทย์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน Lifelong Learning จึงเป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมแนวทางเหล่านี้ และ สนับสนุนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีความยั่งยืนและทั่วถึง

2.2.2 ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

โดยทั่วไปแล้ว การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่แท้จริงแล้ว การเรียนรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นในทุกช่วงวัยของชีวิต แม้จะสำเร็จการศึกษาและก้าวสู่โลกของการทำงาน แล้วก็ตาม แต่ผู้คนยังต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ เพียงแต่รูปแบบ การเรียนรู้จะแตกต่างไปจากการศึกษาในห้องเรียนเมื่อครั้งยังเป็นนักเรียน นักศึกษา แม้ในวัยผู้สูงอายุ การเรียนรู้ก็ยังคงมีความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลสุขภาพ การปรับตัวในการดำเนินชีวิต หรือ การก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ท่ามกลางโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความผันผวนและ ความซับซ้อนทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ภาวะโลกร้อน มลภาวะ การทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ และการแพร่ระบาดของโรคภัยต่าง ๆ ยิ่งทำให้การเรียนรู้มีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความรู้และข้อมูลที่เพียงพอต่อการรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ ในด้านการทำงาน ตลาดแรงงานยุคดิจิทัลต้องการบุคลากรที่มีความรู้และทักษะที่ทันสมัย ซึ่งมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ผู้คนจึงต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ ตลอดชีวิตจึงเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือ สำคัญที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังคำกล่าวของ Hargreaves (2004) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เริ่มต้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาไปจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต (Learning lasts for live: Cradle to Grave) (สมาลี สังข์ศรี, 2566)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในบริบทปัจจุบัน เนื่องจาก กระแสเศรษฐกิจโลก เทคโนโลยีสมัยใหม่ ความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสารที่มีช่องทางหลากหลาย รูปแบบ ทำให้มนุษย์ต้องเรียนรู้ยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาตนเอง กล่าวได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นพื้นฐาน

สำหรับอนาคตของมนุษย์ที่รัฐอาจจะต้องพิจารณานโยบายที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนภายในประเทศ และสังคมโลกโดยรอบ (นภเรณู สัจจรักษ์ อีระฐิติ และ พจนา พิชิตปัจจา, 2560)

สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิต ดังจะเห็นได้จากแนวคิดในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 256-2574 ที่ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (อาชัญญา รัตนอุบล, 2562)

โดยสรุป การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งบริบทโลกปัจจุบัน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้การเรียนรู้ได้ขยายขอบเขตนอกเหนือไปจากห้องเรียนและชีวิตในวัยเรียน แต่ยังครอบคลุมทุกช่วงวัย ตั้งแต่เกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต บุคคลต้องพร้อมปรับตัว แสวงหาความรู้ และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจคาดเดาได้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันและความยืดหยุ่นให้กับปัจเจกบุคคลและสังคม

2.2.3 มหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผันผวนของสังคมในปัจจุบัน ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังมีความจำเป็นสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่อาจทำได้เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว ชุมชน องค์กรท้องถิ่น สถานศึกษา สถานประกอบการ ตลอดจนแหล่งเรียนรู้และแหล่งสื่อต่าง ๆ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยนับเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างดี ในฐานะที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าของท้องถิ่นและประเทศชาติ มีคณาจารย์ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้แขนงต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มีแหล่งเรียนรู้ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้อย่างมากมาย (สุมาลี สังข์ศรี, 2566)

บทบาทของมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในช่วงวัยต่าง ๆ ในสังคมนอกเหนือไปจากนักศึกษานั้น ได้มีการกล่าวถึงและสนับสนุนอย่างกว้างขวางในหน่วยงาน องค์กร และประเทศต่าง ๆ อาทิ UNESCO Institute of Lifelong Learning (UNESCO ILL) ได้จัดทำเอกสารรวบรวมประสบการณ์และแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัย

ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศในทวีปต่าง ๆ ทั้งในเอเชีย ยุโรป ออสเตรเลีย-โอเชียเนีย และแอฟริกา (Yang *et al.*, 2015) สำหรับประเทศไทยนั้นก็ได้ตระหนักถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564-2570 ได้กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำแผนการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตและต้องจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตให้สอดคล้องกับแผนฯ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาด้านการกระจายตัวของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยอยู่ในพื้นที่ทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน สถาบันการศึกษาเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไปในทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

มหาวิทยาลัยมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ดังจะเห็นได้จากหลักการของการศึกษาตลอดชีวิตหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ครอบคลุมการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยทั่วไปมหาวิทยาลัยจะดำเนินบทบาทหลักในการจัดการศึกษาในระบบให้แก่ นิสิตนักศึกษาอยู่แล้ว แต่ด้วยศักยภาพของมหาวิทยาลัยดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยสามารถจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อช่วยเสริมความรู้และประสบการณ์ให้แก่ นิสิตนักศึกษาได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (สุมาลี สังข์ศรี, 2566)

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทั่วไปในสังคม นอกเหนือไปจากการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่นิสิต นักศึกษา กล่าวคือ มหาวิทยาลัยมีศักยภาพที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในสังคมได้อย่างกว้างขวาง ในบริบทการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลุ่มเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือประชาชนทั่วไปที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่เกิดจนตาย ประกอบด้วย กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนและปฐมวัย กลุ่มเด็กวัยเรียน (ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา) กลุ่มเยาวชนในระดับอุดมศึกษา กลุ่มวัยแรงงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มได้ ซึ่งในการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนแต่ละกลุ่มนั้น มหาวิทยาลัยต้องวางแผนว่าควรส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องใดบ้าง และจะส่งเสริมอย่างไร จากเอกสารขององค์การยูเนสโกได้รวบรวมแนวคิดและการปฏิบัติจากหลากหลายประเทศ ซึ่งได้เสนอว่า มหาวิทยาลัยควรจะเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Universities) และควรจะใช้วิธีการที่หลากหลายในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ รวมถึงจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายให้แตกต่างไปจากนักศึกษาปกติ (Yang *et al.*, 2015)

จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกช่วงอายุ สำหรับแนวทางการศึกษาการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตดังกล่าวข้างต้นนั้น มหาวิทยาลัยอาจนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับความพร้อมและบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย รวมถึงสภาพของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ด้วย อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประสบผลสำเร็จมหาวิทยาลัยอาจพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย ดังต่อไปนี้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2566)

1) มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งควรจัดทำแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยกำหนดให้มีทั้งแผนระยะยาว และแผนรายปี

2) มหาวิทยาลัยควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้บริหรคณาจารย์ และบุคลากรทุกกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เพื่อที่จะรวมกิจกรรมที่เกิดประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

3) มหาวิทยาลัยควรพิจารณาจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละมหาวิทยาลัย

4) มหาวิทยาลัยควรบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อจะช่วยให้จัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตได้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และจัดกิจกรรมได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

5) มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักศึกษาและสังคมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการส่งเสริม

6) มหาวิทยาลัยควรมีการติดตามและประเมินผลกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตที่จัดเพื่อจะได้เป็นแนวทางพัฒนากิจกรรมต่อไป นอกจากนี้ ควรมีการรายงานผลให้บุคลากรและสังคมได้รับทราบ

7) มหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพและความพร้อม อาจช่วยพัฒนาศูนย์กลางของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น จัดหลักสูตรการฝึกอบรม หลักสูตรระดับประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตรทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับบทบาทสู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ด้วยระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกช่วงวัย โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้ (ดวงเดือน แสงแพรว และภาวิรัช พรหมเทศ, 2567)

1) พัฒนาหลักสูตรโดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและทุกภาคส่วนในสังคม

2) สร้างความเชื่อมั่นด้วยระบบประกันคุณภาพที่เข้มแข็ง เพื่อรับรองว่าการเรียนรู้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

3) จัดสรรทรัพยากรและแหล่งเงินทุนที่เพียงพอ

- 4) เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรให้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสู่การเป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 5) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึง

โดยสรุป การเรียนรู้ตลอดชีวิตถือเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาตนเอง ความเสมอภาคทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยในฐานะศูนย์กลางแห่งความรู้และ “เสาหลัก” ของชุมชน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดการศึกษาที่เข้าถึงได้ พัฒนาโครงการนวัตกรรม และสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือที่ครอบคลุมผู้เรียนทุกช่วงวัย ในการพัฒนารูปแบบการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยพลังร่วมจากสถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และชุมชน การนำหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาเป็นฐานสำคัญในระบบนิเวศของเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน จะช่วยสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ยืดหยุ่น และมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งจะเสริมพลังให้ปัจเจกบุคคล เพิ่มความเกื้อกูลทางสังคม และขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับคนรุ่นต่อไป

2.3 วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

แนวคิดของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) มีจุดกำเนิดในวงการแพทย์ โดยหมายถึงวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้หลากหลายบริบท และนำไปสู่ผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หน่วยงานจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุทธระหว่างหน่วยงานย่อย รวมถึงหน่วยงานภายในและภายนอก โดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือ การนำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศไปใช้งานกลายเป็นมาตรฐาน (วันทนา เมืองจันทร์ และเต็มจิต จันทศา, 2548) วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็นขั้นตอนสำคัญที่นำไปสู่กระบวนการเปรียบเทียบวัด (Benchmarking) ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจกระบวนการเปรียบเทียบวัดเสียก่อน การเปรียบเทียบวัดเป็นกระบวนการวัดและเทียบเคียงผลิตภัณฑ์ บริการ และวิธีปฏิบัติขององค์กรกับองค์กรอื่นที่มีความสามารถเหนือกว่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการเปรียบเทียบมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร กระบวนการเปรียบเทียบวัดประกอบด้วยส่วนหลักสองประการ ได้แก่ (1) การกำหนดมาตรฐานการเปรียบเทียบ (Benchmark) และ (2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (ชเนนทร์ วณารักษ์, 2560)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการเปรียบเทียบวัดและวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กระบวนการเปรียบเทียบวัดจะพิจารณาจากค่าหรือตัวเลขของตัววัด (Benchmark) ขณะที่วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มุ่งเน้นกระบวนการที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาของ FedEx และบริษัทไปรษณีย์ไทย เมื่อพิจารณาเรื่อง

การส่งมอบผลิตภัณฑ์ (พัสดุจากประเทศไทยส่งถึงประเทศสหรัฐอเมริกา) พบว่า ภายใต้งี๋นไขเดียวกัน FedEx สามารถส่งมอบผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้าภายในระยะเวลา 5 วัน ขณะที่บริษัทไปรษณีย์ไทยต้องใช้เวลามากถึง 15 วัน จากกรณีดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่า ระยะเวลาที่ต่างกัน คือ ตัววัด (Benchmark) ขณะที่กระบวนการหรือวิธีการที่ทำให้การใช้ระยะเวลาแตกต่างกัน คือ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ดังนั้น หากบริษัทไปรษณีย์ไทยต้องการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ทางบริษัทจะต้องศึกษาวิธีการขนส่งสินค้าจาก FedEx แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสามารถสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้ในที่สุด (ชนินทร์ วนาภิรักษ์, 2560)

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ถือว่ามีความสำคัญ จากหลักการที่ว่า “ถ้าได้น้าความรู้ไปใช้ ความรู้ นั้นก็ยิ่งเพิ่มคุณค่า เพราะทำให้เกิดการต่อยอดความรู้ให้แตกแขนงออกไปอย่างกว้างขวาง” ดังนั้น เป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดการความรู้ในองค์กร คือ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการทำงานที่ช่วยเพิ่มผลผลิตทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ดังคำกล่าวของ Peter Senge ที่ว่า ความรู้คือความสามารถในการทำอะไรรักตามอย่างมีประสิทธิภาพ (Knowledge is the capacity for effective actions) กล่าวได้ว่า วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง แล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้นให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจึงเป็นบทสรุปของวิธีการปฏิบัติที่เป็นลักษณะความรู้ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ที่ได้รับการเผยแพร่เป็นความรู้ที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนในรูปแบบต่าง ๆ (Explicit Knowledge) เพื่อให้ผู้อื่นได้นำไปทดลองปฏิบัติ (บุรชัย ศิริมหาสาร, 2548)

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) หมายถึง คือแนวทางการดำเนินงานที่นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและความเป็นเลิศ เป็นกระบวนการค้นหาและเปรียบเทียบสมรรถนะระหว่างองค์กร เพื่อค้นพบว่าใครคือผู้ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด และศึกษาว่าองค์กรเหล่านั้นมีแนวทางอย่างไรในการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ เป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เช่น วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการจัดการกระบวนการ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจและการรักษาความสัมพันธ์แก่ลูกค้า เป็นต้น วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศเป็นวิธีการทำงานหรือวิธีปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อผลงานที่มีคุณภาพหรือส่งผลต่องานที่ประสบผลสำเร็จ (นงลักษณ์ ประสพสุขโขชัย และบุญดี บุญญากิจ, 2548)

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานที่ดีที่สุดในแต่ละด้าน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับผ่านหลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นจากผู้นำ ผู้ร่วมงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือแม้แต่การริเริ่มพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เมื่อค้นพบวิธีการทำงานที่ดี จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านการเล่าเรื่องและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามสายงานและหน่วยงาน โดยอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับหน่วยงานย่อย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศควรได้รับการบันทึกและจัดทำเป็นรายงานอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการศึกษา พัฒนา และเผยแพร่ต่อไป (วิจารณ์ พานิช, ม.ป.ป., อ้างถึงใน สุนิษา กลิ่นขจร, 2561)

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง นวัตกรรมการทำงานที่ดีขององค์กรที่บุคลากรในองค์กรสามารถอธิบายได้ว่า ดีแค่ไหน ดีอย่างไร ดีเพราะอะไร นอกจากนี้ ยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือ วิธีปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง ใช้ในความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพแต่ยังขาดหลักฐานที่แน่ชัดหรือแสดงความถูกต้องอย่างชัดเจน ซึ่งจะต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์มายืนยันผลงานและมีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่ดีนั้น ๆ โดยเป็น (1) ข้อเสนอแนะคำแนะนำแนวทาง (2) การปฏิบัติงานที่อยู่บนพื้นฐานความสำเร็จของงาน (3) เกี่ยวกับ “ทำไม (Why)” และ “อะไร (What)” และ (4) ความคาดหวังของการปฏิบัติงานโดยทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้ยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียง คือ วิธีปฏิบัติเชิงนวัตกรรม (Innovative Practice) ซึ่งเป็นจุดเน้นและแนวทางการทำงานที่น่าสนใจ โดยมุ่งเน้นวิธีการใหม่เพื่อยกระดับคุณค่าและสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ หากแต่ยังไม่มีตัวชี้วัดใดที่จะบอกความสำเร็จได้ (Li et al., 2017)

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) โดย Edward Lee Thorndike (พ.ศ. 2417-2492) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันผู้ค้นพบทฤษฎีความต่อเนื่อง (Connectionism) ซึ่งทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการลองผิดลองถูก เช่น เมื่อให้ผู้เรียนทำกิจกรรมหนึ่ง ๆ ที่ไม่มีความรู้นั้นมาก่อน ผู้เรียนจะทำแบบลองผิดลองถูกเพื่อ “เลือกที่จริง ทั้งที่เท็จ” จนกระทั่งจับได้ว่าควรทำอย่างไรจึงจะถูกต้องและรวดเร็ว ก็จะเลือกทำด้วยวิธีนั้นในครั้งต่อไป (บุรชัย ศิริมหาสาร, 2548)

อุปสรรคต่อการนำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศไปขยายผล ได้แก่ (1) การขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มีอยู่ (2) การขาดการสนใจในการนำไปใช้ให้เกิดผล และ (3) การขาดทักษะและองค์ความรู้ที่แท้จริงที่จะช่วยให้บรรลุผล (ทรงศิริ พันธุเสวี และคณะ, 2550)

โดยสรุป วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือ ญานสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่มุ่งเน้นการนำแนวทางที่ดีที่สุดมาปรับใช้ในการดำเนินการในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังช่วยส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาว การนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในองค์กร และการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร เพื่อให้มั่นใจว่าทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

2.3.2 กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ (1) เป็นกระบวนการ ไม่ใช่กิจกรรม (2) ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ หรือเรื่องที่รวมอยู่ในวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (3) สนับสนุนต่อกระบวนการขององค์กรและการดำเนินงานที่ระบุไว้ในเบื้องต้น และ (4) ต้องสนับสนุนด้วยผลลัพธ์ที่เหนือกว่า นอกจากนี้ คุณลักษณะสำคัญของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย (1) Systematic (2) Integrate และ (3) Linkage (ทรงศิริ พันธุเสวี และคณะ, 2550)

การวิเคราะห์วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ (1) เป็นการศึกษากระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานอย่างเป็นระบบ (2) ความเป็นมาของการดำเนินงานและเส้นทางสู่ความสำเร็จ (3) วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และ (4) บทเรียนจากกรณีศึกษา (ทรงศิริ พันธุเสวี และคณะ, 2550)

ในการจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศนั้น โดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) นำเสนอกรณีที่ประสบความสำเร็จ (Success Cases) (2) เป็นการเล่าเรื่องราวที่เป็นกรณีศึกษา (Stories Telling) (3) เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) (4) เป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจให้กับองค์กรอื่นในธุรกิจเดียวกัน (Lessons and Inspiration) และ (5) สร้างบรรยากาศการแข่งขันเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ (The good gets better) ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย อุตสาหกรรมเดียวกัน วัตถุประสงค์เดียวกัน และกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน (ทรงศิริ พันธุเสวี และคณะ, 2550)

การเขียนวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ควรเขียนถ่ายทอดความรู้ที่ได้มาจากการพัฒนาต่อยอดจากงานประจำที่ทำอยู่ ได้รับการยอมรับหรือได้รับรางวัลหรือมีผู้อื่นและหน่วยงานอื่นนำไปใช้ วิธีปฏิบัตินั้น ๆ สามารถบรรลุความสำเร็จหรือได้รับการยอมรับอย่างชัดเจน พร้อมทั้งระบุข้อจำกัดในการนำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศไปใช้ (กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์, 2563)

การจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีขั้นตอนดำเนินการดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (ทรงศิริ พันธุเสรี และคณะ, 2550)

ขั้นตอนดำเนินการ	รายละเอียด
1) ขั้นตอนการเตรียมการ	- กำหนดกรอบแนวทางในการศึกษา - ศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความเป็นเลิศ จากคู่มือ Baldrige หรือเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (http://www.tqa.or.th และ http://www.quality.nist.gov/Award)
2) ขั้นตอนการเลือกกรณีศึกษา	- เลือกหน่วยงานและกระบวนการที่จะศึกษา - กำหนดระยะเวลาโครงการ - จัดทำแผนการเก็บข้อมูล - กำหนดผู้ประสานงานของทั้งสองฝ่าย
3) ขั้นตอนการเก็บข้อมูล	- กำหนดและเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) - กำหนดประเด็นหรือกรอบคำถามในการเก็บข้อมูล - กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล - ประสานงานและนัดหมายผู้ให้ข้อมูล - ลงมือเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน
4) ขั้นตอนการเขียนกรณีศึกษา	- วิเคราะห์ข้อมูล - เลือกรูปแบบการเขียน - ลงมือเขียนและเรียบเรียงกรณีศึกษา - ตรวจทานแก้ไข - จัดทำรูปเล่มหรือรายงานสำหรับการบ่งชี้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย กระบวนการเหล่านี้มีที่มาอย่างไร (What, How & How come) กระบวนการเหล่านี้ส่งผลให้ความสำเร็จขององค์กรในด้านใด อย่างไร

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะสำคัญของวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ 1) วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อเข้าใจที่มาแห่งกระบวนการที่เป็นเลิศของเจ้าของ 2) เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีการหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) 3) เป็นวิธีการหนึ่งของการบันทึกความรู้ (Knowledge Capturing) และจุดเริ่มต้นในกระบวนการเปรียบเทียบวัด 4) เป็นการเรียนรู้และเข้าใจที่มาของความสำเร็จขององค์กรเพื่อนำไปใช้ให้เกิดผลต่อไป

จากความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมุ่งหมายที่จะประยุกต์ใช้ในระบบของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญ แห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน การบูรณาการรูปแบบความร่วมมือจำเป็นต้องอาศัยการผสมผสานระหว่าง ระเบียบวิธีที่พิสูจน์แล้ว และแนวทางนวัตกรรมที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบหลักของวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดกับเป้าหมาย ของเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งแสวงหาคอบแนวคิดที่ส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของชุมชน ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และการแบ่งปันความรู้อย่างต่อเนื่อง ความเชื่อมโยงนี้มุ่งเน้นและแสดงให้เห็นบทบาทสำคัญของวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดในการสร้างกลยุทธ์ที่ ยืดหยุ่นและทรงพลังต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4 การจัดการความรู้ (Knowledge Management)

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ริเริ่มมาจากการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ที่หลากหลาย พัฒนากลไกกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้บุคคล ประชาชน และสังคมให้สามารถ เข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างเสมอภาค รวมทั้งการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยี - สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการสร้างบรรยากาศเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว องค์กร สถาบัน และชุมชน ให้ประชาชน มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตลอดเวลา ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการความรู้ในเมือง หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ คือ ต้องมีการพัฒนาบุคคล องค์กร ให้เป็นผู้จัดการความรู้ เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของประชาชน รวมทั้งการพัฒนาทักษะความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ภูมิปัญญา- ท้องถิ่น และพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ให้สามารถเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และกระตุ้นให้ประชาชนใช้ความรู้เป็นฐานในการแก้ปัญหาและการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพของ สังคมและเมืองต่อไป (กุลธร เลิศสุริยะกุล, 2547, อ้างถึงใน ขวัญตา เจริญศรี, 2562)

การจัดการความรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสู่บุคคล และบุคคลสู่ข้อมูลข่าวสาร ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งหมายถึง กระบวนการที่เป็นเครื่องมือที่เพิ่มมูลค่าของ กิจการองค์กร กลุ่มคน หรือเครือข่ายของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการประมวล ข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่ องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและ ถ่ายโอนความรู้ และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งองค์กรอย่างสมดุล เป็นการเพิ่มความสามารถในการพัฒนาผลผลิตและองค์การ และการทำให้เกิดความสำเร็จของ การจัดการความรู้จะต้องผสมผสานการทำงานของคน (People) กระบวนการ (Organizational Processes) และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Technology) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการจัดการความรู้ (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547; Anderson, 2005; The KM Concept, 2003, อ้างถึงใน น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547)

นอกจากนี้ มีเอกสารงานวิจัยในต่างประเทศที่ระบุองค์ประกอบการเป็นเมืองหรือสังคมแห่งการเรียนรู้นอกเหนือจากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น โดยระบุถึงการจัดองค์ประกอบทางกายภาพของสังคมที่เหมาะสม อาทิ ชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีระบบสาธารณูปโภคครบครัน (Infrastructures of the City) มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ดี (Knowledge-Sharing Culture) มีการออกแบบเมือง/ชุมชนที่เหมาะสม (Appropriate City Design) มุ่งเน้นการพัฒนาตามหลักการพัฒนาโดยใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-Based Development) และชุมชนมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Networks) ซึ่งชุมชนต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม และมีการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาที่มุ่งเน้นการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างชัดเจน จึงจะประสบความสำเร็จได้ (Carrillo, 2002; 2004; Ergazakis *et. al.* 2004; Knight, R., 1995; Malone and Yohe, 2002) จากการศึกษากรณีตัวอย่างของเมืองหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับในระดับโลก จำนวน 6 เมือง ได้แก่ (1) เมือง Barcelona ประเทศสเปน (2) เมือง Stockholm ประเทศสวีเดน (3) เมือง Munich ประเทศเยอรมนี (4) เมือง Montreal ประเทศแคนาดา (5) เมือง Dublin ประเทศไอร์แลนด์ และ (6) เมือง Delft ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งพบว่า องค์ประกอบร่วมของการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้ (Carrillo, 2006)

- 1) ทิศทางการพัฒนา ประกอบด้วย แผนการพัฒนาที่ระบุความตั้งใจและชัดเจนในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ มียุทธศาสตร์การพัฒนา ความพร้อมในการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการพัฒนา มีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานเฉพาะที่มุ่งพัฒนาองค์ความรู้ การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่หลากหลาย มีเว็บไซต์เมืองที่ผู้คนสามารถเข้าไปสืบค้นข้อมูลเมืองได้อย่างสะดวก มีระบบการสร้างคุณค่าของพลเมือง มีการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางสังคม และมีระบบการประกันสิทธิสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของประชาชน
- 2) การดำเนินการ ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อเรียนรู้ที่มีความทันสมัยและราคาถูก ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่เพื่อชุมชน และมีเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมืองหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ คือ สังคมของผู้คนที่สนใจในการแสวงหาความรู้ใหม่อย่างสม่ำเสมอ เป็นสังคมที่ผู้คนสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ที่หลากหลายของตนเองและผู้อื่น มีแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอ ซึ่งการนำสังคมไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้นั้น จะต้องเริ่มด้วยการที่เป็นสังคมที่มีข้อมูลข่าวสารหลากหลาย และผู้คนสามารถเข้าถึงได้โดยเท่าเทียมกัน ทุกภาคส่วนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้และมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะชุมชน สถานประกอบการ องค์กร และหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง หลากหลาย และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องดำเนินการโดยยึดหลักการที่เชื่อว่า

การศึกษาและเริ่มสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องดำเนินการโดยยึดหลักการที่เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา มีการบูรณาการการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน ยึดชุมชนเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ศักยภาพและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนให้สังคมทุกส่วนและทุกระดับได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จะทำให้เกิดพลังชุมชนที่เข้มแข็งอันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีความยั่งยืนตลอดไป

การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างความยั่งยืนให้กับเมืองแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากมีส่วนช่วยในการรวบรวม จัดระบบ แบ่งปัน และใช้ประโยชน์จากความรู้อย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าและแนวทางเชิงนวัตกรรม ในบริบทของเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การจัดการความรู้ทำหน้าที่เสมือนสะพานเชื่อมต่อระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ส่งเสริมการตัดสินใจแบบร่วมมือ และสนับสนุนกลยุทธ์ที่ปรับตัวได้เพื่อรับมือกับความต้องการทางการศึกษาและชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อมโยงนี้เน้นให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมที่อาศัยแนวปฏิบัติการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทรัพยากร เสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วน และสร้างโอกาสที่ครอบคลุมสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รูปแบบการบูรณาการดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมวิสัยทัศน์ร่วมของการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.5 แบบจำลองสำหรับการทำความเข้าใจโครงสร้างความร่วมมือ

แบบจำลองโครงสร้างของความร่วมมือ (Model of Collaboration) ริเริ่มและพัฒนาโดย D'Amour *et al.* (1999) ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดการดำเนินการร่วมกันของกลุ่ม (Collective Action) ในสังคมวิทยาองค์กร (Organizational Sociology) เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ สังคมวิทยาองค์กรเป็นกระบวนการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ และมองว่าการดำเนินการร่วมกันที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น เป็นผลมาจากการกระทำและพฤติกรรมของพันธมิตรหลายฝ่าย (D'Amour *et al.*, 1999, cited in D'Amour *et al.*, 2008)

ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นประเด็นหลักของการดำเนินการร่วมกันของกลุ่ม ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า ผู้เชี่ยวชาญต้องทำงานร่วมกันเพื่อการให้บริการที่ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ต่างก็มีผลประโยชน์ส่วนตัวและต้องการรักษาความเป็นอิสระในระดับหนึ่ง ซึ่งอำนาจ (Power) เป็นเครื่องมือหลักในการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับความเป็นอิสระดังกล่าว (D'Amour *et al.*, 2008; Thoenig, 1998)

แบบจำลองโครงสร้างความร่วมมือบ่งชี้ให้เห็นว่าการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มสามารถวิเคราะห์ได้ ผ่าน 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด 10 ประการ โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบไปด้วย 2 มิติ และบริบทขององค์การ ประกอบไปด้วย 2 มิติ ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินการร่วมกัน ทั้งนี้ มิติของความสัมพันธ์ดังกล่าว มีดังต่อไปนี้ (D'Amour *et al.*, 1999, cited in D'Amour *et al.*, 2008)

1) มิติความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 2 มิติ

(1) เป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Goals and Vision) หมายถึง การมีเป้าหมายร่วมกัน และการนำเป้าหมายเหล่านั้นมาใช้ในทีม การยอมรับแรงจูงใจที่แตกต่างกัน และการมีพันธกิจที่หลากหลาย รวมถึงความแตกต่างในคำจำกัดความและความคาดหวังเกี่ยวกับความร่วมมือ

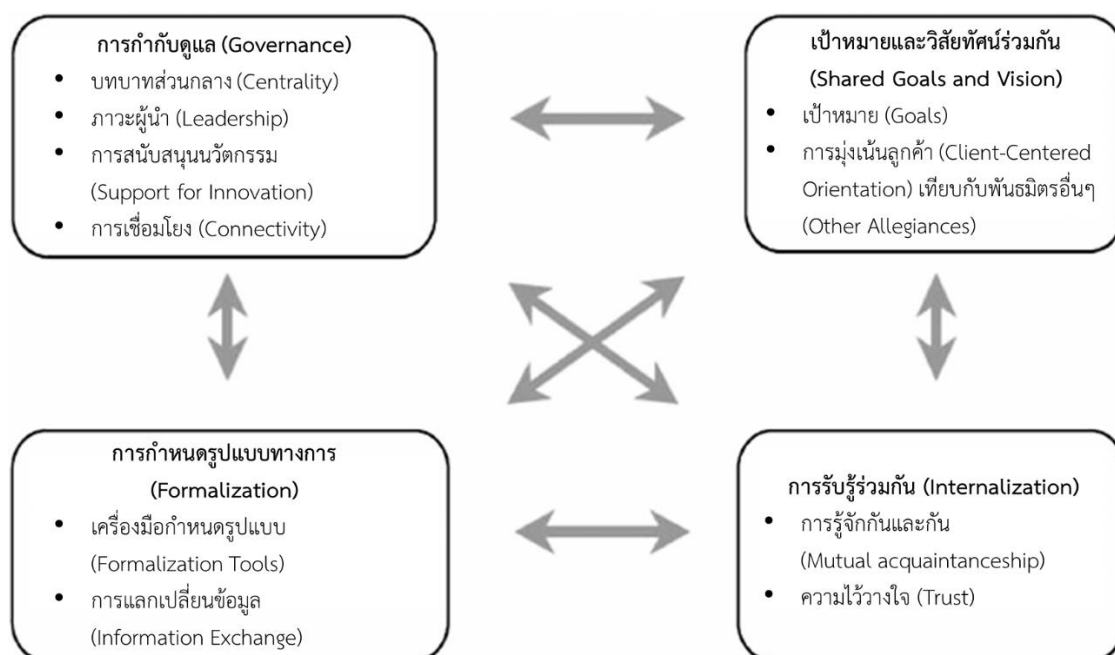
(2) การรับรู้ร่วมกัน (Internalization) หมายถึง ความตระหนักรู้ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และความสำคัญของการจัดการความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งแสดงออกผ่านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและแนวปฏิบัติของกันและกัน และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2) มิติบริบทขององค์การ ประกอบด้วย 2 มิติ

(1) การทำให้เป็นรูปแบบทางการ (Formalization) หมายถึง การจัดทำเอกสารกระบวนการที่สื่อสารถึงผลลัพธ์และพฤติกรรมที่ต้องการ และมีการใช้งานเอกสารเหล่านั้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะ การทำให้เป็นรูปแบบทางการช่วยชี้แจงความหวังและความรับผิดชอบของความร่วมมือ

(2) การกำกับดูแล (Governance) หมายถึง หน้าที่ของผู้นำที่สนับสนุนความร่วมมือโดยการกำกับดูแลทิศทางและสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานด้านนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติร่วมกันระหว่างวิชาชีพและองค์กร

มิติทั้ง 4 ประการดังกล่าวข้างต้นต่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างมิติ สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการที่เป็นแกนกลางของความร่วมมือ ทั้งยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกและโครงสร้าง เช่น ทรัพยากร เงื่อนไขงบประมาณและการเงิน และนโยบาย เป็นต้น

ภาพที่ 2.3 มิติและองค์ประกอบของแบบจำลองโครงสร้างความร่วมมือ (D'Amour *et al.*, 2008)

จากภาพที่ 2.3 แสดงให้เห็นถึงแบบจำลองโครงสร้างความร่วมมือที่ประกอบด้วยมิติการวิเคราะห์ 4 มิติ แต่ละมิติประกอบด้วยตัวชี้วัด 10 ประการที่เกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างมิติ ทั้งนี้ คำอธิบายและรายละเอียดขององค์ประกอบของแบบจำลอง แสดงดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดความร่วมมือตามตัวแบบความร่วมมือ 4 มิติ (D'Amour *et al.*, 2008)

ตัวชี้วัด	คำอธิบายตัวชี้วัด
เป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Goals and Vision)	
เป้าหมาย (Goals)	คุณค่าทางวิชาชีพในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับลักษณะของเป้าหมายที่ครอบคลุมและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายการกำหนดและแลกเปลี่ยนเป้าหมายร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป้าหมายส่วนใหญ่มักกำหนดขึ้นเพื่อระดมความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสนับสนุนภารกิจต่าง ๆ โดยมีการตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นวัตถุประสงค์หลักที่ทุกภาคส่วนเห็นพ้องร่วมกัน ซึ่งย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านคุณค่าและแนวทางปฏิบัติ ความสำเร็จจากการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวถือเป็นนวัตกรรมองค์กร

ตัวชี้วัด	คำอธิบายตัวชี้วัด
การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และ พันธมิตรอื่น ๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances)	โครงสร้างของผลประโยชน์มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับความจงรักภักดีในหลายมิติ ทั้งต่อลูกค้า วิชาชีพ องค์กร และตนเอง ความหลากหลายนี้อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ หรือการประนีประนอมเพียงบางส่วนระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงจำเป็นต้องมีการปรับสมดุลผลประโยชน์ผ่านกระบวนการเจรจาต่อรอง อย่างไรก็ตาม ในบางสถานการณ์ที่ผลประโยชน์ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานโดยตรง การเจรจาต่อรองอาจไม่จำเป็น หากการกำหนดเป้าหมายร่วมปราศจากการเจรจาต่อรองที่เหมาะสมอาจเกิดความเสี่ยงที่ผลประโยชน์ส่วนตนจะเข้ามาแทรกแซง นำไปสู่พฤติกรรมเอาเปรียบและลดทอนความสำคัญของการมุ่งเน้นลูกค้า
การปรับเปลี่ยนสู่ภายใน (Internalization)	
การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship)	สมาชิกในเครือข่ายความร่วมมือจำเป็นต้องสร้างความคุ้นเคยระหว่างกันทั้งในระดับบุคคลและวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Sense of Belonging) และนำไปสู่ความสำเร็จในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ในระดับบุคคล การทำความรู้จักกันหมายถึงการเข้าใจค่านิยมและศักยภาพของแต่ละคน ส่วนในระดับวิชาชีพ คือการเข้าใจกรอบ แนวทาง และขอบเขตการดำเนินงานของแต่ละฝ่าย การสร้างความคุ้นเคยดังกล่าวเกิดขึ้นได้ผ่านกิจกรรมทางสังคม การฝึกอบรม และการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
ความไว้วางใจ (Trust)	ความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้เมื่อทุกฝ่ายมีความไว้วางใจในความสามารถและความรับผิดชอบของกันและกัน อีกทั้งมีโมติวัจิตต่อกัน ความไว้วางใจนี้จะช่วยลดความไม่ชัดเจนในการทำงานร่วมกัน หากสมาชิกในเครือข่ายยังไม่คุ้นเคยกันเพียงพอ จำเป็นต้องมีการประเมินความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอและเปิดเผยจุดอ่อนต่อกัน เพราะเมื่อใดที่ความร่วมมือขาดความชัดเจน สมาชิกมักจะยึดติดกับความรับผิดชอบต่อลูกค้าของตนไว้นานที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยง

ตัวชี้วัด	คำอธิบายตัวชี้วัด
	การร่วมมือ ซึ่งขัดแย้งกับเป้าหมายของการสร้างเครือข่าย ดังนั้น การประเมินผลลัพธ์ของความร่วมมือจึงเป็นกุญแจสำคัญในการประเมินซึ่งกันและกันและเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิก
การกำกับดูแล (Governance)	
ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality)	ความเป็นศูนย์กลาง คือการมีทิศทางที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนความร่วมมือสู่การปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานกลางมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางและดำเนินบทบาทเชิงกลยุทธ์และการเมือง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามกระบวนการและโครงสร้างความร่วมมือ ทั้งนี้ ผู้บริหารระดับสูงมีอิทธิพลสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร โดยเฉพาะการจัดทำข้อตกลงความร่วมมืออย่างเป็นทางการกับหน่วยงานต่าง ๆ
ภาวะผู้นำ (Leadership)	ภาวะผู้นำมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความร่วมมือทั้งระหว่างวิชาชีพและองค์กรโดยภาวะผู้นำนี้อาจแบ่งได้เป็นสองลักษณะ คือ แบบที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (emergent) และแบบที่มาพร้อมกับตำแหน่ง (position) ในบริบทของความร่วมมือ ภาวะผู้นำอาจมาจากผู้จัดการที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือจากการริเริ่มด้วยตนเอง ทำให้ลักษณะของภาวะผู้นำแตกต่างกันไปในแต่ละพันธมิตรและกลุ่มสมาชิก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกัน สำหรับภาวะผู้นำที่มาพร้อมตำแหน่ง อำนาจไม่ควรกระจุกตัวอยู่ที่พันธมิตรหรือสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกภาคส่วนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation)	ความร่วมมือมักนำมาซึ่งกิจกรรมใหม่ๆ และการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างผู้เชี่ยวชาญหรือสมาชิกจากต่างหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานและวิธีการแบ่งปันความรับผิดชอบระหว่างพันธมิตร การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ถือเป็นนวัตกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปฏิบัติ การสร้างความร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการหารือร่วมกันภายในองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยผนวกความเชี่ยวชาญทั้งจากภายในและภายนอกเครือข่ายเพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้

ตัวชี้วัด	คำอธิบายตัวชี้วัด
การเชื่อมต่อ (Connectivity)	การเชื่อมต่อ คือความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคลและองค์กร โดยมีพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งตรงข้ามกับสภาวะการแยกตัวโดดเดี่ยว หรือแบ่งแยก การเชื่อมต่อนี้ช่วยแก้ปัญหาการประสานงานและเอื้อให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานได้อย่างคล่องตัว อีกทั้งยังช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในการตอบสนองต่อปัญหาต่าง ๆ ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ระบบข้อมูลและการให้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการจัดตั้งคณะกรรมการ
การสร้างความเป็นทางการ (Formalization)	
เครื่องมือการสร้างความเป็นทางการ (Formalization Tools)	การสร้างความเป็นทางการเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดความรับผิดชอบของพันธมิตรให้ชัดเจน และเอื้อต่อการเจรจาแบ่งปันความรับผิดชอบระหว่างกัน โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น ข้อตกลงระหว่างองค์กร แนวปฏิบัติ และระบบสารสนเทศ ประเด็นสำคัญอยู่ที่การเข้าใจถึงความคาดหวังระหว่างกัน ทั้งสิ่งที่ตนถูกคาดหวังและสิ่งที่สามารถคาดหวังจากผู้อื่น ทั้งนี้ความสำเร็จของความร่วมมือขึ้นอยู่กับฉันทามติต่อกลไกและกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการสร้างความเป็นทางการ มากกว่าระดับความเป็นทางการเอง
การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Exchange of Information)	การแลกเปลี่ยนข้อมูล คือการมีและใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลอย่างเหมาะสม เพื่อให้สมาชิกในเครือข่ายความร่วมมือสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้อย่างรวดเร็วและครบถ้วน โดยระบบสารสนเทศจะช่วยลดความไม่แน่นอนในการทำงานร่วมกับพันธมิตรที่ยังไม่คุ้นเคย การให้ข้อมูลย้อนกลับช่วยให้ได้รับข้อมูลที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน อีกทั้งยังใช้ประเมินพันธมิตรผ่านคุณภาพของการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรและข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจกัน

จากมิติและตัวชี้วัดของความร่วมมือดังตารางที่ 2.2 สามารถนำมาใช้ในการจำแนกประเภทของความร่วมมือ (Typology of Collaboration) ตามแบบจำลองความร่วมมือ โดยแบ่งขึ้นได้จากระดับของความร่วมมือที่แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ความร่วมมือที่มีศักยภาพหรือแบบแฝง (Potential/Latent Collaboration) ระดับที่ 2 ความร่วมมือขั้นกำลังพัฒนา (Developing Collaboration) และ ระดับที่ 3 ความร่วมมือเชิงรุก (Active Collaboration) ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (Marradi, 1990)

1) ความร่วมมือเชิงรุก (Active Collaboration) เป็นระดับความร่วมมือสูงสุดที่พันธมิตรสามารถสร้างความร่วมมือที่มั่นคงและยั่งยืนได้ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน ในระดับนี้พันธมิตรสามารถกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ พัฒนาความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมถึงการมีฉันทามติในกลไกและกฎเกณฑ์ของการกำกับดูแล ผลลัพธ์ที่ได้จากความร่วมมือในระดับนี้ คือ การปฏิบัติงานวิชาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปโดยอาศัยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบระหว่างวิชาชีพและองค์กรในรูปแบบใหม่ที่เกิดจากฉันทามติ รวมถึงการนำแนวปฏิบัติที่เป็นนวัตกรรมมาใช้

2) ความร่วมมือขั้นกำลังพัฒนา (Developing Collaboration) เป็นความร่วมมือที่ยังไม่หยั่งรากลึกในวัฒนธรรมองค์กรของพันธมิตร และยังอาจมีการปรับเปลี่ยนใหม่ได้ตามปัจจัยภายในหรือสภาพแวดล้อม โดยเป้าหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างพันธมิตร กลไกการกำกับดูแล และการทำให้เป็นรูปแบบทางการยังคงอยู่ในกระบวนการเจรจาที่ยังไม่ได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติ การเจรจาอาจเป็นบางส่วนหรือเป็นแหล่งที่มาของความขัดแย้ง แต่กระบวนการยังคงเปิดกว้าง ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเข้าถึงได้ ความร่วมมือในระดับนี้จะนำไปสู่การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบแบบชั่วคราว การเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติทางวิชาชีพที่ยังไม่ชัดเจน และบริการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม แม้การเปลี่ยนแปลงจะใช้เวลาานาน แต่ยังปรากฏความก้าวหน้าให้เห็นได้ชัด

3) ความร่วมมือที่มีศักยภาพหรือแบบแฝง (Potential/Latent Collaboration) หมายถึงความร่วมมือที่ยังไม่เกิดขึ้นหรือถูกขัดขวางโดยความขัดแย้งที่รุนแรงจนระบบไม่สามารถก้าวไปข้างหน้าได้ และไม่สามารถดำเนินการรูปแบบความร่วมมือที่น่าพึงพอใจได้ ความร่วมมือในระดับที่มีแรงต้านทานมากอาจทำให้ไม่มีการเจรจาเกิดขึ้นหรือการเจรจาแตกหักซ้ำแล้วซ้ำเล่า ส่งผลให้การนำแนวปฏิบัติวิชาชีพแบบใหม่ที่เครือข่ายต้องการเป็นไปได้อย่างยาก นวัตกรรมจึงไม่สามารถเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง บริการอาจได้รับผลกระทบในเรื่องการเข้าถึงและความต่อเนื่อง รวมถึงการดำเนินความร่วมมือสามารถเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการแก้ไขความขัดแย้ง

ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องทำความเข้าใจพลวัตของความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยอาศัยการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโครงสร้างความร่วมมือเพื่อช่วยในการวิเคราะห์กรณีศึกษาเมืองแห่ง

การเรียนรู้ เพื่อระบอบองค์ประกอบหลัก อาทิ ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ร่วม การจัดสรรทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประเมินระดับความร่วมมือตั้งแต่การประสานเบื้องต้นจนถึงการบูรณาการอย่างเต็มรูปแบบ แนวทางนี้ช่วยให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับกลไกที่ขับเคลื่อนหุ้นส่วนความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จ และเน้นให้เห็นโอกาสในการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานและความร่วมมือในการดำเนินงาน ผลการวิเคราะห์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือที่ครอบคลุม ซึ่งออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่ไปกับการส่งเสริมความยั่งยืนในบริบทของเขตเมือง

บทที่ 3

กรณีศึกษาเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

ในบทนี้มุ่งนำเสนอข้อมูลเชิงลึกของกรณีศึกษาที่คณะผู้วิจัยคัดเลือกเพื่อสำรวจแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้กรอบของเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ประเทศสวีเดน 2) เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ 3) จังหวัดพะเยา และ 4) เทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนของบริบท ระดับการปกครอง และกลยุทธ์การดำเนินงานที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งในระดับประเทศ ระดับเมือง ระดับจังหวัด และระดับเทศบาล ในแต่ละกรณีศึกษาจะนำเสนอประวัติความเป็นมา นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลไกที่ใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินงาน ทั้งนี้ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางที่หลากหลายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งระบุบทเรียนและประเด็นสำคัญเพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือต่อไป

3.1 ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดน (Sweden) หรือชื่อทางการ คือ ราชอาณาจักรสวีเดน (Kingdom of Sweden) เป็นประเทศกลุ่มนอร์ดิก¹ ตั้งอยู่บนคาบสมุทรสแกนดิเนเวียบริเวณยุโรปตอนเหนือ เขตแดนทางตะวันตกและทางเหนือจรดประเทศนอร์เวย์ ทางตะวันออกเฉียงเหนือจรดประเทศฟินแลนด์ และช่องแคบสแกเกอร์แรก (Skagerrak Strait) ทางตะวันตกเฉียงใต้จรดช่องแคบคัตเทกัต (Kattegat Strait) และทางตะวันออกจรดทะเลบอลติก (Baltic Sea) และอ่าวบอทเนีย (Gulf of Bothnia) ด้วยขนาดพื้นที่ 450,295 ตารางกิโลเมตร ทำให้ประเทศสวีเดนเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มนอร์ดิกและใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 5 ในทวีปยุโรป โดยมีกรุงสต็อกโฮล์ม (Stockholm) เป็นเมืองหลวงและเมืองที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ทั้งนี้ ประเทศสวีเดนมีประชากรที่เบาบาง เว้นแต่ในเขตเมืองใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยป่าไม้ ภูเขาสูง และทะเลสาบ แม่น้ำหลายสายไหลมาจากเทือกเขาสแกนดิเนเวีย และยังมีแนวชายฝั่งที่กว้างขวาง สวีเดนมีประชากรราว 10.6 ล้านคน และความหนาแน่นของประชากรอยู่ที่ 25 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยกว่า 88% ของประชากรอาศัยอยู่ในเขตเมืองซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 1.5% ของแผ่นดินทั้งหมด มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดในตอนกลางและตอนใต้ของประเทศ สวีเดนเป็นหนึ่งในประเทศที่มีสภาพอากาศที่หลากหลายอันเนื่องมาจากลักษณะภูมิประเทศ (“Sweden,” 2005)

¹ กลุ่มประเทศนอร์ดิก (Nordic Countries) เป็นการรวมกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณทวีปยุโรปตอนเหนือ ประกอบด้วย เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ และสวีเดน ทั้งนี้ หมายรวมถึงเขตปกครองตนเองของเดนมาร์ก (กรีนแลนด์ หมู่เกาะแฟโร) และเขตปกครองตนเองของฟินแลนด์ (หมู่เกาะโอแลนด์) (Zeidan, 2024)

ภาพที่ 3.1 แผนที่ทางกายภาพของประเทศสวีเดน (World Atlas, 2024)

ประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศสวีเดนเริ่มต้นตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อกลุ่มชนเจอร์แมนิก (Germanic Peoples) เข้ามาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพประมง ก่อนจะพัฒนาเป็นชาวทะเลฝีมือเยี่ยมที่รู้จักกันในนาม “ชาวนอร์ส (Norsemen)” จนกระทั่งต้นศตวรรษที่ 12 สวีเดนได้สถาปนาตนเองเป็นรัฐอิสระ จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 14 เมื่อโรครระบาดครั้งใหญ่คร่าชีวิตชาวสแกนดิเนเวียไปหนึ่งในสาม ขณะเดียวกัน อิทธิพลของสันนิบาตฮันซา (Hanseatic League)² ในยุโรปเหนือก็ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาค หลังสิ้นสุดยุคไวกิง (Age of Viking) สวีเดนได้เข้าร่วมสหภาพคัลมาร์ (Kalmar Union) กับเดนมาร์กและนอร์เวย์ในปี ค.ศ. 1397 แต่ภายหลังได้ถอนตัวในต้นศตวรรษที่ 16 นำมาซึ่งความขัดแย้งและสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน ศตวรรษที่ 17 นับเป็นยุคทองของสวีเดน เมื่อสามารถ

² สันนิบาตฮันซา หรือฮันเซียติก เป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของเมืองท่าสำคัญต่าง ๆ ในแคว้นแคว้นเยอรมันตอนเหนือ มีอิทธิพลทางการค้าครอบคลุมเส้นทางทะเลตอนเหนือของยุโรปนับตั้งแต่ทะเลบอลติกและทะเลเหนือ (อิติงค์ มีทอง, 2555)

ขยายอาณาเขตจนกลายเป็นมหาอำนาจแห่งยุโรป แต่กลับต้องสูญเสียดินแดนสำคัญรวมถึงฟินแลนด์ให้แก่จักรวรรดิรัสเซียในปี ค.ศ. 1809 อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่เข้าร่วมสงครามสหราชอาณาจักรสวีเดนและนอร์เวย์ในปี ค.ศ. 1814 สวีเดนก็ดำเนินนโยบายเป็นกลาง ไม่เข้าร่วมสงครามใด ๆ แม้แต่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามเย็น จนกระทั่งปี ค.ศ. 2014 สวีเดนได้บันทึกประวัติศาสตร์หน้าใหม่ด้วยการฉลองสันติภาพยาวนานถึง 200 ปี ทำลายสถิติที่เคยเป็นของสวิตเซอร์แลนด์ (“Sweden,” 2005)

ประเทศสวีเดนเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับการยอมรับในระดับโลกว่าเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจ การศึกษา และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยนโยบายที่สนับสนุนความเท่าเทียม การลงทุนในนวัตกรรม และการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ทำให้สวีเดนเป็นต้นแบบของการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

สวีเดนเป็นหนึ่งในประเทศที่มีเศรษฐกิจที่มั่นคงและมีความสามารถในการแข่งขันสูง อุตสาหกรรมหลักของประเทศ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยานยนต์ พลังงานสะอาด และอุตสาหกรรมชีววิทยาศาสตร์ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพสูง รัฐบาลที่สนับสนุนธุรกิจ และตลาดแรงงานที่มีทักษะสูง ส่งผลให้สวีเดนเป็นศูนย์กลางของการลงทุนและนวัตกรรมในยุโรป

สวีเดนเป็นหนึ่งในประเทศที่มีเศรษฐกิจที่มั่นคงและมีความสามารถในการแข่งขันสูง โดยมี GDP อยู่ที่ประมาณ 635 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปี ค.ศ. 2023) และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยที่ 2-3% ต่อปี อุตสาหกรรมหลักของประเทศ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยานยนต์ พลังงานสะอาด และอุตสาหกรรมชีววิทยาศาสตร์

สวีเดนเป็นหนึ่งในประเทศที่ลงทุนด้าน R&D สูงที่สุดในโลก คิดเป็นประมาณ 3.5% ของ GDP ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรปที่อยู่ที่ 2.2% ประกอบกับเมืองสตอกโฮล์มได้รับการขนานนามว่าเป็น Silicon Valley ของยุโรป โดยมีบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำ เช่น Spotify, Ericsson และ Klarna นอกจากนี้รัฐบาลสวีเดนมุ่งเน้นไปที่การพัฒนา เศรษฐกิจดิจิทัลและสีเขียว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมพลังงานสะอาดและเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อให้สวีเดนเป็นประเทศปลอดคาร์บอนภายในปี ค.ศ. 2045

เศรษฐกิจของสวีเดนเติบโตบนพื้นฐานของการพัฒนาเทคโนโลยีและการส่งเสริมนวัตกรรม โดยภาคเอกชนและภาครัฐมีการลงทุนในงานวิจัยและพัฒนา (R&D) ในอัตราสูงเมื่อเทียบกับ GDP ของประเทศ การมีภาษีที่เป็นมิตรกับธุรกิจและการส่งเสริมการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Startups) ทำให้สตอกโฮล์มกลายเป็นหนึ่งในศูนย์กลางเทคโนโลยีชั้นนำของยุโรป นอกจากนี้ สวีเดนยังมีตลาดแรงงานที่มีความสามารถและมีระบบสวัสดิการที่เอื้อให้พนักงานสามารถพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าความสำเร็จของเศรษฐกิจสวีเดนมาจากการสร้างสมดุลระหว่างการสนับสนุนธุรกิจและการพัฒนาสวัสดิการสังคมและส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะที่ตอบสนองต่ออนาคต

การศึกษา

สวีเดนมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสูงและเปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกคน โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนการศึกษาฟรีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาของสวีเดนยังมีชื่อเสียงระดับนานาชาติ เช่น มหาวิทยาลัยอุพซอลา (Uppsala University) และมหาวิทยาลัยลุนด์ (Lund University) ซึ่งเป็นแหล่งผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นศูนย์กลางของการวิจัยและนวัตกรรม

การลงทุนด้านการศึกษา: สวีเดนใช้จ่ายงบประมาณการศึกษาคิดเป็นประมาณ 7.6% ของ GDP ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD ที่ 5% รัฐบาลให้เงินทุนสนับสนุนโรงเรียนของรัฐทุกแห่ง และให้เงินช่วยเหลือแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยเพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย

นโยบายด้านการศึกษา: สวีเดนเน้นความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงระบบการศึกษาอย่างเท่าเทียม โรงเรียนทุกแห่งต้องปฏิบัติตามแนวทางของ Skolverket (สำนักงานการศึกษาสวีเดน) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดวิเคราะห์และทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ: แผนพัฒนาการศึกษาของสวีเดนในปี ค.ศ. 2025 เน้นไปที่การพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา (EdTech), การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาภายในปี ค.ศ. 2025 โดยมุ่งเน้น STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) และทักษะที่จำเป็นในตลาดแรงงาน การฝึกอบรมครูให้ทันสมัย และการปรับปรุงระบบการเรียนออนไลน์ เพื่อลดช่องว่างในการเข้าถึงการศึกษา

การเรียนรู้ตลอดชีวิต: สวีเดนสนับสนุนแนวคิด Lifelong Learning โดยมีสถาบัน Komvux สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ และให้ทุนสนับสนุนหลักสูตรการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ แก่แรงงานเพื่อให้สามารถปรับตัวกับตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลง

สวีเดนให้ความสำคัญกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งสนับสนุนให้ประชาชนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ระบบการศึกษายังเน้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเป็นหลัก รัฐบาลยังสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและบริษัทเอกชนในการจัดหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

ระบบการศึกษาของสวีเดนเป็นตัวอย่างของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพ ความเท่าเทียม และความสามารถในการแข่งขันระดับโลก การที่รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและพัฒนาระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศสามารถสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพสูง และพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก

สังคมและวัฒนธรรม

สวีเดนเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมที่เปิดกว้างและให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางเพศ หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาคีรัฐบาล นอกจากนี้ สวีเดนยังเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมการทำงานที่สมดุล โดยให้ความสำคัญกับการมีเวลาพักผ่อนและคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้สวีเดนยังเป็นผู้นำด้านสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียม โดยมีนโยบายที่ส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในตลาดแรงงาน อาทิ การใช้แนวคิด "Lagom" ซึ่งหมายถึง "พอดี" เป็นหลักปรัชญาทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความสมดุลในการใช้ชีวิตและการทำงาน หรือการจัดให้มีเทศกาลและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ เช่น เทศกาลมิดซัมเมอร์ และวัฒนธรรมกาแฟ "Fika" ที่เป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวัน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สวีเดนเป็นผู้นำด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยรัฐบาลให้ความสำคัญกับพลังงานหมุนเวียน การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) นอกจากนี้ สวีเดนยังเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายของสวีเดนคือการเป็นประเทศปลอดคาร์บอนภายในปี ค.ศ. 2045 โดยปัจจุบันประเทศมีการใช้พลังงานหมุนเวียนในสัดส่วนที่สูงที่สุดในยุโรป สวีเดนยังเป็นศูนย์กลางของนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสีเขียว เช่น การผลิตแบตเตอรี่พลังงานสะอาด และโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ รัฐบาลยังสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบขนส่งที่ใช้พลังงานสะอาด และการออกแบบเมืองที่ยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนของสวีเดนเป็นตัวอย่างของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่คำนึงถึงอนาคตของสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งจะสามารถลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

3.1.1 ความจำเป็นในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศสวีเดน

การเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสวีเดนเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ตอบสนองต่อความท้าทายและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี โดยปัญหาและเหตุผลที่สำคัญ ได้แก่

1) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ในช่วงทศวรรษที่ 1960 ประชากรจำนวนมากในสวีเดน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ขาดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งส่งผลให้พวกเขาขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะและการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงาน ดังนั้นสวีเดนได้พัฒนานโยบายการศึกษาผู้ใหญ่ เช่น Komvux และ Folkbildning เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาในวัยเรียนสามารถกลับมาเรียนรู้ได้อีกครั้ง ดังตัวอย่างโครงการ Adult Education Initiative (AEI) ในปี ค.ศ. 1997 ซึ่งเน้นพัฒนาทักษะผู้ใหญ่ โดยเฉพาะผู้ว่างงาน และลดความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษา

2) การเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงาน

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ เช่น การเข้าสู่ยุคดิจิทัล และการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ทำให้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมดั้งเดิมมีความเสี่ยงตกงานสูง ดังนั้นสวีเดนได้พัฒนาทักษะเฉพาะด้านสำหรับแรงงาน เช่น การออกแบบหลักสูตรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และพลังงานหมุนเวียน เพื่อรองรับความต้องการของอุตสาหกรรม ดังตัวอย่างที่มหาวิทยาลัย KTH Royal Institute of Technology ร่วมมือกับบริษัท ABB ในการพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีสำหรับพลังงานหมุนเวียน

3) วิฤตเศรษฐกิจและอัตราการว่างงานสูง

ในทศวรรษที่ 1990 สวีเดนเผชิญกับปัญหาว่างงานสูง และแรงงานที่ขาดทักษะใหม่จำเป็นสำหรับตลาด สวีเดนได้ออกนโยบาย Upskilling และ Reskilling ผ่านโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของแรงงาน ดังการสนับสนุนการศึกษาทางไกลผ่านแพลตฟอร์ม Learning@Home เพื่อให้แรงงานสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ได้จากทุกที่

4) การรองรับการเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้อพยพ

การไหลเข้าของผู้อพยพจำนวนมากในช่วงทศวรรษที่ 2000 ทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาทักษะภาษาและความรู้พื้นฐานเพื่อช่วยให้พวกเขาเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยสวีเดนได้ทำการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะด้าน เช่น การเรียนรู้ภาษาและทักษะวิชาชีพพื้นฐาน อาทิโครงการภาษาและการฝึกทักษะอาชีพที่ร่วมจัดโดยเทศบาลท้องถิ่น

5) การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความจำเป็นในการพัฒนาทักษะที่รองรับเศรษฐกิจสีเขียวและความเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม ทำให้สวีเดนได้ออกแบบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสีเขียวและการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังการร่วมมือระหว่างรัฐบาลและอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาหลักสูตร Green Energy Transition

6) ความจำเป็นในการเชื่อมโยงการศึกษาและตลาดแรงงาน

การศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในบางภาคส่วน ทำให้สวีเดนจำเป็นต้องเร่งสร้างความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยและอุตสาหกรรม ดังมหาวิทยาลัย Uppsala และบริษัท Scania ร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรด้านวิศวกรรมยานยนต์

สวีเดนขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับตลาด และการรองรับความท้าทายใหม่ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ความสำเร็จของประเทศนี้เกิดจากการบูรณาการนโยบายเชิงกลยุทธ์และการร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา

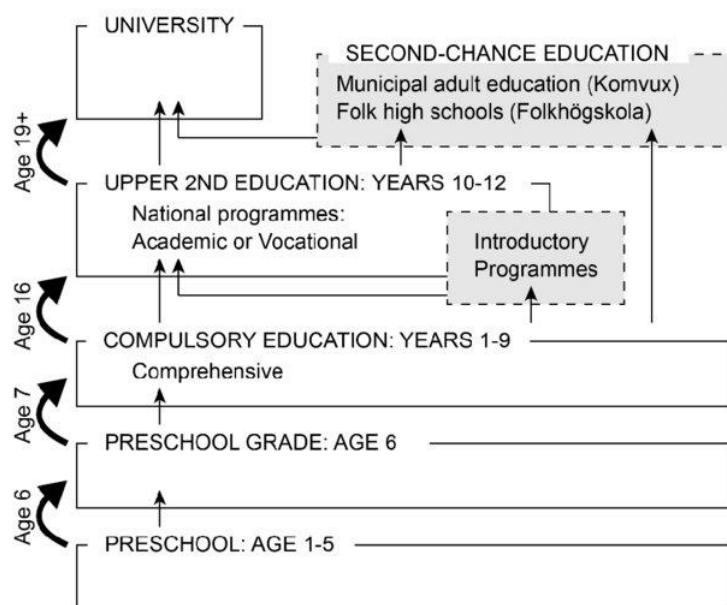
3.1.2 นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

การศึกษาในประเทศสวีเดนเป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 5-16 ปี การศึกษาระดับอนุบาลเป็นการศึกษาที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และเด็กจะเริ่มเข้าเรียนในชั้นอนุบาลภาคบังคับ (förskoleklass) เมื่ออายุถึง 6 ปี ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น (Comprehensive School) ครอบคลุมช่วงอายุ 5-16 ปี และมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่กว้างขวาง ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสังกัดเทศบาล แต่ก็มีโรงเรียนบางแห่งที่เป็นโรงเรียนเอกชน หลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว นักเรียนเกือบทุกคนจะเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอีก 3 ปี โดยเลือกเรียนในสาขาวิชาชีพ³ หรือสาขาเตรียมอุดมศึกษา⁴ รวมทั้งสิ้น 18 สาขา การศึกษาระดับอุดมศึกษาของสวีเดนสอดคล้องกับกระบวนการโบโลญญา (Bologna Process) ของยุโรป โดยจัดโครงสร้างปริญญาเป็น 3 วงจร ได้แก่ ระดับพื้นฐาน ระดับสูง และระดับปริญญาเอก ซึ่งมี

³ สาขาวิชาชีพ (Vocational Programs) ประกอบด้วย 1) การดูแลเด็กและกิจกรรมนันทนาการ 2) งานก่อสร้างและการติดตั้ง 3) งานไฟฟ้าและพลังงาน 4) งานยานยนต์และการคมนาคมขนส่ง 5) งานเสริมสวยและการออกแบบเครื่องแต่งกาย 6) งานบริการและการขาย 7) งานโรงแรมและท่องเที่ยว 8) งานวิศวกรรมอุตสาหการ 9) ทรัพยากรธรรมชาติ 10) อาหารและการจัดการร้านอาหาร 11) งานระบบปรับอากาศและการจัดการอาคาร 12) งานดูแลและบำรุงรักษาสุขภาพ (Eurydice, 2024a)

⁴ สาขาเตรียมอุดมศึกษา (Higher Education Preparatory Programs) ประกอบด้วย 1) บริหารธุรกิจและเศรษฐกิจ 2) ศิลปะ ดนตรี และการละคร 3) มนุษยศาสตร์ 4) วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ 5) สังคมศาสตร์ และ 6) เทคโนโลยี (Eurydice, 2024a)

ความแตกต่างกันในความยาวของหลักสูตร นอกจากนี้ การศึกษาระดับอุดมศึกษาในสวีเดนเป็นแบบไม่เสียค่าเล่าเรียนสำหรับพลเมืองสวีเดนและพลเมืองของพื้นที่เศรษฐกิจยุโรป (European Economic Area [EEA]) และรัฐบาลให้การสนับสนุนทุนการศึกษาด้วย (Eurydice, 2024a)

ภาพที่ 3.2 ระบบการศึกษาของประเทศสวีเดน (Nygård, 2020)

เมื่อพิจารณาการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศสวีเดน พบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรากฐานสำคัญของระบบการศึกษาของประเทศสวีเดน ภายใต้พันธสัญญาในการให้โอกาสการเรียนรู้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย ทั้งนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสวีเดนมีพัฒนาการที่สำคัญมาตลอดหลายทศวรรษ โดยแต่ละช่วงเวลาแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนนโยบายและโครงสร้างทางการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ ภาพรวมของการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสวีเดนโดยแบ่งตามช่วงเวลา 10 ปี มีดังนี้ (Boström *et al.*, 2001; OECD, 2017)

1) ทศวรรษที่ 1960: บทบาทของการศึกษาผู้ใหญ่เริ่มเป็นที่ยอมรับ

ในช่วงทศวรรษนี้ การศึกษาผู้ใหญ่เริ่มกลายเป็นนโยบายสำคัญของสวีเดน โดยมีแรงขับเคลื่อนจากความต้องการทางเศรษฐกิจและความพยายามในการแก้ไขความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา โดยรัฐบาลได้เริ่มโครงการที่มีเป้าหมายให้ผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับโอกาสการศึกษาในอดีตสามารถกลับมาเรียนใหม่ได้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างระบบการศึกษาผู้ใหญ่ที่เป็นทางการ

ทศวรรษที่ 1970: การขยายตัวของการศึกษาผู้ใหญ่และความเท่าเทียม

เกิดการเคลื่อนไหวของสหภาพแรงงานในสวีเดนในปลายทศวรรษที่ 1960 นำไปสู่การเรียกร้องการทำให้การศึกษาผู้ใหญ่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และในปี ค.ศ. 1977 ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้เกิดการปฏิรูปโดยมีการจัดตั้งระบบรวมสำหรับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะที่ชัดเจน ซึ่งเน้นการให้โอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษา เพื่อให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในระบบการศึกษาตลอดชีวิต

2) ทศวรรษที่ 1980: วิฤตเศรษฐกิจและการศึกษาผู้ใหญ่

ในช่วงทศวรรษนี้ สวีเดนเผชิญกับวิฤตเศรษฐกิจที่ทำให้มีการลดงบประมาณการศึกษาลง ซึ่งส่งผลให้การศึกษาผู้ใหญ่ถูกเน้นและให้ความสำคัญน้อยลง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารทำให้เกิดการกระจายอำนาจมากขึ้น และการศึกษาผู้ใหญ่ได้รับการสนับสนุนในระดับท้องถิ่นมากกว่าระดับชาติ โดยที่ความพยายามในการประสานงานระหว่างการศึกษสำหรับผู้เยาว์และการศึกษาผู้ใหญ่ยังคงเป็นประเด็นสำคัญ แต่การขาดงบประมาณทำให้การประสานงานไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่

3) ทศวรรษที่ 1990: การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับความสำคัญทางการเมือง

สวีเดนเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจและการว่างงานที่สูง นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตเริ่มถูกนำมาใช้ในการเพิ่มทักษะแรงงานและส่งเสริมการกลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในขณะที่ในปี ค.ศ. 1993 เกิดการปฏิรูประบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษาและเน้นการศึกษาที่ตอบสนองต่อสังคมฐานความรู้

4) ทศวรรษที่ 2000: โครงการการศึกษาผู้ใหญ่

ในปี ค.ศ. 1997 สวีเดนได้เปิดตัวโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education Initiative [AEI]) โดยมุ่งเน้นไปที่ผู้ใหญ่ที่ว่างงานและขาดการศึกษาระดับมัธยมปลาย โครงการนี้ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลจำนวนมาก และมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงโอกาสในการทำงานของแรงงานโดยผ่านการศึกษา นอกจากนี้ AEI ยังช่วยฟื้นฟูการศึกษาผู้ใหญ่ให้กลับมาเป็นนโยบายสำคัญของประเทศอีกครั้ง โดยมีการสนับสนุนจากเทศบาลและการร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ

5) ทศวรรษที่ 2010: การเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคดิจิทัล

สวีเดนได้เริ่มนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการส่งเสริมการศึกษาออนไลน์และการศึกษาทางไกล นอกจากนั้นนโยบายการศึกษาผู้ใหญ่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล ประกอบกับความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการทักษะในโลกการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

6) ทศวรรษที่ 2020: การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ในยุคนี้ สวีเดนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นโยบายการศึกษาต่าง ๆ เริ่มเน้นที่การพัฒนาทักษะที่สามารถปรับตัวได้ในระยะยาว โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีสีเขียวและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ยังคงได้รับการสนับสนุนจากรัฐ โดยมีการพัฒนาคุณภาพของโปรแกรมและการเพิ่มโอกาสเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิต

ตั้งแต่ทศวรรษ 1980 นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสวีเดนได้รับการจัดการควบคู่ไปกับการพัฒนาของระบบการศึกษา สวีเดนเคยมีระบบการศึกษาที่รวมศูนย์และมีกฎระเบียบเข้มงวดมาก่อน แต่ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่กลยุทธ์การกระจายอำนาจและการผ่อนปรนการควบคุม การปฏิรูปนี้ถูกนำมาใช้โดยรัฐบาลทั้งฝั่งสังคมนิยมและไม่ใช่สังคมนิยม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบบรวมศูนย์ ไปสู่ระบบที่เปิดโอกาสให้การจัดการด้านการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น เช่น การให้เสรีภาพแก่ครูและผู้นำโรงเรียนในการตัดสินใจเรื่องการจัดการเรียนการสอน (Lundahl, 2002)

อย่างไรก็ตาม ในทศวรรษ 1980 นโยบายการศึกษาผู้ใหญ่ในสวีเดนส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงขึ้น จุดมุ่งหมายหลัก คือการทำให้ระบบการศึกษาตลอดชีวิตมีประสิทธิภาพมากขึ้นในมิติทางดานเศรษฐกิจ (Rubenson, 2004) แม้ว่าจะมีกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา การมีส่วนร่วมของการศึกษาผู้ใหญ่ในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและเศรษฐกิจยังคงมีความสำคัญ จนถึงต้นทศวรรษ 1990 การมีส่วนร่วมของแรงงานในด้านการฝึกอบรมและความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจสวีเดนเป็นหัวข้อสำคัญที่ถกเถียงกันอย่างต่อเนื่อง (Rubenson, 2002)

ในช่วงกลางทศวรรษ 1990 นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสวีเดนได้รับการเน้นในด้านการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและความเท่าเทียมทางสังคม รายงานจากองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ระบุว่าประชากรกว่า 2 ล้านคนในสวีเดนขาดความรู้ที่เพียงพอด้านภาษา สังคมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ซึ่งสร้างความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการว่างงาน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะของประชากร โดยเฉพาะกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำ เพื่อรักษาระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงนำไปสู่การออกนโยบาย **"Adult Education Initiative" (AEI)** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่ออกในปี ค.ศ. 1995 มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้ใหญ่ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อช่วยลดการว่างงาน และเพิ่มพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยวัตถุประสงค์หลักของ AEI ได้แก่ (1) การปรับปรุงทักษะและความรู้ของผู้ใหญ่ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (2) การลดอัตราการว่างงาน (3) การเพิ่มการจ้างงานและการพัฒนาเศรษฐกิจ และ (4) การปฏิรูปการศึกษาผู้ใหญ่ (Sohlman, 1999)

ในปี ค.ศ. 1997 โครงการ AEI ได้พัฒนาโปรแกรมระยะ 5 ปีที่ครอบคลุมด้วยการลงทุนของรัฐจำนวน 3 พันล้านโครนาสวีเดน โดยให้ทุกเทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมสำคัญ เนื่องจากเทศบาลเป็นผู้ที่รู้จักสภาพท้องถิ่นดีและมีประสบการณ์ในการจัดการการศึกษาผู้ใหญ่อยู่แล้ว จุดมุ่งหมายคือการสร้างและเพิ่มผู้เรียนจำนวน 550,000 ที่นั่งภายใน 5 ปี ซึ่งคิดเป็น 15% ของแรงงานทั้งหมด นอกจากนี้ โครงการยังรวมถึงการให้คำปรึกษาและการรับรองคุณวุฒิแก่ผู้ที่เข้าเรียน ซึ่ง AEI พยายามดึงดูดผู้ใหญ่ที่ไม่เคยเข้าร่วมการศึกษาผู้ใหญ่มาก่อน ผ่านการจัดสรรเงินช่วยเหลือพิเศษ (Rubenson, 2001; 2002; Sohlman, 1999)

นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ในสวีเดน พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับตัวตน ความสามารถในการจ้างงาน ความสามารถในการแข่งขัน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และอื่นๆ ได้กลายเป็นส่วนสำคัญของการสนทนาเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่และการสร้างและพัฒนาตนเองของผู้เรียนผู้ใหญ่ โดยในช่วงกลางทศวรรษ 2000 การสร้างละพัฒนาดตนเองของผู้เรียนผู้ใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติในสวีเดน ได้กลายเป็นบุคคลที่สามารถดูแลตนเองและมีความเป็นอิสระ แนวคิดนี้เกิดขึ้นในกลางศตวรรษที่ 20 ทั้งนี้ความรับผิดชอบในการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตถูกเป็นความร่วมมือและประสานระหว่างรัฐ เทศบาล และบุคคล โดยพลเมืองกลายเป็นผู้ร่วมสร้างชะตากรรมของตนเองและเป็นผู้ร่วมเล่นเกมในการพบปะกับตัวแทนของรัฐ (ที่ปรึกษาด้านการศึกษา) และร่วมกันวางแผนเส้นทางการศึกษาแต่ละคน การไม่เข้าร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะถือเป็นความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล (Fejes, 2005)

โดยรวมแล้ว องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิชาชีพและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องในสวีเดน ได้แก่ **การศึกษาผู้ใหญ่ในชุมชน (Community Adult Education)** ซึ่งไม่มีการแยกแยะที่ชัดเจนระหว่างการศึกษาวิชาชีพและการศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งรวมถึงการศึกษาผู้ใหญ่พื้นฐาน การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาผู้ใหญ่เสริม (หลังระดับมัธยมศึกษา) นอกจากนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษายอดนิยม (Popular Secondary Schools) ยังจัดการโดยกลุ่มคนในชุมชนต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายพื้นฐานคือการให้การศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองที่ดี โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการการศึกษาเป็นพิเศษ เช่น คนที่มีการศึกษาพื้นฐานไม่ดี ผู้พิการ และผู้อพยพ (Cedefop, 2000)

การศึกษาเพื่อบุคลากร หรือ การฝึกอบรมในสถานที่ทำงาน ซึ่งสามารถกำหนดได้ว่าเป็นการศึกษาเพื่อพนักงาน ก็เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชาชีพและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาเหล่านี้จะถูกจัดระเบียบตามเงื่อนไขที่นายจ้างกำหนด ซึ่งนายจ้างจะเป็นผู้สนับสนุนการฝึกอบรมที่เกิดขึ้นในบริษัทหรือในหน่วยงานระดับชาติและท้องถิ่น (Abrahamsson, 1999)

การศึกษาวิชาชีพที่ได้รับการรับรอง เป็นรูปแบบใหม่ของการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีการใช้เวลาหนึ่งในสามสำหรับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีในสถานที่ทำงาน โปรแกรมการศึกษาจะถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างบริษัทและผู้จัดการศึกษาแตกต่างกัน (การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาผู้ใหญ่ในชุมชน การศึกษาระดับสูง และบริษัทฝึกอบรม) กิจกรรมการศึกษาวิชาชีพและการฝึกอบรมอื่น ๆ มักจะถูกอธิบายว่าเป็น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ (Non-formal Learning Activities) ในกรณีเหล่านี้ ผู้จัดการศึกษาเสนอโปรแกรมการศึกษา ซึ่งกลุ่มคนต่าง ๆ เข้าร่วมในเวลาว่าง โดยจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมของตน (บางโปรแกรมจะได้รับเงินช่วยเหลือการศึกษาจากรัฐบาล)

นอกจากนี้ บางองค์กรพนักงานในสวีเดนยังมีโปรแกรมการศึกษาขยายสำหรับพนักงานของตนเอง การฝึกอบรมเพื่อการจ้างงาน ได้รับการเสนอโดยบริการจัดหางานสาธารณะ โดยมุ่งช่วยเหลือผู้ว่างงานที่ไม่มีทักษะวิชาชีพให้ค้นหางานประจำ คณะกรรมการเทศบาลหรือหน่วยงานจัดหางานจะ "ซื้อ" โปรแกรมการศึกษาและวางแผนตลาดการฝึกอบรมตามความต้องการของตลาดแรงงานและความต้องการเฉพาะบุคคลในการเข้าสู่การจ้างงาน

โปรแกรมการฝึกอบรมแบบรวม (Combined Training Programmes) เป็นแผนการฝึกอบรมที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งรวมถึง (1) การสลับกันทำงาน และ (2) การแทนที่เนื่องจากการลาเพื่อการศึกษา ผ่านโปรแกรมเหล่านี้ ความต้องการของพนักงานสำหรับการศึกษาวิชาชีพและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องจะถูกรวมเข้ากับความต้องการของผู้ว่างงานเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ในการทำงาน

อย่างไรก็ตาม การยกเว้นการฝึกอบรมเพื่อการจ้างงานซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงแรงงาน ส่วนที่เหลือของการศึกษาวิชาชีพและการฝึกอบรมในสวีเดนจะถูกควบคุมโดยกระทรวงการศึกษาและวิทยาศาสตร์ บางประเภทของการศึกษาวิชาชีพและการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องจะถูกเสนอและจึงถูกควบคุมโดยผู้จัดการฝึกอบรม สหภาพแรงงาน และบุคคล ระบบทั้งหมดมีลักษณะเป็นระบบที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง และกระทรวงทั้งสองจะควบคุมการระบบการศึกษาผ่านเป้าหมายทั่วไป แทนที่จะเป็นการควบคุมที่เป็นรูปแบบตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ (Cedefop, 2000)

3.1.3 รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้

นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตเน้นย้ำเรื่องคุณภาพและการบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะในการศึกษาระยะแรก เพื่อให้แน่ใจว่าคนในวัยหนุ่มสาวทุกคนจะได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็น การศึกษาผู้ใหญ่มีเป้าหมายในการจัดการกับช่องว่างทางความรู้ ขณะเดียวกันก็ขยายโอกาสในการพัฒนาทักษะและหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการเรียนรู้จากระดับการศึกษาก่อนหน้านี้ การศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นที่มาตรการปรับปรุงคุณภาพมากกว่าการขยายตัวในเชิงปริมาณ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงระหว่างระดับการศึกษาต่าง ๆ และเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนี้ การลงทุนจากภาครัฐมุ่งเน้นไปที่การเข้าถึงทางการเงินเพื่อการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในกลุ่มประชากรและพื้นที่ที่หลากหลาย การศึกษาต้องรักษาความเท่าเทียมกันในแง่ของคุณค่า ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบการสอนใด และต้องแน่ใจว่าทุกคนรวมถึงผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย มีโอกาสในการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน การประสานงานระหว่างการศึกษาและชีวิตการทำงานมีความสำคัญเนื่องจากสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและส่งเสริมตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในแต่ละระดับมีดังนี้ (Ministry of Education and Research, 2007)

1) การศึกษาระดับปฐมวัยและชั้นเตรียมอนุบาล (The Pre-School and Pre-School class)

ชั้นเตรียมอนุบาลมีบทบาทสำคัญในการทำให้การเปลี่ยนผ่านจากปฐมวัยไปสู่โรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น โดยเน้นการพัฒนาภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเข้าใจโลกของเด็ก งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเข้าเรียนในชั้นอนุบาลแต่เริ่มต้นซึ่งจะมีผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จทางการศึกษาของเด็กในภายหลัง โดยเทศบาลต้องจัดหาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าถึงได้สำหรับเด็กอายุ 1-5 ปี เข้าสู่ระบบอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของการศึกษาในระดับนี้ได้แก่ สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ (National Agency for Education [Skolverket]) หน่วยงานนี้รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติสำหรับการศึกษาปฐมวัยและการพัฒนาหลักสูตร

2) การศึกษาภาคบังคับ (Compulsory School)

การศึกษาภาคบังคับมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมในสังคม โดยเน้นการสนับสนุนรายบุคคล การแนะนำระบบการทดสอบระดับชาติและการให้คะแนนที่เร็วขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและทำให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนบรรลุเป้าหมายทางความรู้ การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสำหรับครูเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนี้ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายการศึกษาภาคบังคับ และการประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดการศึกษาให้เท่าเทียมกันทั่วประเทศ

3) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Upper Secondary School)

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสวีเดน ถูกออกแบบมาเพื่อให้เส้นทางการศึกษามีคุณภาพสูง ซึ่งเตรียมนักเรียนสำหรับการศึกษาวิชาชีพและหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างกระตือรือร้น การปฏิรูปการศึกษาปัจจุบันมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มจำนวนอัตราการสำเร็จการศึกษา และทำให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงโปรแกรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการทางอาชีพ โปรแกรมวิชาชีพได้รับการปรับให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียน และเป็นที่แน่ใจว่าการศึกษาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับโอกาสการจ้างงานในอนาคต

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการศึกษาระดับนี้ได้แก่ Skolverket โดยรับผิดชอบในการกำกับดูแลและประเมินผลการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่ามีการจัดหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของนักเรียนและตลาดแรงงาน

4) การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาควรได้รับการขับเคลื่อนด้วยความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็นของนักศึกษาและการได้รับความรู้ โดยให้ความสำคัญกับการรักษาคุณภาพสูงและการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการสอน การประเมินคุณภาพการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพยายามลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพศ และเชื้อชาติในการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษายังได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่และความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภูมิภาคและการบูรณาการสังคม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของการศึกษาระดับนี้ได้แก่ สำนักงานการศึกษา ระดับอุดมศึกษา (Swedish Higher Education Authority) เป็นหน่วยงานที่ดูแลการประเมินคุณภาพของการศึกษาระดับอุดมศึกษา และประสานงานการเข้าถึงและโอกาสในการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและการจัดสรรงบประมาณในการศึกษา เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา

5) การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education)

การศึกษาผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้บุคคลพัฒนาทักษะและความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่มีขาดคุณสมบัติทางการศึกษา มีการเน้นเรื่องการฝึกอบรมวิชาชีพ การเรียนรู้เกิดขึ้นในหลายบริบท รวมถึงในที่ทำงานและชีวิตส่วนตัว ซึ่งจำเป็นต้องมีแนวทางแบบบูรณาการระหว่างบุคคล รัฐ และนายจ้างเพื่อสนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบนิยามยังมีบทบาทสำคัญ

ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยและความสนใจทางวัฒนธรรม ซึ่งอนุญาตให้บุคคลเลือกเรียนตามความสนใจของตนเอง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ เทศบาล (Municipalities) โดยมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการจัดสรรทรัพยากรจากรัฐตามเกณฑ์ของการว่างงานและความต้องการในพื้นที่และกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรม (Ministry of Education and Training) รับผิดชอบดูแลและประสานงานกับเทศบาลและหน่วยงานอื่นๆ ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้มีประสิทธิภาพ

6) นโยบายแรงงาน (Labour Market Policy)

นโยบายแรงงานมุ่งเน้นที่การอำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การทำงาน และการให้การสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้ที่อยู่ห่างจากตลาดแรงงาน โดยการปรับปรุงโอกาสการจ้างงานโดยรวม โครงการฝึกอบรมได้รับการตรวจสอบและปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดแคลนทักษะ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาความสามารถของพนักงาน การทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ มีความสำคัญเพื่อปรับปรุงการจัดหาแรงงานและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในแรงงาน เพื่อให้มั่นใจว่าพนักงานสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานจัดหางาน (Public Employment Service [Arbetsförmedlingen]) รับผิดชอบในการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงานและประสานงานการฝึกอบรมให้กับผู้ที่กำลังหางาน และ เทศบาล เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการฝึกอบรมและสนับสนุนผู้ว่างงานในพื้นที่

นอกจากนี้ยังมีระบบการศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่

1) การเรียนรู้นอกระบบและการศึกษาที่เป็นที่นิยม (Informal Learning and Popular Adult Education) ตัวอย่างเช่น การจัดการศึกษานอกระบบ เช่น โรงเรียนโพล์สออกสกอล่า (Folk High Schools) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่ไม่เป็นทางการหรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นได้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สภาการศึกษาผู้ใหญ่แห่งชาติ (National Council of Adult Education) ทำหน้าที่ดูแลและกำกับดูแลการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาที่ได้รับความนิยมสำหรับผู้ใหญ่

2) การเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Lifelong Learning) ตัวอย่างเช่นนโยบายและโครงการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีสีเขียวและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงการศึกษาและการวิจัย (Ministry of Education and Research) ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรม โดยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี

ดังที่ได้กล่าวข้างต้น สามารถสรุปหลักสำคัญของรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศสวีเดน ดังนี้

- 1) ประเทศสวีเดนมีระบบการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพสูง ช่วยให้เด็กมีความรู้พื้นฐานที่มั่นคงต่อการเรียนรู้ในอนาคต
- 2) การจัดการศึกษาแก่ประชาชนทุกช่วงวัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งมีส่วนช่วยสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) ประเทศสวีเดนจัดให้มีทางเลือกการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ประกอบด้วย โปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ การเรียนรู้ทางไกล หรือการเรียนรู้รายวิชาผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น
- 4) การให้ความสำคัญกับอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ ซึ่งสร้างโอกาสแก่ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่เพื่อได้รับทักษะใหม่และคุณวุฒิเพิ่มเติม
- 5) ประเทศสวีเดนมีกลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับประเทศที่กำหนดพันธสัญญาของรัฐบาลสวีเดนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกช่วงวัย
- 6) การสนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่ อาทิ การสนับสนุนด้านการเงิน การจัดหาเงินทุนเพื่อการศึกษา หรือการบริการให้คำปรึกษา เป็นต้น

3.1.4 แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

ประเทศสวีเดนได้นำแนวคิดการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้มาเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของสวีเดน ที่ให้ความสำคัญกับการเข้าถึง (Access) คุณภาพ และการศึกษาที่มุ่งเน้นปัจเจกบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Individual-Centric Education) ครอบคลุมทุกช่วงวัย ประเทศสวีเดนมีแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนี้ (Ansell, Lundin, and Öberg, 2017; Eurydice, 2024a; UNESCO Institute of Lifelong Learning [UIL], 2023)

- 1) การสร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชน โดยส่งเสริมความร่วมมือระดับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ อาทิ เทศบาล สถาบันการศึกษา องค์กรธุรกิจ และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างหลักประกันว่าการศึกษาจะตอบสนองความต้องการของชุมชน

2) การบูรณาการรูปแบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อเอื้อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้หลากหลาย ทั้งรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การฝึกอาชีพ

3) การสร้างความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนเส้นทางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล เช่น การเรียนรู้ทางไกล บทเรียนแบบโมดูล หรือการเรียนรู้ภาคค่ำ

4) การให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสูงและสามารถเข้าถึงได้ในทุกระดับ เพื่อสร้างการศึกษาสาธารณะที่มั่นคงและอำนวยความสะดวกต่อการเข้าถึงการศึกษาสำหรับกลุ่มเปราะบาง

การขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของประเทศสวีเดน อาศัยกลไกดังต่อไปนี้ (Ansell, Lundin, and Öberg, 2017; Boström, 2017; Eurydice, 2024a; UIL, 2023)

1) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนในระบบการศึกษาต่าง ๆ เข้าใจถึงความเทียบเท่าของทักษะของตนในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายในตลาดแรงงาน

2) เครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างเทศบาลที่อยู่ในพื้นที่ละแวกใกล้เคียงกัน ซึ่งช่วยให้เกิดการแบ่งปันความรู้และการแพร่กระจายนวัตกรรมในกลุ่มท้องถิ่น อันเป็นการส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้โดยรวม

3) โปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ เนื่องจากการศึกษาผู้ใหญ่เป็นหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศสวีเดน จึงมีโครงการต่าง ๆ อาทิ การศึกษาผู้ใหญ่ในระดับเทศบาล (Komvux) เพื่อปรับโอกาสทางการเรียนรู้ให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ที่ต้องการพัฒนาทักษะหรือเปลี่ยนสายอาชีพ นอกจากนี้ การจัดกลุ่มการศึกษา (Study Circle) โดยสมาคมต่าง ๆ ยังช่วยส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภายในชุมชน

4) รัฐบาลสวีเดนให้การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง ผ่านนโยบายที่ส่งเสริมการประสานงานระหว่างภาคการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงนโยบายตลาดแรงงานที่บูรณาการการศึกษาผู้ใหญ่เข้ากับการพัฒนากำลังแรงงาน

การขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ของประเทศสวีเดนมุ่งเน้นความร่วมมือของผู้ส่วนได้ส่วนเสียของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งสถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ดังแสดงตัวแบบการบูรณาการความร่วมมือของประเทศสวีเดนในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

ภาพที่ 3.3 ตัวแบบการบูรณาการความร่วมมือของประเทศสวีเดนในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

จากภาพที่ 3.3 สามารถอธิบายองค์ประกอบและลักษณะการบูรณาการความร่วมมือของประเทศสวีเดนในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนี้ (Boström, 2017; Boström *et al.*, 2001; Eurydice, 2024; Lund University, 2024; UIL, 2023)

1) วิสัยทัศน์ที่เป็นเอกภาพและหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ (Unified Vision and Strategic Partnerships)

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของสวีเดน ซึ่งออกในปี ค.ศ. 2007 เน้นถึงวิสัยทัศน์ที่เป็นเอกภาพ โดยให้ความสำคัญกับความต้องการและโอกาสในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลในทุกช่วงชีวิต ยุทธศาสตร์ดังกล่าวส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อสร้างเส้นทางการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกัน ตัวอย่างเช่น Swedish National Agency for Education ร่วมมือกับเทศบาลเพื่อให้มั่นใจว่าโครงการการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น ซึ่งเป็นหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนและนายจ้าง

2) ข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลและระบบข้อเสนอ (Data-Driven Insights and Feedback System)

ระบบการศึกษาของสวีเดนใช้ข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายและปรับปรุงผลการศึกษา การนำรอบคอบคุณวุฒิแห่งชาติมาช่วยให้อาจารย์สามารถประเมินและเปรียบเทียบคุณวุฒิข้ามระบบการศึกษาต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งระบุช่องว่างทักษะและให้ข้อมูลสำหรับการพัฒนาโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังมีการรวมระบบข้อเสนอแนะเข้ากับโครงการการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อประเมินประสิทธิภาพและปรับหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียน

3) นวัตกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียน (Learner-Centric Innovation)

แนวปฏิบัติทางการศึกษาที่เป็นนวัตกรรมถือเป็นจุดศูนย์กลางแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสวีเดน ตัวอย่างเช่น Lund University ได้พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน พร้อมทั้งร่วมมือกับภาคธุรกิจและองค์กรภาครัฐเพื่อสร้างข้อเสนอทางการศึกษาแบบปรับแต่ง (Tailored Educational Offerings) เช่น หลักสูตรออนไลน์แบบเปิด (Massive Open Online Courses [MOOCs]) และโครงการศึกษาตามคำสั่ง (Commissioned Education Program) แนวทางดังกล่าวที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะมีส่วนช่วยให้แต่ละบุคคลได้รับทักษะที่เกี่ยวข้องตลอดชีวิต

4) ความสมบูรณ์ของทรัพยากรและข้อตกลงที่มีโครงสร้าง (Resource Integrity and Structured Agreements)

สวีเดนให้ความสำคัญกับความสมบูรณ์ของทรัพยากร ผ่านข้อตกลงที่มีโครงสร้างชัดเจนระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ โดยเทศบาลมีการทำข้อตกลงกับผู้ให้บริการการศึกษา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทรัพยากรได้รับการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ ตัวอย่างเช่น การศึกษาผู้ใหญ่ระดับเทศบาล (Komvux) ให้โอกาสผู้ใหญ่ในการศึกษาต่อ โดยได้รับเงินทุนจากรัฐบาลท้องถิ่นภายใต้การปฏิบัติตามแนวทางของรัฐบาลกลาง ข้อตกลงดังกล่าวช่วยรักษาคุณภาพและการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5) ภาวะผู้นำที่โปร่งใสและการกำกับดูแลที่มีประสิทธิผล (Transparent Leadership and Effective Governance)

โครงสร้างการกำกับดูแลในสวีเดนสนับสนุนภาวะผู้นำที่โปร่งใสในการกำหนดนโยบายการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้มั่นใจว่าสอดคล้องกับเป้าหมายแห่งชาติด้านความเท่าเทียมทางสังคมและการมีส่วนร่วม มีการประเมินนโยบายการศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อประเมินผลกระทบต่อประชากรที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนตามข้อค้นพบที่อยู่บนพื้นฐานของหลักฐาน ความโปร่งใสดังกล่าวสร้างความไว้วางใจในหมู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและส่งเสริมความพยายามร่วมกันเพื่อเป้าหมายที่เป็นหนึ่งเดียว

6) พลวัตความร่วมมือและการบูรณาการเครือข่าย (Collaborative Synergy and Network Integration)

สวีเดนส่งเสริมพลวัตความร่วมมือผ่านเครือข่ายที่บูรณาการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ริเริ่มการดำเนินการเช่น เครือข่ายการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในภูมิภาคนอร์ดิก (Nordic Network for Adult Learning) ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างประเทศในภูมิภาค ซึ่งอนุญาตให้มีการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการศึกษาผู้ใหญ่ เทศบาลในท้องถิ่นยังมีส่วนร่วมกับองค์กรชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมซึ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชายขอบ

3.1.5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรค

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนประเทศสวีเดนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมประเทศสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

- 1) กรอบนโยบายที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของสวีเดนที่ริเริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2007 ได้วางกรอบการดำเนินงานที่ครอบคลุม โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของปัจเจกบุคคล การเข้าถึง และคุณภาพการศึกษาในทุกช่วงวัย ยุทธศาสตร์ดังกล่าวบูรณาการการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อสร้างแนวทางการศึกษาที่ครบถ้วนสมบูรณ์
- 2) ระบบการศึกษาผู้ใหญ่ที่เข้มแข็งและมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาผู้ใหญ่ระดับเทศบาล (Komvux) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ได้พัฒนาตนเองตามความต้องการ ระบบนี้มีบทบาทสำคัญในการลดช่องว่างทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน การขับเคลื่อนเมืองที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ และองค์กรภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นการสร้างหลักประกันการศึกษาที่ตอบโจทย์และเข้าถึงได้สำหรับคนในท้องถิ่น
- 4) เส้นทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสมดุลระหว่างการศึกษากการทำงาน และภาระส่วนตัว ทั้งการเรียนทางไกล และหลักสูตรนอกเวลา ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน ส่งผลให้มีอัตราการมีส่วนร่วมทางการศึกษาที่สูงขึ้น
- 5) การจัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Frameworks) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและเปรียบเทียบคุณวุฒิจากระบบการศึกษาที่แตกต่างกันได้ กรอบดังกล่าวช่วยเพิ่มความโปร่งใสและส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานในตลาดแรงงาน

แม้ว่าประเทศสวีเดนจะมีแนวทางที่แข็งแกร่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ก็ยังคงเผชิญปัญหาและอุปสรรคบางประการ ดังนี้

- 1) ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง แม้นโยบายจะเข้มแข็ง แต่ความแตกต่างในการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง เนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจำกัดการมีส่วนร่วม จึงจำเป็นต้องแก้ไขความเหลื่อมล้ำดังกล่าว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตกลายเป็นตัวเร่งปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่
- 2) อุปสรรคทางภูมิศาสตร์ การเข้าถึงในเชิงพื้นที่ยังคงเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะสำหรับผู้อาศัยในชนบทที่มีทรัพยากรการศึกษาจำกัด การทำให้ทุกคนเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียม จึงเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

3) ความท้าทายในการบูรณาการ การผสมระบบการศึกษาที่หลากหลาย (สายอาชีพ และสามัญ) อาจสร้างความสับสนเกี่ยวกับเส้นทางการเรียนรู้ จึงต้องมีความพยายามในการปรับระบบให้เรียบง่าย เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านระหว่างรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น

4) ข้อจำกัดทางการเงิน อุปสรรคทางการเงินอาจขัดขวางการเข้าร่วมโครงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้นระบบทุนการศึกษาที่สนับสนุนจึงมีความจำเป็น

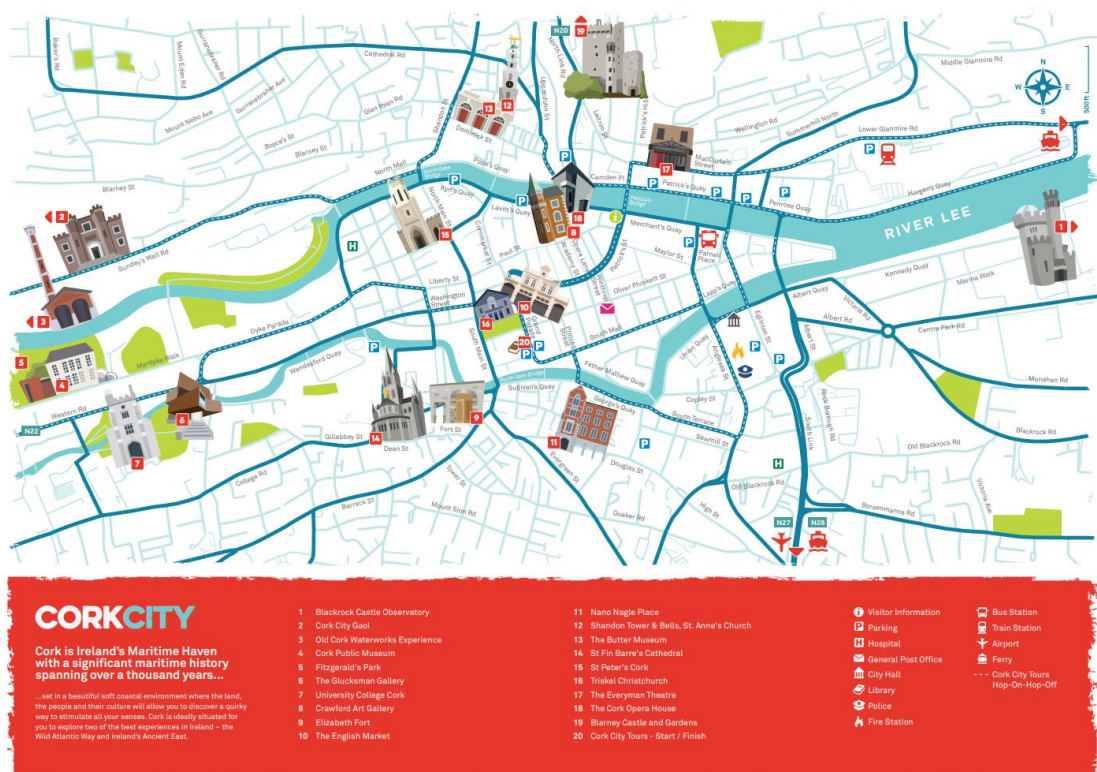
5) ข้อจำกัดจากสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งอาจลังเลที่จะปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากข้อกีดขวางด้านการจัดสรรทรัพยากรและลำดับความสำคัญ ซึ่งอาจจำกัดการเข้าถึงหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่

3.2 เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์

คอร์ก (Cork) เป็นเมืองใหญ่อันดับ 2 ของประเทศไอร์แลนด์ ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ ที่ปากแม่น้ำลี (River Lee) ตรงกันข้ามคอร์ก (Cork Harbor) ห่างจากมหาสมุทรแอตแลนติก 24 กิโลเมตร มีประชากรประมาณ 224,000 คน ชื่อเมืองมาจากภาษาไอริช ‘Corcaigh’ หมายถึง บึง หรือแอ่งน้ำ ก่อตั้งขึ้นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 6 ในรูปแบบของนิคมสงฆ์ (Monastic Settlement) และต่อมาได้ขยายตัวขึ้นเมื่อชาวไวกิง (Viking) บุกรุกเข้ามาราวปี ค.ศ. 915 เจ้าชายจอห์น (Prince John) ได้พระราชทานกฎบัตรก่อตั้งเมืองอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1185 ในอดีตเมืองคอร์กเคยมีกำแพงล้อมรอบทั้งเมือง ปัจจุบันยังคงเห็นร่องรอยของย่านเมืองเก่าสมัยยุคกลางได้ บริเวณถนนเซาท์เมน (South Main Street) และถนนนอร์ทเมน (North Main Street) เมืองคอร์กได้รับสมญานามว่าเป็น “เมืองกบฏ (The Rebel City)” เนื่องจากเคยสนับสนุนฝ่ายยอร์ก (Yorkist) ในสงครามดอกกุหลาบ (The War of the Roses) ชาวเมืองคอร์กมักเรียกบ้านเมืองของตนว่า “เมืองหลวงที่แท้จริง (The Real Capital)” ซึ่งสะท้อนถึงการที่พวกเขาต่อต้านสนธิสัญญาแองโกล-ไอริช (The Anglo-Irish Treaty) ในช่วงสงครามกลางเมืองของไอร์แลนด์ (“Cork (city),” 2004)

ภาพที่ 3.4 แผนที่ประเทศไอร์แลนด์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (Ranelagh, 2024)

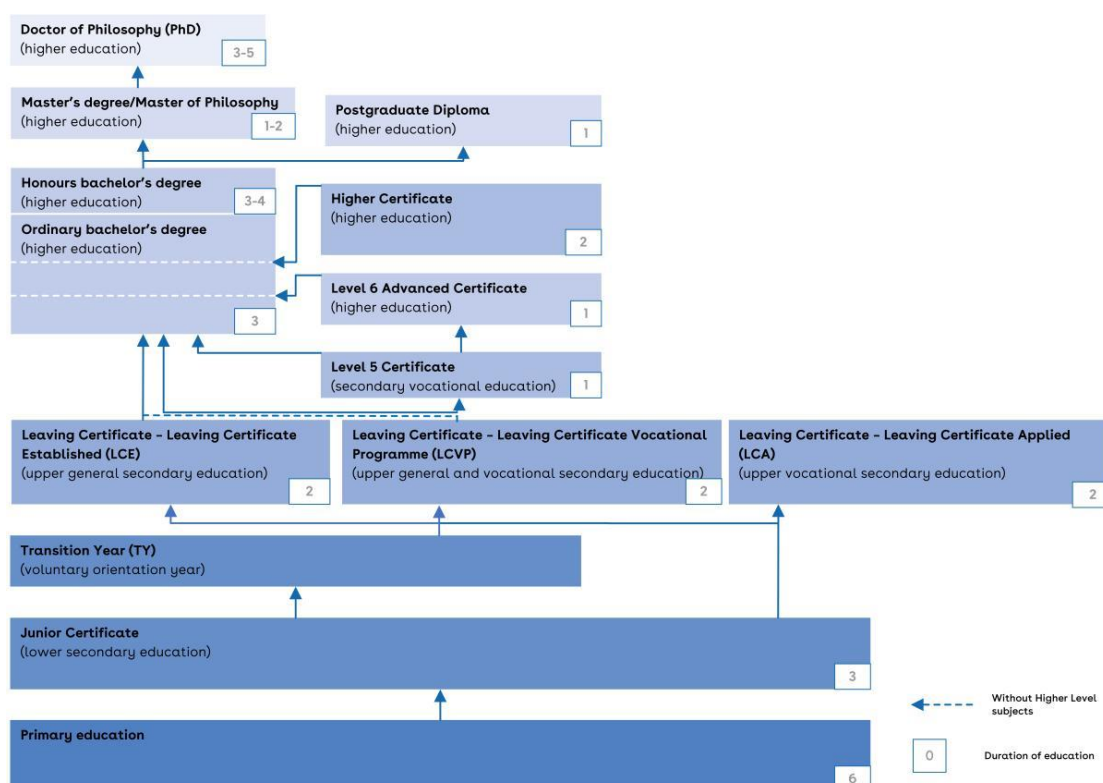
ภาพที่ 3.5 แผนที่การท่องเที่ยวเมืองคอร์ค ประเทศไอร์แลนด์ (PureCork, 2020)

เมื่อพิจารณาระบบการศึกษาของเมืองคอร์ก จะพบว่ามีคล้ายคลึงกับโครงสร้างการศึกษาของประเทศไอร์แลนด์ ประกอบด้วย ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (Eurydice, 2024b)

1) ในระดับประถมศึกษา เด็กอายุ 4-12 ปี จะได้รับการศึกษาในรายวิชาพื้นฐาน อาทิ ภาษาไอริช ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ในประเทศไอร์แลนด์จัดการศึกษาด้วยเงินสนับสนุนจากภาครัฐ

2) ระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 12-18 ปี โดยหลักสูตรและการเรียนการสอนจะเจาะจงลงไปในสาขาวิชาต่างๆ เช่น ภาษา มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวิชาชีพ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจะต้องสอบ Junior Certificate ในช่วงกลางมัธยมศึกษาตอนปลาย และสอบ Leaving Certificate ในช่วงท้ายของมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งการสอบดังกล่าวมีความสำคัญต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

3) ระดับอุดมศึกษา เมืองคอร์กมีสถาบันการศึกษาที่โดดเด่น ได้แก่ University College Cork (UCC) และ Munster Technological University (MTU) ซึ่งเป็นสถาบันที่จัดหลักสูตรปริญญาบัณฑิตและบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ เช่น ศิลปะ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

ภาพที่ 3.6 ระบบการศึกษาของประเทศไอร์แลนด์ (Nuffic, n.d.)

เมืองคอร์กเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญของประเทศไอร์แลนด์ โดยมีเป้าหมายการเติบโตใน 20 ปีข้างหน้าให้เป็นศูนย์กลางระดับนานาชาติ และเป็นแรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจและประชากรในประเทศไอร์แลนด์ ด้วยลักษณะที่เป็นเมืองมหาวิทยาลัยและเมืองท่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน องค์ประกอบสำคัญของเมืองคอร์กที่เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจและสังคมมีจุดเด่นที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์กลางเมืองที่มีชีวิตชีวา (A vibrant city centre) ชุมชนและเขตเมืองที่กำลังเติบโต (Thriving neighbourhoods and urban towns) พื้นที่ชนบทโดยรอบที่อุดมสมบูรณ์ (A rich hinterland) มรดกทางธรรมชาติและสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า (A rich range of natural and built heritage) และเป็นเมืองคอร์กที่มีศักยภาพสูงในการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยมีทรัพยากรด้านมนุษย์ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต่อการพัฒนาเมืองให้ถึงขีดสุดของศักยภาพ

เมืองคอร์กเป็น "เมืองแห่งการเรียนรู้" (Cork Learning City) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการสร้างสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบของ Project Ireland 2040 ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติของไอร์แลนด์ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศจนถึงปี ค.ศ. 2040 แผนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตของเมืองและชนบท สนับสนุนเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัย ซึ่งกำหนดให้เมืองคอร์กเป็น "เมืองหลักแห่งที่สองของไอร์แลนด์" (Ireland's Second City) เน้นการพัฒนาเมืองที่สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ และมีเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้ที่ยั่งยืนและพัฒนาเมืองให้อยู่ในรูปแบบ เมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) เพื่อส่งเสริมเมืองคอร์กให้เป็น ศูนย์กลางเศรษฐกิจ นวัตกรรม และการศึกษา เมืองคอร์กได้รับเข้าเป็นสมาชิกโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ Cork Learning City ที่ได้รับการสนับสนุนจาก UNESCO ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เมืองคอร์กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และได้มีการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะแรงงานตามกรอบของยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่และเศรษฐกิจระดับภูมิภาค RSES 2020-2032 (Regional Spatial and Economic Strategy) ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและการวางแผนเชิงพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของไอร์แลนด์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการเติบโตของเมืองและชนบทอย่างสมดุล และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน โดยเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้เมืองคอร์กได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและชุมชนท้องถิ่นของเมืองคอร์ก LECP 2024-2029 (Local Economic & Community Plan) ที่จัดทำขึ้นโดย Cork City Council เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยสนับสนุนแนวทางนี้โดยการส่งเสริมโครงการ Work-Based Learning และ Apprenticeship Programs ที่ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น University College Cork (UCC) และ Munster Technological University (MTU) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากภาคธุรกิจ และเมืองคอร์กยังถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางของ Digital Innovation Hubs เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงสู่การพัฒนาเมืองอัจฉริยะและสังคมแห่ง

การเรียนรู้ในกรอบของ Cork City Development Plan 2022-2028 โดยวางแผนให้เมืองคอร์กเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มประชากรเป็น 260,000 คน ภายในปี ค.ศ. 2040 เพื่อรองรับการเติบโตเมืองคอร์กได้มุ่งเน้นการพัฒนา Lifelong Learning Hubs ในเขตเมืองและชานเมืองผ่านแนวคิดพื้นที่การเรียนรู้ใกล้บ้าน “Learning Neighbourhoods” เพื่อให้ประชาชนทุกวัยสามารถเข้าถึงการศึกษาต่อเนื่องได้ง่ายขึ้น และสนับสนุนการใช้ e-Learning Platforms และ Digital Learning Technologies เพื่อให้การศึกษาสามารถเข้าถึงได้ในวงกว้างและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแรงงาน แต่ยังเป็นรากฐานของการสร้างสังคมที่มีความยืดหยุ่น (Resilient Society) และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก แผน LECP 2024-2029 ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการศึกษาเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับเมือง โดยสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในเมืองคอร์กร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเตรียมเยาวชนให้พร้อมสำหรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสังคมสูงวัย โดยพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและพัฒนาทักษะดิจิทัล (Cork City Council, 2024)

เมืองคอร์กมุ่งมั่นที่จะเป็น **"เมืองที่เป็นมิตร เปิดกว้าง และครอบคลุม"** ซึ่งทุกคนรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทุกชุมชนในเมืองมีสุขภาพที่ดี มีความสุข และเข้มแข็ง เมืองคอร์กเฉลิมฉลองประวัติศาสตร์ของตนเองด้วยความภาคภูมิใจ และเปิดรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในฐานะเมืองมหานครของยุโรป นอกจากนี้ เมืองคอร์กยังได้รับการยอมรับว่าเป็นเมืองที่ดีที่สุดในไอร์แลนด์สำหรับคนหนุ่มสาวในการเติบโต และสำหรับผู้สูงวัยในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นเมืองที่มีความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมืองคอร์กมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็น **"เมืองหลวงระดับภูมิภาคที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืน"** โดยเน้นการพัฒนาเมืองให้เป็นสถานที่ที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง และรักษาสสมดุลระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป้าหมายของเมืองคือการสร้างเมืองที่มีความน่าอยู่ (Liveable city) มีระบบขนส่งและโครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาแล้ว และเป็นศูนย์กลางของนวัตกรรมและการลงทุนในระดับภูมิภาค หนึ่งในแนวทางหลักของการพัฒนาเมืองให้ยั่งยืนคือ **การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)** เมืองคอร์กได้รับการรับรองจากองค์การยูเนสโกให้เป็นหนึ่งในเมืองแห่งการเรียนรู้ (UNESCO Learning City) ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชนทุกวัย และสร้างสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้

3.2.1 นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

เมืองคอร์กในประเทศไอร์แลนด์ได้รับการยอมรับว่าเป็นเมืองที่มีความเป็นเลิศด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชน คอร์กได้สร้างตำแหน่งของตนเองให้เป็นแบบอย่างระดับโลกในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับประชาชนทุกช่วงวัยและการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมีการดำเนินโครงการและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของประชาชน (Ryan *et al.*, 2024) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเมืองรองอย่างเช่น เมืองคอร์ก ในฐานะตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงเมืองรองที่ประสบความสำเร็จ เน้นการเดินทางของเมืองคอร์กสู่การเป็นเมืองที่ยั่งยืนทางนวัตกรรมและเชื่อมโยงกับโลก โดยจุดสำคัญความสำเร็จ คือ ทำเลที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ของคอร์กบนชายฝั่งใต้ของไอร์แลนด์และบทบาทเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมยา มีความสำคัญต่อความสำเร็จทางเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงของเมืองเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงตลาดแรงงาน และโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งเชื่อมต่อท่าเรือ การพัฒนาของคอร์กกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ และเสนอแนวทางในการส่งเสริมการเติบโตและความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ความร่วมมือ และการมุ่งเน้นความยั่งยืนในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง สิ่งเหล่านี้ทำให้เมืองคอร์กได้กลายเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ชั้นนำด้วยการดำเนินโครงการและกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน หลายปัจจัยได้ร่วมกันทำให้คอร์กสามารถสร้างตำแหน่งที่โดดเด่นในด้านนี้ได้ รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐ การร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้

สาเหตุของการพัฒนาเมืองคอร์กเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากการเผชิญปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประชากรในย่านผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาสูงน้อย ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน รัฐบาลไอร์แลนด์จึงริเริ่มโครงการ "เมืองแห่งการเรียนรู้" (Learning City) ที่เมืองคอร์ก มุ่งเน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยมีจุดเริ่มต้นจากมหาวิทยาลัยคอร์ก (University College Cork) เริ่มเสนอหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้ชายวัยทำงานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1911 ต่อมามหาวิทยาลัยได้ร่วมมือกับสหภาพแรงงานผ่านการสนับสนุนของสภาเมืองคอร์ก ประเพณีนี้เริ่มต้นอย่างจริงจังในปี 1947 ตลอดศตวรรษที่ 20 เมืองคอร์กทดลองขยายการศึกษาและพัฒนาโมเดลการศึกษาใหม่ ในรูปแบบเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน สังคมที่ยืดหยุ่น และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Tuama, and O 'Sullivan, 2016)

ปี ค.ศ. 2004 เมืองคอร์ก จัดตั้ง “เทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Cork Lifelong Learning Festival) เป็นงานประจำปีที่น่าเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมทั้งหมดฟรีและเปิดให้สาธารณชนเข้าชม เทศกาลนี้ประสบความสำเร็จอย่างมาก ดึงดูดผู้เข้าร่วมจากทุกสาขาอาชีพ กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน และวางรากฐานสำหรับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้จนถึงปัจจุบันมีกิจกรรมแยกต่างหากประมาณ 500 กิจกรรมที่นำเสนอโดยผู้ให้บริการทุกประเภท ทั้งที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ กลายเป็นสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ในเมืองที่ได้รับการเชื่อมต่ออย่างกว้างขวางและกลายเป็นความสำเร็จทันที กระตุ้นให้ผู้มีส่วนได้เสียหลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมและจัดเตรียมบริบทที่โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ในภายหลัง ผ่าน Cork City Learning Forum ทำให้แนวคิดของเมืองแห่งการเรียนรู้ฝังรากลึกในจิตสำนึกของสาธารณชน มีการสนับสนุนแนวคิดจากผู้มีส่วนได้เสียหลากหลาย และได้รับแรงผลักดันจากการเติบโตของเทศกาลและการมีส่วนร่วมระหว่างประเทศกับ PASCAL International Exchange (PIE) ซึ่งส่งมอบแนวคิด EcCoWell และในที่สุดก็เปิดประตูสู่รางวัล UNESCO Learning City Award ในปี ค.ศ. 2015 (Cork Learning City, 2024a)

ภาพที่ 3.7 ตัวอย่างการจัดกิจกรรม Cork Lifelong Learning Festival
(Cork Lifelong Learning Festival, 2024)

เมืองคอร์กมีวิสัยทัศน์เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สำหรับพลเมืองทุกคนและทุกช่วงวัยให้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยมีเป้าหมายให้เมืองแห่งการเรียนรู้คือพื้นที่ของการลงมือทำในสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเชื่อมกับระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ครอบคลุมทุกระดับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงอุดมศึกษา มีชุมชนที่มีส่วนร่วม กระตือรือร้น และมุ่งมั่นในการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายการเรียนรู้สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (Cork Learning City, 2024a)

1) การเรียนรู้สำหรับทุกคน (Learning For All)

งานเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตประจำปีของคอร์ก (Cork's Annual Lifelong Learning Festival) เป็นการเฉลิมฉลองที่แสดงถึงการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายและไม่มีค่าใช้จ่ายทั่วเมือง เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกช่วงวัยและทุกความสามารถมีส่วนร่วม นอกจากนี้ เมืองคอร์กยังมีชุมชนการเรียนรู้ (Learning Neighborhoods) จำนวน 6 แห่งที่ร่วมมือกันเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน

2) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Learning For Life)

การเรียนรู้ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล โดยทำให้ประชาชนมีความพร้อมในการเผชิญและแก้ไขปัญหาท้าทายใหม่ ๆ นำไปสู่การสร้างสังคมที่ยั่งยืนและดีขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมการรวมกลุ่มทางสังคม สุขภาพ เศรษฐกิจ ความปลอดภัย และการปกป้องสิ่งแวดล้อม

3) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Learning For Sustainable Development)

การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองจะช่วยเสริมสร้างพลังให้แก่ประชาชน ส่งเสริมความสามัคคีทางสังคม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของพลเมือง และเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านการเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

เมืองแห่งการเรียนรู้คอร์ก ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (Cork Learning City, 2017)

1) การเรียนรู้ที่ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เมืองแห่งการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพตั้งแต่ระดับเริ่มต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพและความต้องการของตนเองได้อย่างเต็มที่

2) การเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

เมืองแห่งการเรียนรู้ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานของการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างผู้คนในชุมชนและเพิ่มความร่วมมือในด้านต่าง ๆ

3) การเรียนรู้สำหรับและในที่ทำงาน

การพัฒนาทักษะในการทำงานและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานที่ทำงานเป็นสิ่งที่เมืองแห่งการเรียนรู้สนับสนุน เพื่อให้ประชาชนมีทักษะที่ทันสมัยและพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

4) เทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่

การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเมืองแห่งการเรียนรู้ เมืองเหล่านี้จะสนับสนุนการใช้เครื่องมือดิจิทัลและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อให้การเรียนรู้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก

5) คุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้

เมืองแห่งการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ โดยเน้นการปรับปรุงมาตรฐานและวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด

6) วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมืองแห่งการเรียนรู้จะส่งเสริมวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย ซึ่งช่วยให้สังคมมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน

3.2.2 รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้

แนวทางการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ของเมืองคอร์ค มีการจัดตั้งกลุ่ม Learning City Steering Group ในเมืองคอร์ค มีการทำงานภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding - MOU) ระหว่างหน่วยงานหลัก 7 แห่ง ได้แก่ สภาเมืองคอร์ค (Cork City Council), คณะกรรมการการศึกษาและฝึกอบรมคอร์ค (Cork Education and Training Board - CETB), สถาบันเทคโนโลยีคอร์ค (Munster Technological University - MTU) และมหาวิทยาลัยคอร์ค (University College Cork - UCC) สำนักงานบริการสุขภาพ (Health Service Executive - HSE) สมาคมผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการแห่งชาติ (National Association of Principals and Deputy Principals - NAPD) และ หอการค้าเมืองคอร์ค (Cork Chamber) โดยกลุ่มนี้มุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างการบริหารร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครอบคลุม และความยั่งยืนในเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (Cork Learning City, 2024b)

1) กลุ่ม Steering Group

บทบาทหลักของกลุ่ม Steering Group ประกอบด้วยการให้แนวทางยุทธศาสตร์การจัดสรรทรัพยากร และการแก้ไขข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ (Cork Learning City) ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ กลุ่มนี้ยังร่วมกันตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการ จัดการประชุมโต๊ะกลม และกำหนดลำดับความสำคัญร่วมกันสำหรับโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีการทำงานร่วมกับพันธมิตรจากหลายองค์กรท้องถิ่น เช่น หน่วยงานด้านสุขภาพและการศึกษา องค์กรชุมชน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ทำให้โครงการมีความหลากหลายและครอบคลุมทุกกลุ่มในชุมชน การมีพันธมิตรเชิงกลยุทธ์เหล่านี้ไม่เพียงช่วยในการแบ่งปันทรัพยากร แต่ยังส่งเสริมให้โครงการสามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยพันธมิตรจะมีบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการในหลากหลายด้าน เช่น การจัดกิจกรรม การประชุม และการวางแผนพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ในอนาคต โดยหน้าที่หลักของ Steering Group ของ Cork Learning City มีดังนี้

- (1) ให้คำแนะนำและแนวทาง กำหนดทิศทางและแนวทางยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของโครงการ Cork Learning City
- (2) การจัดสรรทรัพยากร ตรวจสอบและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น
- (3) อนุมัติแผนงานสำคัญ พิจารณาและอนุมัติแผนงานหลัก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จำเป็นจากแผนงานที่ได้กำหนดไว้
- (4) ไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง ช่วยในการไกล่เกลี่ยและแก้ไขข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานหรือพันธมิตรที่เกี่ยวข้อง
- (5) ประเมินผลประจำปี ทำการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของโครงการอย่างเป็นทางการทุกปี เพื่อพัฒนาปรับปรุงโครงการในอนาคต

บทบาทเหล่านี้ช่วยให้ Steering Group สามารถกำกับดูแลและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ในเมืองคอร์คได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายในการสร้างสังคมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและยั่งยืน นอกเหนือจากพันธมิตรหลักทั้ง 4 รายแล้ว ยังได้มีการติดต่อพันธมิตรเชิงกลยุทธ์หลายรายเพื่อให้การสนับสนุนตามแผนงานนี้อย่างเป็นทางการ ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2017 พันมิตรเชิงกลยุทธ์รายแรกสองรายได้ลงนามใน MOU ด้านการเรียนรู้ระหว่างการเรียนรู้อย่างเป็นทางการของ Arne Carlsen ผู้อำนวยการสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโกในขณะนั้น ได้แก่ สำนักงานบริการสุขภาพ (Health Service Executive - HSE) คอร์ค และสมาคมผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการแห่งชาติ (National Association of Principals and Deputies - NAPD) ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพที่เป็นตัวแทนของผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในไอร์แลนด์ การมีส่วนร่วมของ NAPD ในโครงการนี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น

2) กลุ่มทำงาน "การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในคอร์ค" (Growing Lifelong Learning in Cork – GLLiC)

กลุ่ม Learning City Working Group หรือ Growing Lifelong Learning in Cork (GLLiC) เป็นกลุ่มทำงานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ในเมืองคอร์ค ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย GLLiC มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับทุกคนในสังคม เมืองคอร์คได้ยึดหลักการนี้เป็นแนวนโยบาย โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างสังคมที่ยั่งยืนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่หลักของกลุ่ม GLLiC ประกอบด้วย

- (1) การวางแผนและการมีส่วนร่วม สมาชิกมีบทบาทสำคัญในกระบวนการวางแผนกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในเมือง
- (2) ติดตามความคืบหน้า กลุ่มทำการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้โครงการเป็นไปตามแผนและมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

(3) รายงานและส่งเสริมการสื่อสารข้ามองค์กร สมาชิกจะรายงานความคืบหน้าให้แก่องค์กรที่เกี่ยวข้อง และเสริมสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

(4) ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ กลุ่มนี้ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่ช่วยระบุและสนับสนุนการดำเนินงานในโครงการเฉพาะด้าน

(5) เป็นทูตในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

กลุ่ม GLLiC นี้ประกอบด้วยสมาชิกจากหลากหลายองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนคอร์ค เช่น สำนักงานสถิติกลาง (CSO), สมาพันธ์แวดล้อมคอร์ค (CEF), โครงการ Cork Healthy Cities, งานเทศกาล Cork Lifelong Learning Festival, โรงอุปรากรคอร์ค, EcCoWeLL Cork, Foróige, สหพันธ์อุตสาหกรรมก่อสร้าง (CIF) และ Learning Neighbourhoods ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 สมาชิกของ GLLiC ได้ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม “Beijing Declaration on Learning Cities” ซึ่งเมืองคอร์คได้รับรองอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2014 โดยคำประกาศนี้ได้รับการเผยแพร่โดยยูเนสโกภายหลังการประชุมนานาชาติครั้งแรกว่าด้วยเมืองแห่งการเรียนรู้ในปี ค.ศ. 2013 ซึ่งเป็นแนวทางหลักสากลในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ทั้งในด้านหลักการ มาตรฐาน และแนวทาง

3) หลักการบูรณาการความร่วมมือแบบองค์รวม EcCoWeLL

ภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ทั้งกลุ่ม Steering Group และ GLLiC ยังได้ให้คำมั่นที่จะนำหลักการ EcCoWeLL มาใช้ในการพัฒนาโครงการ Cork Learning City โดยหลักการ EcCoWeLL นี้สอดคล้องกับแนวทางแบบบูรณาการของยูเนสโก และใช้วิธีการแบบองค์รวม (Holistic Approach) ที่รวมเอา นิเวศและเศรษฐกิจ (Ecology & Economy - Ec), ชุมชนและวัฒนธรรม (Community & Culture - Co), ความเป็นอยู่ที่ดีและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Wellbeing & Lifelong Learning - WeLL) ไว้ด้วยกัน กลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการบูรณาการกลยุทธ์เพื่อเพิ่มผลเชิงบวกต่อสุขภาพและโอกาสทางการศึกษาให้กับพลเมืองทุกคน รวมถึงการพัฒนาเมืองให้มีความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่ความเท่าเทียม การรวมกลุ่มทางสังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

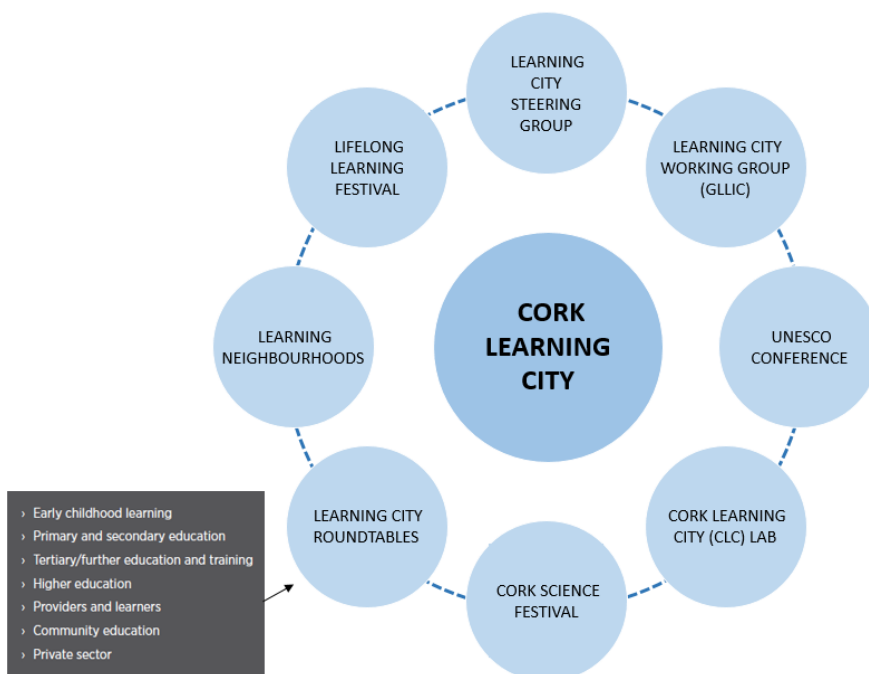
4) การประชุมโต๊ะกลมเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City Round Tables)

เมืองคอร์ค มีผู้ประสานงานจะจัดการประชุมโต๊ะกลมเกี่ยวกับเมืองแห่งการเรียนรู้ ปีละ 1-2 ครั้ง การประชุมเหล่านี้เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้

5) การประชุมนานาชาติของยูเนสโกว่าด้วยเมืองแห่งการเรียนรู้ (UNESCO International Conference on Learning Cities)

หลังจากที่เมืองคอร์กชนะการประมูลเพื่อเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติว่าด้วยเมืองแห่งการเรียนรู้ในเดือนกันยายน ค.ศ. 2017 กลุ่ม GLLiC ได้ดำเนินการในงานต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการวางแผน การจัดงาน และโปรแกรมเสริมต่าง ๆ สำหรับการประชุมนี้ ภายใต้ข้อตกลงการเป็นประเทศเจ้าภาพซึ่งลงนามระหว่างหน่วยงานรัฐบาลและยูเนสโก

เมืองแห่งการเรียนรู้คอร์ก มีโครงสร้างที่สนับสนุน ให้แนวทาง และกำหนดทิศทางของโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ของคอร์ก ดังภาพที่ 3.8

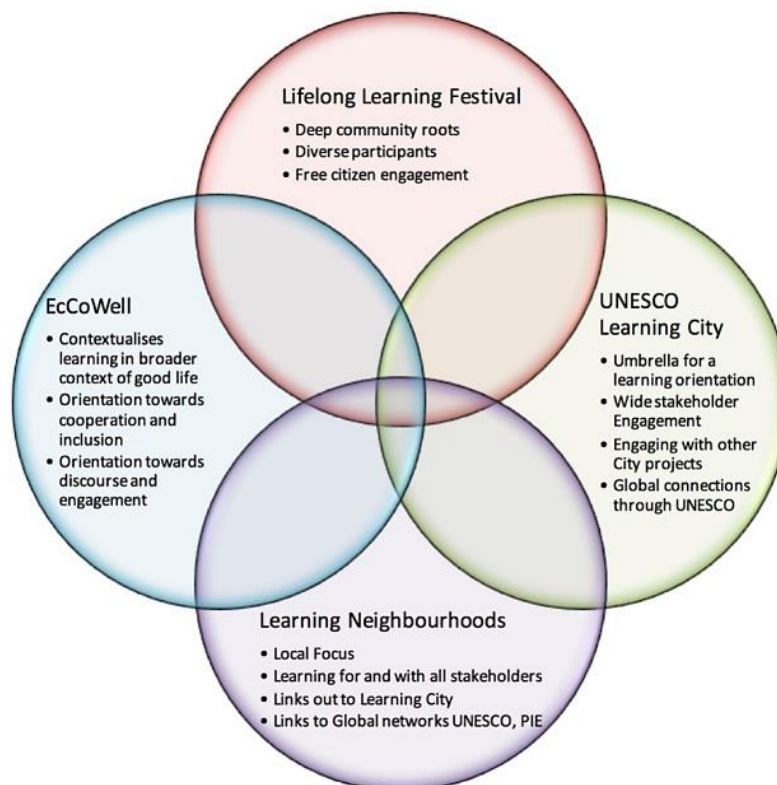
ภาพที่ 3.8 กลไกการขับเคลื่อนเมืองคอร์กเมืองแห่งการเรียนรู้ (Cork Learning City, 2017)

นอกจากนี้ เมืองคอร์กขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเมืองแห่งการเรียนรู้โดยอาศัยตัวแบบการผสมผสานความเป็นท้องถิ่นตามบริบทสากลโดยเน้นชุมชนเป็นหลัก (Deep Community Global model) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ (Tuama, 2016)

- 1) เทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำปี เฉลิมฉลองการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น การบรรยาย การประชุมเชิงปฏิบัติการ และนิทรรศการ
- 2) เครือข่ายการเรียนรู้ใกล้บ้าน เป็นเครือข่ายขององค์กรท้องถิ่นที่ทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น หลักสูตรการฝึกอบรม และกลุ่มสนับสนุน

3) การมีส่วนร่วมกับโครงการอื่นๆ ของเมือง ทำงานร่วมกัน เช่น โครงการ EcCoWell มุ่งเน้นไปที่การเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสุขภาพที่ดีและความเป็นอยู่ที่ดี

4) เมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (UNESCO Learning City) ภายใต้กรอบการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง การมีส่วนร่วมกับโครงการอื่น ๆ ของเมือง และการเชื่อมต่อระดับโลกผ่านยูเนสโก

ภาพที่ 3.9 การสร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ของเมืองคอร์ก – ตัวแบบการผสมผสาน
ความเป็นท้องถิ่นตามบริบทสากลโดยเน้นชุมชนเป็นหลัก (Deep Community Glocal Model)
(Tuama, 2016)

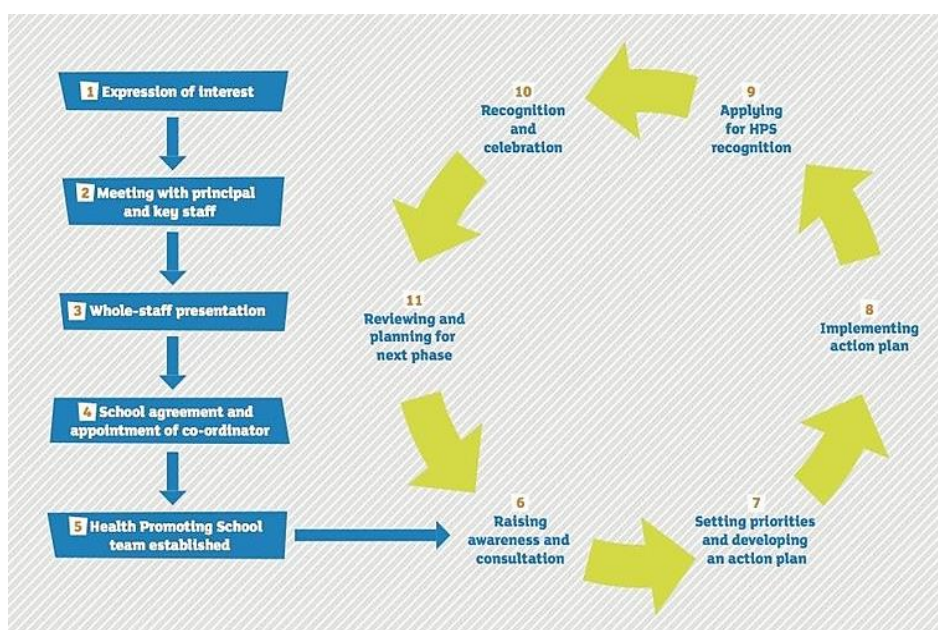
นอกจากนี้ เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ ได้ริเริ่มโครงการพื้นที่การเรียนรู้ใกล้บ้าน หรือ Learning Neighborhoods โดยใช้พื้นที่เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลายและครอบคลุมให้กับทุกคนในชุมชนผ่านความร่วมมือกับพันธมิตรต่าง ๆ โครงการ Learning Neighbourhoods มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในย่านต่าง ๆ ทั่วเมืองคอร์ก

โครงการ Cork Learning Neighbourhoods มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนต่าง ๆ ทั่วเมืองคอร์ก โดยมีเป้าหมายหลักในการทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในทุกช่วงวัยและทุกกลุ่มสังคม เป้าหมายนี้รวมถึงการส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงการเรียนรู้ การเสริมสร้างความร่วมมือในชุมชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โครงการ Cork Neighbourhood of Learning ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2015 ในงานเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมือง Cork (Cork Lifelong Learning Festival) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนที่ประสบปัญหาอย่างมาก ได้แก่ Knocknaheeny, Togher และ Ballyphehane พื้นที่เหล่านี้ได้รับการคัดเลือกเนื่องจากสถานการณ์ทางสังคมที่ต้องการการสนับสนุนอย่างเร่งด่วน โดยมี University College Cork (UCC) เป็นพันธมิตรสำคัญ พร้อมกับการจัดตั้งผู้ประสานงานโครงการเพื่อนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติจริง อาทิ ชุมชน Knocknaheeny ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับสูงต่ำ ในขณะที่ชุมชนบัลลีเฟเฮนมีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม อัตราผู้สูงอายุสูง อัตราการออกจากโรงเรียนก่อนวัยอันควรสูง อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่ำ

โครงการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ใกล้บ้าน (Learning Neighborhoods) มุ่งเน้นไปที่การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน มอบโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ประชากรทุกกลุ่ม เพิ่มการเข้าถึงการศึกษาและพัฒนาผลลัพธ์ด้านการศึกษา พร้อมกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางสังคม โดยมีกลยุทธ์การระดมทุนจากทุกภาคส่วน การพัฒนาสื่อสารและจัดหาทรัพยากร โดยแต่งตั้งผู้ประสานงานในการสนับสนุนเครือข่ายชุมชน และประเมินผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง โดยโครงการ Cork Lifelong Learning Festival โดยมีนิยามคือ “ย่านแห่งการเรียนรู้ที่เป็นพื้นที่ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมอบโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับประชากรทุกคน ผ่านการสืบทอดและการทำงานร่วมกันอย่างยั่งยืน”

แนวคิดสำคัญของโครงการพื้นที่การเรียนรู้ใกล้บ้านนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากแนวทางของ Health Promoting School ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาโรงเรียนที่ไม่เพียงเน้นด้านการศึกษา แต่ยังส่งเสริมสุขภาพรอบด้านให้กับนักเรียน ครู และชุมชน (World Health Organization [WHO], 1996) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การพัฒนาทักษะชีวิต และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน (St Leger, 1998) แนวคิดดังกล่าวถูกดัดแปลงให้เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่ชุมชนในรูปแบบ Neighbourhood of Learning ซึ่งนิยามไว้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมอบโอกาสที่หลากหลายแก่ทุกคนผ่านความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ (Kearns & Reghenzani, 2018) แนวทางของโครงการยังคงได้รับอิทธิพลจากความสำเร็จของเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมือง Cork ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดกว้าง

ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มประชากร ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการสำหรับ Neighbourhood of Learning ได้รับการพัฒนาตามขั้นตอน 11 ขั้นของ Health Promoting School ที่เน้นการวางกลยุทธ์อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกมิติ โดยมีการจัดทำคู่มือสำหรับพื้นที่การเรียนรู้ใกล้บ้าน (Learning Neighborhoods) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น โมเดลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้สรุปประเด็นสำคัญ 4 ประการ สำหรับการดำเนินการ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม (กายภาพและสังคม) หลักสูตรและการเรียนรู้ นโยบายและการวางแผน และความร่วมมือ โดย 11 ขั้นตอน (ดังภาพที่ 3.10) ประกอบด้วย การแสดงความสนใจ การพบปะกับอาจารย์ใหญ่และพนักงานที่มีส่วนสำคัญ การนำเสนอให้พนักงานทั้งหมดรับทราบ การทำข้อตกลงของโรงเรียนและการแต่งตั้งผู้ประสานงาน การก่อตั้งทีมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การสร้างความตระหนักรู้และให้คำปรึกษา การจัดลำดับความสำคัญและพัฒนาแผนปฏิบัติการ การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ การสมัครเพื่อรับการรับรอง HPS การรับรู้และการเฉลิมฉลอง และการทบทวนและวางแผนในระยะต่อไป

ภาพที่ 3.10 ขั้นตอนกระบวนการของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Tuama & O'Sullivan, 2016)

ลักษณะกิจกรรมของพื้นที่การเรียนรู้ใกล้บ้านในแต่ละชุมชนของเมือง มีหลายรูปแบบตามแต่ความต้องการและความร่วมมือของหน่วยความร่วมมือในพื้นที่ ดังนี้

1) กิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน (Community-Based Learning Activities) Mayfield Learning Neighbourhood จัดคอร์สจิตวิทยาเบื้องต้นระยะสั้นเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาที่หลากหลาย โดยมีผู้บรรยายเชี่ยวชาญ และมีกิจกรรมเชิงปฏิบัติให้ผู้เรียนได้สำรวจแนวคิดทางจิตวิทยาต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) การเสวนาและให้คำแนะนำเส้นทางอาชีพ (Career Pathway Guidance and Conversation Cafes) Conversation Cafe ใน Mayfield เปิดโอกาสให้เยาวชนและผู้สนใจได้รับฟังและปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาและการฝึกอบรม ซึ่งเป็นการส่งเสริมเส้นทางอาชีพและการศึกษา ช่วยให้ผู้ใช้เข้าร่วมมีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับทางเลือกในอนาคต

3) นิทรรศการและการเฉลิมฉลองสถานที่การเรียนรู้ (Places of Learning Exhibitions) กิจกรรม Places of Learning ที่จัดในหลายพื้นที่ เช่น Mayfield และ Knocknaheeny มีการถ่ายภาพสถานที่เรียนรู้ในชุมชนโดยช่างภาพท้องถิ่น นิทรรศการภาพถ่ายนี้จัดขึ้นเพื่อเน้นย้ำบทบาทของสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ รวมถึงสร้างความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

4) มหาวิทยาลัยชุมชน (Neighbourhood University College) ใน South Parish โครงการนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทดลองเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ศิลปะ งานชุมชน และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผ่านสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน เช่น โบสถ์และห้องสมุด เป็นการเปิดประสบการณ์ให้ผู้คนได้สัมผัสกับเนื้อหาที่หลากหลายภายใต้สภาพแวดล้อมชุมชน

5) งานเทศกาลศิลปะชุมชน (Community Arts Festival) Arts4All ใน Ballyphehane รวมการแสดงศิลปะที่หลากหลายจากกลุ่มและองค์กรท้องถิ่น มีการแสดงดนตรี การสาธิตภาษาไ้ และการจัดดอกไม้ งานนี้เป็นการเชื่อมโยงศิลปะกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ผู้คนได้สัมผัสกับศิลปะในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย

6) ไดรกทอรีแหล่งการเรียนรู้ (Learning Directories) Togher และ Knocknaheeny ได้จัดทำไดเรกทอรีของสถานที่และองค์กรการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่ได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ การฝึกอบรมเพื่อการศึกษาต่อและการเรียนรู้ในสถานที่ทำงาน (Further Education and Workplace Learning) ทั้งนี้ โครงการใน Togher ร่วมมือกับ Tramore Road Campus FET จัดคอร์สฝึกอบรม 5 สัปดาห์ ซึ่งช่วยให้ผู้คนในชุมชนสามารถทดลองเรียนรู้ในสาขาที่สนใจ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาต่อและการพัฒนาทักษะที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน

อย่างไรก็ดี กิจกรรมใน Cork Learning Neighbourhoods (2024) ถูกออกแบบมาเพื่อเชื่อมโยงผู้คนในชุมชนเข้ากับโอกาสการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งการศึกษา การพัฒนาทักษะอาชีพ ศิลปะ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชน โดยทุกกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วม การเข้าถึงง่าย และการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โมเดลนี้แสดงถึงศักยภาพในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยมีการบูรณาการแนวคิดด้านการศึกษาและสุขภาพอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างสังคมที่พร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต (Green *et al.*, 2000) การเน้นสร้างความร่วมมือในระดับชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของโครงการ และคาดว่าแนวทางนี้จะมีผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาเมืองในระยะยาว

3.2.3 หน่วยความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองแห่งการเรียนรู้คอร์ค

หลักการสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองคอร์ค คือ การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนอย่างหลากหลาย สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านกลยุทธ์การสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การสนับสนุนนวัตกรรม การวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลไอร์แลนด์ให้เงินทุนสนับสนุนโครงการการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแต่ละหน่วยความร่วมมือมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1) สภาเมืองคอร์ค (Cork City Council) มีบทบาทหลักในการบริหารและพัฒนาเมือง โดยเฉพาะในด้านการสร้างความยั่งยืนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน หน่วยงานนี้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายของเมืองในการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้และความร่วมมือระหว่างองค์กรในชุมชน เพื่อให้เมืองคอร์คเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเข้าถึงได้สำหรับทุกคน

2) คณะกรรมการการศึกษาและฝึกอบรมคอร์ค (Cork Education & Training Board [Cork ETB]) มีบทบาทในการจัดการการศึกษาและการฝึกอบรมให้แก่ประชาชนในทุกช่วงวัย โดยเน้นการเพิ่มทักษะและการพัฒนาความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิต Cork ETB ทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาและองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง

3) มหาวิทยาลัยคอลเลจคอร์ค (University College Cork [UCC]) เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการวิจัย การสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต UCC สนับสนุนโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้โดยให้ความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งทรัพยากรทางวิชาการและการฝึกอบรมที่สำคัญสำหรับการพัฒนาความรู้และทักษะในหลากหลายสาขาวิชา

4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมนสเตอร์ (Munster Technological University [MTU]) มุ่งเน้นการให้การศึกษาและฝึกอบรมในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างทักษะที่ตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรม MTU มีบทบาทในการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ในเมืองคอร์ค โดยเน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการทำงานและการสร้างนวัตกรรมให้กับชุมชน

5) สำนักงานบริการสุขภาพ (Health Service Executive) มีบทบาทในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพของประชาชน เข้าร่วมโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต ผ่านการให้ความรู้และการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพแก่ประชาชน มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสุขภาพและสร้างความตระหนักรู้ให้กับชุมชนเพื่อให้ทุกคนมีสุขภาพที่ดี

6) สมาคมผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการแห่งชาติ (National Association of Principals and Deputy Principals) เป็นองค์กรที่สนับสนุนผู้นำการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน เข้าร่วมในโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในโรงเรียนและการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่น

7) หอการค้าเมืองคอร์ก (Cork Chamber) เป็นองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจ ในท้องถิ่น โดยมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจและการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ Cork Chamber เข้าร่วมโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจและอุตสาหกรรมในท้องถิ่น

8) เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของไอร์แลนด์ (The Irish Network of Learning Cities) เมืองคอร์กได้มีการจัดตั้ง เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของไอร์แลนด์ (The Irish Network of Learning Cities) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2018 หลังจากการประชุมครั้งแรกที่เมืองคอร์ก ซึ่งจัดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของงาน “Learning Cities Conversations” เครือข่ายนี้ประกอบด้วยเมืองแห่งการเรียนรู้ในไอร์แลนด์ ได้แก่ คอร์ก (Cork) ดับลิน (Dublin) ลิเมอร์ริก (Limerick) เบลฟาสต์ (Belfast) เดอร์รี่ (Derry) และสตราเบน (Strabane) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2019 เป็นต้นมา เมืองทั้ง 6 นี้ได้เป็นสมาชิกของเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วโลกของยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning Cities [GNLC]) โดยมีพันธกิจร่วมกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และให้การสนับสนุนกันในประเด็นที่เป็นประโยชน์ร่วมกันสำหรับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ ความร่วมมือและการสนับสนุนระหว่างเพื่อนสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญของความร่วมมือนี้ ของเครือข่ายมีเป้าหมายมุ่งทำงานร่วมกันเพื่อเฉลิมฉลองการเรียนรู้ นำเสนอสิ่งที่เมืองต่าง ๆ มีให้ และยกย่องความสำเร็จของผู้เรียนรู้ นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 2019 และ ค.ศ. 2022 นายกเทศมนตรีจากคอร์ก ดับลิน เบลฟาสต์ ลิเมอร์ริก เดอร์รี่ และสตราเบน ได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการเพื่อให้คำมั่นว่าทุกเมืองจะทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ให้กับประชาชนทุกคน ทั้งนี้ บันทึกข้อตกลงระหว่างเมืองได้เน้นย้ำถึง “ความมุ่งมั่นร่วมกันในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีและเพิ่มความร่วมมือระหว่างประชาชนในเมืองและภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ตามหลักการของเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วโลกของยูเนสโก โดยจัดตั้งโครงการเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของเมืองของไอร์แลนด์ขึ้น (A Shared Island Learning Cities Programme) ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเมืองแห่งการเรียนรู้ในไอร์แลนด์เหนือและไอร์แลนด์ใต้ โดยมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อยกระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมืองต่าง ๆ ในไอร์แลนด์ ซึ่งทุกเมืองที่เข้าร่วมล้วนเป็นสมาชิกของเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วโลกของยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning Cities - GNLC) โครงการนี้เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และการสนับสนุนซึ่งกันและกันในด้านการเรียนรู้และการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน และ

เน้นบทบาทของมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะ “Third Age University” หรือที่เรียกว่า “มหาวิทยาลัยวัยที่สาม” ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้สูงวัยหรือผู้ที่อยู่ในวัยหลังเกษียณ มุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้ที่อยู่ในช่วงวัยที่สาม ซึ่งเป็นวัยที่มีเวลามากขึ้นและมีความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ ทักษะ หรือความสนใจใหม่ ๆ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยวัยที่สามเป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ไม่เน้นการสอบหรือการได้รับวุฒิการศึกษา แต่เน้นการเรียนรู้เพื่อความเพลิดเพลิน การพัฒนาตนเอง และการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนในช่วงวัยเดียวกัน ตัวอย่างของหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยวัยที่สามอาจรวมถึงวิชาในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สุขภาพ เทคโนโลยี หรือทักษะทางภาษา

3.2.4 รูปแบบการบริหารความร่วมมืออย่างยั่งยืน

รูปแบบการบริหารความร่วมมืออย่างยั่งยืนของโครงการ “A Shared Island Learning Cities” เน้นการสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนและโครงสร้างการบริการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วไอร์แลนด์ โดยมุ่งเน้นการแบ่งปันทรัพยากรและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งมีองค์ประกอบหลักในรูปแบบการบริการความร่วมมือที่ยั่งยืน ดังนี้ (Cork Learning City, 2024b)

- 1) โครงสร้างการบริหารร่วมกันและการระดมทุน (Share governance structure) โครงการมีโครงสร้างการบริหารร่วมกันที่กำหนดหน้าที่และการแบ่งบทบาทของเมืองแต่ละแห่งอย่างชัดเจน การระดมทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมในเครือข่ายทำให้โครงการสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ
- 2) การจัดตั้งกลุ่มย่อยตามหัวข้อเฉพาะ (Themed Based Sub-Groups) โครงการได้จัดตั้งกลุ่มย่อยเพื่อทำงานในหัวข้อที่สำคัญ เช่น การศึกษา สุขภาพ และการพัฒนาเศรษฐกิจ กลุ่มเหล่านี้ทำหน้าที่สร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและพัฒนากิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของแต่ละเมือง
- 3) การกำหนดเป้าหมายหลักและระบุโครงสร้างที่ยั่งยืน (Sustainable structure) โครงการมุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างการบริการที่ชัดเจนและยั่งยืน โดยพิจารณาถึงเป้าหมายหลัก (Priority Purpose) และแนวทางที่จะทำให้การบริหารจัดการและการพัฒนาสามารถดำเนินไปอย่างยั่งยืนในระยะยาว
- 4) การจัดทำปฏิทินกิจกรรมและการประชุมประจำปี โครงการได้จัดทำปฏิทินกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้ทุกเมืองสามารถเข้าร่วมและสนับสนุนกิจกรรมของกันและกัน นอกจากนี้ ยังมีการประชุมและการประชุมสัมมนาร่วมประจำปี เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และเฉลิมฉลองความสำเร็จร่วมกัน

5) การประชุมประจำปีและการสร้างอัตลักษณ์ร่วม (Shared Branding and Identity) การประชุมประจำปีช่วยให้เมืองต่าง ๆ ในเครือข่ายได้ร่วมกันแบ่งปันผลสำเร็จและเป้าหมายของโครงการ การสร้างเอกลักษณ์ร่วม เช่น โลโก้หรือสัญลักษณ์ของโครงการ ทำให้เครือข่ายสามารถสื่อสารความมุ่งมั่นร่วมกันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

6) การมุ่งเน้นการเรียนรู้ในระดับสูงวัย (University of the Third Age) โครงการให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการเรียนรู้ในกลุ่มผู้สูงวัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่ครอบคลุม โดยมีการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนในช่วงวัยนี้

7) ความร่วมมือในการระดมทุนจากสหภาพยุโรปและโครงการร่วม (EU Fund Applications and Joint Projects) โครงการมีความร่วมมือในการขอรับทุนจากสหภาพยุโรปและการสำรวจโอกาสในการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาโครงการร่วมที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วไอร์แลนด์

8) การประชุมติดตามทุกสองสัปดาห์ ช่วยสร้างการสื่อสารอย่างต่อเนื่องในโครงการ โดยมีการติดตามผลและปรับปรุงแผนการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเมืองต่าง ๆ

โครงการ A Shared Island Learning Cities Programme ใช้รูปแบบการบริการความร่วมมือที่ยั่งยืน ซึ่งเน้นการบริหารร่วมกัน การระดมทุน การแบ่งปันข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และการจัดกิจกรรมร่วมกัน โครงการนี้ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืนของเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยเน้นให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในทุกช่วงวัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของทุกคนในชุมชน และสนับสนุนการเติบโตของชุมชนและเมืองในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างกิจกรรมที่จัดภายใต้โครงการ ได้แก่ (Cork Learning City, 2024b)

1) เทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในแต่ละปีเมืองที่เข้าร่วมในโครงการจะจัดเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นงานใหญ่ที่มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย เช่น การอบรมทักษะใหม่ ๆ การแสดงผลงานวิจัย และการบรรยายให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรม และสุขภาพ

2) การเรียนรู้ใกล้บ้าน (Learning Neighborhoods) เป็นการสร้างชุมชนการเรียนรู้ (Learning Neighborhoods) ในแต่ละเมือง ซึ่งมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันในระดับชุมชน โดยมีเป้าหมายในการสร้างพื้นที่ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น การจัดอบรมงานฝีมือ การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านเทคโนโลยี หรือการให้คำปรึกษาทางการศึกษา ช่วยให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

3) กิจกรรมการเรียนรู้ในสถานที่ทำงาน เมืองต่าง ๆ ได้จัดกิจกรรมฝึกอบรมและพัฒนาทักษะการทำงานให้แก่พนักงานในท้องถิ่น เพื่อให้พนักงานสามารถพัฒนาทักษะใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพ เช่น การอบรมด้านดิจิทัล การจัดการองค์กร และการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและเพิ่มโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพ

4) การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการศึกษา การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างเมือง เช่น การเชิญครู นักเรียน หรือผู้นำชุมชนจากเมืองต่าง ๆ มาร่วมงานและกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างกัน เป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและมุมมองการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์และเรียนรู้จากภูมิหลังที่แตกต่าง

5) กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน เมืองแห่งการเรียนรู้ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้ การจัดการขยะ การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการอบรมเกี่ยวกับการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.2.5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรค

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

1) พลังการมีส่วนร่วมของชุมชน สะท้อนผ่านการจัดเทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งเมืองคอร์ก (The Cork Lifelong Learning Festival) ซึ่งถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่รวบรวมกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นร้อยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างหลากหลาย อันเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้หยั่งรากลึกในชุมชน

2) เครือข่ายความร่วมมือที่แข็งแกร่ง จากการผนึกกำลังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น ทั้ง Cork Education and Training Board มหาวิทยาลัย เช่น University College Cork และองค์กรชุมชน ร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมการศึกษาที่มีประสิทธิผล ตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า

3) การได้รับการยกย่องในเวทีโลก การที่ยูเนสโกรับรองให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ เปิดประตูสู่ความร่วมมือระดับนานาชาติ ไม่เพียงแสดงถึงความมุ่งมั่นของท้องถิ่น แต่ยังเป็นแบบอย่างให้เมืองอื่น ๆ ได้เรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

4) ความหลากหลายของโปรแกรมการศึกษา ครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาในระบบไปจนถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบไม่เป็นทางการ ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของผู้เรียนทุกช่วงวัย ทำให้การศึกษาเข้าถึงได้ง่ายและยืดหยุ่น

5) การดูแลและไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบาง ไม่ว่าจะเป็นผู้อพยพ ผู้ปกครองเลี้ยงเดี่ยว หรือผู้พิการ ผ่านการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ (Adult Continuing Education Centre ที่ University College Cork) ซึ่งพัฒนาโปรแกรมการศึกษาที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

อย่างไรก็ดี ปัญหาและอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

1) ความยั่งยืนของโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรักษาแหล่งทุนสนับสนุนโครงการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จในระยะยาว ทั้งนี้ ความผันผวนทางเศรษฐกิจอาจส่งผลต่อการจัดสรรทรัพยากร ทำให้การรักษาโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องที่ท้าทาย

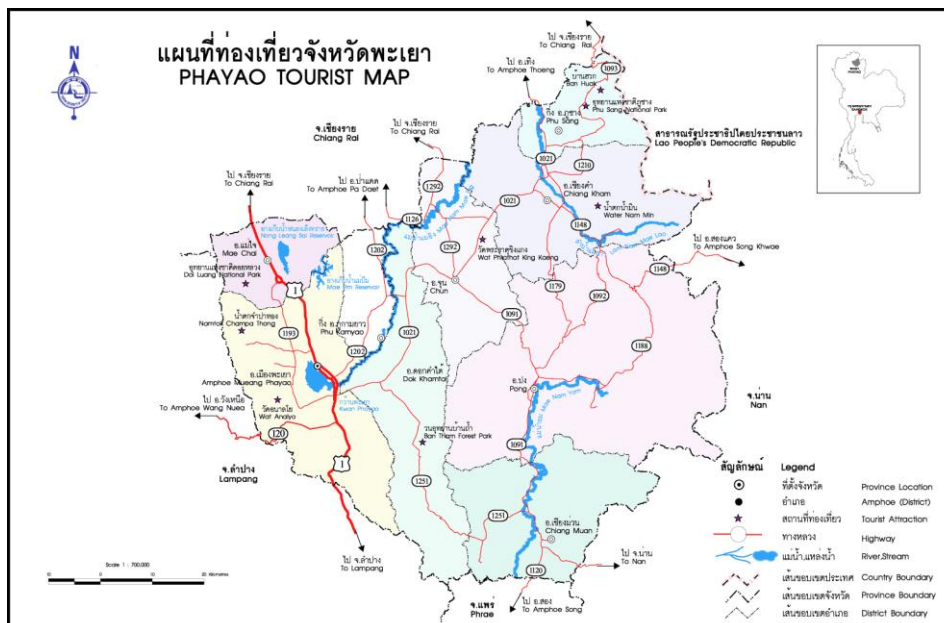
2) ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้ แม้ว่าเมืองคอร์กจะมีความพยายามในส่งเสริมความเท่าเทียมทางการเรียนรู้แล้วก็ตาม แต่กลุ่มเปราะบางยังคงเผชิญอุปสรรคสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการขาดบริการดูแลบุตร ข้อจำกัดทางการเงิน และการขาดบริการสนับสนุนที่เพียงพอ ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3) อุปสรรคทางภูมิศาสตร์ การเข้าถึงการศึกษาเป็นความท้าทายสำหรับผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชนบทหรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านการเดินทาง ดังนั้น การทำให้ทรัพยากรการศึกษาเข้าถึงได้สำหรับประชาชนทุกคน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครอบคลุม

3.3 จังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยา เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งแห่งล้านนาไทย เป็นเมืองเล็ก ๆ ซึ่งแยกตัวออกมาจากจังหวัดเชียงราย เดิมเป็นเพียงอำเภอรอบนอกหลาย ๆ อำเภอของจังหวัดเชียงราย ก่อนที่จะรวมตัวกันก่อตั้งเป็นจังหวัดนั้น พะเยาเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีตกาล จะเห็นได้จากซากของสิ่งก่อสร้างที่ปรากฏตามโบราณสถานต่าง ๆ ในเมืองพะเยา ซึ่งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบแล้วแล้วแต่แสดงถึงความเจริญทางด้านศิลปกรรมเป็นอย่างดี หากย้อนกลับไปในอดีต จะพบว่าเมืองพะเยา เดิมชื่อว่า “ภูกามยาว” หรือ “พยาว” ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1638 โดยพ่อขุนศรีจอมธรรม พระราชโอรสของกษัตริย์แห่งราชวงศ์ลาวะ ในพุทธศตวรรษที่ 18 (พ.ศ. 1700-1799) และในยุคสมัยพ่อขุนนำเมืองเป็นกษัตริย์ เมืองภูกามยาวมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก มีฐานะเป็นเมืองเอก เรียกว่า “อาณาจักรพยาว” ต่อมาในปี พ.ศ. 1881 เจ้าผู้ครองเมืองหิรัญนครเงินยาง (เชียงใหม่) ได้สมคบกับเจ้าผู้ครองเมืองนันทบุรี (น่าน) ยกทัพเข้าตีอาณาจักรพยาว เป็นเหตุให้อาณาจักรพยาวถูกผนวกเข้าไว้ในอาณาจักรล้านนาไทยตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ในปี พ.ศ. 2437 รัชสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดให้ปฏิรูปการปกครองให้เป็นมณฑลเทศาภิบาล ดังนั้น เมืองพะเยาจึงถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของมณฑล

พ่าย ซึ่งการปฏิรูปการปกครองหัวเมืองดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการต่อต้านโดยขบถ ร.ศ. 121 (พ.ศ. 2445) ทำให้เมืองพะเยาได้รับผลกระทบไปด้วยในเหตุการณ์ขบถพวกเงี้ยวก่อความวุ่นวาย จนกระทั่งเมื่อเหตุการณ์สงบลง เมืองพะเยาจึงถูกปรับเปลี่ยนฐานะจากเมืองเป็นจังหวัด เรียกว่าจังหวัดบริเวณพะเยา ครั้นเมื่อ พ.ศ. 2448 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระดำรัสสั่งยุบเลิกจังหวัดบริเวณพะเยา และให้มีฐานะเป็นอำเภอเมืองพะเยา ต่อมาภายหลัง พ.ศ. 2457 เทศาภิบาลมณฑลพายัพพิจารณาระบบการปกครองบ้านเมืองฝ่ายเหนือ จึงสั่งให้ยุบเลิกหัวเมืองเล็กหัวเมืองน้อย แล้วให้ไปรวมกับหัวเมืองใหญ่ ทำให้อำเภอเมืองพะเยา เป็นอำเภอพะเยา อยู่ในอำนาจการปกครองของจังหวัดเชียงราย จนกระทั่งได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดพะเยาขึ้น ในปี พ.ศ. 2520 ทำให้อำเภอพะเยามีฐานะเป็น “จังหวัดพะเยา” เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2520 นับเป็นจังหวัดที่ 72 ของประเทศไทย (ขรรค์ชัย บุนปาน, สุจิตต์ วงศ์เทศ และคณะ, 2538, อ้างถึงใน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา, 2566)

ภาพที่ 3.11 แผนที่แสดงอาณาเขตของจังหวัดพะเยา

(คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดพะเยา, 2566)

3.3.1 หลักการและเหตุผลของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

ในอดีตจังหวัดพะเยามีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลต่อการให้การดูแลผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง และมีภาวะพึ่งพาต้องการดูแลอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาสถานการณ์แรงงานในพื้นที่ พบว่า จังหวัดพะเยามีแรงงานนอกระบบสูงถึง 74% และส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ อันเนื่องมาจากการขาดแคลนแรงงานระดับล่าง โดยเฉพาะแรงงาน ภาคเกษตร รายได้ประชากรเฉลี่ยต่อบุคคลยังอยู่ในระดับต่ำ จากสถานการณ์ข้างต้น สะท้อนถึงปัญหา ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ประจำ และการว่างงานที่เพิ่มขึ้นทำให้ปัญหา ความยากจนรุนแรงขึ้น ระบบสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุไม่ครอบคลุมเพียงพอ รวมถึงการขาดแคลน แรงงานในภาคการผลิตและบริการซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด แสดงให้เห็นว่า พื้นฐานกำลังคนของจังหวัดพะเยาส่วนมากเป็นแรงงานนอกระบบที่ยังต้องได้รับการเสริมองค์ความรู้ พัฒนาทักษะเดิม (Reskill) สร้างทักษะใหม่ (Upskill) รวมถึงเสริมชุดความคิด (Mindset) ให้มี คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกสากล (Global Mindedness) ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัด พะเยา, 2566; ผณินทรา อีรณานท์ และคณะ, 2565)

ในมิติการเมืองและสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัดพะเยา ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา พร้อมทั้งชุมชน 14 ชุมชนของเทศบาลเมืองพะเยา และชุมชนรอบข้างที่เข้มแข็ง พร้อมให้ความร่วมมือในการผลักดันเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดพะเยา ในมิติการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาเป็นมหาวิทยาลัยหลักในพื้นที่ที่คอยส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด มุ่งเน้นการพัฒนาบัณฑิตให้มียุทธศาสตร์ความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงคุณลักษณะการเป็นผู้เรียนตลอดชีวิตตามปรัชญา “ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน (Wisdom for Community Empowerment)” เกิดการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย คือ งานวิจัยภายใต้โครงการ “1 คณะ 1 โมเดล” หรือ “1 คณะ 1 สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ” ที่สร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดพะเยามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 และใช้หลักการการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับที่องค์การยูเนสโก เสนอให้ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นเครื่องมือในการสร้างการเปลี่ยนแปลงและเสริมทักษะใหม่ให้แรงงาน การดำเนินงานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ในการเข้ามามีการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชนในจังหวัด โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพะเยาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว มหาวิทยาลัยพะเยา เทศบาลเมืองพะเยา และภาคีเครือข่าย จึงริเริ่มเตรียมความพร้อมคนในเขตเทศบาลเมืองพะเยาและจังหวัดพะเยา ผ่านโครงการพัฒนาพื้นที่เขตเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Phayao Learning City) ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยบริการจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) (ผณินทรา อีรานนท์ และคณะ, 2565)

นอกจากนี้ แรงจูงใจสำคัญในการผลักดันจังหวัดพะเยาสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ คือ ปัญหาที่เกิดจากจำนวนคนว่างงานที่เกิดขึ้นมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วในจังหวัดพะเยา ประกอบกับความเชื่อมั่นในพลังความรู้จากงานวิจัยและกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ที่จะสามารถฟื้นฟูคนว่างงานให้มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ ภายใต้บริบทใหม่ภายหลังผ่านพ้นสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 จึงเป็นมูลเหตุสำคัญในการพัฒนาพื้นที่พะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่, 2567)

จากความสำคัญข้างต้น จังหวัดพะเยา จึงเป็นเมืองแรกของประเทศไทยที่มีการใช้กลไกเมืองแห่งการเรียนรู้ครอบคลุมในระดับจังหวัด โดยยึดหลักเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติต่อยอดและหมุนเวียนให้เกิดมูลค่ามากที่สุด เช่น หัตถกรรมจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ สมาร์ทฟาร์ม (Smart Farm) การทำบ้านดิน รวมถึงเสริมถึงทักษะการขายสินค้าและการตลาดออนไลน์ให้สามารถ

จัดจำหน่ายสินค้าได้ด้วยตัวเอง เป็นการพัฒนาคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ และมีชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567)

3.3.2 นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

จังหวัดพะเยาได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดพะเยา พ.ศ. 2566-2570 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ภายในปี 2570 คนพะเยาได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามวิถีล้านนา” เมื่อพิจารณาการขับเคลื่อนการศึกษาตลอดชีวิตพบว่า พันธกิจสำคัญของจังหวัดพะเยา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารและจัดการศึกษาทั้งทางด้านคุณภาพทางการศึกษา และคุณธรรมแบบบูรณาการทุกระดับ ทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ รวมถึงส่งเสริม สนับสนุนการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างทั่วถึงเหมาะสม ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามวิถีล้านนา ตามศักยภาพและช่วงวัยของผู้เรียน ภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามวิถีล้านนา การผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเสมอภาค รวมถึงการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดพะเยา 20 ปี (พ.ศ. 2566-2585) ว่าด้วย “พะเยาน่าอยู่ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เมืองแห่งนวัตกรรมเกษตรและอาหาร” ขับเคลื่อนภายใต้แนวทาง 5P ได้แก่ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา, 2566)

- 1) People’s well-being of all ages: ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสุข สุขภาพดี คุณภาพชีวิตดีทุกช่วงวัย
- 2) Products of high-value agriculture and food innovation: เป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์นวัตกรรมเกษตรอาหารมูลค่าสูง
- 3) Places of creative and cultural tourism: เป็นพื้นที่เป้าหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างสรรค์
- 4) Prosperous and sustainable environment: ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองด้านสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน
- 5) Partnership: เสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน

การสร้างหลักประกันว่าผู้เรียนในจังหวัดพะเยาได้รับการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต ขับเคลื่อนโดยอาศัยหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยาสันที่ตอบสนองต่อการพัฒนากำลังคน รวมถึงผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำหรือนำไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ นอกจากนี้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดพะเยายังมุ่งเน้นการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเหมาะสมกับช่วงวัย อาทิ ประชาชนเข้าถึงหลักสูตร สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่จัดการศึกษา ในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากห้องสมุดประชาชน หรือ TK Park ผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษา การพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็น เป็นต้น (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา, 2566)

เมื่อพิจารณาแผนการดำเนินงานที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดชีวิต พบว่าจังหวัดพะเยามุ่งหมายที่จะพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีตลอดช่วงชีวิต ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายในการยกระดับการพัฒนาในพื้นที่ของหน่วยปฏิบัติการ อว. ส่วนหน้า ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในการขับเคลื่อนจังหวัดพะเยาให้เป็น “เมืองพะเยาน่าอยู่ มุ่งสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์” เพื่อเพิ่มผลิตภาพเศรษฐกิจชุมชนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้มี “โครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Phayao Learning City)” โดยมหาวิทยาลัยพะเยาร่วมกับเทศบาลเมืองพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา สร้างพื้นที่แหล่งเรียนรู้ Learning City บนเส้นทางการเรียนรู้เมืองพะเยา และมีการจัดทำหลักสูตร “UPtoReskill/Up-skill” ที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของ BCG Model เช่น หลักสูตรสินค้าท้องถิ่นสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม และหลักสูตรการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์จากสิ่งแวดล้อม และดำเนินกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและสร้างกลไกการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเปราะบาง แรงงานนอกระบบ ผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้พะเยาได้รับการรับรองให้เข้าสู่เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO ในปี พ.ศ. 2565 (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา, 2566)

จังหวัดพะเยามีนโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการสร้างคุณค่าและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ดำเนินการพัฒนาศักยภาพของคนตลอดช่วงวัย การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้เท่าเทียมกัน การปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี และการสร้างความเป็นอยู่ดีมีสุขของครอบครัวในจังหวัดพะเยา เช่น การพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาแรงงานทุกช่วงวัยเพื่อการมีงานทำ การอบรมพัฒนาระบบบริการที่ใช้การแพทย์ผสมผสานและใช้สมุนไพร และการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้

โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านอาชีพ ส่งผลให้บุคลากรบริการทางด้านสุขภาพเพื่อดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้ภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทยได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น และคุณภาพชีวิตของครัวเรือนในจังหวัดพะเยาผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานเพิ่มขึ้น (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดพะเยา, 2566)

เนื่องด้วยประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดพะเยาเป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นแรงงานที่มีปัญหาการทำงาน ผลผลิตภาพแรงงานต่ำ และโดยส่วนมากอยู่ในภาคเกษตรกรรม ทำให้จังหวัดพะเยามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการส่งเสริมการจัดระบบการเรียนรู้และพัฒนากิจการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม การพัฒนาศักยภาพแรงงานทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการจัดการกับสุขภาวะของประชาชนที่ตอบสนองการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลา นอกจากนี้ ทางจังหวัดพะเยามีนโยบายในการสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมพัฒนาอาชีพ รวมถึงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และร่วมสืบสาน รักษา ต่อยอดงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของจังหวัดพะเยา สร้างสังคมคุณธรรมและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้และอาชีพให้ประชาชน เช่น โครงการพัฒนาการบริการชุมชนและการบริการสุขภาพ (Community Support and Health Services) สำหรับประชาชนพะเยา โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและสังคมวิถีคนพะเยา รวมถึงการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษา เพื่อให้ประชาชนพะเยาสามารถวิเคราะห์ แก้ปัญหา ปรับตัว และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดพะเยา, 2566)

3.3.3 รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้

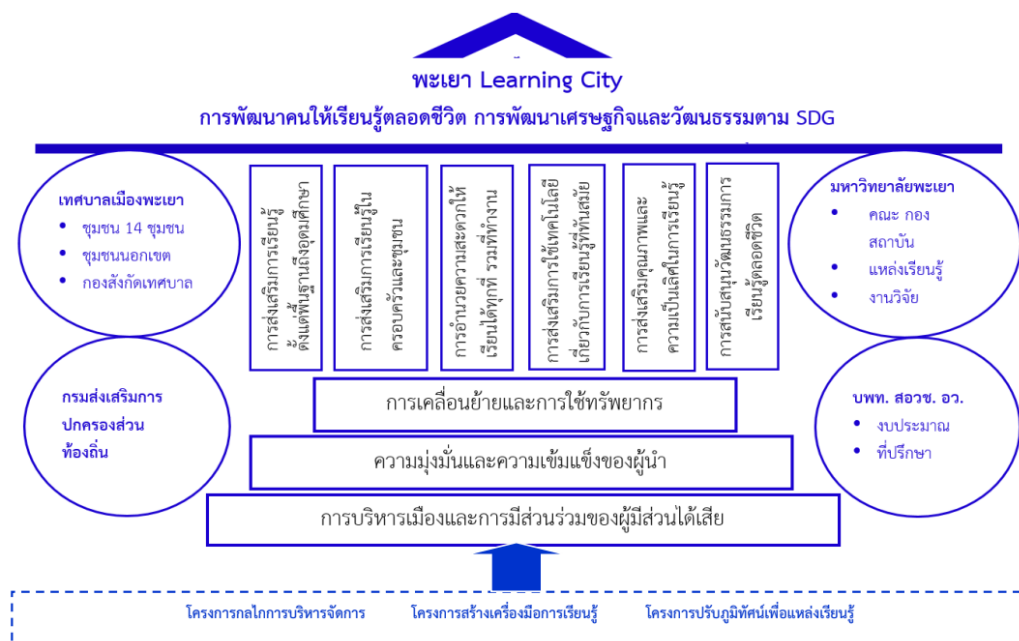
การพัฒนาจังหวัดพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ อาศัยการบูรณาการภูมิปัญญาชาวบ้านกับกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผสมกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในทุกภาคส่วน เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองพะเยา องค์การภาครัฐ มหาวิทยาลัยพะเยา ศึกษาธิการจังหวัด TK Park กรุงเทพฯ ภาคเอกชน กลุ่ม Young พะเยา นวัตกรรมชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมีโอกาสเข้าถึงและพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียม เป็นการพัฒนาพะเยาให้เป็นเมืองแห่งภูมิปัญญา ทำให้พะเยาเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ มีความรู้ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่พะเยา เป็นเมืองแห่งภูมิปัญญาเพื่อคนทั้งมวล โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพะเยาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาจังหวัดพะเยาและเทศบาลเมืองพะเยาสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้ (ผดินทรา ธีรานนท์ และคณะ, 2563)

1) การรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการพัฒนาพื้นที่จะมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายที่ 4 (SDG 4) ว่าด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ เป้าหมายที่ 8 (SDG 8) ว่าด้วยงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 10 (SDG 10) ว่าด้วยการลดความเหลื่อมล้ำ และเป้าหมายที่ 11 (SDG 11) ว่าด้วยเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน

2) คุณลักษณะสำคัญที่นำไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ (1) การส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา (2) การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน เพื่อสร้างฐานความรู้ที่แข็งแกร่ง (3) การอำนวยความสะดวกให้มีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสถานที่ทำงานช่วยเสริมทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาอาชีพ (4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัยซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ที่ต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนา (5) การส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศในการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และ (6) การสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็งและส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชีวิตประจำวัน

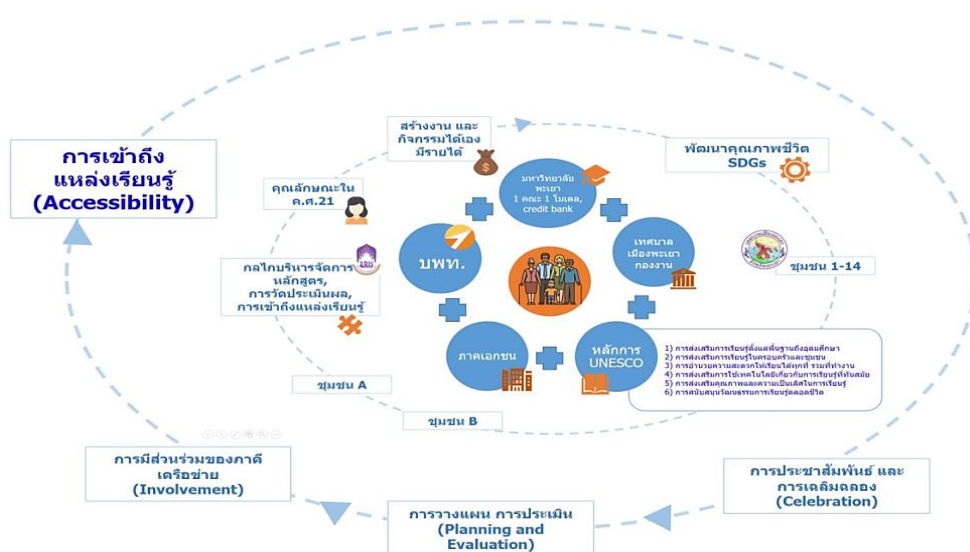
3) เงื่อนไขสำคัญ 3 ประการที่เป็นพื้นฐานการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้นำ การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ต้องการผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และความตั้งใจในการนำพาเมืองไปสู่เป้าหมายที่กำหนด (2) การบริหารเมืองและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารจัดการเมืองที่ดีต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในกระบวนการพัฒนา และ (3) การเคลื่อนย้ายและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัย สำคัญในการสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาพะเยาให้เป็นพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการดำเนินงานผ่าน โครงการย่อย 3 โครงการ ได้แก่ (1) กลไกการบริหารจัดการเมือง โดยอาศัยแนวคิดการพัฒนา ยกระดับความเชื่อมโยงการเข้าร่วมเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning Cities [GNLC]) (2) หลักสูตร UP to Upskill / Reskill / Newskill หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของเมืองและกลุ่มประชากรเป้าหมาย พร้อมทั้ง สามารถถ่ายโอนหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยพะเยาได้ โดยอาศัยแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แนวคิดระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecology) และ (3) การออกแบบภูมิทัศน์และสร้างพื้นที่แหล่งเรียนรู้ (Learning Space) โดยอาศัยแนวคิด การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) และแนวคิดการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 3 โครงการย่อยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) และ การบริหารโครงการร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองพะเยา และมหาวิทยาลัยพะเยา (ผฉินทรา ธีรานนท์ และคณะ, 2563)

ภาพที่ 3.12 การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเทศบาลเมืองพะเยา

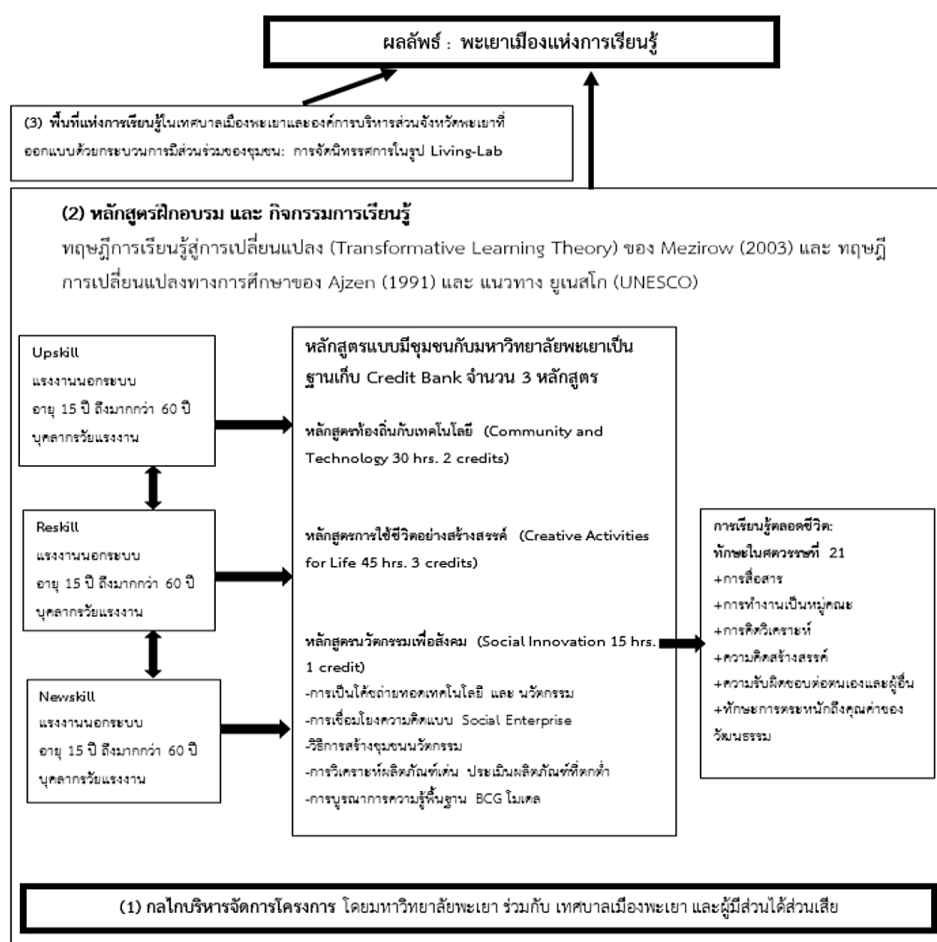
จากภาพที่ 3.12 นำมาซึ่งการพัฒนาตัวแบบการพัฒนาพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยประชาชนในจังหวัดพะเยาให้ความสำคัญกับการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ภายใต้ปัจจัยสนับสนุน คือ การมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทำงานร่วมกันผ่านการวางแผนและการประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ และการร่วมกันรับรู้ผลการทำงาน (ผนิษฐา ธีรานนท์ และคณะ, 2563) ดังแสดงในภาพที่ 3.13

ภาพที่ 3.13 ตัวแบบการพัฒนาพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
(ผนิษฐา ธีรานนท์ และคณะ, 2563)

มหาวิทยาลัยพะเยา เทศบาลเมืองพะเยา และภาคีเครือข่าย ได้พัฒนาโมเดลพัฒนาพื้นที่เขตเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งใช้การเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นกับเทคโนโลยี (Community and Technology) หลักสูตรการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ (Creative Activities for Life) และหลักสูตรนวัตกรรมเพื่อสังคม (Social Innovation) เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตคนบนพื้นที่เมืองพะเยา (ดูภาพที่ 3.14) (ผณินทรา อีรานนท์ และคณะ, 2565)

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับโลกของเทศบาลเมืองพะเยา ดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ “เทศบาลเมืองพะเยา เมืองแห่งการเรียนรู้ทันสมัย ไกลบ้าน มีงานทำ” ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยพะเยา เทศบาล เอกชน ชุมชน หน่วยบริการจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) และภาคีเครือข่าย ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานตามโครงการย่อย ได้แก่ โครงการกลไกการบริหารจัดการ โครงการเครื่องมือการเรียนรู้ และโครงการสถานที่และภูมิทัศน์ (ดูภาพที่ 3.15) (ผณินทรา อีรานนท์, 2566)

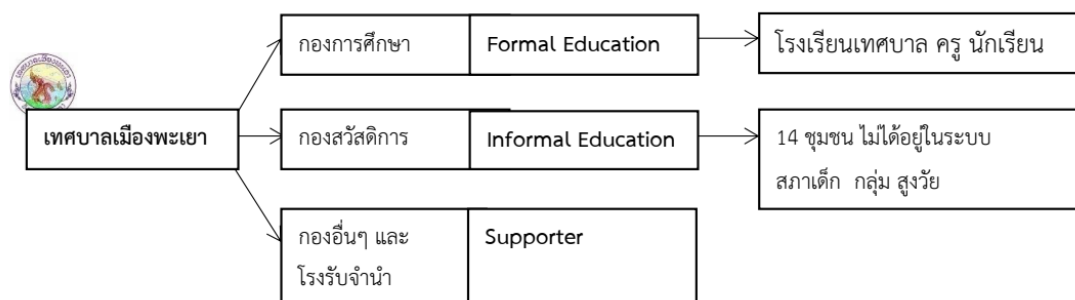

ภาพที่ 3.14 ตัวแบบการพัฒนาพื้นที่เขตเทศบาลเมืองพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
(ผณินทรา อีรานนท์ และคณะ, 2565)

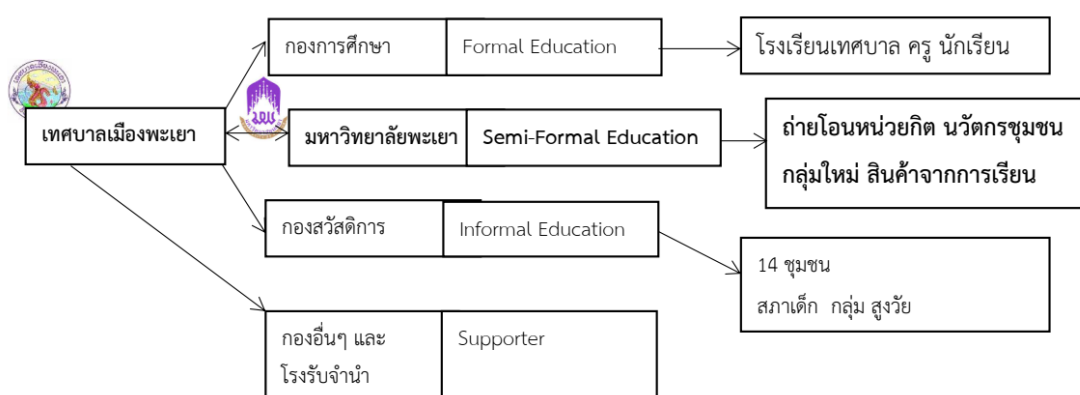

ภาพที่ 3.15 กรอบการขับเคลื่อนพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับโลก
ของเทศบาลเมืองพะเยา (ผณินทรา อีรานนท์, 2566)

จากกรอบและตัวแบบต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนพะเยาสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ นำมาซึ่งการปรับรูปแบบการเรียนรู้บนพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของเทศบาลเมืองพะเยา กล่าวคือ เดิมเทศบาลเมืองพะเยามีการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ การศึกษาในระบบ (Formal Education) รับผิดชอบโดยกองการศึกษา การศึกษานอกระบบ (Informal Education) รับผิดชอบโดยกองสวัสดิการ เมื่อเทศบาลเมืองพะเยาและมหาวิทยาลัยพะเยาขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดระบบการศึกษาระหว่างกลาง (Semi-Formal Education) ซึ่งมีทั้งความยืดหยุ่น ในกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถถ่ายโอนหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ และสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อขยาย การถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับผู้สนใจ รวมถึงสร้างสินค้าสร้างอาชีพให้ตนเอง (ผณินทรา อีรานนท์ และคณะ, 2563) ดังแสดงในภาพที่ 3.16

(ก) สภาพเดิมของเทศบาลเมืองพะเยา กับการจัดการศึกษา

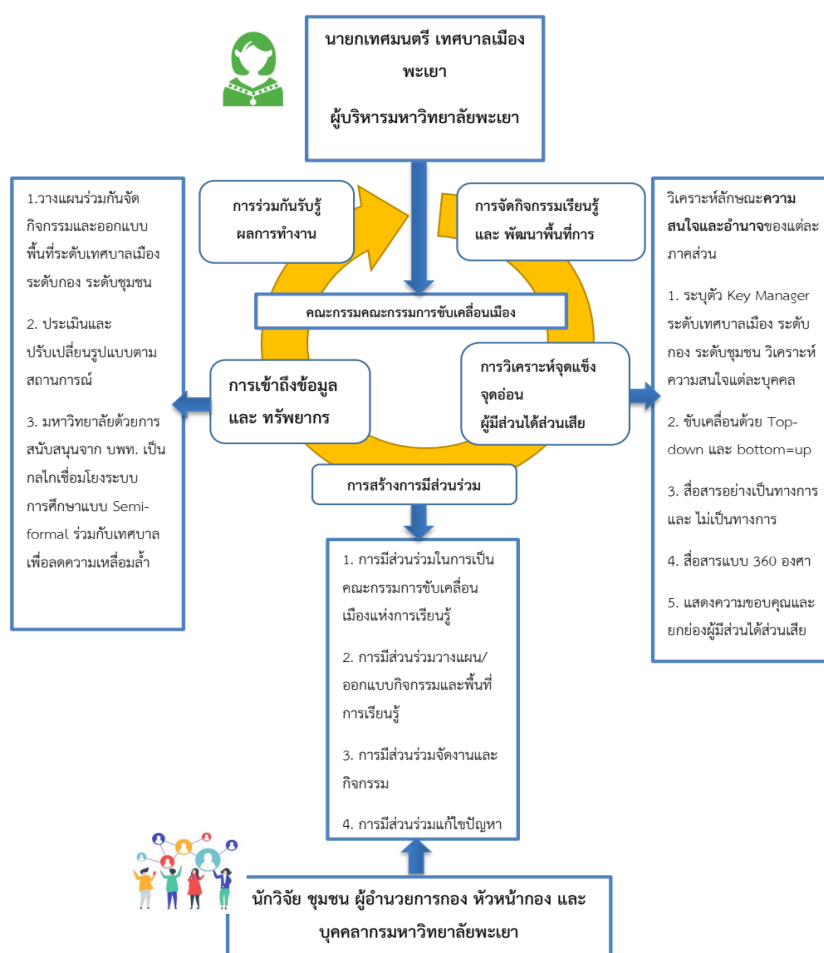
(ข) สภาพใหม่ของเทศบาลเมืองพะเยา กับการจัดการศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยา

ภาพที่ 3.16 การปรับรูปแบบการเรียนรู้บนพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของเทศบาลเมืองพะเยา
(ผณินทรา อีรานนท์ และคณะ, 2563)

รูปแบบการเรียนรู้ดังภาพที่ 3.16 ข้างต้น มีส่วนช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นอกจากการศึกษาในระบบและนอกระบบแล้ว ยังมีการศึกษาแบบ Semi-Formal โดยจัดการเรียนรู้ในลักษณะเข้าถึงพื้นที่การเรียนรู้และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่อำนวยความสะดวกในการเรียนได้ตลอดเวลา โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแกนหลัก และร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การทำงานในทุกระดับจะต้องมีผู้จัดการงานหลักอย่างน้อย 1 คน (Key Manager) ผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนรู้แบบ Semi-Formal คือ นวัตกรรมชุมชน หรือปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาเป็น วางแผนกิจกรรม สร้างข้อสอบ สร้างและออกแบบสินค้า ดึงเครือข่ายใหม่ ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการได้ นวัตกรรมชุมชนสามารถจัดการสอนงานก่อนลงมือปฏิบัติจริง รวมถึงชักชวนภาคเอกชนเข้าร่วมทำการตลาดหรือทำการฝึกงานสร้างรายได้ให้กับนวัตกรรมชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

3.3.4 แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

เนื่องจากองค์การยูเนสโกได้จำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ไว้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน (Planning) ด้านการมีส่วนร่วม (Involvement) ด้านการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ (Accessibility) ด้านการประเมิน (Monitoring and Evaluation) ด้านการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ (Celebration) และด้านเงินทุน (Funding) จึงได้มีการนำปัจจัยดังกล่าวมาวิเคราะห์ ร่วมกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยพิจารณาตามเงื่อนไขสำคัญที่เป็นพื้นฐานการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ 3 ประการขององค์การยูเนสโก ได้แก่ ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร การบริหารโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเคลื่อนย้ายและใช้ประโยชน์ทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ได้มาซึ่งตัวแบบระบบและกลไกการบริหารเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยา (ผณินทรา อีรานนท์, 2563) ดังแสดงในภาพที่ 3.17

ภาพที่ 3.17 ตัวแบบระบบและกลไกการบริหารเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยา (ผณินทรา อีรานนท์ และคณะ, 2563)

จากภาพที่ 3.17 สามารถอธิบายระบบและกลไกการบริหารเมืองแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยา ได้ดังนี้:

1) บทบาทผู้นำและการกำกับดูแล โดยนายกเทศมนตรีและผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยามีบทบาทหลักในการกำหนดวิสัยทัศน์ การสนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชุมชน โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ มหาวิทยาลัย และชุมชน เพื่อพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้

2) การบริหารจัดการและการขับเคลื่อน โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเมืองทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์และกำหนดแผนพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ซึ่งกลไกการทำงานแบ่งเป็น 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่

(1) การสร้างการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้นักวิจัย ชุมชน ผู้นำชุมชน และบุคลากรในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดกิจกรรม และการแก้ไขปัญหา

(2) การจัดกิจกรรมเรียนรู้และพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ โดยพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับชุมชน เช่น การเรียนรู้เรื่องอาชีพและความเป็นอยู่

(3) การเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากร โดยสร้างระบบที่ช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง

(4) การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนา

3) แนวทางการดำเนินงาน มีดังนี้

(1) จัดทำกลไกที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง เช่น การประเมินผลและปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมตามสถานการณ์

(2) ใช้รูปแบบการบริหารแบบกึ่งทางการ (Semi-Formal) เพื่อเชื่อมโยงระบบการศึกษาและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(3) ส่งเสริมการประเมินจากมุมมองหลากหลาย เช่น การใช้วิธี Top-down และ Bottom-up ควบคู่กัน

4) การพัฒนาความร่วมมือ โดยการร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และภาครัฐ ผ่านการสื่อสารแบบ 360 องศา และการยกย่องผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กลไกความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ เริ่มต้นจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในพื้นที่ เช่น เทศบาล มหาวิทยาลัยพะเยา และชุมชนจะมาร่วมทำบ้านดินคำปู้จู้ เริ่มตั้งแต่เวลาเย็นจนถึงกลางคืน เกือบทุกเดือน ซึ่งการทำบ้านดินเป็นกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือระหว่างผู้เข้าร่วมที่ต้องช่วยกันเพื่อความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการย่ำดินหรือจัดการพื้นที่

ซึ่งเปรียบได้กับแนวคิดการพัฒนาเมืองที่ทุกคนต้องร่วมกันเพื่อไม่ให้ล้มเหลว ในระหว่างการพัฒนาจากการย่ำเดิน ได้มีการวางแผนกิจกรรมต่อไปร่วมกันเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน (ภาพที่ 3.18) รวมไปถึงการทำสื่อซึ่งเป็นสัญลักษณ์ระหว่างเทศบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยพะเยา สื่อเหล่านี้มีตราสัญลักษณ์ (Logo) เทศบาลและข้อความที่แสดงถึงความเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ทุกคนที่มีส่วนร่วมในโครงการนี้จะสวมใส่เสื้อดังกล่าว ซึ่งสื่อถึงความภาคภูมิใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (ภาพที่ 3.19) (ผณินทรา ธีรานนท์, 2566; มูลนิธิส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566)

ภาพที่ 3.18 กิจกรรมการที่บ้านดินคำปู่ (ผณินทรา ธีรานนท์, 2566)

ภาพที่ 3.19 การใส่เสื้อที่มีสีและสัญลักษณ์แสดงถึงความเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (ผณินทรา ธีรานนท์, 2566)

การขับเคลื่อนโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีระบบการประเมินผลอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ทราบถึงผลกระทบของโครงการ และนำไปปรับปรุงการดำเนินงานในอนาคต และการเผยแพร่ผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับเมืองอื่นๆ และดึงดูดนักท่องเที่ยว เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน

หน่วยงานและบทบาทหลักในการขับเคลื่อนโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ของพะเยา มีดังต่อไปนี้ (ผณินทรา ธีรานนท์, 2566)

1) เทศบาลเมืองพะเยา มีบทบาทในการใช้งบประมาณในการปรับปรุงพื้นที่และอาคาร จัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ใน TK Park ประมาณ 2,000 กิจกรรมต่อปี และประสานงานกับเครือข่ายพันธมิตร เช่น TK Park

2) มหาวิทยาลัยพะเยา เป็นพี่เลี้ยงหลักในการขับเคลื่อน Learning City โดยจัดทำโครงการ 1 คณะ 1 Model และ 1 ชุมชน 1 นวัตกรรม ทำงานร่วมกับชุมชนโดยเป็นพี่เลี้ยงในการทำกิจกรรม

3) TK Park กรุงเทพฯ สนับสนุนด้านครุภัณฑ์และหนังสือ

4) ศึกษาธิการจังหวัด (ศรจ.) เข้าร่วมขับเคลื่อนกลไกเมืองในปี 2567 จัดทำโครงการพัฒนาและแก้ปัญหาทางการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานการศึกษาในจังหวัด

5) นวัตกรรมชุมชน ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสำรวจความต้องการ จัดกิจกรรมฝึกอาชีพและพัฒนาทักษะให้กับคนในชุมชน

6) กลุ่ม Young พะเยา (ภาคเอกชน) ช่วยขอทุนสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน เป็น Matchmaker นำนวัตกรรมมาสู่ชุมชน ผลักดันให้แนวคิด Learning City เข้าสู่แผนจังหวัด

แนวทางการดำเนินงานในการขับเคลื่อนพะเยาสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ ดำเนินการผ่านขั้นตอนดังต่อไปนี้ (หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่, 2567)

1) แสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาคมเมืองพะเยาเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์เมืองพะเยา ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของประชากรในพื้นที่

2) ออกแบบกลไก กระบวนการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่เมืองพะเยา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย

3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

นอกจากนี้ กระบวนการที่สำคัญ คือ กระบวนการสร้างการรับรู้ภายในพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยาให้เกิดการรับรู้ ความตระหนัก และความภูมิใจในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ดังตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมเฉลิมฉลอง ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการเผยแพร่ความสำเร็จและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ไปยังบุคคลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นคนจากพื้นที่อื่นในประเทศไทยหรือแม้กระทั่งระดับนานาชาติ งานเฉลิมฉลองดังกล่าวถูกออกแบบให้เป็นกิจกรรมที่สร้างความสุขและเป็นจุดรวมจิตใจของคนในจังหวัด การเฉลิมฉลองสื่อถึงความสำเร็จและความสุขของชุมชนที่ได้เรียนรู้และเติบโตไปด้วยกัน กิจกรรมดังกล่าวเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในรูปแบบที่สร้างแรงบันดาลใจ ภายในงานมีการจัดตลาดให้ชาวบ้านนำสินค้าชุมชนมาวางจำหน่าย ทำให้เกิดรายได้เสริมแก่ชาวบ้าน และสร้างความภาคภูมิใจในผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น นอกจากนี้ งานดังกล่าวได้มีการสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้พิการ ซึ่งช่วยสร้างความเท่าเทียมในชุมชน การจัดการเฉลิมฉลองไม่เพียงแต่สร้างการรับรู้ระดับท้องถิ่น แต่ยังขยายไปยังระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การยูเนสโก เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการพัฒนาพะเยาผ่านการเรียนรู้ และส่งเสริมภาพลักษณ์ของพะเยาในเวทีโลก (ผณินทรา อีรานนท์, 2566; มูลนิธิส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566)

ผลจากแนวทางการดำเนินงานข้างต้น ทั้งในแง่ของการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่พะเยาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบบนพื้นฐานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ 12 ประเด็นที่น่าสนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2566ก)

- 1) พะเยาได้รับการเสนอชื่อเป็นอันดับที่ 1 ให้เป็นสมาชิกเมืองแห่งการเรียนรู้ UNESCO Global Network of Learning Cities
- 2) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ “พะเยา เมืองแห่งการเรียนรู้ (Phayao Learning City)”
- 3) มีแหล่งเรียนรู้ Phayao Learning City และเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Route) รอบกว๊านพะเยา ที่เชื่อมโยงกับศักยภาพของพื้นที่ ผู้คน และตบโจทย์ความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย
- 4) หลักสูตร “UP to Reskill/Upskill” 2 หลักสูตรหลัก 3 หลักสูตรย่อย ที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของ BCG Model ได้แก่ หลักสูตรสินค้าท้องถิ่นสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม (Local Products to Social Innovation) และหลักสูตรการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์จากสิ่งแวดล้อม (Creative Activities for the Green World)
- 5) จัดกิจกรรมในหลักสูตร หลักสูตรสินค้าท้องถิ่นสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม (Local Products to Social Innovation) ทำให้เกิดธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprises) ระหว่างวิสาหกิจชุมชนและบริษัทเอกชน อาทิ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มบ้านรักขนมร่วมกับบริษัท สยามฮาร์บล่าโฮลดิ้ง จำกัด

- 6) ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นที่ได้รับการพัฒนาจากทางโครงการ สามารถลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนได้ คิดเป็นร้อยละ 9.68 ของการปลดปล่อยคาร์บอนของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด
- 7) ออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ ทำให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ 15 แห่ง รวม 1 เส้นทาง-การเรียนรู้ ที่พร้อมสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนกวนฝิ่งตะวันออก
- 8) สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ จำนวน 3 แพลตฟอร์ม คือ แหล่งเรียนรู้ (On-Site) Facebook Page (Online) และหลักสูตร/กิจกรรมที่พร้อมสำหรับผู้สนใจ (On-Demand)
- 9) สร้างตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ร่วมกับชุมชน 8 ผลิตภัณฑ์
- 10) จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสูงวัย สังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เทศบาลเมืองพะเยา ในชื่อ “วิสาหกิจชุมชนสานใจรัก” และ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มบ้านรักขนม”
- 11) องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา จัดตั้งกองการศึกษาเป็นกองงานใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน
- 12) ผู้เข้ามาเรียนรู้กับ Phayao Learning City มีจำนวนรวม 51,401 คน และสัดส่วนการกลับมาเรียนรู้ซ้ำมีค่าเท่ากับ 31.60%

3.3.5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรค

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนจังหวัดพะเยา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

- 1) การบูรณาการการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานหลายภาคส่วน อาทิ เทศบาลเมืองพะเยา มหาวิทยาลัยพะเยา และหน่วยงานอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นและพื้นที่ ช่วยให้เกิดการทำงานที่เป็นระบบและมีความครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยหมายรวมถึงการเชื่อมโยงทรัพยากร เช่น คณะ กองสถาบัน และแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยพะเยา
- 2) การสนับสนุนด้านทรัพยากร โดยมีการจัดสรรงบประมาณและที่ปรึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ทำให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างต่อเนื่อง
- 3) ความมุ่งมั่นและการสร้างความแข็งแกร่งของผู้นำท้องถิ่นและชุมชน เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้
- 4) การออกแบบโครงการที่เน้นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ช่วยให้การขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้มีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับแนวคิดระดับโลก

5) การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการสร้างพื้นที่เรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ อาทิ โครงการการบริหารจัดการ โครงการสร้างเมืองเพื่อการเรียนรู้ และโครงการปรับภูมิทัศน์แหล่งเรียนรู้

6) การพัฒนาหลักสูตร 1 คณะ 1 โมเดล และการสร้างระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ช่วยเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาและการพัฒนาทักษะ รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมสร้างรายได้ของชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมที่สามารถสร้างงานและรายได้ บังคับให้สร้างโอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจ

7) การสร้างความตระหนักรู้ในวงกว้างด้วยการสื่อสารที่ชัดเจนและการเฉลิมฉลอง เช่น การจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ ช่วยสร้างการรับรู้และแรงบันดาลใจแก่ผู้คน

อย่างไรก็ดี ปัญหาและอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนจังหวัดพะเยา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

1) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร กล่าวคือ แม้ว่าจะมีงบประมาณสนับสนุน แต่อาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการในระยะยาวหรือครอบคลุมทุกชุมชน

2) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่อาจเผชิญกับความยากลำบากในการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่นอกเขตเทศบาล

3) การประสานงานระหว่างหน่วยงานหลายภาคส่วนอาจมีความซับซ้อนและต้องการเวลา รวมถึงปัญหาด้านการสื่อสารที่อาจเกิดขึ้น

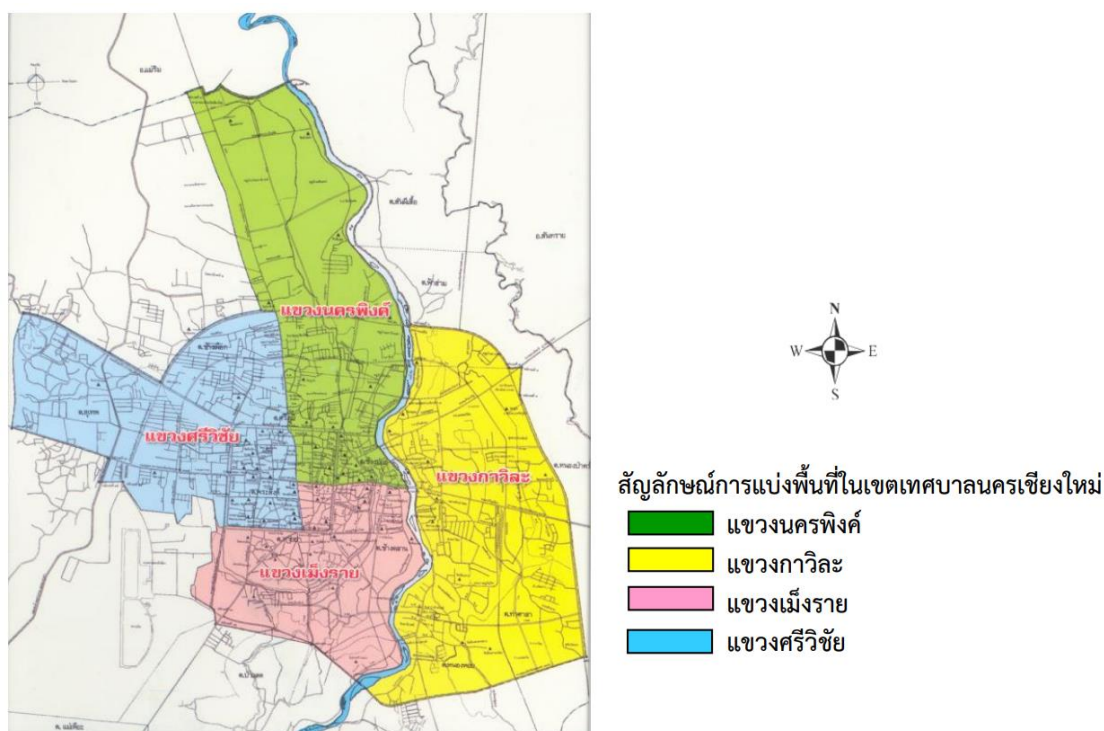
4) ความยั่งยืนของโครงการ กล่าวคือ โครงการอาจเผชิญความท้าทายในการคงไว้ซึ่งความต่อเนื่องของกิจกรรมและการสนับสนุน เมื่อสิ้นสุดการสนับสนุนงบประมาณ

5) การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องอาจส่งผลกระทบต่อทิศทางและความคืบหน้าของโครงการ

3.4 เทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครเชียงใหม่ เดิมเป็นสุขาภิบาลเมืองเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2458 ขึ้นตรงต่อมณฑลพายัพ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2475 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย สภาผู้แทนราษฎรจึงมีมติเห็นสมควรจัดเขตชุมชนขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสุขาภิบาลให้ได้รับการยกฐานะให้เป็นเทศบาล ดังนั้น เทศบาลนครเชียงใหม่จึงได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเมืองเชียงใหม่ เป็น **เทศบาลนครเชียงใหม่** ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2478 นับว่าเป็นเทศบาลนครภูมิภาคแห่งแรกในประเทศไทย มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ทุกประการ (เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

เทศบาลนครเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่รับผิดชอบ 40.216 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล ได้แก่ ตำบลหายยา ตำบลช้างม่อย ตำบลศรีภูมิ ตำบลวัดเกต ตำบลช้างคลาน ตำบลพระสิงห์ ตำบลสุเทพ (บางส่วน) ตำบลป่าแดด (บางส่วน) ตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลหนองป่าครั่ง (บางส่วน) ตำบลท่าศาลา (บางส่วน) ตำบลป่าตัน ตำบลหนองหอย (บางส่วน) และตำบลช้างเผือก (บางส่วน) โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบครอบคลุมแขวงอีก 4 แขวง ได้แก่ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ แขวงเม็ງราย และแขวงศรีวิชัย (เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

ภาพที่ 3.20 แผนที่เทศบาลนครเชียงใหม่
(เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

เดิมภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นที่ตั้งของชุมชนเมือง ซึ่งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง ตอนกลางเชิงดอยสุเทพ มีแม่น้ำปิงไหลผ่านใจกลางเมืองในแนวเหนือ-ใต้ ส่วนชุมชนดั้งเดิมหรือบริเวณเมืองเก่าตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ต่อมาเมื่อชุมชนได้พัฒนาให้มีความเจริญขึ้น โดยมีการขยายตัวข้ามแม่น้ำปิงมาทางฝั่งตะวันออก และภายหลังจากที่ได้มีการตัดถนนล้อมเมือง ชุมชนได้พัฒนาออกไปหลายทิศทางตามเส้นทางคมนาคม และโครงข่ายสาธารณูปโภค ธุรกิจการพัฒนาที่ดิน และที่พักอาศัยได้ขยายตัวเป็นอย่างมาก จึงทำให้ชุมชนเมืองในปัจจุบันไม่ได้คงอยู่แต่เฉพาะในเขตเทศบาลเท่านั้น แต่ได้ขยายออกไปตามอำเภอรอบ ๆ (เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

3.4.1 หลักการและเหตุผลของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

ในช่วงเวลาเกินกึ่งศตวรรษที่ผ่านมา เมืองเชียงใหม่ได้รับการนิยามและวางแผนพัฒนาเมืองให้เติบโตในแง่มุมที่หลากหลายและต่อเนื่อง นับจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2504 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2507 การยกระดับเมืองเป็นศูนย์กลางภูมิภาคในช่วงทศวรรษปี 2530 การจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 18 ในปี พ.ศ. 2538 การยกสถานะเมืองท่องเที่ยวสำคัญต้องห้ามพลาดในแคมเปญ Amazing Thailand ในปี พ.ศ. 2541 รวมถึงการเป็นตัวอย่างของการเป็นเมืองवानานคร⁵ เมืองน่าอยู่ Smart City เมือง Digital Nomad⁶ เมืองมรดกโลก และเมืองสร้างสรรค์ด้านงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นฐาน รวมถึงการมองเชียงใหม่เป็น “กรุงเทพฯ แห่งที่ 2” เมืองศูนย์กลางของการท่องเที่ยวภาคเหนือ เมืองศูนย์กลางของธุรกิจสปาเสริมความงาม ศูนย์กลางของวัฒนธรรม เป็นเมืองที่ส่งเสริมการประชุมสัมมนา เป็นต้น (สันต์ สุวัจนราภินันท์ และคณะ, 2565ก; สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2566ข)

เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ต่อเนื่องยาวนาน มีองค์ความรู้และภูมิปัญญาหลากหลายแขนงที่สั่งสมอยู่ เป็นเมืองหลักสำคัญในเขตเศรษฐกิจภาคเหนือที่มีการลงทุนสูง โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว เป็นเมืองที่มีความหลากหลายของผู้คน ทั้งคนเมืองที่เกิดในเมืองเชียงใหม่ หรือคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อน พังพา และเกิดเป็นสังคมของเมืองเชียงใหม่ เป็นเมืองที่มีกลุ่มคนทำงาน ที่เรียกว่า “ประชาสังคม” อยู่มาก สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของการทำงานเพื่อคุณภาพชีวิตของคนเมือง และสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างของการทำงานของภาครัฐที่อาจจะลงรายละเอียดไม่มาถึงคนในเมืองและชุมชนต่าง ๆ รวมถึงเป็นเมืองที่มีความรู้มรดกทางประเพณีวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนสืบทอดต่อ ๆ กันมาหลายชั่วอายุคน จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความโดดเด่นที่ทำให้เชียงใหม่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ (สันต์ สุวัจนราภินันท์ และคณะ, 2565ข)

⁵ การสร้างเมืองเชียงใหม่ได้กำหนดผังเมืองให้เป็นแบบ “เมืองวานานคร” คือ เมืองที่อยู่ใกล้ชิดกับป่า ป่ากับเมืองอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันเชียงใหม่เป็นเมืองเดียวในประเทศไทยที่ตัวเมืองอยู่ใกล้อุทยานแห่งชาติมากที่สุด ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของผังเมืองเชียงใหม่ที่มีการสร้างให้สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพ สร้างตามธรรมชาติ โดยอาศัยแนวน้ำอันอุดมสมบูรณ์ (สมโชติ อ่องสกุล และคณะ, 2555)

⁶ Digital Nomad แปลเป็นภาษาไทยว่า “คนเร่ร่อนดิจิทัล” เกิดจากการประกอบกันของคำ 2 คำ ได้แก่ ดิจิทัล (Digital) แปลว่า เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี และ เร่ร่อน (Nomad) ซึ่งเป็นคำเรียกกลุ่มบุคคล หรือชนเผ่าที่มีการตั้งถิ่นฐานแบบไม่ถาวร มีลักษณะการโยกย้ายจากที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง ปรากฏครั้งแรกในหนังสือ Digital Nomad ของ Tsugio Makimoto และ David Manners ในปี ค.ศ. 1997 เพื่อใช้เรียกกลุ่มบุคคลที่มีรูปแบบการดำรงชีวิตและการทำงานที่มีเอกลักษณ์ผันตามโลกาภิวัตน์ โดยมีปัจจัยด้านความก้าวหน้าของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบดิจิทัล และเครือข่ายการสื่อสารความเร็วสูงระยะไกล หรืออินเทอร์เน็ต และดำเนินชีวิตในลักษณะเร่ร่อน อีกระยะจากข้อจำกัดทางด้านสถานที่ (ชลธิชา วิมลชัยฤกษ์, 2562)

นอกจากนี้ เมืองเชียงใหม่จากลักษณะที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ที่มีประวัติศาสตร์ด้านวัฒนธรรมล้านนายาวนานกว่า 725 ปี มีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค ส่งผลให้เมืองเชียงใหม่มีคุณลักษณะเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญในการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อตอบสนองการเติบโตของเศรษฐกิจท่องเที่ยว ทำให้องค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาเมือง คือ ประชาคมเมืองเชียงใหม่ มีคุณลักษณะเฉพาะตน คือ มีการทำงานร่วมกันส่งเสริมต่อต้าน ขับเคลื่อนการพัฒนาและอนุรักษ์เมืองมาตั้งแต่อดีต เป็นลักษณะการทำงานแบบรวมกลุ่มระหว่างนักวิชาการมหาวิทยาลัย นักวิชาการท้องถิ่น และประชาคม เพื่อสร้างข้อเสนอแนะและเรียกร้อง ตลอดจนตั้งคำถามต่อนโยบายและการทำงานของภาครัฐ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายในการรักษาคุณค่าวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ ทั้งมิติที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ รวมถึงการส่งเสริมให้พลเมืองมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจโครงการต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะและวัฒนธรรมการทำงานในพื้นที่ (อจิรภาส ประดิษฐ์ และคณะ, 2566)

จากความสำเร็จข้างต้น เทศบาลนครเชียงใหม่ จึงได้เข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายระดับโลก เมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก โดยมุ่งเน้นการใช้วัฒนธรรมชุมชนทั้งงานประเพณีและวัฒนธรรมในพื้นที่เมือง ในรูปแบบ Community-Cultural Based Demonstration Event (CCBD) สร้างนิเวศการเรียนรู้ของคนทุกช่วงวัย กระตุ้นให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่รอบนอก ยกกระตือรือร้นฝีมือท้องถิ่น พืชพันธุ์ และส่งต่อองค์ความรู้ ภูมิปัญญาแก่คนรุ่นใหม่ ประกอบกับต้นทุนของคนในเมืองเชียงใหม่ที่มีศักยภาพ เริ่มตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาในประเด็นต่าง ๆ จึงทำให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้นครเชียงใหม่เกิดการพัฒนาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเมืองเกิดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาแบบบูรณาการ การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน การเรียนรู้ในสถานที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ทันสมัย การเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567; สุดารัตน์ อุทธารัตน์ และคณะ, 2565)

3.4.2 นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

เทศบาลนครเชียงใหม่ ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจหลักในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในท้องถิ่น เมื่อพิจารณาด้านการศึกษา สำนักการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในด้านการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานในการจัดการศึกษาด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา นันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี ให้แก่เด็ก เยาวชน ประชาชน ได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และดำรงชีพอยู่ใน

สังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนบนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

1) การศึกษาในระบบ ประกอบด้วย โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 11 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง

2) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย ศูนย์เยาวชนประชาชน จำนวน 1 แห่ง ห้องสมุดประชาชน จำนวน 1 แห่ง และการจัดการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสและเด็กเร่ร่อนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

- ศูนย์เยาวชน-ประชาชน สนามกีฬาเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมกีฬา และนันทนาการด้านต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชน และประชาชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยอาศัยกีฬาเป็นสื่อและทางไกลยาเสพติด

- ห้องสมุดประชาชนศาลาแดง และห้องสมุดเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้และข้อมูลที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา ความคิด และจิตใจ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมกัน และรู้เท่าทันโลก

- การจัดการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาส และเด็กเร่ร่อนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสภาพความพร้อมและความต้องการของเด็ก รวมถึงการส่งเด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมเข้าศึกษาต่อในระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ และหน่วยงานต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ ได้กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการประกอบอาชีพในชุมชน จัดแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน รวมทั้งสำรวจ รวบรวมข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบทุกรูปแบบ (สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

เทศบาลนครเชียงใหม่ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2566-2570) โดยมีวิสัยทัศน์ คือ **“เมืองแห่งการเรียนรู้ สู่ความสุขความสมดุลทางด้านร่างกายและจิตใจในวิถีใหม่ สดใสสว่างงามด้วยศิลปวัฒนธรรมทรงคุณค่า”** เมื่อพิจารณานิยามวิสัยทัศน์ พบว่า เมืองแห่งการเรียนรู้ หมายถึง จัดการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย เพื่อสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต **ความสมดุลทางด้านร่างกายและจิตใจ** หมายถึง ส่งเสริมการกีฬา-นันทนาการแก่เด็ก เยาวชนและประชาชน และ **ศิลปวัฒนธรรมทรงคุณค่า** หมายถึง ส่งเสริม อนุรักษ์ สืบสาน

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศาสนา (สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

แนวทางการพัฒนาของเทศบาลนครเชียงใหม่ในการส่งเสริมและจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ได้แก่ 1) จัดการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นและให้การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสและเด็กเร่ร่อนแล้วแต่กรณี และ 2) จัดกิจกรรมห้องสมุดศาลาแดง เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมงานศิลปะและงานประดิษฐ์ เป็นต้น นอกจากนี้ เทศบาลนครเชียงใหม่ยังให้ความสำคัญกับการจัดการแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการจัดงานประเพณีเดือนยี่เป็ง เชียงใหม่ การจัดงานประเพณีสงกรานต์ และการศึกษาพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเวียงเจียงใหม่ รวมถึงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและเอกลักษณ์ความเป็นล้านนา ผ่านการส่งเสริมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ การอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดงานประเพณีทำบุญเมือง (สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

นอกจากนี้ เทศบาลนครเชียงใหม่ได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ขึ้น โดยมีวิสัยทัศน์การพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ “นครแห่งความสุข ภายใต้วิถีใหม่ (City of Happiness: Transforming Our Lives Through a New Normal)” เมื่อพิจารณานิยามวิสัยทัศน์พบว่า นคร คือ เทศบาลนครเชียงใหม่ ความสุข หมายถึง ความสุขของประชาชนทั้งทางร่างกาย จิตใจ อันมาจากคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ระบบบริการสาธารณะและสิ่งแวดล้อมที่ดี และวิถีใหม่ หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตและการพัฒนาที่สมดุลยั่งยืนในสถานการณ์ที่พัฒนาไปในอนาคต โดยยังรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

การดำเนินงานด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเทศบาลนครเชียงใหม่ สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ที่ 4 ของการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ ว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม โดยมีเป้าประสงค์ในการยกระดับการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมถึงการอนุรักษ์สืบสานศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ กลยุทธ์การพัฒนาตามประเด็นยุทธศาสตร์ นอกจากจะมุ่งเน้นพัฒนาการจัดการศึกษาในสังกัด เทศบาลนครเชียงใหม่ให้ได้มาตรฐานแล้ว ยังมุ่งเน้นพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมด้านการศาสนาและอนุรักษ์ สืบสานศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของชาติ โดยมีสำนักงานการศึกษา สำนักปลัดเทศบาล และกองยุทธศาสตร์และงบประมาณเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินงานตามแผนงานการศึกษา แผนงาน

การศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ และแผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา (เทศบาลนครเชียงใหม่, 2564)

เมื่อพิจารณาวิสัยทัศน์ตามแผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2566-2570) เปรียบเทียบกับแผนพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561-2565) จะพบว่า วิสัยทัศน์เดิม คือ “เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นศูนย์รวมแห่งการเรียนรู้ เคียงคู่อารยธรรมล้านนาสู่การพัฒนามหานครเชียงใหม่อย่างยั่งยืน” โดยแสดงให้เห็นถึงทิศทางและการเปลี่ยนผ่านการพัฒนาเมืองจากศูนย์รวมแห่งการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่สู่เมืองแห่งการเรียนรู้ UNESCO (สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ 2562; 2564) ทั้งนี้ การเปลี่ยนผ่านดังกล่าว ดำเนินตามช่วงเวลา ดังนี้ (โครงการ Chiang Mai Learning City, 2566)

- พ.ศ. 2562 เมืองเชียงใหม่ได้รับการรับรองในฐานะเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ UNESCO โดยการนำเสนอของเทศบาลนครเชียงใหม่ อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

- พ.ศ. 2564-2566 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับเทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินโครงการวิจัยเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ (Chiang Mai Learning City) โดยการสนับสนุนทุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

- เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 เทศบาลนครเชียงใหม่จัดส่งเอกสารรายงานความก้าวหน้า (Progress Report) ไปยังคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (Thai National Commission for UNESCO) ตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้

- เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2566 เทศบาลนครเชียงใหม่และโครงการ Chiang Mai Learning City จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการภายในหน่วยงานเทศบาลเพื่อพัฒนาเอกสารข้อเสนอพิจารณารางวัลเมืองแห่งการเรียนรู้

- เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 เทศบาลนครเชียงใหม่ ดำเนินการเปิดศูนย์สร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ (The Urban Redevelopment Chiang Mai City) โดยความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครเชียงใหม่ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ กรมการสถาปนิกผังเมืองล้านนา สมาคมสถาปนิกผังเมืองไทย กรมการสถาปนิกล้านนา และสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ นอกจากนี้ ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ยังได้นำเสนอเอกสารข้อเสนองานเทศกาลเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ในช่วงเวลาดังกล่าวอีกด้วย

- เดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 เทศบาลนครเชียงใหม่ เตรียมความพร้อมเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับเมือง กิจกรรม เทศกาลและประเพณี
- เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2567 เทศบาลนครเชียงใหม่ ร่วมกับ คณะทำงานวิจัย Chiang Mai Learning City มีเป้าหมายในการส่งเอกสารการประเมินและวัดผล การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อการเสนอเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้สู่การขอรับรางวัล UNESCO Learning City Award แก่คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการพิจารณา และนำเสนอเอกสารเสนอเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ในการขอพิจารณารางวัลภายในช่วงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567

3.4.3 รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้

โครงการสำคัญที่มีส่วนขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ยูเนสโก คือ **โครงการเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ (Chiang Mai Learning City)** ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณวิจัยภายใต้แผนงานสำคัญประจำปี 2564 และ 2565 ในกรอบการวิจัย "การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้" จากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สังกัดสำนักงาน สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) โดยดำเนินงานตั้งแต่ ปี 2564 ถึง 2566 โดยในปีแรก การขับเคลื่อนโครงการดำเนินการโดยคณะวิจัย 2 คณะ ได้แก่ ศูนย์ล้านนาสร้างสรรค์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งสองคณะวิจัยได้จัด กิจกรรมกระตุ้นการเรียนรู้และสร้างความร่วมมือในชุมชนเชียงใหม่ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เมืองผ่านกิจกรรมด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ชุมชน เยาวชน ภาคประชาสังคม เอกชน และองค์กรภาครัฐ โดยมีพื้นที่ต้นแบบ ได้แก่ ชุมชน ควรค่าม้า ชุมชนป่าห้า และชุมชนช้างม่อย ในปีที่สอง ชุดโครงการวิจัย "กลไกการขับเคลื่อน เมืองเชียงใหม่ เพื่อยกระดับการเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก" มุ่งสังเคราะห์และ ประเมินศักยภาพของเชียงใหม่ตามกรอบยูเนสโก พร้อมทั้งยกระดับความร่วมมือระหว่างชุมชน นักวิจัย เครือข่ายการเรียนรู้ และเทศบาลนครเชียงใหม่ ผ่านกระบวนการร่วมคิด ออกแบบ เรียนรู้ และปฏิบัติ โดยจัดกิจกรรมเสริมทักษะและพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) และสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง) นอกจากนี้ ยังมีการจัด Chiang Mai City Forum เป็นพื้นที่เสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายพัฒนาเมืองจากทุกภาคส่วน เพื่อเชื่อมโยง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ และผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาเมือง สู่การพัฒนาเชียงใหม่อย่างมีส่วนร่วม และยั่งยืน

ภาพที่ 3.21 ภาพรวมหลักการดำเนินงานของโครงการเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้
 (โครงการ Chiang Mai Learning City, 2566)

จากภาพที่ 3.21 เมืองเชียงใหม่มุ่งหมายที่จะเป็นต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ใช้วัฒนธรรมชุมชนขับเคลื่อนเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต โดยนำเสนอตัวแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างรัฐ เอกชน ชุมชน และประชาชน ด้วยต้นทุน “วัฒนธรรมชุมชน” ผ่านงานประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของเมืองในรูปแบบ Community-Cultural-Based Demonstration Event (CCBD) โดยเป็นการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์โดยตรงระหว่างผู้มาเยือนและผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้เกิดการสร้างนิเวศและการเรียนรู้ของคนทุกช่วงวัย ที่ผู้เรียนและผู้ส่งต่อองค์ความรู้วัฒนธรรม โดยการสนับสนุนงบประมาณและพื้นที่อย่างต่อเนื่องจากภาครัฐและชุมชน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ระดับเมืองดังกล่าวได้ช่วยกระตุ้นให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนทั้งในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่รอบเมือง ก่อให้เกิดการยกระดับงานฝีมือท้องถิ่น พื้นฟู และส่งต่อความรู้ โดยมีประเพณี วัฒนธรรม และงานหัตถกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญแก่คนรุ่นใหม่ (โครงการ Chiang Mai Learning City, 2566)

รูปแบบเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ (Chiang Mai Learning City Model) พัฒนาขึ้นเพื่อขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยกลไกการขับเคลื่อน 6 กลไกสำคัญ ดังนี้ (สุธารัตน์ อุทธารัตน์ และคณะ, 2565)

1) กลไกการมีส่วนร่วม โดยมุ่งเน้นการผลักดันกิจกรรมเชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ทั้งในระดับเมืองและประเด็นเฉพาะ การจัดกิจกรรมและโปรแกรมการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่สาธารณะ มุ่งเน้นประเด็นเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิด “เชียงใหม่เมืองเทศกาล”

และการพัฒนาพื้นที่สีเขียว นอกจากนี้ ยังมีการสร้างกลไกความร่วมมือกับเมืองอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางปฏิบัติที่ดี ซึ่งช่วยส่งเสริมการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและครอบคลุม

2) กลไกการร่วมทุน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความร่วมมือ ระบบสนับสนุน เจ้าภาพ การดำเนินงาน ผู้ร่วมดำเนินงาน และการจัดสรรทรัพยากรสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ (ร่วมแรงร่วมทุน และเป็นเจ้าภาพ)

3) กลไกการจัดตั้งองค์กร/คณะกรรมการ/คณะทำงานเฉพาะ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเฉพาะด้านเพื่อขับเคลื่อนเชียงใหม่สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย คณะกรรมการขับเคลื่อนสิ่งแวดล้อมเมือง คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับย่าน คณะทำงานขับเคลื่อนเชียงใหม่แห่งการเรียนรู้ (ภายใต้ประกาศของเทศบาลนครเชียงใหม่) คณะทำงาน (นักวิชาการ) ร่วมสร้าง “โปรแกรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมของเมือง” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนได้เข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

4) กลไกการพัฒนาพื้นที่เครือข่ายการเรียนรู้ (Node การเรียนรู้) และโปรแกรมการเรียนรู้ (Learning Programs) มุ่งเน้นพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้พร้อมโปรแกรมที่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของเชียงใหม่ ทั้งในระดับเมือง (เทศบาลนครเชียงใหม่) และย่าน (ช้างม่อย ลำน้ำช้าง คุ้มคำม้า และริมน้ำปิง) โดยมีการจัดพื้นที่การเรียนรู้และโปรแกรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ อาทิ เทศกาลเมือง (ยี่เป็ง) พร้อมโปรแกรมการเรียนรู้ชุดการทำดอกไม้ปันทวงเพื่อประดับตกแต่งเมือง “ต้นแบบย่านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์” โดยชุมชนต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดเชียงใหม่เมืองเทศกาล (ปีใหม่เมือง) และโปรแกรมการเรียนรู้ชุดการทำตุ๊กตาชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาสวนสาธารณะตลาดต้นลำไย (สวนริมน้ำปิง) พร้อมโปรแกรมการเรียนรู้นิเวศริมน้ำปิง รวมถึงการจัดตั้งศูนย์พืชน้ำบ้านย่านเวียงและหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของเชียงใหม่

5) กลไกการใช้ทรัพยากรของเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและการพัฒนาเมือง ผ่านเชียงใหม่เมืองเทศกาล (ยี่เป็ง และปีใหม่เมือง) และการพัฒนาพื้นที่สีเขียวของเมือง (สวนสาธารณะริมน้ำปิง)

6) กลไกการกำหนดนโยบายขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยเทศบาลนครเชียงใหม่จัดทำแผนขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อรักษาสถานะในเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ยูเนสโก และมุ่งสู่การได้รับรางวัลในระดับนานาชาติ

1) การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ท้องถิ่น (Local Study) จากฐานข้อมูลระดับเมือง ครอบคลุมมิติเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาเมือง ได้ค้นพบประเด็นปัญหาสำคัญ อาทิ สภาพเศรษฐกิจ และเครื่องมือแก้ไขปัญหา อาทิ เศรษฐกิจสร้างสรรค์และเทศกาลเมือง รวมถึงการฟื้นฟูเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์โควิด นอกจากนี้ ยังพบประเด็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเชียงใหม่ 5 ประการ ได้แก่ การขาดแคลนพื้นที่สีเขียว เกาะความร้อนเมือง มลพิษ PM 2.5 ความมั่นคงทางอาหาร และปัญหาคลองแม่ข่า พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขที่ผ่านมา

2) การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อก่อตั้งพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมืองและย่าน ก่อให้เกิดกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และชุมชน โดยเกิดกลไกความร่วมมือต้นแบบ อาทิ การปฏิบัติการร่วมกันในประเด็นเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิด "เชียงใหม่เมืองเทศกาล" และการพัฒนาพื้นที่สีเขียว รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนสิ่งแวดล้อมเมืองและเศรษฐกิจระดับย่าน

3) การออกแบบพื้นที่และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่า กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างโครงสร้างชุมชน พื้นที่ความมั่นคงทางวัฒนธรรม และหล่อหลอมความรักความรู้สึกร่วมของผู้คนในชุมชนและย่าน

ในปีที่สอง แนวทางการดำเนินงานในการขับเคลื่อนเชียงใหม่ให้เป็นเมืองที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มุ่งเน้นการฟื้นฟูการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการเรียนรู้ การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา เพื่อสร้างความยั่งยืนและเสริมสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในระดับสากลตามกรอบของ UNESCO โดยมีกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้ (สุธารัตน์ อุทธารัตน์ และคณะ, 2566ก)

1) การออกแบบและพัฒนาโครงการ โดยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ที่เน้นการออกแบบบริการ (Design Service) และกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เพื่อระดมความคิดเห็นจากชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและชุมชนในการออกแบบโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการ (Co-Creation & Co-Design)

2) การทดลองและประเมินผล โดยปฏิบัติโครงการต้นแบบในพื้นที่เพื่อทดสอบความเป็นไปได้ (Pilot) รวมถึงจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในระดับชุมชนและสถาบันการศึกษา (Learning Activities)

3) การเชื่อมโยงและขยายผล โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพื่อขยายผลการดำเนินงานในระดับเมือง (Integration)

เป้าหมายการดำเนินงานตามแนวทางข้างต้น คือ (1) *สร้างกลไกการขับเคลื่อน* โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการลงทุนจากทุกภาคส่วน ปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้และใช้ทรัพยากรเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดนโยบายที่ชัดเจน พร้อมระบบติดตามและประเมินผล (2) *ขยาย Learning Node* โดยพัฒนาและขยายพื้นที่การเรียนรู้ที่มีอยู่ในเมือง เพิ่มพื้นที่ใหม่เพื่อกระจายโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ (3) *พัฒนาระบบนิเวศเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City Ecosystem)* โดยเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนและการเรียนรู้เพื่อสร้างความยั่งยืน ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศ และ (4) *รักษามาตรฐานตามหลักเกณฑ์และกระบวนการ* โดยพัฒนากระบวนการที่สอดคล้องกับเกณฑ์ขององค์การยูเนสโกเพื่อรักษาสถานะ “เมืองแห่งการเรียนรู้” เพื่อให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เมืองเชียงใหม่เป็นต้นแบบของเมืองแห่งการเรียนรู้ในระดับสากล (สุดารัตน์ อุทธารัตน์ และคณะ, 2566ก)

ภาพที่ 3.23 แนวทางการดำเนินงานของเมืองเชียงใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (สุดารัตน์ อุทธารัตน์ และคณะ, 2566ข)

จากภาพที่ 3.23 ทำให้เกิดการยกระดับการทำงานร่วมกัน ผ่านการร่วมเรียนรู้ร่วมออกแบบ (co-create) ของภาคีเครือข่ายการเรียนรู้สู่การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน รวมทั้งพัฒนาการทำงานร่วมกันผ่านประเด็นร่วม พื้นที่ร่วม กิจกรรมร่วม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วม นำมาซึ่งภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ ภาคีร่วมดำเนินงานโครงการ ภาคีร่วมเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนเชิงประเด็น และภาคีร่วมเป็นเครือข่ายสนับสนุนการขับเคลื่อน ดังแสดงในผังภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่เพื่อยกระดับการเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ UNESCO ดังภาพที่ 3.24

3.4.5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรค

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

- 1) การร่วมมือระหว่างเทศบาลนครเชียงใหม่ ประชาสังคม ภาควิชาการ ตลอดจนเอกชนในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ และการจัดตั้งเครือข่ายหรือแพลตฟอร์มเพื่อการทำงานร่วมกัน
- 2) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการออกแบบและดำเนินกิจกรรม เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนำการคิดเชิงออกแบบมาประยุกต์ใช้
- 3) การออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ รวมถึงการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ในทุกมิติ เช่น สถานที่ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมที่เข้าถึงได้
- 4) การดำเนินงานตามเกณฑ์ขององค์การยูเนสโกและการเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับนานาชาติ

อย่างไรก็ดี ปัญหาและอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

- 1) การวางแผนที่ยังไม่ชัดเจนว่าโครงการหรือดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ นั้น เป็นการดำเนินการเพื่อตอบโจทย์เมืองแห่งการเรียนรู้หรือไม่ บุคลากรของหน่วยงานหลักบางส่วนยังขาดองค์ความรู้ที่ทันสมัยและขาดการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานเชิงรุก
- 2) การเก็บข้อมูลทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ยังขาดการบูรณาการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติ ขาดการเชื่อมโยงระบบข้อมูลและการบูรณาการในการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ
- 3) การดำเนินงานที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม มีเพียงบางกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมทุกชุมชนในพื้นที่
- 4) การขาดสถานที่หรือโอกาสที่เท่าเทียมสำหรับกลุ่มเปราะบางในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุหรือผู้พิการ

จากข้อมูลโดยสังเขปเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลไกที่ใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินงาน ของกรณีศึกษาแต่ละเมืองดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาซึ่งการวิเคราะห์ร่วมกันและถอดบทเรียนออกมาเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

- นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่า กรณีศึกษาแต่ละแห่งล้วนมุ่งเน้นนโยบายที่ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา คุณภาพ และการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในทุกช่วงวัยผ่านการบูรณาการการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐและการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย เช่น สถาบันการศึกษา ภาครัฐ ชุมชน และองค์กรภาคเอกชน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความครอบคลุมและยั่งยืน

- รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษาแต่ละแห่งใช้กลไกที่หลากหลายในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ ได้แก่

- การบูรณาการการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยจัดการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนทางไกล การจัดหลักสูตรโมดูล และการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน

- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ กลไกที่ใช้เชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาเมือง โดยเน้นการจัดกิจกรรมเทศกาลหรือกิจกรรมสร้างสรรค์

- การเชื่อมโยงทรัพยากรและการจัดพื้นที่การเรียนรู้ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีทั้งในระดับเมืองและย่านเพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษา เช่น การจัด Learning Space หรือ Node ต่าง ๆ

- แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษาแต่ละแห่ง มีแนวทางที่มุ่งเน้นความยั่งยืนและการพัฒนาอย่างครอบคลุม โดยมีแนวทางการดำเนินงานหลัก ๆ ได้แก่

- การจัดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ นโยบายการศึกษาตลอดชีวิตได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในท้องถิ่น

- การพัฒนาโครงการที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน การพัฒนาโครงการตามบริบทท้องถิ่น เช่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมกับการเรียนรู้

- การใช้เทคโนโลยีและการเชื่อมโยงเครือข่าย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการขยายโอกาสการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับเมืองและภูมิภาคเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากข้อมูลสังเขปในบทนี้ คณะผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโครงสร้างความร่วมมือ โดยอาศัยแบบจำลองโครงสร้างความร่วมมือ ที่พัฒนาโดย D'Amour *et al.* (2008) เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบและระดับของความร่วมมือ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 4

ผลการสังเคราะห์รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในบทนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยใช้กรณีศึกษาต่าง ๆ และประยุกต์ใช้แบบจำลองโครงสร้างความร่วมมือของ D'Amour และคณะ (2008) เพื่อค้นหानโยบาย เป้าหมาย และผลลัพธ์สำคัญของความร่วมมือ อันจะนำไปสู่การสกัดองค์ประกอบหลักของรูปแบบความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านการศึกษาเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะกลยุทธ์เชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ครอบคลุมตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับเทศบาล

4.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

4.1.1 ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดนได้ใช้ตัวแบบความร่วมมือเพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตอบโจทย์ทั้งเศรษฐกิจและสังคม โดยการบูรณาการผ่านเป้าหมายร่วมและการกำกับดูแลที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่มุ่งเน้นการพัฒนาความยั่งยืนและความพร้อมในตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังเน้นความสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ระหว่างหน่วยงาน โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของโครงการ ตลอดจนมีการใช้นวัตกรรมเพื่อความเท่าเทียมและประสิทธิภาพ การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลช่วยลดข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษา ประเทศสวีเดนได้ประยุกต์ใช้กลยุทธ์แบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมในทุกกระดับ เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลักในการเตรียมความพร้อมของแรงงาน รองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาด และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของประเทศสวีเดนในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของประเทศสวีเดน

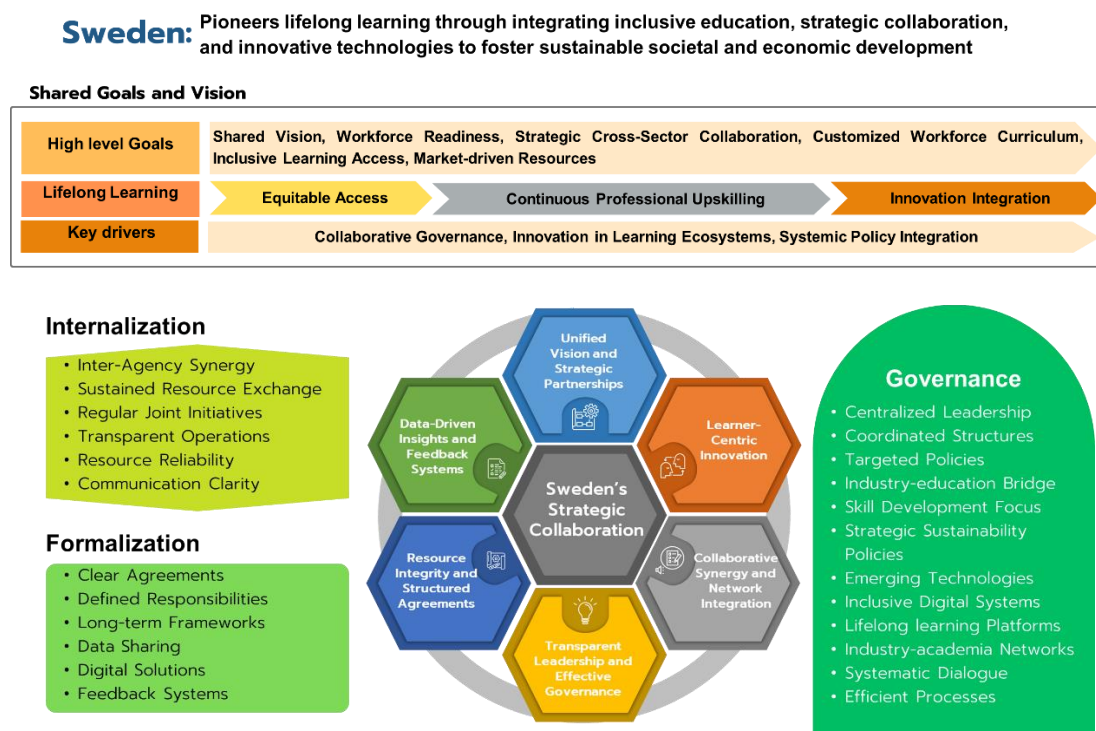
ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
เป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Goals and Vision)	
1) เป้าหมาย (Goals) ในสวีเดน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมีเป้าหมายและค่านิยมร่วมกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นการสร้างระบบการศึกษาที่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ ตัวอย่างคือ Folkbildning ซึ่งเป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้คนทุกวัยเข้าร่วมการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาทางการและการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะผู้ที่ขาดโอกาสการศึกษาในระดับพื้นฐานหรือไม่ได้รับการศึกษาตามแบบดั้งเดิม โดยการร่วมมือในระดับนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะและความรู้ที่สามารถปรับใช้ได้ในระยะยาว และเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งการสนับสนุนจากรัฐนั้นมีความสำคัญมากในการกำหนดวิสัยทัศน์รวมถึงการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น นอกจากนี้การสร้างพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ในสวีเดน มหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันสร้างค่านิยมและเป้าหมายที่ชัดเจนโดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะสำหรับอนาคต ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยอุพซอลา (Uppsala University) เน้นการสร้างเครือข่ายร่วมกับบริษัทเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับนักศึกษาและคนวัยทำงาน โดยการฝึกอบรมและหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับอาชีพ หรือ KTH Royal Institute of Technology (KTH) ได้กำหนดเป้าหมายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและอุตสาหกรรม ในการพัฒนาโครงการวิจัยด้านพลังงานสะอาดเพื่อความยั่งยืน เน้นการสร้างวิสัยทัศน์ที่ครอบคลุมดังโครงการ Green Energy Transition ซึ่ง KTH ร่วมมือกับกระทรวงพลังงานของสวีเดนเพื่อสร้างหลักสูตรสำหรับนักศึกษาและแรงงานในสาขาพลังงานหมุนเวียน	● การกำหนดเป้าหมายร่วมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน (Shared Vision) ● วิสัยทัศน์เพื่อความพร้อมของแรงงานในอนาคต (Workforce Readiness) ● การสร้างความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ระหว่างภาคส่วน (Strategic Cross-Sector Collaboration)
2) การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และพันธมิตรอื่นๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances) ในสวีเดน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีพันธกิจหลากหลาย แต่มีการเน้นที่การจัดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนสำหรับผู้ใช้บริการเป็นหลัก การศึกษา Komvux สำหรับผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างที่ชัดเจน ที่รัฐและหน่วยงานท้องถิ่นจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้ผู้ใหญ่ที่ไม่ได้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถเข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้ใหม่ โดยมุ่งเน้นการปรับทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการปรับเปลี่ยนทิศทางนี้ช่วยลดความขัดแย้งในการดำเนินพันธกิจต่าง ๆ และเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม ในขณะเดียวกันสวีเดนยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก เช่นการศึกษาแบบ Komvux ซึ่งมุ่งเน้นการให้โอกาสแก่ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถพัฒนาทักษะใหม่ ๆ	● การพัฒนาหลักสูตรเฉพาะบุคคลตามความต้องการของตลาดแรงงาน (Customized Workforce Curriculum) ● การสร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่ม (Inclusive Learning Access) ● การจัดสรรทรัพยากรเพื่อโอกาสทางการศึกษาสำหรับทุกคน (Market-driven Resources)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
ตามความต้องการของตลาดแรงงาน การปรับปรุงโปรแกรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้ให้บริการโดยลดความสำคัญของพันธกิจอื่นที่ขัดแย้งหรือ KTH ได้ออกแบบหลักสูตรเฉพาะบุคคลสำหรับแรงงานในอุตสาหกรรม เช่น หลักสูตร AI for Engineers ที่ร่วมพัฒนากับบริษัท Ericsson หรือ KTH Live-In Lab ที่ได้ทำการวิจัย/การทำงานร่วมกับพันธมิตรภาคอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ในสวีเดน	
การปรับเปลี่ยนสู่ภายใน (Internalization)	
3) การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งในเชิงวิชาชีพและส่วนบุคคลถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานในสวีเดนมีความราบรื่น ความคุ้นเคยระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เช่น ความร่วมมือระหว่าง Almega กับสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน หรือมหาวิทยาลัยอุพโซลาได้สร้างความร่วมมือกับบริษัทต่าง ๆ เช่น ABB และ Volvo เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ความคุ้นเคยนี้ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้น และทำให้การแลกเปลี่ยนทรัพยากรและความร่วมมือในโครงการต่าง ๆ มีความยั่งยืนและต่อเนื่อง	● ความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชน (Inter-Agency Synergy) ● การแลกเปลี่ยนทรัพยากรเพื่อความยั่งยืน (Sustained Resource Exchange) ● การพบปะและมีกิจกรรมร่วมอย่างต่อเนื่อง (Regular Joint Initiatives)
4) ความไว้วางใจ (Trust) ความไว้วางใจระหว่างพันธมิตรเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานร่วมกันที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น โครงการ Learning@Home ที่เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ที่เน้นการเรียนรู้แบบเปิดให้แกทุกกลุ่ม ซึ่งต้องอาศัยความไว้วางใจจากทั้งภาครัฐและเอกชนในการลงทุนและจัดหาทรัพยากรเพื่อสร้างความสะดวกสบายและความน่าเชื่อถือแก่ผู้เรียน ความไว้วางใจระหว่างภาครัฐและเอกชนช่วยให้โครงการที่ซับซ้อนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการโครงการ	● ความโปร่งใสในการดำเนินงานร่วมกัน (Transparent Operations) ● ความไว้วางใจในการลงทุนด้านทรัพยากร (Resource Reliability) ● การลดความไม่แน่นอนผ่านการสื่อสารที่ชัดเจน (Communication Clarity)
การสร้างความเป็นทางการ (Formalization)	
5) เครื่องมือการสร้างความเป็นทางการ (Formalization Tools) ข้อตกลงอย่างเป็นทางการเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง Swedish Trade Union Confederation กับบริษัทต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าแรงงานจะได้รับการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน หรือการทำข้อตกลงทางการระหว่างภาครัฐและเอกชนในสวีเดนช่วยให้โครงการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การสนับสนุนจาก Swedish Public Employment Service ในการฝึกอบรมสำหรับแรงงานว่างงาน ซึ่งช่วยลดอุปสรรคในการจัดการอบรมระหว่างหน่วยงานการทำข้อตกลงช่วยกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนมากขึ้น	● ข้อตกลงร่วมที่ชัดเจนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Clear Agreements) ● การกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน (Defined Responsibilities) ● การสร้างกรอบความร่วมมือระยะยาว (Long-term Frameworks)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
6) การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange) สวีเดนมีและใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลอย่างเหมาะสม เพื่อให้สมาชิกในเครือข่ายความร่วมมือสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้อย่างรวดเร็วและครบถ้วน มีการสร้างระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักวิจัยและองค์กร เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อแบ่งปันข้อมูล ดัง KTH ได้พัฒนาแพลตฟอร์ม Open Data for Research ที่สนับสนุนการใช้ข้อมูลเปิดเพื่อการพัฒนาทักษะ โดยระบบสารสนเทศจะช่วยลดความไม่แน่นอนในการทำงานร่วมกับพันธมิตรที่ยังไม่คุ้นเคย การให้ข้อมูลย้อนกลับช่วยให้ได้รับข้อมูลที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน อีกทั้งยังใช้ประเมินพันธมิตรผ่านคุณภาพของการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรและข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจกัน	● โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล ที่รวดเร็วและปลอดภัย (Data Sharing) ● การใช้ระบบดิจิทัลเพื่อลดความไม่แน่นอน (Digital Solutions) ● การสร้างระบบข้อมูลย้อนกลับ เพื่อพัฒนากระบวนการ (Feedback Systems)
การกำกับดูแล (Governance)	
7) ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality) ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสวีเดน ผู้นำของแต่ละหน่วยงาน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการกำกับดูแลและกำหนดแนวทางในการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ Swedish Ministry of Education ที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการศึกษาและการฝึกอบรมหรือในกรณีของ Uppsala University ที่นำแนวทางการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในด้านงบประมาณการมีหน่วยงานและ/หรือองค์กรที่เข้มแข็งทำให้การวางแผนและการปฏิบัติในแต่ละโครงการมีความชัดเจนและมีความสำเร็จสูงขึ้น หรือ KTH ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในประเทศและระหว่างประเทศในด้านเทคโนโลยีและการศึกษา อาทิ ศูนย์ Digital Futures ซึ่งเป็นศูนย์วิจัยที่รวบรวมความร่วมมือจากหลายภาคส่วน	● บทบาทการนำของหน่วยงานกลาง ในการกำหนดแนวทาง (Centralized Leadership) ● การสร้างโครงสร้าง การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ (Coordinated Structures) ● การจัดการนโยบายที่ชัดเจนและตอบสนองความต้องการของสังคม (Targeted Policies)
8) ภาวะผู้นำ (Leadership) ในบริบทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสวีเดน หน่วยงานภาครัฐอย่างกระทรวงการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Swedish Ministry of Education and Research ทำหน้าที่เป็นผู้นำในด้านนโยบายและการจัดสรรทรัพยากร ได้วางนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ เพื่อให้แน่ใจว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ความเป็นผู้นำจากหน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและวางกลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้งระบบการศึกษาและการฝึกอบรม เช่น การจัดการศึกษาในระดับผู้ใหญ่ Komvux ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่สามารถกลับมาเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนความร่วมมือกับ	● ภาวะผู้นำเชิงเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมและการศึกษา (Industry-education Bridge) ● การสนับสนุนการพัฒนาทักษะในสาขาที่มีความสำคัญ (Skill Development Focus) ● การกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Strategic Sustainability Policies)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
บริษัทต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่กำลังเป็นที่ต้องการสูง นอกจากนี้ สวีเดนใช้ภาวะผู้นำแบบบูรณาการเชิงเชื่อมโยง (Integrative and Collaborative Leadership) ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย จัดสรรทรัพยากร และประสานความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น ในกรณีของ Uppsala University ได้มีการทำงานอย่างใกล้ชิดกับอุตสาหกรรม เชื่อมโยงความร่วมมือกับอุตสาหกรรม เช่น ABB และ Volvo เพื่อออกแบบพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการฝึกอบรมในด้านเทคโนโลยีพลังงานและการวิจัยด้านพลังงานสะอาด ผู้นำเหล่านี้ไม่ได้เพียงทำหน้าที่ในตำแหน่งบริหารเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมต่อระหว่างสถาบันการศึกษาและอุตสาหกรรมในการสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาที่ยั่งยืน	
9) การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation) สวีเดนมุ่งเน้นการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การพัฒนาหลักสูตรดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งรัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณในโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ เช่น MOOCs และการใช้งานแพลตฟอร์ม Learning@Home เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้จากทุกที่ในประเทศ ในขณะที่ VINNOVA หน่วยงานนวัตกรรมของสวีเดนร่วมกับ KTH ได้สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ สำหรับการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลตั้ง โครงการ AI for Lifelong Learning นวัตกรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่นและครอบคลุมทุกกลุ่มผู้เรียน	● การสนับสนุนเทคโนโลยีใหม่เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Emerging Technologies) ● การลงทุนในโครงสร้างดิจิทัลที่เข้าถึงได้ทุกกลุ่ม (Inclusive Digital Systems) ● การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ (Lifelong learning Platforms)
10) การเชื่อมโยง (Connectivity) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในสวีเดนมีการเชื่อมโยงกันในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือที่แข็งแกร่ง เช่น ความร่วมมือระหว่าง VINNOVA และสถาบันการศึกษาในการสนับสนุนโครงการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน หรือการสร้างเครือข่ายร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา และอุตสาหกรรม เช่น การพัฒนาโปรแกรมร่วมกับบริษัท Hitachi และ Volvo ทำให้หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว หรือ KTH ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรมในระดับโลก โดยความร่วมมือกับ MIT และ Cambridge University ในโครงการวิจัยเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งความเชื่อมโยงนี้ช่วยให้หน่วยงานสามารถประสานงานและปรับตัวตามสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดการซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน	● การสร้างเครือข่ายร่วมระหว่างอุตสาหกรรมและการศึกษา (Industry-academia Networks) ● การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ (Systematic Dialogue) ● การลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการทำงาน (Efficient Processes)

จากองค์ประกอบที่วิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของประเทศสวีเดน สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของประเทศสวีเดน

เมื่อพิจารณาความร่วมมือจำแนกตามรูปแบบ พบว่า ประเทศสวีเดน มีลักษณะความร่วมมือเชิงรุก (Active Collaboration) (ระดับ 3) ทุกองค์ประกอบ โดยสามารถอธิบายตามองค์ประกอบ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดระดับความร่วมมือเชิงบูรณาการของประเทศสวีเดน จำแนกตามรูปแบบ

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
เป้าหมาย (Goal)	สวีเดนมีเป้าหมายร่วมที่ครอบคลุมจากทั้งภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตัวอย่างเช่น โครงการ Folkbildning ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา และการสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับอุตสาหกรรมในการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตหรือตั้งกรณีของมหาวิทยาลัยอุพโซลาทำงานร่วมกับบริษัทเทคโนโลยีเพื่อออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับนักศึกษาและแรงงาน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก เป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกันและครอบคลุม

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และ ความภักดีอื่น ๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances)	การศึกษาในสวีเดน เช่น โครงการ Komvux สำหรับผู้ใหญ่ แสดงถึงการมุ่งเน้นให้บริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงาน โดยปรับเปลี่ยนหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนและลดความขัดแย้งกับพันธกิจอื่น ตลอดจนการให้โอกาสผู้ใหญ่ที่ไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะใหม่ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง
การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship)	หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาในสวีเดนมีการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ผ่านการทำงานร่วมกันเป็นประจำ การมีความคุ้นเคยระหว่างกันช่วยให้เกิดการประสานงานที่ราบรื่น และต่อเนื่อง ดังกรณีความร่วมมือระหว่าง Almega และมหาวิทยาลัยในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หรือความร่วมมือกับบริษัทอย่าง ABB และ Volvo เพื่อสร้างหลักสูตรที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีโอกาสพบปะกันบ่อย มีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ
ความไว้วางใจ (Trust)	ความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญในการทำโครงการที่ซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จ เช่น โครงการ Learning@Home ที่เปิดโอกาสการเรียนรู้แบบออนไลน์ให้กับทุกกลุ่มคน หรือการลงทุนในแพลตฟอร์มออนไลน์ร่วมกันเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้เรียน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีความไว้วางใจอย่างมั่นคง แน่นแฟ้น
ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality)	กระทรวงศึกษาธิการสวีเดนมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการกำกับดูแล กำหนดแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความเห็นพ้องต้องกันในทุกภาคส่วน นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดทิศทางนโยบายการศึกษาอย่างชัดเจนและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีองค์กรหรือหน่วยงานกลางที่เข้มแข็งและกระตือรือร้น ในการส่งเสริมความเห็นพ้องต้องกันภายในความร่วมมือ
ภาวะผู้นำ (Leadership)	สวีเดนมีผู้นำที่ชัดเจนทั้งในภาครัฐและสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงทรัพยากรและกำหนดทิศทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับแรงงานในอนาคต นอกจากนี้ กระทรวงการศึกษายังมีนโยบายการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ เช่น Komvux และการทำงานใกล้ชิดกับอุตสาหกรรมของมหาวิทยาลัย อุพโซลา ร่วมกับบริษัท ABB และ Vattenfall ในการพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีพลังงาน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและเห็นพ้องต้องกัน

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation)	รัฐบาลสวีเดนให้การสนับสนุนอย่างมากในการพัฒนานวัตกรรมในระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการใช้งานเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลในการเรียนรู้ ดังกรณีตัวอย่างการสนับสนุนจาก VINNOVA ในการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AI และทักษะดิจิทัล รวมถึงการพัฒนา MOOCs และแพลตฟอร์ม Learning@Home เพื่อการเรียนรู้แบบเปิดกว้าง	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีความเชี่ยวชาญที่ชัดเจน สามารถส่งเสริมการริเริ่มความร่วมมือและนวัตกรรม
การเชื่อมโยง (Connectivity)	หน่วยงานต่าง ๆ ในสวีเดนมีการสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งเพื่อความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างรวดเร็ว ดังความร่วมมือระหว่าง VINNOVA และสถาบันการศึกษา หรือความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับอุตสาหกรรม เช่น Hitachi และ Volvo ในการออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก จัดให้มีเวทีสำหรับการอภิปรายและการมีส่วนร่วมเป็นจำนวนมาก
เครื่องมือการสร้าง ความเป็นทางการ (Formalization Tools)	การทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ทำให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างการจัดทำข้อตกลงระหว่าง Swedish Trade Union Confederation กับบริษัทต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าแรงงานได้รับการฝึกอบรมตามความต้องการของตลาดแรงงาน หรือการสนับสนุนจาก Swedish Public Employment Service ในการฝึกอบรมแรงงานว่างงาน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก ข้อตกลงที่เห็นพ้องต้องกัน กฎกติกาที่กำหนดร่วมกัน
การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange)	ในการรวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูลสวีเดนมีโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานในเครือข่าย ทำให้สามารถลดความไม่แน่นอนในการทำงานร่วมกัน และเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ เช่น การใช้ระบบสารสนเทศและการให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน ในการรวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูล

จากตารางข้างต้น สามารถนำเสนอภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนได้ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 ภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของ ประเทศสวีเดน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้กรอบของ เมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และการสังเคราะห์องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของประเทศสวีเดน สามารถสรุปข้อมูลได้ดังภาพที่ 4.3

วิสัยทัศน์ด้าน การเรียนรู้ตลอดชีวิต ของสวีเดน

“สวีเดนเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning: LLL) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาแรงงานที่มีทักษะสูง เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสร้างสังคมที่เท่าเทียมและยั่งยืน การเรียนรู้ตลอดชีวิตในสวีเดนมุ่งเน้นการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทุกช่วงวัย สนับสนุนการศึกษาทั้งในระบบ (Formal Education) นอกกระบวน (Non-formal Education) และการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Learning) ”

นโยบายและแนวทางหลักของสวีเดนด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

01 การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาฟรี

- สวีเดนมีระบบการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่อายุ 7-16 ปี โดยรัฐบาลให้การศึกษานี้โดยไม่คิดค่าบริการในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- นักเรียนทุกคนมีสิทธิ์เข้าถึงทรัพยากรการศึกษาอย่างเท่าเทียมรวมถึงอุปกรณ์การเรียน อาหารกลางวัน และกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ

02 การศึกษาระดับอุดมศึกษาและการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่

- การศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่มีค่าเล่าเรียนสำหรับพลเมืองสหภาพยุโรป (EU) และประชากรในประเทศ
- มีการส่งเสริมการศึกษาระบบเปิด (Open Learning) ผ่านมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาที่สนับสนุนหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรออนไลน์ และการเรียนแบบยืดหยุ่น
- มีศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ (Komvux) ที่ให้โอกาสในการเรียนรู้ใหม่หรือเพิ่มทักษะให้กับผู้ที่ต้องการเปลี่ยนสายอาชีพ

03 การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะสำหรับตลาดแรงงาน

- มีโครงการอบรมและพัฒนาทักษะ (Upskilling & Reskilling) สำหรับผู้ว่างงานหรือแรงงานที่ต้องการพัฒนาความสามารถใหม่
- รัฐบาลร่วมมือกับภาคเอกชนและอุตสาหกรรมเพื่อสร้างหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น ทักษะด้านดิจิทัล ทักษะไอทีสีเขียว และสุขภาพ

04 การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

- สวีเดนเป็นผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการบูรณาการ AI, EdTech และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ให้กับทั้งนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา
- มีการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้แบบเปิด (Open Educational Resources: OER) และห้องสมุดดิจิทัล

05 ความเสมอภาคทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่ครอบคลุม

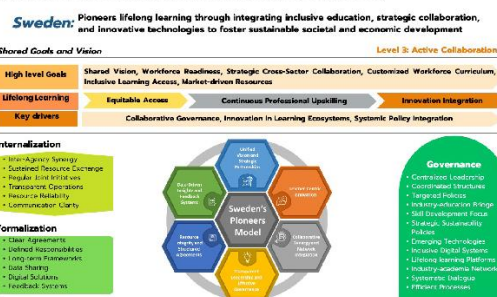
- นโยบายของสวีเดนเน้นการลดช่องว่างทางการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้พิการ ผู้อพยพ และผู้เปราะบางด้านอื่นๆ
- มีโครงการสนับสนุนด้านภาษาและการเรียนรู้สำหรับผู้พลัดถิ่นเพื่อส่งเสริมการรวมตัวทางสังคม

เป้าหมายและทิศทางของสวีเดนด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- เพิ่มอัตราการมีส่วนร่วมในระบบการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต: มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง
- พัฒนากำลังคนเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21: เช่น ความรู้ด้านดิจิทัล ความสามารถในการแก้ปัญหา และทักษะความคิดสร้างสรรค์
- สร้างระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก: ปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนรู้ให้ทันสมัย รองรับแนวโน้มด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจสีเขียว
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจ: ให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไรในการพัฒนาระบบการเรียนรู้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- Shared Vision:** A Shared Vision is the cornerstone of Sweden's lifelong learning strategy, aligning education, workforce needs, and societal goals to achieve sustainable development.
- Strategic Collaboration:** Strategic Collaboration drives Sweden's success by fostering partnerships that bridge gaps across public, private, and educational sectors.
- Inclusive Innovation:** Inclusive Innovation ensures that Sweden's learning ecosystem is accessible, adaptable, and aligned with the demands of a diverse population and economy

ภาพที่ 4.3 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
ของประเทศสวีเดน

4.1.2 เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์

เมืองคอร์กมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนการศึกษา การเข้าถึงการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะของประชาชนทุกคน เป้าหมายระดับสูงของเมืองคือการสร้างสังคมที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในแง่ของการส่งเสริมความเสมอภาค การพัฒนาความครอบคลุม และการสร้างโอกาสการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการเรียนรู้ในเมืองคอร์กคือการสนับสนุนด้านการศึกษาในทุกะดับ รวมถึงความมุ่งมั่นในการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งทำให้เมืองคอร์กกลายเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ครอบคลุมทุกมิติ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของเมืองคอร์กในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
เป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Goals and Vision)	
1) เป้าหมาย (Goals) Cork Learning City มีเป้าหมายหลักในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีส่วนร่วม ยั่งยืน และเข้าถึงได้สำหรับทุกคน ไม่ได้เน้นเพียงการศึกษาในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังขยายไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในชุมชน กิจกรรมวัฒนธรรม และโครงการพัฒนาทักษะเฉพาะทางเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ประชาชนทุกกลุ่มสามารถพัฒนาตนเองได้ ทั้งนี้เมืองคอร์กให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา การสนับสนุนการจ้างงาน และการสร้างเมืองที่ผู้อยู่อาศัยมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ที่สอดคล้องกับกรอบแนวทางของ UNESCO Learning Cities และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) โดยเฉพาะ SDG 4 (การศึกษาเพื่อคุณภาพ) และ SDG 11 (เมืองที่ยั่งยืน) ซึ่งระบุในแผนกลยุทธ์ของเมือง	• การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Fostering a Lifelong Learning Culture) • ความคิดริเริ่มในการเรียนรู้ที่เน้นชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning Initiatives) • การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reducing Educational Inequality) • การเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการจ้างงาน (Linking Education to Employment) • การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต (Enhancing Quality of Life) • การดำเนินการที่สอดคล้องกันตามกรอบของยูเนสโกและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Alignment with UNESCO and SDG Frameworks) • การบูรณาการเชิงกลยุทธ์ระหว่างประเด็นเชิงท้องถิ่นและประเด็นระดับโลก (Strategic Local and Global Integration) • การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (Sustainable Urban Development)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
2) การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และพันธมิตรอื่นๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances) เมืองคอร์กให้ความสำคัญกับ "ผู้เรียน" เป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ขาดโอกาส เช่น ผู้ย้ายถิ่นฐานและผู้ที่ไม่มีงานทำ ตัวอย่างโครงการสำคัญคือ Learning Neighbourhoods Programme ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน นอกจากนี้เทศกาล Cork Lifelong Learning Festival ยังช่วยเปิดโอกาสให้ผู้คนทุกวัยเข้าร่วมกิจกรรมฟรีที่หลากหลาย และร่วมเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การเรียนรู้ผ่านศิลปะ ดนตรี หรือการสนทนา เพื่อให้การเรียนรู้ตอบโจทย์ชีวิตจริงและเข้าถึงได้และตอบสนองต่อทุกกลุ่มเป้าหมาย	• คณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองคอร์ก (Growing Lifelong Learning in Cork [GLLiC] working groups) • กลุ่มขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City Steering Group)
การปรับเปลี่ยนสู่ภายใน (Internalization)	
3) การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship) เมืองคอร์กสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างผู้มีส่วนร่วมผ่าน Growing Lifelong Learning in Cork (GLLiC) ช่วยสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชนและองค์กร โดยที่มีการประชุมและกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง กลุ่ม GLLiC มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ในเมืองคอร์ก ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับทุกคนในสังคม โดยบทบาทหน้าที่หลัก ประกอบด้วย การวางแผนและการมีส่วนร่วม ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รายงานและส่งเสริมการสื่อสารข้ามองค์กร ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ และเป็นทูตในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง รวมถึงงาน Lifelong Learning Festival ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และเมืองคอร์ก มีการจัดตั้งกลุ่ม Learning City Steering Group ในเมืองคอร์ก มีการทำงานภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding - MOU) ระหว่างหน่วยงานหลัก 7 แห่ง ได้แก่ สภาเมืองคอร์ก (Cork City Council), คณะกรรมการการศึกษาและฝึกอบรมคอร์ก (Cork Education and Training Board - CETB), สถาบันเทคโนโลยีคอร์ก (Munster Technological University - MTU) และมหาวิทยาลัยคอร์ก (University College Cork - UCC) สำนักงานบริการสุขภาพ (Health Service Executive - HSE) สมาคมผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการแห่งชาติ (National Association of Principals and Deputy Principals - NAPD) และ หอการค้าเมืองคอร์ก (Cork Chamber) โดยกลุ่มนี้มุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างการบริหารร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความครอบคลุม และความยั่งยืนในเมือง	• แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น (The Local Economic and Community Plan [LECP] 2016-2021, 2024-2029) • บันทึกความเข้าใจกับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม ชุมชน เยาวชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร (Memorandum of Understanding [MOU] with public, private, industry, community, youth, and non-profit organizations) • เว็บไซต์คอร์กเมืองแห่งการเรียนรู้ (Cork Learning City website) • เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของไอร์แลนด์ (The Irish Network of Learning Cities) • เครือข่ายระดับโลกเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning cities)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
4) ความไว้วางใจ (Trust) ความไว้วางใจถูกสร้างขึ้นผ่านโครงสร้างการบริหารจัดการที่โปร่งใส และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง เช่น การลงนามใน Memorandum of Understanding (MOU) ระหว่างหน่วยงานสำคัญ เช่น Cork City Council, University College Cork (UCC) และ Cork Education and Training Board (CETB) ซึ่งความร่วมมืออย่างเป็นทางการนี้ ช่วยกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมสนับสนุนให้การทำงานมีความโปร่งใสและเชื่อถือได้ โดยมีการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ เช่น โครงการ Learning Neighbourhoods และการจัดกิจกรรมประชุมระดับนานาชาติ เช่น เทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองคอร์ก ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจในศักยภาพของเครือข่ายความร่วมมือของเมือง	● การบริหารจัดการที่โปร่งใสและบทบาทที่กำหนดอย่างชัดเจน (Transparent Governance and Defined Roles) ● การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง (Continuous Stakeholder Engagement) ● การดำเนินโครงการหรือโปรแกรมการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ (Successful Implementation of Signature Programs) ● ชื่อเสียงและความเข้มแข็งของเครือข่าย (Reputation and Network Strengthening)
การสร้างความเป็นทางการ (Formalization)	
5) เครื่องมือการสร้างความเป็นทางการ (Formalization Tools) การกำหนดโครงสร้างความร่วมมือผ่านเครื่องมือทางการ ได้แก่ แผน the Local Economic and Community Plan (LECP) ฉบับปี 2016-2021 และ ฉบับปี 2024-2029 ช่วยให้เป้าหมายมีความชัดเจนและลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน โครงสร้างนี้ยังเอื้อต่อการวางแผนในระยะยาว เช่น การติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงโครงการให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้แน่ใจว่าความพยายามต่าง ๆ ดำเนินของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน และ Memorandum of Understanding (MOU) ระหว่างหน่วยงานสำคัญ เช่น Cork City Council, University College Cork (UCC) และ Cork Education and Training Board (CETB)	● การวางแผนเชิงกลยุทธ์และความชัดเจนของเป้าหมาย (Strategic Planning and Clarity of Goals) ● การวางแผนระยะยาวและความยืดหยุ่น (Long-Term Planning and Flexibility) ● ข้อตกลงความร่วมมือที่มีลักษณะเป็นทางการ (Formalized Collaborative Agreements) ● ความพยายามในการดำเนินงานหลายส่วนงานที่สอดคล้องกัน (Aligned Multisectoral Efforts)
6) การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange) เมืองคอร์กอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ Cork Learning City ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร กิจกรรม และการอัปเดตเกี่ยวกับโครงการ นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีเสวนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสัมมนาที่จัดเป็นประจำ การจัดงาน เช่น Lifelong Learning Festival ยังเป็นเวทีสำคัญสำหรับการแบ่งปันแนวคิดและสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และแนวทางแก้ไขร่วมกัน เป็นการสร้างพื้นที่	● แพลตฟอร์มเผยแพร่ข้อมูลแบบครอบคลุม (Comprehensive Information Sharing Platforms) ● การอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความรู้ (Facilitation of Knowledge Exchange)

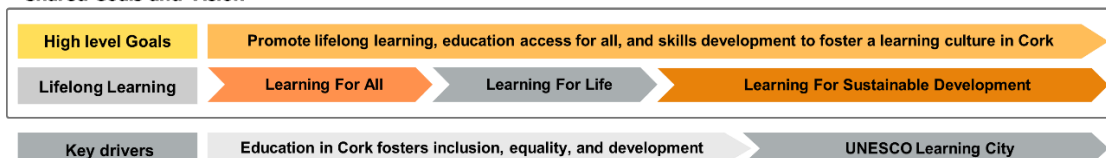
ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ กิจกรรมเหล่านี้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล แนวปฏิบัติที่ดี และแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืนและการพัฒนาการเรียนรู้ในเมือง สำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเมืองเมืองคอร์กได้เข้าร่วมกับเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของไอร์แลนด์ (The Irish Network of Learning Cities) ซึ่งมีความร่วมมือกันอย่างเป็นทางการและมีพันธกิจร่วมกันในการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีและประสบการณ์ในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกันของ เมืองแห่งการเรียนรู้ในไอร์แลนด์ ได้แก่ คอร์ก ดับลิน ลิเมอร์ิก เบลฟาสต์ เดอร์รีและสตราเบน และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในระดับโลกผ่านการเข้าร่วมกับเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning cities)	● การแสดงผลงานและการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรม (Showcasing and Inspiring Learning through Events) ● ความร่วมมือระหว่างเมืองที่เข้มแข็ง (Strong Inter-City Collaboration) ● Global Networking and Learning Exchange
การกำกับดูแล (Governance)	
7) ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality) เมืองคอร์กได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ของเมืองคอร์ก (Cork Learning City Steering Group) ในฐานะศูนย์กลางการประสานงานเพื่อการบริหารจัดการ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างองค์กร เช่น Cork City Council, UCC และ Cork ETB เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของเมือง โดยกลุ่มนี้ทำหน้าที่ทั้งในด้านการกำกับดูแลและการสนับสนุนการดำเนินงานในระดับชุมชน เช่น การกระจายอำนาจให้แต่ละชุมชนมีอิสระที่สามารถดำเนินโครงการที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตน	● การประสานงานแบบศูนย์กลางโดยอาศัยกลุ่มการดำเนินงาน (Centralized Coordination Through a Dedicated Steering Group) ● การกำกับดูแลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายภาคส่วนแบบร่วมมือ (Collaborative Multi-Stakeholder Governance) ● การเสริมสร้างพลังชุมชนแบบมุ่งเน้นกระจายอำนาจ (Decentralized Community Empowerment) ● การกำกับดูแลเชิงยุทธศาสตร์และการสนับสนุนระดับชุมชน (Strategic Oversight and Community-Level Support)
8) ภาวะผู้นำ (Leadership) เมืองคอร์กใช้แนวทางภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Distributed Leadership) เป็นการนำแบบ "องค์รวมนั้นยิ่งใหญ่มากกว่าผลรวมของแต่ละส่วน (The whole is greater than the sum of its parts) โดยให้ผู้นำในแต่ละพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่ม ผลักดันและดำเนินโครงการในชุมชน เช่น โครงการ Learning Neighbourhoods และในระดับนานาชาติเมืองคอร์กได้รับการยอมรับในฐานะเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยเป็นเจ้าภาพการประชุม UNESCO Third	● ตัวแบบภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Distributed Leadership Model) ● รูปแบบภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการประสานและความเป็นองค์รวม (Holistic and Synergistic Approach)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
International Conference on Learning Cities ในปี 2017 และ 2024 ซึ่งแสดงถึงความเป็นผู้นำและความพร้อมในการแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีและสร้างความร่วมมือในระดับนานาชาติ	● ภาวะผู้นำและการได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ (International Recognition and Leadership) ● การส่งเสริมความร่วมมือของผู้นำระดับท้องถิ่นและระดับโลก (Fostering Local and Global Collaboration)
9) การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation) นวัตกรรมในเมืองคอร์กไม่ได้จำกัดเฉพาะเทคโนโลยี แต่ยังรวมถึงการพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ใหม่ๆ เช่น Cork Learning City Laboratory (CLC Lab) ที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงทดลองในโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ยังมีโครงการ CoderDojo ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้กับเด็กและเยาวชน และการจัดงาน Cork Science Festival ที่กระตุ้นความสนใจใน STEM ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการเตรียมความพร้อมสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัลในอนาคต	● การกำหนดขอบเขตของนวัตกรรม (Broad Scope of Innovation) ● ข้อเสนอแนะและโครงการริเริ่มการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experimental Learning Initiatives) ● การพัฒนาทักษะที่มุ่งเน้นเยาวชนเป็นสำคัญ (Youth-Focused Skill Development) ● การส่งเสริม STEM และความคิดสร้างสรรค์ (Promotion of STEM and Creativity) ● การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในอนาคต (Future-Ready Education)
10) การเชื่อมโยง (Connectivity) เมืองคอร์กเชื่อมต่อกับชุมชนโลกผ่านการมีส่วนร่วมใน UNESCO Global Network of Learning Cities ซึ่งช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่ดี รวมถึงการสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งในระดับท้องถิ่นผ่านความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ สร้างความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น การทำงานร่วมกับองค์กรสุขภาพและการศึกษา เช่น Health Service Executive (HSE) และ National Association of Principals and Deputies (NAPD) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในหลากหลายบริบท การเชื่อมต่อเหล่านี้ช่วยให้เมืองสามารถแบ่งปันและรับแนวทางการพัฒนาที่ดีที่สุดจากเครือข่ายทั่วโลกและท้องถิ่น นอกจากนี้ ในปี 2019 เมืองคอร์กได้เข้าร่วมกับเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของไอร์แลนด์ (The Irish Network of Learning Cities) ซึ่งมีความร่วมมือกันอย่างเป็นทางการ และมีพันธกิจร่วมกันในการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีและประสบการณ์ในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกันของ เมืองแห่งการเรียนรู้ในไอร์แลนด์ ได้แก่ คอร์ก ดับลิน ลิเมอร์ริก เบลฟาสต์ เดอริและสตราเวน	● การสร้างพันธกิจระดับโลกผ่านเครือข่าย (Global Engagement through Networks) ● ภาควิชาเครือข่ายระดับท้องถิ่นที่เข้มแข็ง (Strong Local Partnerships) ● การเชื่อมต่อแบบสองระดับ (Dual-Level Connectivity) ● การมีส่วนร่วมในภาควิชาเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับประเทศ (Participation in National Learning City Networks) ● การแสดงเจตนารมณ์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้บริบทที่หลากหลาย (Commitment to Lifelong Learning in Diverse Contexts)

จากองค์ประกอบที่วิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเมืองคอร์ค ประเทศไอร์แลนด์ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 4.4

Cork Learning City : Lifelong Learning as the fuel for City Growth

Shared Goals and Vision

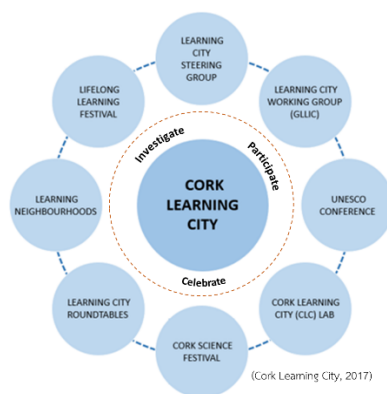

Internalization

- Growing Lifelong Learning in Cork (GLLIC) working groups
- Learning City Steering Group

Formalization

- The Local Economic and Community Plan (LECP) 2016-2021, 2024-2029
- Memorandum of Understanding (MOU) with public, private, industry, community, youth, and non-profit organizations.
- Cork Learning City website
- The Irish Network of Learning Cities
- UNESCO Global Network of Learning cities

Governance

- Fostering a Lifelong Learning Culture
- Community-Based Learning Initiatives
- Reducing Educational Inequality
- Linking Education to Employment
- Enhancing Quality of Life
- Alignment with UNESCO and SDG Frameworks
- Strategic Local and Global Integration
- Sustainable Urban Development

ภาพที่ 4.4 องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเมืองคอร์ค ประเทศไอร์แลนด์

เมื่อพิจารณาความร่วมมือจำแนกตามรูปแบบ พบว่า เมืองคอร์ค ประเทศไอร์แลนด์ มีลักษณะความร่วมมือเชิงรุก (Active Collaboration) (ระดับ 3) ทุกองค์ประกอบ โดยสามารถอธิบายตามองค์ประกอบ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดระดับความร่วมมือเชิงบูรณาการของเมืองคอร์ค ประเทศไอร์แลนด์ จำแนกตามรูปแบบ

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
เป้าหมาย (Goal)	Cork Learning City มุ่งมั่นสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เปิดกว้างและยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในระบบหรือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาศักยภาพของประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน Cork Learning City ให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐ	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก เป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกันและครอบคลุม

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
	ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกันและสร้างความเชื่อมโยงที่สอดคล้องกับกรอบการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เช่น กรอบ UNESCO Learning Cities และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทำให้ Cork Learning City เป็นต้นแบบของเมืองที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน	
การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และความภักดีอื่น ๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances)	เมืองคอร์กให้ความสำคัญกับการมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะกับกลุ่มคนที่ขาดโอกาส เช่น ผู้ย้ายถิ่นและผู้ว่างงาน ตัวอย่างเช่น โครงการ Learning Neighbourhoods Programme ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และมีการจัด Cork Lifelong Learning Festival ที่เปิดให้ทุกช่วงวัยเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ผ่านศิลปะ ดนตรี หรือการสนทนา เพื่อให้การเรียนรู้ตอบโจทย์ชีวิตจริงและเข้าถึงได้สำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง
การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship)	เมืองคอร์กสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนผ่านกลุ่ม Growing Lifelong Learning in Cork (GLLiC) เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ โดยมี Learning City Steering Group ประกอบด้วยสภาเมือง สถาบันการศึกษา องค์กรสุขภาพ และหอการค้า ร่วมขับเคลื่อนแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมจัดเทศกาลการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีโอกาสพบปะกันบ่อย มีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ
ความไว้วางใจ (Trust)	เมืองคอร์กลงนาม MOU ระหว่าง Cork City Council, University College Cork (UCC) และ Cork Education and Training Board (CETB) กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ส่งเสริมความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ ควบคู่กับความสำเร็จของโครงการ Learning Neighbourhoods และกิจกรรมประชุมนานาชาติ สะท้อนศักยภาพเครือข่ายความร่วมมือของเมือง	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีความไว้วางใจอย่างมั่นคง แน่นหนา

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality)	เมืองคอร์กได้จัดตั้ง Cork Learning City Steering Group เป็นคณะกรรมการประสานงานระหว่างหน่วยงานหลัก เช่น Cork City Council, UCC และ Cork ETB โดยมีบทบาทสำคัญ 2 ประการ: (1) กำกับดูแลการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การเรียนรู้ของเมือง (2) สนับสนุนการกระจายอำนาจให้ชุมชนสามารถพัฒนาโครงการที่เหมาะสมกับบริบทของตน การดำเนินงานข้างต้นมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความร่วมมือและความยืดหยุ่นในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีองค์กรหรือหน่วยงานกลางที่เข้มแข็งและกระตือรือร้นในการส่งเสริมความเห็นพ้องต้องกันภายในความร่วมมือ
ภาวะผู้นำ (Leadership)	เมืองคอร์กใช้ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการริเริ่มและขับเคลื่อนโครงการชุมชน เช่น Learning Neighbourhoods และได้รับการยอมรับระดับนานาชาติในฐานะเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยเป็นเจ้าภาพประชุม UNESCO ว่าด้วยเมืองแห่งการเรียนรู้ใน ค.ศ. 2017 และ ค.ศ. 2024	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและเห็นพ้องต้องกัน
การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation)	นวัตกรรมเมืองคอร์กครอบคลุมทั้งเทคโนโลยีและแนวทางการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยมี Cork Learning City Laboratory (CLC Lab) พัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงทดลอง CoderDojo ส่งเสริมการเขียนโปรแกรม และ Cork Science Festival กระตุ้นความสนใจ STEM เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัล	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีความเชี่ยวชาญที่ชัดเจนสามารถส่งเสริมการริเริ่มความร่วมมือและนวัตกรรม
การเชื่อมโยง (Connectivity)	หน่วยงานสวีเดนสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุกโดย VINNOVA ประสานกับสถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยร่วมกับอุตสาหกรรม เช่น Hitachi และ Volvo เพื่อออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานอย่างคล่องตัว	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก จัดให้มีเวทีสำหรับการอภิปรายและการมีส่วนร่วมเป็นจำนวนมาก
เครื่องมือการสร้าง ความเป็นทางการ (Formalization Tools)	เมืองคอร์กใช้เครื่องมือทางการเพื่อสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย: (1) แผน Local Economic and Community Plan (LECP) ในปี 2016-2021 และ 2024-2029 ช่วยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน และอำนวยความสะดวกในการวางแผนระยะยาว (2) Memorandum of Understanding (MOU) ระหว่างหน่วยงานสำคัญ เช่น Cork City Council, University College Cork (UCC)	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก ข้อตกลงที่เห็นพ้องต้องกัน กฎกติกาที่กำหนดร่วมกัน

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
	และ Cork Education and Training Board (CETB) ช่วยกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน สร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	
การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange)	เมืองคอร์กสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านหลายช่องทาง ได้แก่ (1) เว็บไซต์ Cork Learning City ซึ่งให้ข้อมูลทรัพยากรและกิจกรรมต่าง ๆ (2) การจัดเวทีเสวนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ (3) งานเทศกาล Lifelong Learning Festival ที่เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดและสร้างแรงบันดาลใจ นอกจากนี้ คอร์กยังเข้าร่วมเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของไอร์แลนด์และยูเนสโก เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างเมืองต่าง ๆ	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีโครงสร้างพื้นฐานร่วมกันในการรวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูล

จากตารางข้างต้น สามารถนำเสนอภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนได้ดังภาพที่ 4.5

ระดับตัวชี้วัดความร่วมมือจำแนกตามกรณีศึกษา

Cork City

ระดับ 3: ความร่วมมือเชิงรุก (Active Collaboration)
 ระดับ 2: ความร่วมมือกันกำลังพัฒนา (Developing Collaboration)
 ระดับ 1: ความร่วมมือที่มีศักยภาพหรือแบบแฝง (Potential/ Latent Collaboration)

ภาพที่ 4.5 ภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้กรอบของเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และการสังเคราะห์องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเมืองคอร์ค ประเทศไอร์แลนด์ สามารถสรุปข้อมูลได้ดังภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเมืองคอร์ค ประเทศไอร์แลนด์

4.1.3 จังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยามุ่งเน้นให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรากฐานสำคัญสำหรับชีวิตที่มีความสุขและเติมเต็มในวิถีชีวิตแบบล้านนา ด้วยเป้าหมายร่วมระดับสูงในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่น่าอยู่และมุ่งสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มผลิตภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการเข้าถึงที่เท่าเทียม การพัฒนาทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และการบูรณาการนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดพะเยาผ่านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่ยั่งยืน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของจังหวัดพะเยาในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของจังหวัดพะเยา

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
เป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Goals and Vision)	
1) เป้าหมาย (Goals) จังหวัดพะเยามุ่งมั่นที่จะเป็น 'เมืองแห่งการเรียนรู้' โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา และเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาอย่างทั่วถึง การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืนของยูเนสโก โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการเรียนรู้ การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เช่น การลดความเหลื่อมล้ำและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุม	● การแสดงเจตนาารมณ์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Commitment to Lifelong Learning) ● การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (Alignment with UNESCO's Learning City Framework) ● การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการบูรณาการ (Cultural Preservation and Integration) ● การให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพลังทางเศรษฐกิจและสังคม (Focus on Economic and Social Empowerment) ● การดำเนินงานที่ยึดโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs) Alignment)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
2) การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และพันธมิตรอื่นๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances) จังหวัดพะเยาให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการศึกษา การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการพัฒนาอาชีพควบคู่กันไป พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม ร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ การร่วมมือกับมหาวิทยาลัยพะเยาและ TK Park การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของจังหวัดพะเยาในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานของเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก และได้รับการสนับสนุนจากพันธมิตรทั้งในและนอกพื้นที่	● แนวทางการดำเนินงานที่มุ่งเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community-Centered Approach) ● ภาคีเครือข่ายแบบร่วมมือ (Collaborative Partnerships) ● การเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Accessibility to Lifelong Learning) ● การดำเนินงานที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานของยูเนสโก (Alignment with UNESCO Standards) ● การบูรณาการทรัพยากรท้องถิ่นและภายนอก (Integration of Local and External Resources)
การปรับเปลี่ยนสู่ภายใน (Internalization)	
3) การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship) การดำเนินงาน 'เมืองแห่งการเรียนรู้' ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่แข็งแกร่งระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยมีเทศบาลเมืองพะเยา มหาวิทยาลัยพะเยา กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่ม Young พะเยา เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน การบูรณาการทรัพยากรและความรู้ความสามารถจากหลากหลายภาคส่วนนี้ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	● ความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่าง ๆ (Multi-Stakeholder Collaboration) ● การเชื่อมโยงแบบบูรณาการ (Integrated Networking) ● การแบ่งปันทรัพยากรและผู้เชี่ยวชาญ (Resource and Expertise Sharing) ● การให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community-Centric Focus) ● การสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกันในทุกระดับ (Alignment Across Levels)
4) ความไว้วางใจ (Trust) จังหวัดพะเยาได้สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในหมู่ประชาชนผ่านการดำเนินโครงการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาเด็กด้อยโอกาสอย่างต่อเนื่อง การมีมหาวิทยาลัยพะเยาเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะพันธมิตรสำคัญ ได้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายการ	● การสร้างความไว้วางใจในชุมชน (Community Trust Building)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
ทำงานระหว่างภาครัฐและชุมชน ความไว้วางใจดังกล่าวเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพและความตั้งใจจริงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	● ภาครัฐขยายทางวิชาการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Academic Partnership) ● การสร้างความไว้วางใจในภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (Continuous Multi-Sector Engagement) ● การมุ่งเน้นความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Focus on Inclusivity)
การสร้างความเป็นทางการ (Formalization)	
5) เครื่องมือการสร้างความเป็นทางการ (Formalization Tools) จังหวัดพะเยามีการวางระบบการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพผ่านแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดพะเยาและโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งมีกลไกในการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับมาตรฐานของเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวทางของยูเนสโก การใช้กรอบการทำงานของ UNESCO Learning City เป็นเครื่องมือหลักในการวางโครงสร้างการพัฒนาการศึกษาในชุมชน ทำให้เกิดความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และสามารถวัดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน	● การกำหนดกรอบดำเนินงานที่ชัดเจน (Clear Operational Framework) ● การดำเนินงานตามมาตรฐานของยูเนสโก (Adherence to UNESCO Standards) ● การติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ (Systematic Monitoring and Evaluation) ● การวางแผนแบบครอบคลุม (Comprehensive Planning)
6) การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange) การแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน พะเยาและเชียงใหม่เป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้างเวทีสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน และ Chiang Mai City Forum ซึ่งเป็นพื้นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและชุมชน การจัดกิจกรรมที่หลากหลายใน TK Park พะเยา กว่า 2,000 ครั้งต่อปี ก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และพัฒนาเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ	● การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (Effective Information Exchange) ● ความร่วมมือเชิงรุกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Active Stakeholder Collaboration) ● การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (Frequent Community Engagement) ● แพลตฟอร์มสำหรับการสร้างเครือข่ายและการแบ่งปันความรู้ (Platform for Networking and Knowledge Sharing)

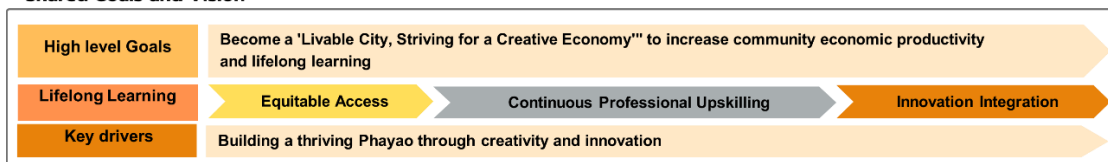
ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
การกำกับดูแล (Governance)	
7) ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality) จังหวัดพะเยามุ่งมั่นที่จะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น ที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมล้านนา โดยมีเทศบาลเมืองพะเยาเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนโครงการ 'เมืองแห่งการเรียนรู้' ร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยา และภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม การทำงานร่วมกันนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน	● บทบาทศูนย์กลางในการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Promotion of Local Wisdom and Culture) ● การเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ (Accessibility to Learning Resources) ● ภาวะผู้นำของเทศบาล และการประสานงาน (Municipal Leadership and Coordination) ● ภาควิชาเครือข่ายของมหาวิทยาลัย (University Partnership) ● การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการออกแบบ (Community Participation in Design)
8) ภาวะผู้นำ (Leadership) เทศบาลเมืองพะเยาและมหาวิทยาลัยพะเยาร่วมกันสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดตั้งกลไกและโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การจัดตั้ง TK Park และ Learning City Academy การดำเนินงานเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเมืองพะเยาให้เป็น 'เมืองแห่งการเรียนรู้' ที่มีประสิทธิภาพ	● ภาวะผู้นำในการเรียนรู้และนวัตกรรม (Leadership in Learning and Innovation) ● การพัฒนานโยบายและการจัดการทรัพยากร (Policy Development and Resource Management) ● บทบาทความเป็นผู้นำที่เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ยั่งยืน (Alignment with Vision and Sustainability Goals) ● บทบาทความเป็นผู้นำในการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (Collaboration Between Key Stakeholders)
9) การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation) จังหวัดพะเยาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (Bio-Circular-Green: BCG) โดยสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Education for Sustainable Development) เข้าสู่ระบบ	● การบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรม (Integration of Local Wisdom and Innovation) ● การส่งเสริมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีและดิจิทัล (Promotion

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
การศึกษา ทำให้พะเยากลายเป็นต้นแบบของเมืองแห่งการเรียนรู้ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน	of Digital and Technological Learning) ● การผสมผสานเข้ากับการศึกษาที่ยั่งยืน (Inclusion of Sustainability Education) ● การดำเนินงานที่ยึดโยงกับทิศทางและแนวโน้มระดับชาติและระดับโลก (Alignment with National and Global Trends)
10) การเชื่อมโยง (Connectivity) จังหวัดพะเยาได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่แข็งแกร่งระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชน โดยมี TK Park และมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นแกนหลักในการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนทรัพยากรต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการ 'เมืองแห่งการเรียนรู้' ของพะเยาได้สร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะสำหรับการเรียนรู้ อาทิ TK Park ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนและชุมชนเข้าถึงกิจกรรมและทรัพยากรการศึกษาที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและเติบโตของชุมชนอย่างยั่งยืน	● ความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ (Effective Collaboration and Networking) ● การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ Multi-Sector Engagement) ● การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ (Accessible Learning Hubs) ● การประสานบูรณาการของชุมชน (Community Integration)

จากองค์ประกอบที่วิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของจังหวัดพะเยา สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 4.7

Phayao: Phayao: Lifelong Learning as a foundation for a happy and fulfilling Lanna life

Shared Goals and Vision

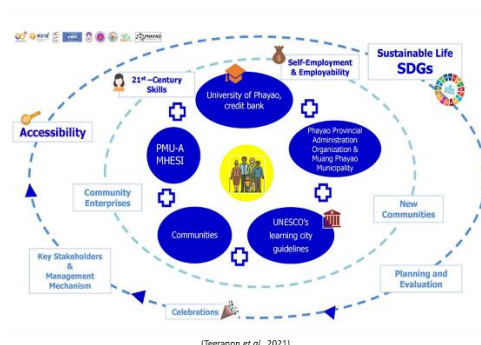

Internalization

- Community Trust Building
- Collaborative Partnerships
- Community Participation in Design
- Cultural Preservation and Integration
- Focus on Economic and Social Empowerment
- Frequent Community Engagement

Formalization

- Clear Operational Framework
- Policy Development and Resource Management
- Effective Information Exchange
- Integration of Local and External Resources
- Platform for Networking and Knowledge Sharing
- Systematic Monitoring and Evaluation

Governance

- Municipal Leadership and Coordination
- Leadership in Learning and Innovation
- Multi-Stakeholder Collaboration
- Integrated Networking
- Promotion of Digital and Technological Learning
- Alignment Across Levels

ภาพที่ 4.7 องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของจังหวัดพะเยา

เมื่อพิจารณาความร่วมมือจำแนกตามรูปแบบ พบว่า จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่ มีลักษณะความร่วมมือเชิงรุก (Active Collaboration) (ระดับ 3) หากแต่มีองค์ประกอบบางประการ ที่สะท้อนลักษณะความร่วมมือขึ้นกำลังพัฒนา (Developing Collaboration) (ระดับ 2) โดยสามารถ อธิบายตามองค์ประกอบ ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดระดับความร่วมมือเชิงบูรณาการของจังหวัดพะเยา

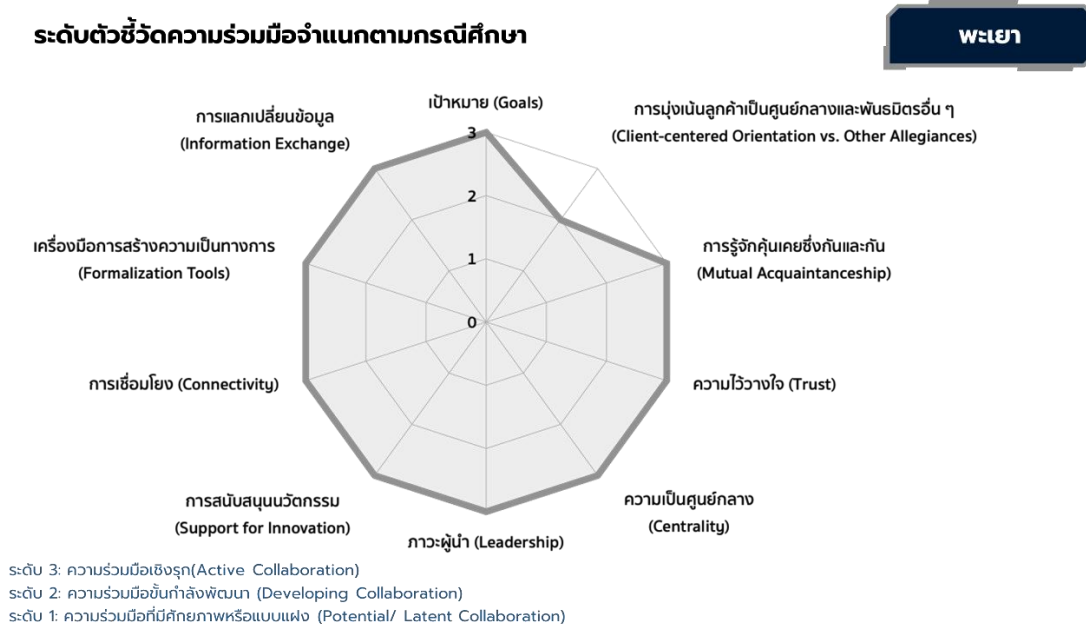
ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
เป้าหมาย (Goal)	เป้าหมายของการพัฒนาการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตในจังหวัดพะเยา นั้นมีความชัดเจนและครอบคลุม โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง นับเป็นหัวใจสำคัญในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เพราะจะทำให้เกิดการบูรณาการทรัพยากรและความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก เป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกันและครอบคลุม

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และความภักดีอื่น ๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances)	จังหวัดพะเยามีความพยายามที่จะพัฒนาและปรับปรุงการบริการ การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ทั้งในฐานะลูกค้าของหน่วยงานภาครัฐ และในฐานะสมาชิกของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างภาครัฐกับประชาชน การทำงานร่วมกับชุมชนและพันธมิตรท้องถิ่น เป็นกลยุทธ์สำคัญที่จังหวัดพะเยาใช้ในการพัฒนาการบริการและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน การทำงานร่วมกันนี้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและตัดสินใจในการพัฒนาโครงการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม จังหวัดพะเยายังคงต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรภายนอกเพิ่มเติม เนื่องจากการพัฒนาของจังหวัดพะเยาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงภายในท้องถิ่น แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายของรัฐบาล การลงทุนจากภาคเอกชน และความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ การสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรภายนอกจะช่วยนำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนาที่หลากหลายและส่งเสริมให้จังหวัดพะเยาเติบโตอย่างยั่งยืน	ระดับ 2 ความร่วมมือขั้นกำลังพัฒนา อาศัยผลประโยชน์ขององค์กร หรือวิชาชีพเป็นตัวขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงาน
การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship)	การสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างชุมชน หน่วยงานการศึกษา และภาคเอกชนในจังหวัดพะเยา เป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาจังหวัดให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนจะช่วยให้เกิดการพัฒาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีโอกาสพบปะกันบ่อย มีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ
ความไว้วางใจ (Trust)	จังหวัดพะเยามีการสร้าง ความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงและเชื่อถือซึ่งกันและกัน จะช่วยให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างสำเร็จ	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีความไว้วางใจอย่างมั่นคงแนบแน่น

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality)	จังหวัดพะเยาได้ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์และพัฒนาพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน หรือพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มอายุเข้าถึงความรู้และพัฒนาทักษะได้อย่างสะดวกและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมี การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่เหล่านี้ กับชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยมีมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นหน่วยงานสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งและประสานภาคส่วนต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีองค์กรหรือหน่วยงานกลาง ที่เข้มแข็งและกระตือรือร้น ในการส่งเสริมความเห็นพ้อง ต้องกันภายในความร่วมมือ
ภาวะผู้นำ (Leadership)	เทศบาลเมืองพะเยาและมหาวิทยาลัยพะเยา ต่างมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิด การเรียนรู้ในทุกระดับและทุกกลุ่มคนในพื้นที่ โดยทั้งสองสถาบันได้แสดงให้เห็นถึงความเป็น ผู้นำที่แข็งแกร่งในการริเริ่มโครงการและกิจกรรม ต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลที่ได้คือ การสร้างความร่วมมืออันแข็งแกร่งระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการพัฒนาจังหวัดพะเยาให้เป็นเมืองแห่ง การเรียนรู้	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและ เห็นพ้องต้องกัน
การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation)	จังหวัดพะเยาให้ความสำคัญกับการนำเอา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผสมผสาน กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ใหม่ ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มและสามารถแข่งขันใน ตลาดได้ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำผึ้งหยดทอง สบุนันดา ตะกร้าเดคูพาสานสุข กระเป๋าสุทรียา บ้านรักขนม ข้าวผ่อโต้ง แหนมทัพพีเงิน ชาสมุนไพรเชียงดา เป็นต้น	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีความเชี่ยวชาญที่ชัดเจน สามารถส่งเสริมการริเริ่ม ความร่วมมือและนวัตกรรม
การเชื่อมโยง (Connectivity)	ความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่าง หน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดพะเยา ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรชุมชน มี ความแข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับ ภายในจังหวัดเอง และการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน ภายนอกจังหวัด ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูล และความรู้ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก จัดให้มีเวทีสำหรับการ การอภิปรายและการมี ส่วนร่วมเป็นจำนวนมาก

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
เครื่องมือการสร้าง ความเป็นทางการ (Formalization Tools)	จังหวัดพะเยามีการจัดทำแผนงานและขั้นตอน การดำเนินงานที่ชัดเจนสำหรับการทำงาน ร่วมกับองค์กรหรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การมีการวางแผน และระบบในการดำเนินงานร่วมกับพันธมิตร เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาจังหวัด พะเยาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การทำงาน ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด รวมถึงการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและ เมืองแห่งการเรียนรู้	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก ข้อตกลงที่เห็นพ้องต้องกัน กฎกติกาที่กำหนดร่วมกัน
การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange)	จังหวัดพะเยาได้สร้างระบบการสื่อสารและ แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เปิดกว้างระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ทำให้เกิด การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ซึ่งกัน และกันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ ใหม่ๆ และการพัฒนาทักษะของคนในชุมชนให้มี ความรู้ความสามารถมากขึ้น การแลกเปลี่ยน ข้อมูลและความรู้ระหว่างหน่วยงานและชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาจังหวัดพะเยา ให้เจริญก้าวหน้า การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ จะช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถ พัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน ในการรวบรวมและ แลกเปลี่ยนข้อมูล

จากตารางข้างต้น สามารถนำเสนอภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริม
การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนได้ดังภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.8 ภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของ
จังหวัดพะเยา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้กรอบของ
เมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และการสังเคราะห์องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของจังหวัดพะเยา สามารถสรุปข้อมูลได้ดังภาพที่ 4.9

จังหวัดพะเยา

การเรียนรู้ตลอดชีวิต
สู่วิถีล้านนาอย่าง
มีความสุขและยั่งยืน

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน
Collaborative Integration Models to Promote Lifelong Learning through Sustainable Learning City

แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดพะเยา พ.ศ. 2566-2570

วิสัยทัศน์ ภายในปี 2570 คนพะเยาได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามวิถีล้านนา

พันธกิจ

ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งทางด้านคุณภาพทางการศึกษา และคุณธรรมแบบบูรณาการทุกระดับ ทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ รวมถึงส่งเสริม สนับสนุน การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างทั่วถึงเหมาะสม ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามวิถีล้านนา ตามศักยภาพและช่วงวัยของผู้เรียน

3 โครงการหลักเพื่อขับเคลื่อนพะเยา สู่เมืองแห่งการเรียนรู้

กลไกหลักในการบริหารเมืองแห่งการเรียนรู้

● **บทบาทผู้นำและการกำกับดูแล**
เทศบาลเมืองพะเยาและมหาวิทยาลัยพะเยามีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายและโครงการ

● **การบริหารจัดการและขับเคลื่อน**
คณะกรรมการขับเคลื่อนเมืองทำงานร่วมกับชุมชนใน 4 ด้าน

แนวทางดำเนินงานสำคัญ

- จัดทำกลไกสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง
- ใช้รูปแบบการบริหารแบบทั้งทางภาคเพื่อเชื่อมโยงการศึกษาและชุมชน
- ส่งเสริมการประเมินผลจากหลายมุมมอง
- พัฒนาความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และภาครัฐ

Phayao: Lifelong Learning as a foundation for a happy and fulfilling Lanna life

ผลลัพธ์ที่ได้

- นวัตกรรมชุมชน: ถ่ายทอดภูมิปัญญา วางแผนกิจกรรม ออกแบบผลิตภัณฑ์ และเชื่อมโยงเครือข่ายใหม่ ๆ
- พะเยาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ทันสมัย ใกล้เคียงบ้าน และสร้างงานให้ชุมชน
- พะเยาได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิก UNESCO Global Network of Learning Cities
- เกิดแหล่งเรียนรู้และเส้นทางเรียนรู้รอบกว๊านพะเยา
- หลักสูตรพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมเพื่อสังคม
- โครงการช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนกว่า 9.68%
- สร้างธุรกิจเพื่อสังคมร่วมกับวิสาหกิจชุมชนและเอกชน

ภาพที่ 4.9 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
ของจังหวัดพะเยา

4.1.4 เทศบาลนครเชียงใหม่

เมืองเชียงใหม่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรากฐานสำคัญของเมืองที่มีชีวิตชีวาและอุดมไปด้วยวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายระดับสูงในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยกกระดับความเป็นอยู่ที่ดี และเฉลิมฉลองมรดกทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองเชียงใหม่ถูกขับเคลื่อนผ่านแนวคิดการเรียนรู้สำหรับทุกคน (Learning for All) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning for Life) และการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Learning for Sustainable Development) ทั้งนี้ การขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากแรงผลักดันจากหน่วยงานท้องถิ่นในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อให้เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่โดดเด่นในด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของเทศบาลนครเชียงใหม่ในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเชิงบูรณาการของเทศบาลนครเชียงใหม่

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
เป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Goals and Vision)	
1) เป้าหมาย (Goals) เทศบาลนครเชียงใหม่มุ่งมั่นพัฒนาเมืองให้เป็น "เมืองแห่งการเรียนรู้" ตามแนวทางของยูเนสโก โดยเน้นการสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกคน ผ่านการใช้พื้นที่สาธารณะและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ เทศบาลยังมุ่งเชื่อมโยงการพัฒนาเมืองเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายสูงสุดของเทศบาลคือการยกระดับเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่โดดเด่นทั้งในด้านการศึกษากการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมุ่งมั่นที่จะเข้าร่วมเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกับเมืองอื่นๆ ทั่วโลก เพื่อสร้างสรรค์อนาคตที่ดีกว่าให้กับคนเชียงใหม่และชุมชน	● การแสดงเจตนารมณ์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Commitment to Lifelong Learning) ● การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นกับสภาพแวดล้อมเมือง (Integration with Local Culture and Urban Environment) ● การดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Alignment with Sustainable Development Goals [SDGs]) ● การสร้างการมีส่วนร่วมชุมชนและคุณภาพชีวิต (Community Engagement and Quality of Life) ● การเข้าร่วมเครือข่าย (Network Participation) ● การอนุรักษ์วัฒนธรรม (Cultural Preservation) ● การรวมเป็นหนึ่ง และการเข้าถึง (Inclusivity and Accessibility)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
2) การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และพันธมิตรอื่นๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances) เทศบาลนครเชียงใหม่มุ่งมั่นสร้างสรรค์เมืองแห่งการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกคน โดยนำทรัพยากรท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันหลากหลายมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่ายและตรงใจผู้เรียนทุกกลุ่ม พร้อมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ผลักดันให้เทศบาลนครเชียงใหม่มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ	● การจัดการบริการสาธารณะที่มุ่งเน้นพลเมืองเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centered Services) ● การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น (Utilization of Local Resources and Culture) ● การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิต (Quality of Life Improvement) ● การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนแบบร่วมมือ (Collaborative Community Engagement) ● การดำเนินงานที่ยึดโยงกับมาตรฐานของยูเนสโก (Commitment to UNESCO Standards) ● การบูรณาการการศึกษาและการพัฒนา (Integration of Education and Development) ● การเข้าถึงและการรวมเป็นหนึ่ง (Accessibility and Inclusivity)
การปรับเปลี่ยนสู่ภายใน (Internalization)	
3) การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship) การขับเคลื่อนเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ เกิดจากความร่วมมืออันแข็งแกร่งของเครือข่ายที่หลากหลาย ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ โดยมีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นแกนหลักในการสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างชุมชน ภาคประชาสังคม นักวิจัย และหน่วยงานภาครัฐ อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษา และองค์กรชุมชน ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีและเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด	● เครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Networks) ● การสนับสนุนจากสถาบันและหน่วยงานทางวิชาการ (Support from Academic Institutions) ● การประสานบูรณาการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Integration of Stakeholders) ● ความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันและความเข้าใจร่วมกัน (Interconnectedness and Shared Understanding) ● ภาวะผู้นำของหน่วยงานระดับท้องถิ่น (Local Government Leadership) ● การดำเนินงานที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน (Community-Driven Approach)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
4) ความไว้วางใจ (Trust) เทศบาลนครเชียงใหม่ได้สร้างความไว้วางใจและความร่วมมือกับชุมชน ผ่านการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นฐานในการสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน การทำงานร่วมกับภาคการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมือง และส่งผลให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นไปอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างเมืองที่น่าอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดี	● การสร้างการมีส่วนร่วมและการสร้างความไว้วางใจในชุมชน (Community Engagement and Trust-Building) ● ความร่วมมือข้ามส่วนงาน (Cross-Sector Collaboration) ● ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Mutual Confidence among Stakeholders) ● กิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วม (Participatory Activities) ● การใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ (Leveraging Local Culture for Learning) ● บทบาทผู้นำของเทศบาลในการประสานความร่วมมือ (Municipal Leadership in Coordination)
การสร้างความเป็นทางการ (Formalization)	
5) เครื่องมือการสร้างความเป็นทางการ (Formalization Tools) เทศบาลนครเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามกรอบ Framework ของ UNESCO เพื่อให้แน่ใจว่าการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดทำรายงานความก้าวหน้า (progress report) และรายงานอื่น ๆ เพื่อรายงานผลต่อเครือข่าย UNESCO อย่างสม่ำเสมอ แผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เมืองแห่งการเรียนรู้ของเชียงใหม่ โดยมีการบูรณาการนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติ กลไกการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	● การใช้ประโยชน์จากกรอบการดำเนินงานของยูเนสโกเป็นแนวทางขับเคลื่อน (Utilizing UNESCO Framework as a Guiding Tool) ● การบูรณาการแผนการศึกษาและแผนพัฒนาท้องถิ่น (Integration of Educational and Local Development Plans) ● กลไกการกำกับดูแลและการดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ (Strong Governance and Multi-Stakeholder Mechanisms) ● การแสดงเจตนารมณ์ต่อมาตรฐานและเครือข่ายระดับโลก (Commitment to Global Networks and Standards)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
6) การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange) เทศบาลนครเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมอย่างสม่ำเสมอ อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรภาคีต่าง ๆ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง การจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น เทศกาลและงานแสดง เป็นเวทีสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลและประชาชน ช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาในชุมชน Chiang Mai City Forum เป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาเมือง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน	● การสื่อสารและความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง (Ongoing Communication and Collaboration with Stakeholders) ● แพลตฟอร์มแลกเปลี่ยนความรู้ท้องถิ่น (Local Knowledge Exchange Platforms) ● การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรม (Community Engagement Through Events) ● การแสดงเจตนารมณ์ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Commitment to Sustainable Development) ● การสร้างเครือข่ายการพัฒนาที่เข้มแข็ง (Building Strong Development Networks)
การกำกับดูแล (Governance)	
7) ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality) เทศบาลนครเชียงใหม่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับนโยบายของ UNESCO โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อร่วมกันพัฒนาเมืองให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต โครงการเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกมิติ โดยมีการบูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น มหาวิทยาลัย วัดวาอาราม และชุมชนท้องถิ่น เทศกาลวัฒนธรรม เช่น ยี่เป็งและสงกรานต์ ไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น แต่ยังเป็นโอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมล้านนา	● บทบาทกลางในการประสานงาน (Central Role in Coordination) ● การดำเนินงานที่ยึดโยงกับมาตรฐานระดับโลก (Alignment with Global Standards) ● การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรม (Cultural Preservation and Promotion) ● การใช้ประโยชน์จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม (Leveraging Cultural Events) ● การบูรณาการวัฒนธรรมและการเรียนรู้ (Integration of Learning and Culture) ● ภาวะผู้นำและการวางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ของเทศบาล (Municipal Leadership and Visionary Planning)

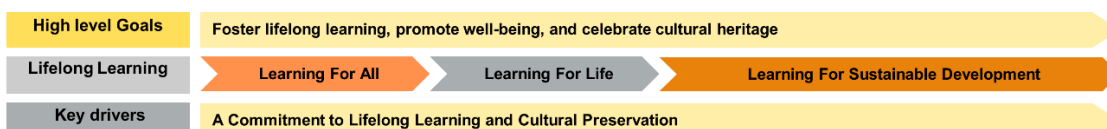
ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
8) ภาวะผู้นำ (Leadership) เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีบทบาทสำคัญในการวางแผน พัฒนา และประสานงานกับทุกภาคส่วน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในฐานะผู้นำด้านการศึกษาของท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่ได้ดำเนินการพัฒนาโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ ร่วมกับองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน	● ภาวะผู้นำในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (Leadership in Learning City Development) ● การดำเนินงานที่ยึดโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Alignment with Sustainable Development Goals) ● ความร่วมมือกับหุ้นส่วนหลัก (Collaboration with Key Partners) ● บทบาทกลางในการศึกษาของท้องถิ่น (Central Role in Local Education) ● การพัฒนาเมืองเชิงบูรณาการ (Integrated Urban Development) ● การประสานงานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Coordination)
9) การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation) เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้นำในการส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น Projector Mapping และแอปพลิเคชันต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและเข้าถึงง่าย การทำงานร่วมกับทีมวิจัยจากสถาบันการศึกษาช่วยให้เทศบาลสามารถพัฒนาโครงการการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ เช่น พื้นที่สีเขียวและพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชน ไม่เพียงแต่ส่งเสริมสุขภาพกายและใจ แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่กันไป	● นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (Innovation in Learning through Technology) ● การวิจัยและพัฒนาแบบร่วมมือ (Collaborative Research and Development) ● การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Development of Learning Spaces) ● การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม (Cultural Conservation and Revival) ● การออกแบบการเรียนรู้โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community-Centric Learning Design) ● การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับธรรมเนียมประเพณี (Integration of Technology and Tradition)

ตัวชี้วัด/ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบจากผลการวิเคราะห์
10) การเชื่อมโยง (Connectivity) เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรระหว่างประเทศ เช่น UNESCO เพื่อร่วมกันพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ การทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาสังคม ทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเมืองอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ช่วยให้เชียงใหม่ได้นำแนวปฏิบัติที่ดีมาปรับใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาเมืองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น	● การบูรณาการระหว่างองค์กรระดับประเทศและนานาชาติ (Integration with National and International Organizations) ● การสร้างและการใช้ประโยชน์จากเครือข่าย (Building and Leveraging Networks) ● การแลกเปลี่ยนความรู้กับเมืองอื่น (Knowledge Exchange with Other Cities) ● การส่งเสริมความร่วมมือข้ามส่วนงาน (Promotion of Collaboration Across Sectors)

จากองค์ประกอบที่วิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครเชียงใหม่ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 4.10

Chiang Mai: Lifelong Learning as a cornerstone of a vibrant and culturally rich city

Shared Goals and Vision

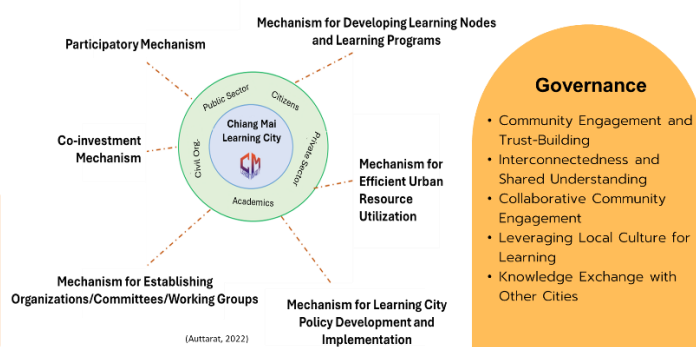

Internalization

- Community Engagement and Trust-Building
- Interconnectedness and Shared Understanding
- Collaborative Community Engagement
- Leveraging Local Culture for Learning
- Knowledge Exchange with Other Cities

Formalization

- Utilizing UNESCO Framework as a Guiding Tool
- Local Knowledge Exchange Platforms
- Integration of Educational and Development Plans
- Commitment to Sustainable Development Goals
- Formal Collaborative Networks
- Development of Learning Spaces

ภาพที่ 4.10 องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครเชียงใหม่

เมื่อพิจารณาความร่วมมือจำแนกตามรูปแบบ พบว่า เทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีลักษณะความร่วมมือเชิงรุก (Active Collaboration) (ระดับ 3) หากแต่มีองค์ประกอบ บางประการที่สะท้อนลักษณะความร่วมมือขั้นกำลังพัฒนา (Developing Collaboration) (ระดับ 2) โดยสามารถอธิบายตามองค์ประกอบ ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดระดับความร่วมมือเชิงบูรณาการของเทศบาลนครเชียงใหม่

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
เป้าหมาย (Goal)	เทศบาลนครเชียงใหม่มุ่งมั่นที่จะเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตามกรอบ UNESCO นั้น สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจจริงในการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อ - สร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ประชาชนมีโอกาสพัฒนาตนเองทั้งในด้านทักษะอาชีพ ความรู้ และทักษะชีวิต ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น - ลงทุนระยะยาวที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เมืองเชียงใหม่มีความเข้มแข็งและสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน - นำเอาองค์ความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เมืองเชียงใหม่มีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก เป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกันและครอบคลุม
การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และ ความภักดีอื่น ๆ (Client-centered Orientation vs. Other Allegiances)	เทศบาลนครเชียงใหม่ยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับท้องถิ่นเป็นหลัก สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจจริงในการสร้างสรรค์สังคมที่น่าอยู่สำหรับคนเชียงใหม่ทุกคน โดยมีการดำเนินงานในหลากหลายด้าน เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อย่างไรก็ตาม เทศบาลนครเชียงใหม่ยังตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเชื่อมโยงกับภายนอก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับภูมิภาคและระดับโลก	ระดับ 2 ความร่วมมือขั้นกำลังพัฒนา อาศัยผลประโยชน์ขององค์กรหรือวิชาชีพเป็นตัวขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงาน

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
การรู้จักคุ้นเคย ซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship)	เทศบาลนครเชียงใหม่มีการเชื่อมโยงระหว่าง ชุมชน ภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคประชา สังคมอย่างชัดเจนผ่านโครงการวิจัยและกิจกรรม สร้างสรรค์ต่างๆ นั้น สะท้อนให้เห็นถึงความพยายาม ในการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีโอกาสพบปะกันบ่อย มีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ
ความไว้วางใจ (Trust)	การสร้างความไว้วางใจระหว่างเทศบาล นครเชียงใหม่และภาคส่วนต่างๆ เป็นรากฐาน สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับความท้าทาย ที่ซับซ้อนและต้องการความร่วมมือจาก หลากหลายฝ่าย การที่ความไว้วางใจนี้มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นนับเป็นสัญญาณที่ดี แสดงให้เห็นถึง ความพยายามอย่างต่อเนื่องของทุกภาคส่วน ในการทำงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การพัฒนา ความร่วมมือยังคงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา และความพยายามอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อความไว้วางใจ เช่น ความแตกต่างของเป้าหมายและ ผลประโยชน์ การขาดกลไกในการมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงของบริบท เป็นต้น	ระดับ 2 ความร่วมมือ ขั้นกำลังพัฒนา มีความไว้วางใจแบบมีเงื่อนไข หรือ อยู่'ในระหว่างสร้าง ความไว้วางใจ
ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality)	เทศบาลนครเชียงใหม่มุ่งเน้นพัฒนาเชียงใหม่ให้เป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรม ในเชิงรุก โดยเฉพาะในฐานะเมืองแห่งเทศกาล และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้น สะท้อนให้เห็นถึง วิสัยทัศน์ที่ต้องการสร้างเมืองเชียงใหม่ให้เป็น เมืองที่มีชีวิตชีวา มีเอกลักษณ์ และมีความยั่งยืน การมุ่งเน้นพัฒนาเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นการลงทุน ระยะยาวที่ส่งผลดีต่อการพัฒนาเมืองในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้ เชียงใหม่มีความน่าอยู่ มีเอกลักษณ์ และเป็นที่ ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีองค์กรหรือหน่วยงานกลาง ที่เข้มแข็งและกระตือรือร้น ในการส่งเสริมความเห็นพ้อง ต้องกันภายในความร่วมมือ

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
ภาวะผู้นำ (Leadership)	การที่เทศบาลนครเชียงใหม่แสดงภาวะผู้นำอย่างชัดเจนในการเป็นศูนย์กลางและการขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ นั้น สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความยั่งยืน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและเห็นพ้องต้องกัน
การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation)	เทศบาลนครเชียงใหม่ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองด้วยนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดการพื้นที่เรียนรู้และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตัวอย่างการดำเนินงาน เช่น ห้องสมุดสาธารณะ พื้นที่ชุมชนสาธารณะ โปรแกรมการเรียนรู้ นิเวศการเรียนรู้ เป็นต้น	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีความเชี่ยวชาญที่ชัดเจนสามารถส่งเสริมการริเริ่มความร่วมมือและนวัตกรรม
การเชื่อมโยง (Connectivity)	การเชื่อมโยงระหว่างเชียงใหม่กับเมืองต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ยังอยู่ในช่วงของการพัฒนาความร่วมมือและเสริมสร้างเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง นั้นหมายความว่า เชียงใหม่กำลังอยู่ในระหว่างการสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งกับเมืองอื่น ๆ ทั่วโลก เพื่อร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาในระดับนานาชาติ การเชื่อมโยงระหว่างเชียงใหม่และเมืองต่าง ๆ เป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาเมืองให้มีความยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือจะช่วยให้เชียงใหม่สามารถเรียนรู้จากเมืองอื่น ๆ และนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาเมืองของตนเองให้ดียิ่งขึ้น	ระดับ 2 ความร่วมมือ ชั้นกำลังพัฒนา จัดให้มีเวทีการอภิปรายแบบเฉพาะกิจ เกี่ยวกับประเด็นที่เฉพาะเจาะจง
เครื่องมือการสร้าง ความเป็นทางการ (Formalization Tools)	การที่เทศบาลนครเชียงใหม่มีการกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการ จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะสำหรับโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของเทศบาลฯ ในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความยั่งยืน	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก ข้อตกลงที่เห็นพ้องต้องกัน กฎกติกาที่กำหนดร่วมกัน
การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange)	เทศบาลนครเชียงใหม่ได้ริเริ่มและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดประชุมระหว่าง	ระดับ 3 ความร่วมมือเชิงรุก มีโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน ในการรวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูล

ตัวชี้วัด	ลักษณะการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ
	เครือข่ายพัฒนาเมือง การแลกเปลี่ยนข้อมูล ดำเนินการเชิงรุกของเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาเมืองให้ก้าวหน้า และยั่งยืน การสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยน ความรู้กับเมืองอื่น ๆ จะช่วยให้เชียงใหม่สามารถ เรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น และนำมาปรับ ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเมืองของตนเอง ให้ดีขึ้น	

จากตารางข้างต้น สามารถนำเสนอภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนได้ดังภาพที่ 4.11

ระดับตัวชี้วัดความร่วมมือจำแนกตามกรณีศึกษา

เชียงใหม่

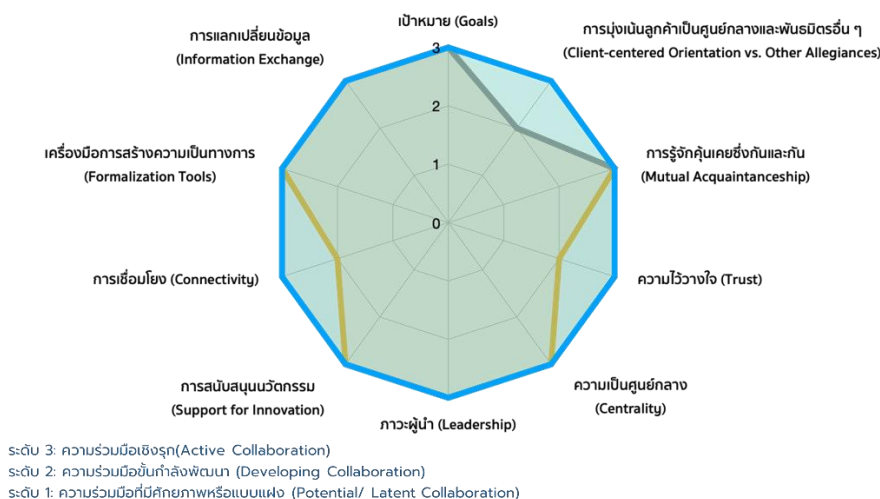
ภาพที่ 4.11 ภาพรวมระดับตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครเชียงใหม่

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้กรอบของเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และการสังเคราะห์องค์ประกอบความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครเชียงใหม่ สามารถสรุปข้อมูลได้ดังภาพที่ 4.12

จากการวิเคราะห์ระดับตัวชี้วัดความร่วมมือ สามารถสรุปภาพรวมเปรียบเทียบช่องว่างของระดับความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของแต่ละกรณีศึกษาได้ดังภาพที่ 4.13

ระดับตัวชี้วัดความร่วมมือจำแนกตามกรณีศึกษา

ทั้งหมด

ภาพที่ 4.13 ภาพรวมเปรียบเทียบช่องว่างของระดับความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของแต่ละกรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของกรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้แต่ละแห่ง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 สรุปองค์ประกอบของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของกรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้

ตัวชี้วัด	ประเทศสวีเดน	เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	จังหวัดพะเยา	เทศบาลนครเชียงใหม่
เป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Goals and Vision)				
เป้าหมาย (Goals)	- Shared Vision - Workforce Readiness - Strategic Cross-Sector Collaboration	- Fostering a Lifelong Learning Culture - Community-Based Learning Initiatives - Reducing Educational Inequality	- Commitment to Lifelong Learning - Alignment with UNESCO's Learning City Framework - Cultural Preservation and Integration - Focus on Economic and	- Commitment to Lifelong Learning - Integration with Local Culture and Urban Environment - Alignment with Sustainable Development Goals (SDGs)

ตัวชี้วัด	ประเทศสวีเดน	เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	จังหวัดพะเยา	เทศบาลนครเชียงใหม่
		● Linking Education to Employment ● Enhancing Quality of Life ● Alignment with UNESCO and SDG Frameworks ● Strategic Local and Global Integration ● Sustainable Urban Development	Social Empowerment ● Sustainable Development Goals (SDGs) Alignment	● Community Engagement and Quality of Life ● Network Participation ● Cultural Preservation ● Inclusivity and Accessibility
การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลางและพันธมิตรอื่น ๆ (Client-Centered Orientation vs. Other Allegiances)	● Customized Workforce Curriculum ● Inclusive Learning Access ● Market-Driven Resources	● Growing Lifelong Learning in Cork (GLLiC) working groups ● Learning City Steering Group	● Community-Centered Approach ● Collaborative Partnerships ● Accessibility to Lifelong Learning ● Alignment with UNESCO Standards ● Integration of Local and External Resources	● Citizen-Centered Services ● Utilization of Local Resources and Culture ● Quality of Life Improvement ● Collaborative Community Engagement ● Commitment to UNESCO Standards ● Integration of Education and Development ● Accessibility and Inclusivity
การปรับเปลี่ยนสู่ภายใน (Internalization)				
การรู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน (Mutual Acquaintanceship)	● Inter-Agency Synergy ● Sustained Resource Exchange ● Regular Joint Initiatives	● The Local Economic and Community Plan (LECP) 2016-2021, 2024-2029 ● Memorandum of Understanding (MOU) with public, private, industry,	● Multi-Stakeholder Collaboration ● Integrated Networking ● Resource and Expertise Sharing ● Community-Centric Focus ● Alignment Across Levels	● Collaborative Networks ● Support from Academic Institutions ● Integration of Stakeholders ● Interconnectedness and Shared Understanding ● Local Government Leadership

ตัวชี้วัด	ประเทศสวีเดน	เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	จังหวัดพะเยา	เทศบาลนครเชียงใหม่
		community, youth, and non-profit organizations. • Cork Learning City website • The Irish Network of Learning Cities • UNESCO Global Network of Learning cities		• Community-Driven Approach
ความไว้วางใจ (Trust)	• Transparent Operations • Resource Reliability • Communication Clarity	• Transparent Governance and Defined Roles • Continuous Stakeholder Engagement • Successful Implementation of Signature Programs • Reputation and Network Strengthening	• Community Trust Building • Strategic Academic Partnership • Continuous Multi-Sector Engagement • Focus on Inclusivity	• Community Engagement and Trust-Building • Cross-Sector Collaboration • Mutual Confidence among Stakeholders • Participatory Activities • Leveraging Local Culture for Learning • Municipal Leadership in Coordination
การสร้างความเป็นทางการ (Formalization)				
เครื่องมือการสร้าง ความเป็นทางการ (Formalization Tools)	• Clear Agreements • Defined Responsibilities • Long-Term Frameworks	• Strategic Planning and Clarity of Goals • Long-Term Planning and Flexibility • Formalized Collaborative Agreements • Aligned Multisectoral Efforts	• Clear Operational Framework • Adherence to UNESCO Standards • Systematic Monitoring and Evaluation • Comprehensive Planning	• Utilizing UNESCO Framework as a Guiding Tool • Integration of Educational and Local Development Plans • Strong Governance and Multi-Stakeholder Mechanisms • Commitment to Global Networks and Standards

ตัวชี้วัด	ประเทศสวีเดน	เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	จังหวัดพะเยา	เทศบาลนครเชียงใหม่
การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information Exchange)	• Data Sharing • Digital Solutions • Feedback Systems	• Comprehensive Information Sharing Platforms • Facilitation of Knowledge Exchange • Showcasing and Inspiring Learning through Events • Strong Inter-City Collaboration • Global Networking and Learning Exchange	• Effective Information Exchange • Active Stakeholder Collaboration • Frequent Community Engagement • Platform for Networking and Knowledge Sharing	• Ongoing Communication and Collaboration with Stakeholders • Local Knowledge Exchange Platforms • Community Engagement Through Events • Commitment to Sustainable Development • Building Strong Development Networks
การกำกับดูแล (Governance)				
ความเป็นศูนย์กลาง (Centrality)	• Centralized Leadership • Coordinated Structures • Targeted Policies	• Centralized Coordination Through a Dedicated Steering Group • Collaborative Multi-Stakeholder Governance • Decentralized Community Empowerment • Strategic Oversight and Community-Level Support	• Promotion of Local Wisdom and Culture • Accessibility to Learning Resources • Municipal Leadership and Coordination • University Partnership • Community Participation in Design	• Central Role in Coordination • Alignment with Global Standards • Cultural Preservation and Promotion • Leveraging Cultural Events • Integration of Learning and Culture • Municipal Leadership and Visionary Planning
ภาวะผู้นำ (Leadership)	• Industry-Education Bridge • Skill Development Focus • Strategic Sustainability Policies	• Distributed Leadership Model • Holistic and Synergistic Approach • International Recognition and Leadership	• Leadership in Learning and Innovation • Policy Development and Resource Management • Alignment with Vision and Sustainability Goals	• Leadership in Learning City Development • Alignment with Sustainable Development Goals (SDGs) • Collaboration with Key Partners • Central Role in Local Education

ตัวชี้วัด	ประเทศสวีเดน	เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์	จังหวัดพะเยา	เทศบาลนครเชียงใหม่
		Fostering Local and Global Collaboration	Collaboration Between Key Stakeholders	- Integrated Urban Development - Strategic Coordination
การสนับสนุนนวัตกรรม (Support for Innovation)	- Emerging Technologies - Inclusive Digital Systems - Lifelong Learning Platforms	- Broad Scope of Innovation - Experimental Learning Initiatives - Youth-Focused Skill Development - Promotion of STEM and Creativity - Future-Ready Education	- Integration of Local Wisdom and Innovation - Promotion of Digital and Technological Learning - Inclusion of Sustainability Education - Alignment with National and Global Trends	- Innovation in Learning through Technology - Collaborative Research and Development - Development of Learning Spaces - Cultural Conservation and Revival - Community-Centric Learning Design - Integration of Technology and Tradition
การเชื่อมโยง (Connectivity)	- Industry-Academia Networks - Systematic Dialogue - Efficient Processes	- Global Engagement through Networks - Strong Local Partnerships - Dual-Level Connectivity - Participation in National Learning City Networks - Commitment to Lifelong Learning in Diverse Contexts	- Effective Collaboration and Networking - Multi-Sector Engagement - Accessible Learning Hubs - Community Integration	- Integration with National and International Organizations - Building and Leveraging Networks - Knowledge Exchange with Other Cities - Promotion of Collaboration Across Sectors

4.2 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของกรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ คณะผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนภายใต้รูปแบบ **LINKS Model** โดยใช้องค์ประกอบเชิงระบบและปัจจัยความสำเร็จในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของการพัฒนาเมืองร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในสังคม โดยเน้นรูปแบบการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการระหว่างเมืองและหน่วยความร่วมมือในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 หลักการ

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีหลักการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมือง 3 ประการ ได้แก่

1) **การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย (Learning for All)** ความสำคัญของการเรียนรู้สำหรับทุกคน โดยไม่จำกัดอายุ เพศ เชื้อชาติ ฐานะทางสังคม หรือความแตกต่างใด ๆ ทุกคนควรมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสในการเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย เน้นย้ำว่าทุกคนควรมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เมืองและชุมชนต้องร่วมมือกันในการสร้างโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนทุนการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส

2) **การเรียนรู้สำหรับชีวิต (Learning for Life)** การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต ไม่ใช่แค่การเรียนรู้ในระบบโรงเรียน แต่รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน การใช้ชีวิต และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเรียนรู้สำหรับชีวิต เน้นย้ำว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดชีวิตไม่ใช่แค่ในโรงเรียน เมืองและชุมชนต้องส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ การทำงาน และการใช้ชีวิต รวมถึงส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน

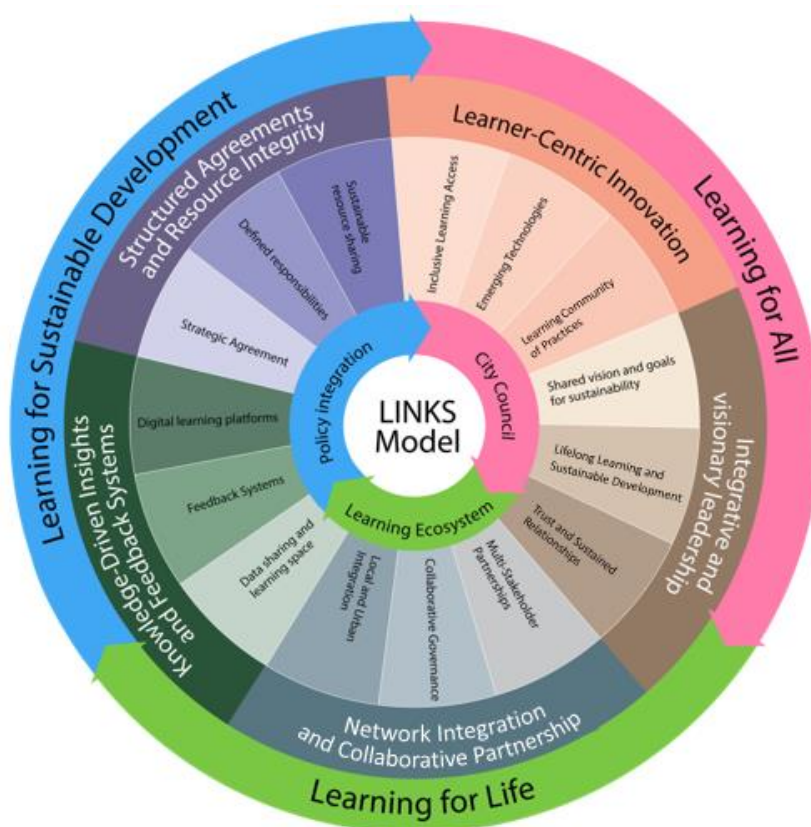
3) **การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Learning for Sustainable Development)** ความสำคัญของการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ เน้นย้ำถึงการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น โดยบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติที่บูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และปลูกฝังวิถีคิดแบบยั่งยืนให้กับผู้เรียน

หลักการทั้ง 3 ข้อนี้ เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเมืองที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมือง โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างเมืองและชุมชน เพื่อสร้างระบบและโอกาสในการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้หลากหลายและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับทุกคน

4.2.2 รูปแบบและองค์ประกอบสำคัญ

คณะผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบ LINKS Model สำหรับการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบดังภาพที่ 4.14

ภาพที่ 4.14 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน หรือ LINKS Model

จากภาพที่ 4.14 รูปแบบนี้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 มิติหลัก และปัจจัยความสำเร็จในแต่ละมิติ ดังนี้

1) นวัตกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centric Innovation)

การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญที่ต้องสอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนาพลเมืองที่ควบคู่กับการพัฒนาเมืองในมิติต่างๆ โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1) การเข้าถึงการเรียนรู้ที่ทั่วถึง (Inclusive Learning Access) การสร้างโอกาสให้ทุกคนในเมืองสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงอายุ เพศ เชื้อชาติ สถานะทางสังคม หรือความแตกต่างอื่นๆ เป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ต้องคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของคนทุกช่วงวัย ที่สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาของเมือง

1.2) การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (Emerging Technologies) ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและก้าวข้ามข้อจำกัดในเรื่องสถานที่และเวลา เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเปลี่ยนผ่านรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือพลเมืองให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจในช่องทางดิจิทัลที่สามารถเรียนรู้คู่ขนานไปกับการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ในที่ตั้งในรูปแบบปกติได้ เช่น การเรียนรู้ออนไลน์ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล เทคโนโลยีเสมือนจริง เป็นต้น

1.3) พัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community of Practices) การสร้างชุมชนที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สร้างเครือข่าย และพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน เป็นกลไกและปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละพื้นที่ให้เห็นถึงปัญหา ความสำคัญ และความจำเป็นในการร่วมมือกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ทำให้เกิดการพัฒนาร่วมกันและสังคมได้อย่างยั่งยืน

2) ภาวะผู้นำแบบบูรณาการและมีวิสัยทัศน์ (Integrative and visionary leadership) บทบาทของผู้นำในการทำงานความร่วมมือเชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองนั้นสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารระดับเมืองต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และสามารถบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันเพื่อความยั่งยืน (Shared Vision and Goals for Sustainability) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีความสำคัญยิ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชนและหน่วยความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งจะให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของเมืองร่วมกัน โดยกำหนดให้เห็นทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาให้ชัดเจนในนโยบายการพัฒนาเมืองและสร้างกลไกให้เกิดการรับรู้และการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีโอกาสในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้การพัฒนาเมืองและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความยั่งยืน

2.2) **มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Lifelong Learning and Sustainable Development)** การพัฒนาเมืองผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงาน จำเป็นต้องมีการบูรณาการเป้าหมายของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้าไปกับเป้าหมายหลักของแต่ละหน่วยงาน และสร้างความตระหนักรู้ให้กับพลเมืองได้เข้าใจและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของพลเมืองที่ควบคู่กับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2.3) **ความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน (Trust and Sustained Relationships)** การมีภาวะผู้นำที่สามารถความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับภาคส่วนต่าง ๆ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของการทำงานความร่วมมือระดับเมือง เนื่องจากจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงาน รวมทั้งการมีเจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมือง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถสร้างแรงบันดาลใจและเชื่อมความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานที่มีการกิจเกี่ยวข้องให้มาพูดคุยหารือกันเพื่อหาแนวทางในการทำงานร่วมกันที่เกิดจากการยอมรับร่วมกัน อันเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานที่จะประสบความสำเร็จ และจะนำพาเมืองไปสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเติบโตอย่างยั่งยืน

3) **เครือข่ายเชิงบูรณาการและความร่วมมือแบบเสริมพลัง (Network Integration and Collaborative Partnership)** ความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการทำงานยุคใหม่ ที่เน้นการทำงานร่วมกันเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยความร่วมมือต่างๆ รวมทั้งชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด มีการบูรณาการทรัพยากร ความรู้ และความเชี่ยวชาญ และการทำงานร่วมกันแบบเสริมพลังเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมือง โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

3.1) **ความร่วมมือจากหลายภาคส่วน (Multi Stakeholder Partnerships)** การบูรณาการความร่วมมือต้องเกิดจากความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในสังคม เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ที่มีความเข้าใจเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน เพื่อที่จะได้หาข้อตกลงและวิธีการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2) **ธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Governance)** เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย กฎระเบียบ หรือโครงการต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมกันตัดสินใจ โดยทุกภาคส่วนต้องมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และการกระทำของตนเอง และต้องสามารถตรวจสอบได้ ให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วน

อย่างเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความหลากหลายและความต้องการของแต่ละกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูล มุมมอง และความคิดเห็นที่หลากหลายนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีขึ้น และเหมาะสมกับสถานการณ์ มากขึ้น และป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้

3.3) การบูรณาการระดับท้องถิ่นและระดับเมือง (Local and Urban Integration) การเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ระหว่างชุมชน ท้องถิ่นกับเมืองเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทิศทางที่สอดคล้องกัน เสริมสร้างซึ่งกันและกัน และก่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อทั้งสองฝ่าย กระบวนการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการลดความเหลื่อมล้ำ กระจาย ความเจริญ พัฒนาเศรษฐกิจ รักษาสิ่งแวดล้อม พัฒนาสังคม และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การบูรณาการสามารถทำได้ผ่านหลายแนวทาง เช่น การวางแผนร่วมกัน การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมเศรษฐกิจ การพัฒนาคน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น เมืองอาจจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมพัฒนาทักษะวิชาชีพ หรือสนับสนุน ให้เกษตรกรในชุมชนจำหน่ายสินค้าในตลาดเมือง เพื่อให้การพัฒนาเมืองเติบโตควบคู่กับการส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมือง

4) การขับเคลื่อนด้วยความรู้และระบบการให้ข้อเสนอแนะ (Knowledge-Driven Insights and Feedback Systems) การดำเนินงานด้วยข้อมูลที่หลากหลายจากแหล่งต่าง ๆ ใช้ข้อมูลจริงและความรู้ในการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก และนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนา งาน ช่วยให้ผู้บริหารและปฏิบัติงานสามารถตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาดด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและ ทันสมัย ซึ่งรวมไปถึงการมีระบบการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยมี องค์ประกอบย่อย ดังนี้

4.1) การแบ่งปันข้อมูลและพื้นที่การเรียนรู้ (Data Sharing and Learning Space) การแบ่งปันข้อมูลซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ หรือสถิติ เป็นทรัพยากรที่ทุกคนสามารถเข้าถึง ช่วยในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างชุมชนและหน่วย ความร่วมมือต่าง ๆ ที่ทำงานร่วมกัน ให้สามารถเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการแลกเปลี่ยนและ วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจไปสู่การพัฒนาแนวทาง ใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมในการพัฒนาเมืองได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกันของ ผู้คนในเมือง ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งในรูปแบบของพื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่ออนไลน์ ขึ้นอยู่กับ วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

4.2) ระบบการให้ข้อเสนอแนะ (Feedback Systems) ข้อมูลการให้ ข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้ปฏิบัติงาน ผู้รับบริการ และหน่วยความร่วมมือต่าง ๆ ที่ รวบรวมข้อมูลได้จากแหล่งต่างๆ เช่น สถิติ ผลการวิจัย แบบสำรวจ ความคิดเห็น จะนำไปสู่การได้ ข้อสรุป ความเข้าใจ หรือมุมมองใหม่ๆ ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจริง มีประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการพัฒนาเมือง เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อเสนอแนะ ไปปรับปรุงการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.3) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Platforms)

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็วในการพัฒนาพลเมืองที่มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยช่วยเปิดโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางด้วยช่องทางออนไลน์ นอกจากนี้แพลตฟอร์มไม่เป็นเพียงเป็นแหล่งรวมข้อมูลสำคัญในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเท่านั้นยังเป็นช่องทางในการวิเคราะห์ข้อมูล การให้ข้อเสนอแนะ การสื่อสาร และการอัปเดตข้อมูลของการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

5) การมีพันธะสัญญาและการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Structured Agreements and Resource Integrity) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตประสบความสำเร็จได้จริง และยังสามารถทำให้การดำเนินงานมีความยั่งยืน เพราะการมีข้อตกลงที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการมีความรับผิดชอบร่วมกันจะช่วยสร้างความไว้วางใจ ลดความขัดแย้งและนำไปสู่การพัฒนาเมืองที่มีเป้าหมายร่วมกันได้อย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

5.1) ข้อตกลงเชิงกลยุทธ์ (Strategic Agreement) เป็นการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในภารกิจนั้น ๆ เพื่อกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบร่วมกัน และสิทธิประโยชน์ ของแต่ละฝ่าย อย่างละเอียด เพื่อป้องกันความเข้าใจผิด และข้อขัดแย้งในอนาคต ทั้งนี้ ควรจัดทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สามารถอ้างอิง และตรวจสอบได้

5.2) ความรับผิดชอบที่ชัดเจน (Defined Responsibilities) การกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนอย่างชัดเจนช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงควรมีความยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความจำเป็นที่เปลี่ยนแปลงไป และควรมีกลไกในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด

5.3) การแบ่งปันทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Sustainable Resource Sharing) การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น งบประมาณ บุคลากร และเทคโนโลยี ต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และควรมีผู้รับผิดชอบและกำหนดแนวทางในการใช้ทรัพยากรและร่วมกันดูแลรักษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

4.2.3 กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือ

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญ แห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนนี้ มีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือ 3 ประการ ได้แก่

1) **การบูรณาการเชิงนโยบาย (Policy Integration)** การเชื่อมโยงนโยบายต่าง ๆ ของเมือง ระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะช่วยให้การทำงานของเมืองสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายในการกลายเป็นเมืองที่ทุกคนมีโอกาสพัฒนาตนเองและเติบโตไปพร้อมกันได้อย่างยั่งยืน โดยนโยบายเหล่านี้อาจครอบคลุมด้านต่าง ๆ อาทิ

ด้านการศึกษา เช่น นโยบายที่ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับทุกช่วงวัย

ด้านเศรษฐกิจ เช่น นโยบายที่ส่งเสริมการจ้างงาน การพัฒนาทักษะ และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะเพื่อการทำงาน

ด้านสังคม เช่น นโยบายที่ส่งเสริมความเท่าเทียม การมีส่วนร่วม และการสร้างชุมชน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม นโยบายที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม และการใช้ วัฒนธรรม เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น นโยบายที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ซึ่งเชื่อมโยงกับการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2) **สภาเมือง (City Council)** สภาเมือง หรือ เทศบาลเมือง มีบทบาทสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาเมืองสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษา สภาเมืองร่วมกันกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ให้ทำงานสอดคล้องกัน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตัวอย่างบทบาทของสภาเมือง หรือ เทศบาลเมือง เช่น จัดตั้งคณะทำงานจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาแผนเมืองแห่งการเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นตัวกลางเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างโรงเรียน มหาวิทยาลัย และภาคธุรกิจ และจัดทำรายงานความก้าวหน้าในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นประจำทุกปี

3) **ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem)** ระบบนิเวศการเรียนรู้ คือ เครือข่ายขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการเชื่อมโยงทรัพยากร ความรู้ และโอกาสในการเรียนรู้เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยองค์ประกอบ

สำคัญในระบบนิเวศนี้ ประกอบด้วยผู้เรียน ผู้ให้บริการการศึกษา ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม ภาครัฐ แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยี ซึ่งทุกภาคส่วนต่างมีบทบาทในการสนับสนุน และส่งเสริมการเรียนรู้ ตัวอย่างระบบนิเวศการเรียนรู้ เช่น เครือข่ายห้องสมุดในเมือง ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจ และชุมชนที่จัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน

โดยภาพรวม คณะผู้วิจัยได้ประมวลสรุปความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบ ปัจจัยความสำเร็จ ตามกรอบของ LINKS Model ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 สรุปความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ปัจจัยความสำเร็จตามกรอบของ LINKS Model

องค์ประกอบ	ปัจจัยความสำเร็จ
นวัตกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centric Innovation)	● การเข้าถึงการเรียนรู้ที่ทั่วถึง (Inclusive Learning Access) ● การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (Emerging Technologies) ● พัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community of Practices)
ภาวะผู้นำแบบบูรณาการและมีวิสัยทัศน์ (Integrative and visionary leadership)	● การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันเพื่อความยั่งยืน (Shared Vision and Goals for Sustainability) ● มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Lifelong Learning and Sustainable Development) ● ความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน (Trust and Sustained Relationships)
เครือข่ายเชิงบูรณาการและความร่วมมือแบบเสริมพลัง (Network Integration and Collaborative Partnership)	● ความร่วมมือจากหลายภาคส่วน (Multi Stakeholder Partnerships) ● ธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Governance) ● การบูรณาการระดับท้องถิ่นและระดับเมือง (Local and Urban Integration)

องค์ประกอบ	ปัจจัยความสำเร็จ
การขับเคลื่อนด้วยความรู้และระบบ การให้ข้อเสนอแนะ (Knowledge- Driven Insights and Feedback Systems)	● การแบ่งปันข้อมูลและพื้นที่การเรียนรู้ (Data Sharing and Learning Space) ● ระบบการให้ข้อเสนอแนะ (Feedback Systems) ● แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Platforms)
การมีพันธสัญญาและการใช้ทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Structured Agreements and Resource Integrity)	● ข้อตกลงเชิงกลยุทธ์ (Strategic Agreement) ● ความรับผิดชอบที่ชัดเจน (Defined Responsibilities) ● การแบ่งปันทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Sustainable Resource Sharing)

การนำ LINKS Model ไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ สามารถช่วยสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เข้มแข็งและยั่งยืน พร้อมทั้งเสริมสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับพื้นที่ ทั้งนี้ ในด้านเศรษฐกิจ การประยุกต์ใช้ตัวแบบข้างต้นมีส่วนช่วยเพิ่มทักษะและศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ลดอัตราการว่างงานและเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากผ่านการพัฒนาทักษะชุมชน นอกจากนี้ ยังมีส่วนช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับประชากรทุกกลุ่ม สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กร และภาครัฐในการพัฒนาเมือง ตลอดจนลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเสริมสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียม

4.2.4 ผลการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

คณะผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โปรแกรม Zoom) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (LINKS Model) ที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมกลุ่ม มีรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.ผณินทรา อีรานนท์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา และหัวหน้าโครงการ Phayao Learning City
- 2) ดร.สุดาร์ตน์ อุฑารัตน์
ตำแหน่ง นักวิจัยชำนาญการพิเศษ สถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และหัวหน้าชุดโครงการ Chiang Mai Learning City
- 3) รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ Asian Coordinator of Research Network 6: Learning Cities and Learning Regions, ASEM LLL Hub
- 4) คุณวริษฐา แก้วเกตุ
ตำแหน่ง นักวิชาการอาวุโส
สำนักพัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

จากการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจและความหลากหลายของมุมมองเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านได้นำเสนอทั้งประสบการณ์จริงจากการดำเนินงานในพื้นที่ และแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.ผณินทรา อีรานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.ผณินทรา อีรานนท์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่พะเยา โดยเน้นถึงการปรับตัวของโครงการที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระยะแรกที่ยังเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการ โดยเฉพาะในระยะยาวเมื่อทีมวิจัยค่อย ๆ ถอนตัวออก โครงการยังมุ่งเน้นความยั่งยืนผ่านการสร้างกลไก เช่น การตั้งกองทุนชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้เอง นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำถึงความแตกต่างของบริบท

ในแต่ละพื้นที่ และความจำเป็นในการปรับตัวให้เหมาะสม รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้

ในส่วนของการเสนอแนะ รองศาสตราจารย์ ดร.ผณินทรา เสนอให้มีการแก้ไขข้อมูลที่คุณผู้วิจัยได้นำเสนอ โดยใช้คำที่สะท้อนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่เดิม พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการใช้รูปแบบที่ควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ และวัดผลประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความร่วมมือระดับนานาชาติ โครงการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่พะเยามีความพยายามสร้างเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (UNESCO GNLC) และเครือข่ายเมืองอื่น ๆ เช่น เมืองในสเปนหรืออิตาลี โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของโครงการ รวมถึงการขยายเครือข่ายความร่วมมือไปยังเมืองอื่น ๆ ที่มีความสนใจในแนวทางเดียวกัน การแลกเปลี่ยนดังกล่าวจะช่วยให้นำองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศมาปรับใช้ และสร้างความยั่งยืนให้แก่โครงการผ่านการสนับสนุนจากนานาชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากความร่วมมือระดับนานาชาติ ได้แก่ การเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ การขยายเครือข่ายความร่วมมือ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเมืองพะเยาในระดับนานาชาติ และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่เมือง สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและนักวิจัย รวมถึงการเลือกคู่ค้าที่เหมาะสมกับบริบทของเมืองพะเยา การจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ดร.สุดาร์ตน์ อุทธารัตน์

ดร.สุดาร์ตน์ อุทธารัตน์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความท้าทายในการขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยระบุว่ามีความท้าทายหลากหลายประการที่ต้องจัดการเพื่อให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ความท้าทายสำคัญประการแรกคือ การสร้างความร่วมมือซึ่งแม้ว่าเชียงใหม่จะได้รับการประกาศให้เป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ แต่การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนกลับยังเป็นเรื่องยาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารท้องถิ่นและความสนใจที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ประการต่อมาคือ การขาดเครื่องมือและกลไกที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนเมือง เช่น การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการติดตามความก้าวหน้า นอกจากนี้ การเปรียบเทียบกับเมืองอื่น เช่น พะเยา ช่วยให้เชียงใหม่เห็นจุดแข็งจุดอ่อน และแนวทางที่ต้องปรับปรุงเพื่อพัฒนาเมืองต่อไป

บทเรียนสำคัญที่ได้จากการดำเนินงานคือ ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ อีกทั้งยังเน้นถึงความจำเป็นของ ความต่อเนื่องในการดำเนินงาน แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร เพื่อรักษาแนวทางและ

เป้าหมายของโครงการ นอกจากนี้ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของเมืองอื่น ยังถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เชียงใหม่สามารถปรับใช้แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

ในส่วนของการข้อเสนอแนะ ดร.สุรัตน์เสนอให้มีการพัฒนากลไกการวัดผลและประเมินผล ที่ชัดเจน เพื่อติดตามและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงส่งเสริมการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการขับเคลื่อนโครงการ นอกจากนี้ การสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลโครงการอย่างทั่วถึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมจากชุมชน สุดท้ายคือการเรียนรู้จากประสบการณ์ของเมืองอื่น ที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเชียงใหม่ ซึ่งจะช่วยพัฒนาโครงการให้ก้าวหน้าและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

3) รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล ได้ให้คำแนะนำแก่คณะผู้วิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นถึงความชัดเจนของนิยาม "การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต" ที่ควรกำหนดไว้อย่างแน่ชัดเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการศึกษา นอกจากนี้ ยังต้องการให้ตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น lifelong learning, learning for all และ learning society มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน รวมถึงการครอบคลุมมิติอื่นๆ เช่น สุขภาพ และปัจจัยขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเน้นถึงความสำคัญของโครงสร้างที่ชัดเจนในงานวิจัย โดยเฉพาะความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์ ผลการวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งเรียกร้องให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์มีความชัดเจน โดยเฉพาะการเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

จากคำแนะนำดังกล่าว รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา ได้เสนอแนะให้กำหนดนิยาม "การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต" ให้ชัดเจนและใช้เป็นกรอบสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดทั้งงาน ตัวชี้วัดต่าง ๆ ควรมีความสอดคล้องกันกับนิยามที่กำหนด และควรพิจารณาเพิ่มมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ควรปรับปรุงโครงสร้างของงานวิจัยให้ชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์ ผลการวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ รวมถึงปรับปรุงการนำเสนอผลการวิเคราะห์ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในประเด็นการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา ได้ชี้แนะให้เห็นถึงความหลากหลายของแนวทางในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยไม่ได้จำกัดเพียงการนำแนวคิดของ UNESCO มาใช้เท่านั้น แต่ยังควรพิจารณาแนวทางอื่น ๆ ที่สามารถปรับใช้ได้เหมาะสม โดยเน้นความสำคัญของการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการตระหนักรู้ในชุมชน พร้อมทั้งยอมรับว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องท้าทาย เนื่องจากยังไม่มีเมืองใดในโลกที่สามารถบรรลุเป้าหมายนี้ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังเน้นถึงความจำเป็นในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ เพื่อให้การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ของเมืองอื่น ๆ ที่เผชิญกับความท้าทายเดียวกัน

นอกจากนี้ ได้มีการเสนอให้หลีกเลี่ยงการจำกัดแนวคิดและเปิดรับแนวทางที่หลากหลายในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยไม่ยึดติดกับกรอบแนวคิดใดเพียงอย่างเดียว โดยเสนอให้เน้นการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการตระหนักรู้ของคนในชุมชน พร้อมกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดผลได้ เพื่อใช้ติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน นอกจากนี้ การศึกษาและเรียนรู้จากประสบการณ์ของเมืองอื่น ๆ ที่เผชิญความท้าทายเดียวกันจะช่วยให้สามารถนำมาปรับใช้และพัฒนาต่อไปได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง

4) คุณวุฒิฐาน แก้วเกตุ

คุณวุฒิฐานให้ความสนใจระดับ (scale) ในการเปรียบเทียบสเกลของการศึกษาและพัฒนาเมือง โดยเฉพาะระหว่างระดับชาติ เช่น ประเทศสวีเดน กับเคสศึกษาในระดับพื้นที่ เช่น เมืองพะเยาและเชียงใหม่ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับกลไกและเครื่องมือที่ใช้ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับเมือง โดยมุ่งเน้นถึงการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ นอกจากนี้ คุณวุฒิฐานได้แสดงความคิดเห็นต่อวิธีการวัดผลการเรียนรู้ในระดับบุคคล โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เช่น เด็กเยาวชนและแรงงานนอกระบบ รวมถึงสนใจการเชื่อมโยงการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้ากับโลกการทำงานจริง เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

คุณวุฒิฐานเห็นความสำคัญของการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาตนเองของคนในเมือง และเชื่อว่าการกำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้จากกรณีศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เช่น เมืองพะเยา เชียงใหม่ และสวีเดน ทั้งนี้ มองว่าการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับชุมชน แม้จะเป็นสิ่งที่ท้าทาย แต่เป็นสิ่งที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การนำองค์ความรู้ที่ได้จากกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเมือง การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง และการพัฒนาระบบการวัดผลที่ชัดเจนสำหรับการประเมินผลการดำเนินงาน

นอกจากนี้ คุณวุฒิฐานยังเน้นบทบาทสำคัญของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนและเมือง ซึ่งการขับเคลื่อนดังกล่าวควรสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติที่ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเชื่อมโยงกับชุมชน อีกทั้งการสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยกับองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ โดยการใช้ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ UNESCO จะช่วยให้เห็นภาพรวมของการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ คุณวุฒิฐานเสนอให้เพิ่มรายละเอียดของกรณีศึกษาที่แสดงบทบาทของสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรเชื่อมโยงการวิเคราะห์กับกรอบแนวคิดของ UNESCO อย่างชัดเจน และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ ควรมีการเสนอแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในกระบวนการนี้อย่างยั่งยืน

จากความคิดเห็นข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ๆ และข้อเสนอแนะจากการประชุมกลุ่ม ดังนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นพ้องกันว่าสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนและเมือง การสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยกับองค์กรต่างๆ ในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น และการใช้ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ UNESCO จะช่วยให้เห็นภาพรวมของการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองอย่างชัดเจน
- 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการตระหนักรู้ของคนในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น
- 3) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ
- 4) การเรียนรู้จากประสบการณ์ของเมืองอื่น ๆ ที่กำลังเผชิญกับความท้าทายเดียวกัน จะช่วยให้สามารถนำมาปรับใช้และพัฒนาได้อย่างเหมาะสม
- 5) การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการนำแนวคิดของ UNESCO มาใช้ แต่ยังควรพิจารณาแนวทางอื่น ๆ ที่สามารถปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม
- 6) การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเป็นเรื่องที่ท้าทาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารท้องถิ่น และความสนใจที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา
- 7) การขาดเครื่องมือและกลไกที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนเมือง เช่น การวัดผลและประเมินผล เป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงาน
- 8) โครงการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
- 9) การสร้างกลไกที่ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้เอง เป็นสิ่งสำคัญต่อความยั่งยืนของโครงการ

4.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกลยุทธ์ความร่วมมือภายในเมืองในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับสภาเมือง หรือ เทศบาลเมือง ในการนำรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน หรือ LINKS Model ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเมืองและส่งเสริมให้พลเมืองเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีดังนี้

4.3.1 กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สำหรับทุกคนในเมือง โดยมุ่งเน้นหลักสำคัญดังนี้

1) สร้างโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดหาและสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ หลักสูตรออนไลน์ และกิจกรรม สำหรับทุกช่วงวัย ตัวอย่างเช่น จัดตั้งโครงการ “1 ชุมชน 1 ศูนย์การเรียนรู้” โดยพัฒนาและสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ และหลักสูตรออนไลน์ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ หรือพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เคลื่อนที่ หรือห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านการเดินทาง

2) ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา โดยสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ จัดหาหลักสูตรที่ยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย ตัวอย่างเช่น จัดตั้งกองทุนการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเปราะบาง อาทิ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้มีรายได้น้อย รวมถึงพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลเมือง ที่รวบรวมหลักสูตรออนไลน์ฟรีจากมหาวิทยาลัยและภาคเอกชน

3) พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะดิจิทัล ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และ ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น ตัวอย่างเช่น จัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะดิจิทัล และปัญญาประดิษฐ์ร่วมกับภาคเอกชน เพื่อให้พลเมืองสามารถใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนโครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

4.3.2 พัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมือง (Learning Ecosystem) โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่

1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของพลเมือง เช่น จัดตั้ง “สภาเมืองแห่งการเรียนรู้” ที่ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มหาวิทยาลัย และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันพัฒนาและกำหนดทิศทางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) บูรณาการทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น เชื่อมโยง ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และศูนย์การเรียนรู้เข้าด้วยกัน ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงทรัพยากร ตัวอย่างเช่น พัฒนาบัตร “City Learning Pass” ที่ให้ประชาชนเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ในเมือง

3) ส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล การพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ตัวอย่าง สนับสนุนสตาร์ทอัพดิจิทัลและเทคโนโลยีในระดับเมือง โดยให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลที่ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย

4.3.3 สร้างความร่วมมือแบบบูรณาการ (Integrative Collaboration) ระหว่างหน่วยงานความร่วมมือที่มีภารกิจ หรือ กิจกรรมที่มีเป้าหมายสอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกัน โดยมีกลไกการดำเนินงานหลัก 3 ประการ ได้แก่

1) พัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในเทศบาลและภาคส่วนอื่น ๆ เช่น การจัดตั้งคณะทำงาน การประชุมร่วมกัน และการแบ่งปันข้อมูล ตัวอย่างเช่น จัดประชุมความร่วมมือ “Learning City Forum” ทุกไตรมาส เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดนโยบายและโครงการ

2) สร้างข้อตกลงความร่วมมือ ที่มีความชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย เช่น จัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระหว่างเทศบาล มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน เพื่อกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน

3) ส่งเสริมธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองร่วมกัน โดยอยู่บนฐานของความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเมือง เช่น เปิดแพลตฟอร์มเพื่อให้ประชาชนตลอดจนทุกภาคส่วนร่วมกำหนดนโยบาย สามารถเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของเมือง

4.3.4 การใช้ข้อมูลและความรู้เป็นฐานในการตัดสินใจ (Knowledge-Driven Insights) โดยรวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ของพลเมือง เช่น ข้อมูลประชากร ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ และข้อมูลผลการเรียนรู้ เพื่อเข้าใจพื้นฐานของเมืองที่จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาในอนาคต ทั้งนี้ การใช้ข้อมูลเชิงลึก มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนานโยบายและแผนงานที่มีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดเป้าหมาย การจัดสรรงบประมาณ การวัดผล และการสร้างระบบการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยนำข้อมูลไปใช้ ปรับปรุง และพัฒนาการทำงาน ตัวอย่างเช่น พัฒนฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษาเมือง ซึ่งรวบรวมข้อมูลประชากร แหล่งเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย รวมถึงกำหนดตัวชี้วัด เช่น อัตราการเรียนรู้ของประชาชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์หรือการใช้บริการของห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้

4.3.5 สร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองเป้าหมายการพัฒนาเมืองที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และกิจกรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองร่วมกัน เช่น การรับฟังความคิดเห็น การจัดกิจกรรมร่วมกัน และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นต้น ดังตัวอย่างเช่น จัดทำ Learning City Digital Campaign ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ และสื่อท้องถิ่น เพื่อสร้างความตระหนักรู้ รวมถึงพัฒนา Podcast และ YouTube Channel เพื่อเผยแพร่เรื่องราวของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ เมืองอาจจัดงาน Learning Festival ประจำปี ซึ่งเป็นงานที่รวบรวมหลักสูตรองค์กร และกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ หรือเปิดโครงการ “ครูอาสาเมืองแห่งการเรียนรู้” ที่เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์จากภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมเป็นอาสาสมัครในการสอนและให้คำปรึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ แนวปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้กรณีศึกษาจากเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ 2) เสนอรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยคณะผู้วิจัยเลือกศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์กรณีศึกษาจากเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาศัยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้พื้นที่ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่คณะผู้วิจัยกำหนดได้ตัวอย่างเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ได้แก่ 1) ประเทศสวีเดน 2) เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ 3) จังหวัดพะเยา และ 4) เทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งแต่ละพื้นที่สะท้อนบริบทและกรอบแนวทางที่หลากหลายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้แนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ด้านกลยุทธ์ วิธีปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนทั้งในประเทศเป็นกรณีศึกษา อาศัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเมืองสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2) การเสนอแนะรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมืองสำคัญในระดับจังหวัดและระดับประเทศ เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์แนวปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้กรณีศึกษาจากเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1) ประเทศสวีเดน

นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

การเรียนรู้ตลอดชีวิตในสวีเดนถือเป็นรากฐานสำคัญที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเริ่มต้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เมื่อครั้งเริ่มต้นการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อแก้ไขความไม่เท่าเทียมและเพิ่มโอกาสทางการศึกษา จากนั้นจึงได้เริ่มปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อเพิ่มความเท่าเทียม โดยเฉพาะการเข้าถึงการศึกษาผู้ใหญ่ เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มทักษะแรงงานและลดการว่างงาน พร้อมปฏิรูประบบอุดมศึกษา เปิดตัวโครงการ Adult Education Initiative (AEI) เพื่อฟื้นฟูการศึกษาผู้ใหญ่และเพิ่มโอกาสการทำงาน บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษา และส่งเสริมการศึกษาทางไกล รวมถึงมุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสีเขียว

ระบบการศึกษาของสวีเดนเชื่อมโยงกับแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การบูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยองค์กรต่างๆ เช่น โรงเรียนมัธยมอดินิยม การศึกษาผู้ใหญ่ในชุมชน และโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนแนวคิดโดยเน้นการกระจายอำนาจเพื่อให้การจัดการด้านการศึกษาตอบสนองความต้องการในระดับท้องถิ่น ผสมผสานการสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์กรในท้องถิ่น เช่น การฝึกอบรมในสถานที่ทำงานและการให้คำปรึกษา ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน

รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้

สวีเดนมุ่งเน้นการสร้างระบบการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพและเท่าเทียมสำหรับประชาชนทุกช่วงวัย โดยใช้รูปแบบและกลไกที่ครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยจนถึงการศึกษาผู้ใหญ่และการฝึกอบรมทางวิชาชีพ นโยบายสำคัญเน้นการพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในอนาคต รวมถึงการสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีรูปแบบและกลไกสำคัญ ได้แก่ 1) การศึกษาปฐมวัยและขั้นเตรียมอนุบาล พัฒนาทักษะพื้นฐานด้านภาษาและการเรียนรู้เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษา

ให้บริการการศึกษาปฐมวัยที่เข้าถึงได้และต่อเนื่องสำหรับเด็กอายุ 1-5 ปี 2) การศึกษาภาคบังคับ เน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานและการสนับสนุนเฉพาะบุคคล ใช้ระบบการทดสอบและการประเมิน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา 3) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรับหลักสูตรให้ตอบสนอง ต่อความสนใจของนักเรียนและความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งเสริมการเรียนรู้สายวิชาชีพเพื่อเพิ่ม โอกาสการจ้างงาน 4) การศึกษาระดับอุดมศึกษา เน้นการรักษาคุณภาพการสอนและลดความเหลื่อมล้ำ ในการเข้าถึง สนับสนุนการเรียนรู้ผู้ใหญ่และความร่วมมือระหว่างประเทศ 5) การศึกษาผู้ใหญ่ เปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่พัฒนาทักษะและคุณวุฒิ โดยเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการในชีวิตประจำวันและที่ ทำงาน สนับสนุนการฝึกอบรมวิชาชีพและการศึกษาในระบบที่ยืดหยุ่น 6) นโยบายแรงงาน อำนาจ- ความสะดวกในการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ตลาดแรงงาน สนับสนุนการพัฒนาทักษะใหม่ในพื้นที่ขาดแคลน แรงงาน 7) การเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ที่ยั่งยืน สนับสนุนโรงเรียนและการเรียนรู้นอกระบบ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสีเขียวและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

หลักสำคัญของนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสวีเดน ได้แก่ การศึกษาปฐมวัยที่มี คุณภาพสูงช่วยสร้างรากฐานการเรียนรู้ที่มั่นคง การให้การศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับประชาชน ทุกช่วงวัย การสร้างทางเลือกการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เช่น การเรียนรู้ทางไกลและออนไลน์ การให้ ความสำคัญกับการศึกษาวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ให้ผู้ใหญ่ การกำหนดกลยุทธ์ระดับชาติที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่ผ่านการเงินและการให้คำปรึกษา

แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

ประเทศสวีเดนใช้แนวคิดการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นการเข้าถึงการศึกษา คุณภาพ และการให้ความสำคัญกับผู้เรียนในทุกช่วงวัย ผ่านแนวทางสำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างความร่วมมือของชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเทศบาล สถาบันการศึกษา องค์กรธุรกิจ และภาคประชาสังคม เพื่อให้การศึกษาตอบสนองความต้องการของ ชุมชน 2) การบูรณาการรูปแบบการศึกษา รวมการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การฝึกอาชีพและการศึกษานอกเวลา 3) ความยืดหยุ่น ในเส้นทางการเรียนรู้ ปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน เช่น การเรียน ออนไลน์ การเรียนแบบโมดูล หรือการเรียนภาคค่ำ และ 4) การเข้าถึงและคุณภาพการศึกษา มุ่งเน้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเข้าถึงได้ในทุกระดับ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง

กลไกและแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมือง แห่งการเรียนรู้ของประเทศสวีเดน ได้แก่ 1) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความเทียบเท่าของทักษะในระดับชาติและนานาชาติ ส่งเสริม การเคลื่อนย้ายในตลาดแรงงาน 2) เครือข่ายการเรียนรู้ระดับเทศบาล สนับสนุนการแบ่งปันความรู้ และนวัตกรรมในชุมชน เพื่อเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ 3) โปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ เช่น การศึกษาผู้ใหญ่ระดับเทศบาล (Komvux) และกลุ่มการศึกษา (Study Circle) เพื่อพัฒนาทักษะและ

สร้างโอกาสในการเปลี่ยนสายอาชีพ และ 4) การสนับสนุนของรัฐบาล สนับสนุนนโยบายที่บูรณาการ การศึกษากับตลาดแรงงาน เพื่อพัฒนาทักษะแรงงานและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์

นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

เมืองคอร์ก ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการเป็น เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นให้ทุกคนในทุกช่วงวัยมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมี เป้าหมายหลักในการสร้างการเรียนรู้สำหรับทุกคน เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ การสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างสังคมที่ยั่งยืน และการสร้าง การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างพลังให้ประชาชนและส่งเสริมความสามัคคีทางสังคม

องค์ประกอบสำคัญของเมืองคอร์ก เมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ที่ ครอบคลุมทุกระดับ เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา 2) การเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและชุมชน 3) การเรียนรู้สำหรับการทำงาน พัฒนาทักษะในสถานที่ทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง 4) เทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ ใช้เครื่องมือดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ 5) คุณภาพและความเป็นเลิศทางการศึกษา พัฒนามาตรฐานและ วิธีการสอนที่มีคุณภาพสูง และ 6) วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของ วิถีชีวิต เพื่อสร้างสังคมที่ยืดหยุ่นและยั่งยืน

รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้

เมืองคอร์กในประเทศไอร์แลนด์ถือเป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง โดยใช้แนวทางการพัฒนาที่บูรณาการและครอบคลุมทุกภาคส่วน โดยมี กลไกการขับเคลื่อน ได้แก่ 1) กลุ่ม Learning City Steering Group ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานหลัก 7 แห่ง เช่น สภาเมืองคอร์ก มหาวิทยาลัยคอร์ก และองค์กรธุรกิจ มีบทบาท สำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ การจัดสรรทรัพยากร การไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง และการประเมินผล โครงการประจำปี 2) กลุ่ม Growing Lifelong Learning in Cork (GLLiC) มุ่งส่งเสริมความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน มีบทบาทสำคัญในการวางแผน ติดตามผล ให้คำปรึกษาวิชาการ และประชาสัมพันธ์แนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ 3) EcCoWeLL ใช้แนวทางแบบองค์รวม ผสมผสาน "เศรษฐกิจ-นิเวศ (Ec)," "ชุมชน-วัฒนธรรม (Co)" และ "สุขภาวะ-การเรียนรู้ตลอดชีวิต (WeLL)" เพื่อสร้างความยั่งยืนด้านการศึกษา สุขภาพ และเศรษฐกิจ 4) การจัดประชุมโต๊ะกลมและงานเทศกาล การเรียนรู้ โดยจัดประชุมโต๊ะกลมเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดงาน Cork Lifelong Learning Festival ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเข้าถึงง่ายและไม่มีค่าใช้จ่าย

กิจกรรมสำคัญในโครงการ Learning Neighbourhoods ได้แก่ กิจกรรม การเรียนรู้ในชุมชน เช่น เช่น คอร์สจิตวิทยาเบื้องต้น การให้คำปรึกษาเส้นทางอาชีพ และนิทรรศการ สถานที่เรียนรู้ เป็นต้น การฝึกอบรมและการศึกษาต่อ จัดคอร์สฝึกอบรมที่เชื่อมโยงกับการพัฒนา

ทักษะในที่ทำงาน การจัดให้มีมหาวิทยาลัยชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทดลองเรียนในสาขาต่าง ๆ เช่น ศิลปะและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การจัดทำโดเรทอรีแหล่งการเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงการจัดงานเทศกาลและศิลปะชุมชน สนับสนุนการแสดงศิลปะในชุมชน เพื่อเชื่อมโยงศิลปะกับการเรียนรู้

ผลลัพธ์และเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และสร้างสังคมที่ยั่งยืน ตลอดจนการบูรณาการการศึกษาและสุขภาพ โดยใช้โมเดล Health Promoting School เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกมิติ

แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ดำเนินการโดยใช้โครงสร้างการบริหารที่ยั่งยืนผ่านการแบ่งปันทรัพยากรและประสบการณ์สำคัญ โดยมีองค์ประกอบหลักในการบริหารความร่วมมือ ได้แก่ 1) โครงสร้างการบริหารร่วมและการระดมทุน มีการกำหนดบทบาทชัดเจน สนับสนุนการดำเนินงานอย่างยั่งยืนผ่านการจัดสรรทุน 2) จัดตั้งกลุ่มย่อยในประเด็นสำคัญ เช่น การศึกษา สุขภาพ และเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาโครงการที่ตอบโจทย์แต่ละเมือง 3) เน้นการกำหนดเป้าหมายและวางโครงสร้างที่รองรับการบริหารระยะยาว 4) จัดกิจกรรมร่วมและการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และฉลองความสำเร็จ 5) ใช้สัญลักษณ์หรือโลโก้เพื่อสะท้อนเป้าหมายร่วมกันเพื่อสร้างอัตลักษณ์ร่วม 6) ส่งเสริมการเรียนรู้กลุ่มสูงวัย ผ่านกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจเฉพาะ 7) พัฒนาโครงการร่วมและขอรับทุนจากสหภาพยุโรปเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต 8) สร้างการสื่อสารอย่างต่อเนื่องและปรับปรุงการทำงานตามความต้องการของชุมชน

ตัวอย่างกิจกรรมสำคัญ อาทิ 1) เทศกาลการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดงานส่งเสริมการเรียนรู้ การอบรมและการแสดงผลงานเพื่อเข้าถึงทุกกลุ่มวัย 2) การเรียนรู้ใกล้บ้าน (Learning Neighbourhoods) สร้างพื้นที่ชุมชนสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ การอบรมงานฝีมือและเทคโนโลยี 3) กิจกรรมในสถานที่ทำงาน พัฒนาทักษะใหม่ให้พนักงาน เช่น ด้านดิจิทัลและการจัดการ 4) การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการศึกษา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และ 5) กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การอบรมและจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้และลดขยะ เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

3) จังหวัดพะเยา

นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

จังหวัดพะเยาได้กำหนดวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาไว้ว่า “ภายในปี 2570 คนพะเยาได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามวิถีล้านนา” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาที่เท่าทันโลกยุคใหม่และสอดคล้องกับศักยภาพและวิถีชีวิตล้านนา พร้อมขับเคลื่อนผ่านยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและสร้างสังคมแห่ง

การเรียนรู้ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) การสร้างโอกาส การศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และ 4) การศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม

แนวทางการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 1) หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น พัฒนาทักษะอาชีพให้ตอบสนองต่อความต้องการตลาดแรงงาน และส่งเสริมการประกอบอาชีพในท้องถิ่น 2) บริการการศึกษาเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึง การเรียนรู้ผ่านห้องสมุดประชาชน, TK Park, การศึกษาเฉพาะสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้ นโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของประชาชนในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาอาชีพและแรงงานทุกช่วงวัย เพิ่มรายได้และส่งเสริมทักษะอาชีพ เช่น การแพทย์-แผนไทย และสมุนไพร 2) การสร้างสังคมคุณธรรมและรักษาวินัยธรรมล้านนา สืบสานศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน และ 3) การพัฒนาสุขภาวะและคุณภาพชีวิต ดำเนิน โครงการด้านสุขภาพและการสนับสนุนชุมชน เช่น โครงการพัฒนาการบริการชุมชนและการบริการ สุขภาพ (Community Support and Health Services) เป็นต้น

โครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ เป็นโครงการหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยดำเนินงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยพะเยา เทศบาลเมือง และองค์กรท้องถิ่น จัดให้มีกิจกรรม เช่น พัฒนาหลักสูตร “UPtoReskill/Upskill” เน้นแนวคิด BCG Model เช่น นวัตกรรมจากสินค้าท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มเปราะบาง แรงงานนอก ระบบ และผู้สูงอายุ

รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้
จังหวัดพะเยาได้นำแนวคิด “เมืองแห่งการเรียนรู้” มาพัฒนาโดยผสมภูมิปัญญา ท้องถิ่นกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง พร้อมสร้างความร่วมมือกับ ภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วน เช่น มหาวิทยาลัยพะเยา, เทศบาล, TK Park, ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านเศรษฐกิจและสังคม อย่างยั่งยืน ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

องค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) การพัฒนาพื้นที่ตามเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDG 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ, SDG 8 งานที่มีคุณค่าและ การเติบโตทางเศรษฐกิจ, SDG 10 การลดความเหลื่อมล้ำ และ SDG 11 เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน) 2) คุณลักษณะของเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพและ ความเป็นเลิศในการเรียนรู้ และปลูกฝังวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) เงื่อนไขสำคัญในการพัฒนา ได้แก่ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และ การจัดสรรและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการสำคัญของการขับเคลื่อนการศึกษาตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) กลไกการบริหารจัดการเมือง 2) หลักสูตร UP to Upskill / Reskill / Newskill โดยเน้นการพัฒนาทักษะตามแนวคิด BCG Model นวัตกรรมเพื่อสังคม 3) การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) ใช้แนวคิด Universal Design เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้สำหรับทุกคน ก่อให้เกิดผลลัพธ์และนวัตกรรมสำคัญ คือ 1) การศึกษาแบบ Semi-Formal ผสมผสานการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบ โดยมีความยืดหยุ่นสูงและถ่ายโอนหน่วยกิตได้ 2) นวัตกรรมชุมชน พัฒนาให้ชาวบ้านและปราชญ์ท้องถิ่นสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญา วางแผนกิจกรรมและสร้างผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรม และ 3) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้ง online และ offline

แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

จังหวัดพะเยามุ่งพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยปัจจัยสำคัญ 6 ด้าน ที่องค์การยูเนสโกแนะนำ ได้แก่ การวางแผน การมีส่วนร่วม การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การประเมินผล การประชาสัมพันธ์ และการจัดหาเงินทุน ซึ่งได้รับการวิเคราะห์ร่วมกับการทำ SWOT Analysis และเงื่อนไขพื้นฐานของเมืองแห่งการเรียนรู้

ระบบและกลไกการบริหารเมืองแห่งการเรียนรู้ในจังหวัดพะเยา ได้แก่ 1) บทบาทผู้นำและการกำกับดูแล โดยนายกเทศมนตรีและผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นแกนหลักในการกำหนดวิสัยทัศน์และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ชุมชน และมหาวิทยาลัย 2) การบริหารจัดการและการขับเคลื่อน แบ่งออกเป็น 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วม (เปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และนักวิจัยมีบทบาทร่วมในกิจกรรม) การจัดกิจกรรมเรียนรู้ (พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ เช่น อาชีพและคุณภาพชีวิต) การเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากร (สร้างระบบสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูล) และการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (ใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนากิจกรรม) 3) แนวทางการดำเนินงาน จัดทำกลไกสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง เช่น การประเมินผล ใช้รูปแบบการบริหารแบบกึ่งทางการ (Semi-Formal) เชื่อมโยงระบบการศึกษาและชุมชน ส่งเสริมการประเมินผลจากหลากหลายมุมมอง 4) การพัฒนาความร่วมมือ โดยการทำงานแบบ 360 องศา ระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และภาครัฐ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค

ตัวอย่างกิจกรรมที่สะท้อนกลไกการดำเนินงาน อาทิ การสร้างบ้านดินคำปู้จู้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน โดยทุกฝ่ายต้องร่วมมือเพื่อความสำเร็จ การออกแบบเสื้อสัญลักษณ์เมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจและสร้างเอกลักษณ์ของโครงการ

ผลลัพธ์ที่สำคัญจากการดำเนินงาน อาทิ 1) พะเยาได้รับการเสนอชื่อเป็นอันดับ 1 ให้เป็นสมาชิก UNESCO Global Network of Learning Cities 2) มีการจัดทำแหล่งเรียนรู้และเส้นทางการเรียนรู้รอบกว๊านพะเยา 3) หลักสูตร "UP to Reskill/Upskill" สอดคล้องกับแนวคิด BCG

Model 4) พัฒนา 15 พื้นที่การเรียนรู้ และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ 3 รูปแบบ 5) จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน และสร้างธุรกิจเพื่อสังคม 6) ผู้เรียนจำนวน 51,401 คน โดยมีอัตรากลับมาเรียนรู้ซ้ำ 31.60% เป็นต้น

4) เทศบาลนครเชียงใหม่

นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้

เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้ในเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการการศึกษา มีการจัดการศึกษาในระบบ เช่น โรงเรียนในสังกัดเทศบาลจำนวน 11 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง รวมถึงการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์เยาวชน ห้องสมุดประชาชน และกิจกรรมสำหรับเด็กด้อยโอกาส 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การอบรมอาชีพระยะสั้น การส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสและเด็กเร่ร่อน พัฒนาศูนย์เรียนรู้ที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ โดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ สู่ความสุขความสมดุลทางด้านร่างกายและจิตใจในวิถีใหม่ และยุทธศาสตร์ในการยกระดับการศึกษาและส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง 4) โครงการและกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ โครงการ “Chiang Mai Learning City” ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Semi-Formal และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย

รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้

เทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินโครงการเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ (Chiang Mai Learning City) เพื่อขับเคลื่อนเมืองสู่การเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ยูเนสโก โดยมีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ภายใต้แผนงานวิจัยประจำปี 2564 และ 2565

แนวทางการขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการเมือง มีบทบาทของผู้นำเทศบาลและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการกำหนดวิสัยทัศน์และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน รวมถึงจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเมืองมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ 2) กลไกการดำเนินงาน ประกอบด้วย กลไกการมีส่วนร่วม ส่งเสริมกิจกรรมที่เชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เช่น เชียงใหม่เมืองเทศกาล (ยี่เป็ง, ปีใหม่เมือง) กลไกการร่วมทุน พัฒนาระบบสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ กลไกการออกแบบองค์กร มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะด้าน เช่น คณะทำงานขับเคลื่อนสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจในระดับย่าน กลไกการพัฒนาพื้นที่

การเรียนรู้ พัฒนา Node การเรียนรู้ เช่น สวนสาธารณะตลาดต้นลำไย และหอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ กลไกการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้จากทรัพยากรทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และกลไกกำหนดนโยบาย จัดทำแผนขับเคลื่อนเพื่อรักษาสถานะในเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ยูเนสโก 3) ผลลัพธ์และเป้าหมาย เชียงใหม่ได้รับการเสนอชื่อเข้าสู่เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ยูเนสโก รวมถึงมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ศูนย์สร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ หอศิลป์ และกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม 4) การสนับสนุนและความร่วมมือ โดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และภาคีเครือข่าย การจัดกิจกรรมเสริมทักษะและพัฒนาศักยภาพในช่วงเทศกาลสำคัญของเมืองเชียงใหม่

แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

โครงการเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ (Chiang Mai Learning City) เป็นโครงการสำคัญที่ขับเคลื่อนโดยเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อยกระดับเมืองสู่การเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ยูเนสโก โดยมีการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2564 ถึง 2566 ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) และสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

แนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลระดับเมืองเพื่อพัฒนาประเด็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสิ่งแวดล้อม เช่น พื้นที่สีเขียว เกาะความร้อนเมือง และปัญหามลพิษ PM 2.5 หรือใช้แนวคิดเทศกาลเมือง และการฟื้นฟูเศรษฐกิจฐานรากภายใต้สถานการณ์โควิด 2) การสร้างกลไกความร่วมมือ โดยพัฒนากลไกการร่วมทุน และคณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับย่าน เช่น สิ่งแวดล้อมเมืองและเศรษฐกิจ จัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่เมือง เช่น การทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน และการพัฒนาพื้นที่สีเขียว 3) การพัฒนาและขยายผล โดยจัดกิจกรรม Learning Node และโปรแกรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พัฒนาโมเดลการเรียนรู้ที่เน้นการเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อสร้างความยั่งยืนและครอบคลุม 4) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ เช่น การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ในสวนสาธารณะ และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม 5) การดำเนินงานเชิงนโยบาย โดยเทศบาลนครเชียงใหม่จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ในระดับสากล ภายใต้วิสัยทัศน์ "นครแห่งความสุข ภายใต้วิถีใหม่" เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 6) การสร้างเครือข่าย โดยการสร้างความร่วมมือกับองค์กรในระดับชาติและนานาชาติ เช่น คณะทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนเมืองแห่งการเรียนรู้

โดยสรุป การขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้จากกรณีศึกษาต่าง ๆ ทั้งประเทศสวีเดน เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ จังหวัดพะเยา และเทศบาลนครเชียงใหม่ แสดงถึงการบูรณาการนโยบาย การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงทรัพยากร การจัดการศึกษาอย่างครอบคลุม และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเมืองแห่งการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่า กรณีศึกษาแต่ละแห่งล้วนมุ่งเน้นนโยบายที่ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา คุณภาพ และการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในทุกช่วงวัยผ่านการบูรณาการการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐและการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย เช่น สถาบันการศึกษา ภาครัฐ ชุมชน และองค์กรภาคเอกชน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความครอบคลุมและยั่งยืน

- รูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษาแต่ละแห่งใช้กลไกที่หลากหลายในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ ได้แก่

- การบูรณาการการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยจัดการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนทางไกล การจัดหลักสูตรโมดูล และการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน

- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ กลไกที่ใช้เชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาเมือง โดยเน้นการจัดกิจกรรมเทศกาลหรือกิจกรรมสร้างสรรค์

- การเชื่อมโยงทรัพยากรและการจัดพื้นที่การเรียนรู้ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีทั้งในระดับเมืองและย่านเพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษา เช่น การจัด Learning Space หรือ Node ต่าง ๆ

- แนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษาแต่ละแห่ง มีแนวทางที่มุ่งเน้นความยั่งยืนและการพัฒนาอย่างครอบคลุม โดยมีแนวทางการดำเนินงานหลัก ๆ ได้แก่

- การจัดการศึกษาและการสนับสนุนจากภาครัฐ นโยบายการศึกษาตลอดชีวิต ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในท้องถิ่น

- การพัฒนาโครงการที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน การพัฒนาโครงการตามบริบทท้องถิ่น เช่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมกับการเรียนรู้

○ การใช้เทคโนโลยีและการเชื่อมโยงเครือข่าย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการขยายโอกาสการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับเมืองและภูมิภาคเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5.1.2 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการบูรณาการความร่วมมือส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญอย่างยั่งยืน ภายใต้ LINKS Model โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบเชิงระบบและปัจจัยความสำเร็จจากกรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้ทั้งในและต่างประเทศ มุ่งเน้นรูปแบบการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการระหว่างเมืองและหน่วยความร่วมมือท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักการ

การบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ยั่งยืนประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย (Learning for All) ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน โดยไม่จำกัดอายุ เพศ เชื้อชาติ หรือฐานะทางสังคม 2) การเรียนรู้สำหรับชีวิต (Learning for Life) เน้นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตจากประสบการณ์ การทำงาน และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 3) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Learning for Sustainable Development) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการปลูกฝังทัศนคติแบบยั่งยืน หลักการเหล่านี้ช่วยสร้างระบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในเมืองและชุมชนต่าง ๆ

รูปแบบและองค์ประกอบสำคัญ

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน หรือ LINKS Model มีองค์ประกอบสำคัญ 5 มิติหลัก ได้แก่ 1) นวัตกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง โดยใช้เทคโนโลยีใหม่และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ร่วมกันอย่างยั่งยืน 2) ภาวะผู้นำแบบบูรณาการและมีวิสัยทัศน์ การมีวิสัยทัศน์ร่วมและเป้าหมายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืน 3) เครือข่ายเชิงบูรณาการและความร่วมมือแบบเสริมพลัง การสร้างเครือข่ายที่ครอบคลุมและการทำงานร่วมกันระหว่างหลายภาคส่วน เช่น ภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืน 4) การขับเคลื่อนด้วยความรู้และระบบการให้ข้อเสนอแนะ การใช้ข้อมูลและระบบการให้

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผ่านการแบ่งปันข้อมูล และการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบดิจิทัลและออฟไลน์ และ 5) การมีพันธะสัญญาและการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพผ่านข้อตกลงเชิงกลยุทธ์ เพื่อสร้างความร่วมมือและความยั่งยืนในการพัฒนาเมือง

กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือ

การบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยกลไกสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การบูรณาการเชิงนโยบาย (Policy Integration) การเชื่อมโยงนโยบายต่าง ๆ ของเมือง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกด้าน เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยนโยบายเหล่านี้ช่วยให้ทุกคนมีโอกาสในการพัฒนาตนเองและเติบโตไปพร้อมกันอย่างยั่งยืน 2) สภาเมือง (City Council) มีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และสถาบันการศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ รวมถึงจัดสรรทรัพยากรและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้เมืองมีความยั่งยืนในด้านการเรียนรู้ และ 3) ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) เป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการสนับสนุนจากผู้เรียน ผู้ให้บริการการศึกษา ภาครัฐ ภาคประชาสังคม และเทคโนโลยี เพื่อสร้างโอกาสและทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกลยุทธ์ความร่วมมือภายในเมืองในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับสภาเมือง หรือ เทศบาลเมืองในการนำรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน หรือ LINKS Model ไปใช้ในการพัฒนาเมือง มีดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยสร้างโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ และหลักสูตรออนไลน์สำหรับทุกช่วงวัย สนับสนุนการเข้าถึงการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ รวมถึงการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะดิจิทัล และการคิดวิเคราะห์

2) พัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมือง (Learning Ecosystem) โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม บูรณาการทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ ด้วยการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสนับสนุนการนำนวัตกรรมการเรียนรู้มาใช้ เช่น เทคโนโลยีดิจิทัลและหลักสูตรที่ทันสมัย

3) สร้างความร่วมมือแบบบูรณาการ (Integrative Collaboration) โดยพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งคณะทำงาน และการแบ่งปันข้อมูล สร้างข้อตกลงความร่วมมือที่ชัดเจน และส่งเสริมธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมือง

4) การใช้ข้อมูลและความรู้เป็นฐานในการตัดสินใจ (Knowledge-Driven Insights) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ของพลเมือง เพื่อวางแผนพัฒนาเมืองที่มีประสิทธิภาพ

5) สร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองเป้าหมาย และการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านช่องทางหลากหลาย เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ด้านกลยุทธ์ วิถีปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนทั้งในและต่างประเทศเป็นกรณีศึกษา

จากการศึกษาการขับเคลื่อนแห่งการเรียนรู้จากกรณีศึกษาต่าง ๆ ทั้งประเทศสวีเดน เมืองคอร์ก ประเทศไอร์แลนด์ จังหวัดพะเยา และเทศบาลนครเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) นโยบายการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากกรณีศึกษาเมืองแห่งการเรียนรู้ พบว่าแต่ละพื้นที่มุ่งเน้นการบูรณาการนโยบายที่ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษา คุณภาพ และการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในทุกช่วงวัย เนื่องจากการบูรณาการนโยบายที่เน้นการเข้าถึงการศึกษาในทุกช่วงวัย ช่วยลดช่องว่างทางสังคมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เนื่องจากทุกคนควรมีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็ก ผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุ การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่การศึกษาปฐมวัยจนถึงการศึกษาระดับสูง ช่วยเตรียมความพร้อมให้บุคคลสามารถตอบสนองต่อความต้องการในสังคมและโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การบูรณาการนโยบายดังกล่าวช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้และปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

ไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะ ความรู้ หรือสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคม รวมถึงช่วยเสริมสร้างความหลากหลายของผู้คนในสังคม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทั้งในระดับบุคคลและชุมชน สอดคล้องกับอาชัญญา รัตนอุบล (2562) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกระบวนการที่แสวงหาองค์ความรู้และเสริมทักษะให้บุคคลทุกช่วงวัยได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความเชื่อมโยงกับการสร้างสังคมที่ยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดูแลตนเอง ชุมชน และสิ่งแวดล้อม การบูรณาการนโยบายด้านการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ United Nations (2015) ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยการสร้างความรู้ ความตระหนัก และทักษะที่ช่วยให้บุคคลและชุมชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน รวมถึงการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในประเด็นสำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจสีเขียว และการจัดการทรัพยากร ซึ่งยังเป็นการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะที่ตอบโจทย์อนาคต

2) การบูรณาการการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ

กรณีศึกษาแต่ละแห่งได้ใช้กลไกในการบูรณาการการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งตรงกับหลักการของการศึกษาตลอดชีวิตที่เน้นการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การเรียนทางไกล การจัดหลักสูตรโมดูล และการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน เนื่องจากหลักการของการศึกษาตลอดชีวิต ที่เน้นการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อรองรับความหลากหลายของผู้เรียนและความต้องการทางการศึกษาในทุกช่วงวัย หลักการนี้มุ่งส่งเสริมให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต โดยไม่ถูกจำกัดเฉพาะในห้องเรียนแบบดั้งเดิม แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้ผ่านทางการเรียนทางไกล การจัดหลักสูตรโมดูล และการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในเวลาที่เหมาะสมกับตนเอง โดยไม่ต้องถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ เช่น การศึกษาผ่านอินเทอร์เน็ตหรือชุมชน ช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม โดยแต่ละบุคคลอาจมีเงื่อนไขและเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การเรียนในรูปแบบที่หลากหลายช่วยให้สามารถปรับหลักสูตรและเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการได้ดีขึ้น ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา การบูรณาการการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบช่วยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี (2566) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ของบุคคลนั้นจะผสมผสานการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปรับตัวในการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม และ

สอดคล้องกับ UNESCO (2020) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้สำหรับทุกคน โดยสนับสนุนการเรียนรู้ที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน โดยไม่จำกัดเพศ วัย ชนชั้น หรือสถานะทางสังคม ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษา และโอกาสในการเรียนรู้ได้

นอกจากนี้ การเรียนรู้ในชุมชนและผ่านการจัดหลักสูตรในรูปแบบต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่แข็งแกร่ง ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือในด้านการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชุมชน พร้อมทั้งเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้น การศึกษาตลอดชีวิตและการบูรณาการการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบจึงช่วยรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาความรู้และทักษะได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม (2548) ที่กล่าวถึงความสามารถของชุมชนในการพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งภายในชุมชนของตนและจากชุมชนอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนให้เกิดความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างสังคมกับสถาบันของชุมชน ส่งเสริมการร่วมมือแบบหุ้นส่วน สนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นและพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและสังคมอย่างครอบคลุม

3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในเมืองแห่งการเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรชุมชน และภาคประชาสังคม ซึ่งแต่ละภาคมีความเชี่ยวชาญและทรัพยากรที่แตกต่างกัน การร่วมมือกันทำให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ช่วยให้ทุกภาคส่วนสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมวัฒนธรรม และการสร้างความยั่งยืนในชุมชน ทั้งนี้ ภาคีเครือข่ายมีบทบาทในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งช่วยส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมและแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาโครงการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมการอบรม หรือการสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2567) ที่กล่าวถึงกลไกเชิงโครงสร้างในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการเมืองแห่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การวางแผนยุทธศาสตร์หรือนโยบายในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ การระดมทรัพยากรและความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงสอดคล้องกับ พลรพี ทุมมาพันธ์ และคณะ (2565) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานเพื่อสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ นั้น ต้องมาจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับองค์กรและชุมชน โดยมุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน สร้างเครือข่ายและจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน มีการปรับปรุงแนวทางการทำงานและการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นในกรอบของการศึกษาอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการใช้แนวทางที่หลากหลายและมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2564) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชน ในการพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรม และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

4) การใช้เทคโนโลยีและเครือข่าย

การนำเทคโนโลยีมาใช้มีบทบาทสำคัญในการขยายโอกาสการเรียนรู้ และเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยให้เข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาออนไลน์ การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือการแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคคลจากทั่วโลก ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุมและหลากหลาย ช่วยเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กร ชุมชน และบุคคลที่สนใจด้านการศึกษา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนการเรียนรู้ ทั้งนี้ เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดให้มีเครื่องมือและแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนออนไลน์ การอบรมผ่านระบบเสมือนจริง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดเวลา ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน และการสร้างความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ตลอดจนช่วยลดข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลา ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลาหรือทรัพยากรสอดคล้องกับ UNESCO (2013) ที่ได้กำหนดให้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการขยายโอกาสในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพและความเป็นเลิศทางการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ Carrillo (2006) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ต้องมีการสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อเรียนรู้ที่มีความทันสมัย ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

5) การพัฒนาโครงการตามบริบทชุมชน

การพัฒนาโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เนื่องจากบริบทท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ส่งผลต่อความต้องการและความเหมาะสมในการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับการเรียนรู้ ทั้งนี้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทรัพยากรสำคัญที่สะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประสบการณ์ของชุมชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ในบริบทที่แท้จริงของชุมชน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความเกี่ยวข้องของเนื้อหา รวมถึงสร้างความรู้สึกภูมิใจในเอกลักษณ์ท้องถิ่น โครงการที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาทักษะการทำเกษตร การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นจึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ อีกทั้งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยการรวมผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และทักษะ ซึ่งเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาในระดับชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผดินทรา อีรานนท์ และคณะ (2563) ที่กล่าวถึงการบูรณาการภูมิปัญญาชาวบ้านของชุมชนกับกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผนวกกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในทุกภาคส่วน มีส่วนช่วยให้คนในชุมชนมีโอกาสเข้าถึงและพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียม รวมถึงสอดคล้องกับพลพี ทุมมาพันธ์ และคณะ (2565) ที่กล่าวถึงความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้นำและประชาชนในท้องถิ่น ที่ต้องเข้าใจแนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมและเพียงพอ มีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

นอกจากนี้ โครงการที่สะท้อนบริบทท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างความยั่งยืน เพราะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนจะทำให้เกิดการดูแลและส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือการฟื้นฟูอาชีพท้องถิ่นที่มีความเสี่ยงต่อการสูญหาย รวมไปถึงการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับการเรียนรู้ช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจของชุมชน โดยการฝึกอบรมหรือการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การทำเกษตรแปรรูป หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่ม สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยพะเยา (2566) ที่ได้มีการจัดกิจกรรมร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและสร้างนวัตกรรมชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนด้านงบประมาณ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เสนอแนะรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัย พบว่า การบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องเน้นหลักการสำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย (Learning for All) การเรียนรู้สำหรับชีวิต (Learning for Life) และ การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Learning for Sustainable Development) เนื่องจากการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัยช่วยให้บุคคลทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาและการพัฒนาในรูปแบบที่เหมาะสมกับช่วงอายุของตนเอง ตั้งแต่เด็กเล็ก ผู้ใหญ่ ไปจนถึงผู้สูงอายุ การบูรณาการนี้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และส่งเสริมให้ทุกคนสามารถมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองตลอดชีวิต ขณะที่การเรียนรู้สำหรับชีวิต เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ไม่ใช่แค่การเรียนรู้ในห้องเรียนหรือช่วงวัยใดช่วงวัยหนึ่ง แต่เป็นการพัฒนาทักษะและความรู้ที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและเติบโตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันจะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ Jarvis (2006) และ Ouane (2009) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตในฐานะเป็นการผสมผสานการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิตของบุคคล โดยจัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างกว้างขวาง ทำให้บุคคลมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ความรู้ ทักษะ ทักษะคิด และประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้ การบูรณาการความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน แต่ยังคำนึงถึงผลกระทบต่ออนาคตของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนช่วยเสริมสร้างความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการทรัพยากร และความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการพัฒนาระยะยาว สอดคล้องกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2567) ที่กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่หมายรวมถึงการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนการสร้างงานสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ของคนในเมือง รวมถึงสอดคล้องกับ United Nations (2015) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้องสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการสร้างความรู้ ความตระหนัก และทักษะที่ช่วยให้บุคคลและชุมชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน รวมถึงการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในประเด็นสำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจสีเขียว และการจัดการทรัพยากร

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือ LINKS Model ประกอบด้วย 5 มิติหลัก ได้แก่

1) นวัตกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางช่วยให้ทุกคนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นวัตกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาได้ตามความต้องการเฉพาะบุคคล ไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะ ความรู้ หรือประสบการณ์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2562) ที่กล่าวถึงการเลือกใช้วิธีการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง รวมถึงสอดคล้องกับดวงเดือน แสงแพรว และภาวิรัช พรหมเทศ (2567) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยที่มีระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกช่วงวัย สร้างความเชื่อมั่นด้วยระบบประกันเพื่อรับรองว่าผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้โดยแท้จริง

2) ภาวะผู้นำแบบบูรณาการและมีวิสัยทัศน์

ภาวะผู้นำแบบบูรณาการช่วยประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรภาคประชาสังคม และชุมชน ภายใต้วิสัยทัศน์ร่วมกันในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถขับเคลื่อนโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ UNESCO Institutes of Lifelong Learning (2017) และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2567) ที่กำหนดให้ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้นำการบริหารเมืองเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่เป็นพื้นฐานของการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ รวมถึงสอดคล้องกับพลพี ทุมมาพันธ์ และคณะ (2565) และสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562) ที่กล่าวถึงผู้นำในระดับท้องถิ่นในฐานะเป็นแกนนำร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ในการขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งต้องมีความเข้าใจแนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมและเพียงพอ

3) เครือข่ายเชิงบูรณาการ

เครือข่ายเชิงบูรณาการช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ การแบ่งปันทรัพยากร และการพัฒนาโครงการที่มีผลกระทบในวงกว้าง เครือข่ายที่แข็งแกร่งสามารถสร้างความร่วมมือที่หลากหลายและยั่งยืน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี (2566) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อจะช่วยให้กิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตได้หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และจัดกิจกรรมได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

4) การขับเคลื่อนด้วยความรู้

การขับเคลื่อนด้วยความรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้ฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจะช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่มีข้อมูลสนับสนุน และการพัฒนาโครงการที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2567) ที่ให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่เก็บข้อมูล การใช้ข้อมูลต้นทุนและศักยภาพในการพัฒนาโจทย์การทำงาน การกำหนดพื้นที่แกนกลางขับเคลื่อนงาน ตลอดจนการสร้างฐานข้อมูลเปิดที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้

5) การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิผลจะช่วยลดความสูญเสีย และเพิ่มความสามารถในการขยายโครงการไปสู่การสร้างผลกระทบในวงกว้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO Institute of Lifelong Learning (2017) และ UNESCO (2024) ที่กล่าวว่า เมืองแห่งการเรียนรู้ จะต้องเป็นเมืองที่สามารถทรัพยากรที่มีอยู่ในทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่ครอบคลุมการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน

การบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน ต้องมีกลไกต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและยั่งยืน โดยมีกลไกสำคัญดังนี้

1) การบูรณาการเชิงนโยบาย

การบูรณาการเชิงนโยบายเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม นโยบายที่มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยให้การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2564) ที่กล่าวถึงเงื่อนไขพื้นฐานในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ คือ การบริหารจัดการเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบอย่างมีส่วนร่วม การมีเจตจำนงและความมุ่งมั่นทางการเมืองที่เข้มแข็ง พัฒนาระบบธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม และสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสอดคล้องกับ นกเรณู สัจจรักษ์ ธีระฐิติ และพจนนา พิขิตปัจจา (2560) ที่กล่าวถึงความสำคัญในการพิจารณานโยบายที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนภายในประเทศและสังคมโดยรวม

2) สภาเมือง

สภาเมืองเป็นกลไกที่ช่วยในการจัดการและส่งเสริมการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ สภาเมืองทำหน้าที่เป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความร่วมมือ และการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ โดยมีผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน องค์กรภาคประชาชน และชุมชน สอดคล้องกับ Carrillo (2006) UNESCO (2024) และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2567) ที่กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาสังคมและเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่จำเป็นต้องมีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานเฉพาะที่มุ่งพัฒนาองค์ความรู้ จัดตั้งคณะกรรมการเมืองแห่งการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดให้มีโครงสร้างการทำงานที่เป็นหน่วยขับเคลื่อนหลักและจัดตั้งคณะกรรมการหรือการประชุมหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

3) ระบบนิเวศการเรียนรู้

ระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ซึ่งรวมถึงสถานที่การเรียนรู้ เทคโนโลยี การสนับสนุนทางสังคม และทรัพยากรต่าง ๆ ระบบนี้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพของบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) และสุมาลี สังข์ศรี (2566) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ตามอัธยาศัยจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ จากสภาพแวดล้อม และจากการดำเนินชีวิต

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางสำหรับการนำรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือไปใช้ในทางปฏิบัติ ดังนี้

1) ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดให้มีการสร้างโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ และหลักสูตรออนไลน์สำหรับทุกช่วงวัย พร้อมทั้งการสนับสนุนผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุในการเข้าถึงการศึกษา รวมถึงการพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น ทักษะดิจิทัลและการคิดวิเคราะห์

2) ควรพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของเมือง โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ตลอดจนการบูรณาการทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

3) ควรสร้างความร่วมมือแบบบูรณาการ โดยพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งคณะทำงาน การแบ่งปันข้อมูล และการสร้างข้อตกลงความร่วมมือ ตลอดจนส่งเสริมธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมือง

4) ควรใช้ข้อมูลและความรู้เป็นฐานในการตัดสินใจ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา และการเรียนรู้ของพลเมืองเพื่อวางแผนพัฒนาเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

5) ควรสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาสัมพันธ์ข้อมูล เกี่ยวกับเมืองเป้าหมาย และการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านช่องทางหลากหลาย เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม ของประชาชน

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางสำหรับการนำรูปแบบการบูรณาการ ความร่วมมือไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยเน้นวิธีการเริ่มต้นและแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้

1) กำหนดแนวทางการนำร่อง

- ควรเลือกเมืองหรือชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพในการนำรูปแบบการบูรณาการ ความร่วมมือไปใช้ และมีความพร้อมด้านทรัพยากร บุคลากร และเครือข่ายความร่วมมือ
- ควรเริ่มต้นด้วยโครงการขนาดเล็กที่สามารถขยายผลได้ เช่น การพัฒนาศูนย์ การเรียนรู้ในชุมชน หรือการนำแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลมาทดลองใช้

2) พัฒนาแผนยุทธศาสตร์และกรอบการดำเนินงาน

- ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่มีระยะเวลาชัดเจน และสอดคล้องกับแผนพัฒนา เมืองหรือจังหวัด
- ควรกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน เช่น อัตราการเข้าถึงการศึกษาหรือ แหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชน หรือผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคม

3) สร้างกลไกการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

- ควรแต่งตั้งคณะทำงานหรือหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบการบริหารและ ติดตามผลการดำเนินงาน
- ควรจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วน ต่าง ๆ เช่น หน่วยงานรัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย และภาคประชาสังคม

4) บูรณาการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

- ควรใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น การเชื่อมโยงห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และ ศูนย์การเรียนรู้ของภาครัฐและเอกชนให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น
- ควรสำรวจแหล่งเงินทุนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ กองทุนเพื่อ การศึกษา และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

- 5) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้
 - ควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่รวบรวมแหล่งเรียนรู้และหลักสูตรออนไลน์ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา
 - ควรใช้ AI หรือ Big Data ในการวิเคราะห์แนวโน้มการเรียนรู้ของพลเมืองเพื่อออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
- 6) ติดตามผลและประเมินผลกระทบ
 - ควรดำเนินการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การเพิ่มโอกาสในการจ้างงาน ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และการพัฒนาทักษะแรงงาน
 - ควรจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับผลการดำเนินงานและแนวทางในการพัฒนาเพิ่มเติม
- 7) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น เวทีเสวนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ และโครงการแลกเปลี่ยนความรู้
 - ควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วม

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรมีการศึกษากรณีศึกษาเพิ่มเติมจากเมืองหรือชุมชนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวทางที่หลากหลายในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ และการบูรณาการความร่วมมือระดับต่าง ๆ
- 2) ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการดำเนินงานตามรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น (LINKS Model) โดยวิเคราะห์ผลลัพธ์ในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน การเข้าถึงการศึกษา และความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ
- 3) ควรพัฒนาเครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ ในการประเมินความสำเร็จของเมืองแห่งการเรียนรู้ เช่น การใช้เทคโนโลยีและระบบข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และติดตามประสิทธิผลของโครงการ
- 4) ควรผสมผสานการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลตัวเลขที่สอดคล้องกัน

- 5) ควรศึกษาแนวโน้มและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การเรียนรู้ผ่านระบบดิจิทัล เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่มีต่อการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้
- 6) ควรศึกษาผลกระทบของบริบทท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่หลากหลายในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยพิจารณาแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ต่าง ๆ

รายการอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567). *เชื่อมคน เชื่อมเมือง ร่วมขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้*. เข้าถึงได้จาก https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2024/09/3.ชุดความรู้-เชื่อมคน-เชื่อมเมือง_.pdf
- กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์. (2563). *การจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)*. เข้าถึงได้จาก <https://www.sw2.ac.th/images/user/sunpaboon/62/vck4/bestprac.pdf>
- ขวัญตา เจริญศรี. (2562). *รูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดพะเยา. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวนปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. เข้าถึงได้จาก <http://www.phayao.go.th/allnew/แผนพัฒนาจังหวัด-พ-ศ-2566-2570-ฉบับ/>
- โครงการ Chiang Mai Learning City. (2566). *Chiang Mai Forwards to UNESCO Learning City Award*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนินทร์ วนาภิรักษ์. (2560). *การจัดการความรู้สู่นวัตกรรม*. เข้าถึงได้จาก <https://www.lpch.go.th/km/uploads/20170125162141379565.pdf>
- ชลธิชา วิมลชัยฤกษ์. (2562). *พื้นที่ของกลุ่มคนดิจิทัลโนแมดในมิติการอยู่อาศัยการทำงานและการพักผ่อนหย่อนใจ (live work play): กรณีศึกษาพื้นที่เมืองเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงเดือน แสงแพรว และภาวิรัช พรหมเทศ. (2567). *การเรียนรู้ตลอดชีวิต: แนวทางการส่งเสริมตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา และบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา*. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม. 14(1), 1-10.
- ทรงศิริ พันธุเสวี และคณะ. (2550). *การประเมินผลเบื้องต้นมาตรฐานความโปร่งใส หน่วยงานภาครัฐ ในกรุงเทพมหานคร*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เทศบาลนครเชียงใหม่. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)*. เข้าถึงได้จาก <https://www.cmcity.go.th/Viewpdf/11326/แผนพัฒนาท้องถิ่น%20ประจำปีงบประมาณ%20พ.ศ.%202566-2570.html>

- จิตติพงษ์ มีทอง. (2555). การกำเนิดและการล่มสลายของสันนิบาตอันชา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 8(2), 191-217.
- ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และภิญญา อนุพันธ์. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารวิชาการรัตนบุคย์*, 3(2), 63-68.
- นงลักษณ์ ประสพสุขโชคชัย และบุญดี บุญญานุกิจ. (2548). *การจัดการความรู้...จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม. (2548). *การพัฒนาารูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเรณู สัจจรักษ์ ธีระฐิติ และพจนา พิชิตปัจจา. (2560). *ทิศทางและนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). *การจัดการความรู้กับคลังความรู้*. เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2548). *การจัดการความรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ (2) Best Practice*. เข้าถึงได้จาก http://kmcenter.rid.go.th/kmc17/data/Knowledge/Article/Article_out/040756-01.pdf
- ผณินทรา ธีรานนท์. (2566). *พะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับโลก*. เอกสารการบรรยาย หลักสูตรนักพัฒนาเมืองระดับสูงปฏิบัติการบนฐานงานวิจัย (City Development Executive Program). มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- ผณินทรา ธีรานนท์ และคณะ. (2563). *การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่.
- ผณินทรา ธีรานนท์ และคณะ. (2565). *พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่พะเยาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบพื้นฐาน BCG Model: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์*. ธรรมกมลการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (2566, 19 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 140 ตอนที่ 20ก. หน้า 60-72.

- พลรพี ทุมมาพันธ์, สรียา โชติธรรม, และกัญญฐิตา ศรีภา. (2565). เมืองแห่งการเรียนรู้: กรอบการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์*. 1(1), 59-84.
- มหาวิทยาลัยพะเยา. (2564). *โครงการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ Phayao Learning City ปีที่ 2*. เข้าถึงได้จาก <https://www.up.ac.th/NewsRead.aspx?itemID=23975>
- มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). *ร่างชุดความรู้ปฏิบัติการบนพื้นฐานงานวิจัย*. เอกสารประกอบโครงการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศ. มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- เรวัต แสงสุริยงค์. (2561). ความพยายามลดช่องว่างด้านดิจิทัลในสังคมไทย. *Veridian E-Journal Silapakorn University*, 11(3), 1056-1084.
- วันทนา เมืองจันทร์ และเต็มจิต จันทคา. (2548). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษา*. สถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา.
- สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). *เมืองแห่งการเรียนรู้ คืออะไร*. เข้าถึงได้จาก <https://research.eef.or.th/learning-city/>
- สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567). *ปึกหมุด 'เมืองแห่งการเรียนรู้' กระจายอำนาจการศึกษาสู่การเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบโจทย์พื้นที่*. เข้าถึงได้จาก <https://research.eef.or.th/pin-the-city-of-learning/>
- สมโชติ อ๋องสกุล, สรัสวดี อ๋องสกุล, และสุทธิกัญจน์ ทิพย์เกสร. (2555). *โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 สถานศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สันต์ สุวัจนารักษ์, ปรานอม ต้นสุขนันท์, อัมพิกา ชุมมธยา, จิรันธนิน กิตติกา, และ อจิรภาส ประดิษฐ์. (2565ก). *โครงข่ายท้องถิ่นกับการเรียนรู้เมืองเชียงใหม่: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่.
- สันต์ สุวัจนารักษ์, ปรานอม ต้นสุขนันท์, อัมพิกา ชุมมธยา, จิรันธนิน กิตติกา, และ อจิรภาส ประดิษฐ์. (2565ข). *สำรวจการก่อรูปทางความคิดและกลไกการขับเคลื่อนเชียงใหม่เมืองแห่งการเรียนรู้ด้วยชุมชน*. *วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 9(2), 92-113.
- สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ. (2566ก). *WeCitizens เสียงพะเยา*. เข้าถึงได้จาก https://pmua.or.th/wp-content/uploads/2023/07/WeCitizens_เสียงพะเยา.pdf

สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ. (2566ข). *WeCitizens เลียงเชียงใหม่*. เข้าถึงได้จาก <https://wecitizensthailand.com/อ่านเชียงใหม่-อ่านประว/>

สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่. (2562). *แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2561-2565)*. เข้าถึงได้จาก [https://www.cmcity.go.th/Viewpdf/7257/แผนพัฒนาการศึกษา%20\(61-65\)%20สำนักงานการศึกษา%20เทศบาลนครเชียงใหม่.html](https://www.cmcity.go.th/Viewpdf/7257/แผนพัฒนาการศึกษา%20(61-65)%20สำนักงานการศึกษา%20เทศบาลนครเชียงใหม่.html)

สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2566-2570)*. เข้าถึงได้จาก <https://www.cmcity.go.th/Viewpdf/11547/แผนพัฒนาการศึกษา%202566-2570.html>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉ.2) พ.ศ. 2545*. บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *แผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ.2564-2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566-2570)*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดพะเยา พ.ศ.2566-2570 (ทบทวน พ.ศ.2567)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.pyopeo.com/wp-content/uploads/2023/12/แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดพะเยา-พ.ศ.-2566-2570-.pdf>

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564, 17 พฤศจิกายน). *ปรับแนวทางการศึกษาไทย เน้นสร้างทักษะให้ไทยก้าวทันการเปลี่ยนแปลงโลก*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nxpo.or.th/th/9456/>

สุดารัตน์ อุทธารัตน์ และคณะ. (2565). *การพัฒนาเมืองเชียงใหม่นครแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาเมืองพลวัตที่ยั่งยืน: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่.

สุดารัตน์ อุทธารัตน์ และคณะ. (2566ก). *กลไกการขับเคลื่อนเชียงใหม่ เพื่อยกระดับการเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่.

- สุธารัตน์ อุทธารัตน์ และคณะ. (2566). *เอกสารประกอบการนำเสนอกลไกการขับเคลื่อนเมืองเชียงใหม่เพื่อยกระดับการเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO*. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนิษา กลิ่นขจร. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น วิถีไทยเพื่อสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของเส้นทางการท่องเที่ยวเมืองร้อยเกาะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 10. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). *การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2566). *การส่งเสริมให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต*. *มนุษยศาสตร์*. 21(1), 211-233.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2554). *อนาคตภาพรูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่. (2567). *10 รางวัลผลงานวิจัยดีเด่น บพท. ประจำปี 2565*. หจก.ยูนิตีพับลิเคชั่น.
- อจิรภาส ประดิษฐ์, สันต์ สุวัจนราภินันท์, ปรานอม ต้นสุขานันท์, อัมพิกา ชุมมธยา, และจิรณนิน กิตติกา. (2566). *ประชาสังคม: ทรัพยากรการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการสร้างกลไกเมืองแห่งการเรียนรู้*. *วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 10(1), 26-47.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2562). *แนวคิดการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทย*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abrahamsson, K. (1999). Concepts, organisation and current trends in adult education in Sweden, in: D. Vergidis, K. Abrahamsson, M. Davis and R. Fay. *Adult Education: Social and Economic Function (Vol. B)*. Hellenic Open University.
- Anderson, J. R. (2005). *Cognitive Psychology and Its Implications*. Worth Publishers.

- Ansell, C., Lundin, M., and Öberg, P. (2017). How learning aggregates: a social network analysis of learning between Swedish municipalities. *Local Government Studies*, 43(6): 903-926.
- Boström, A. K. (2017). Lifelong learning in policy and practice: The case of Sweden. *Australian Journal of Adult Learning*. 57(3), 334-350.
- Boström, A. K., Boudard, E., and Siminou, P. (2001). *Lifelong learning in Sweden: The extent to which vocational education and training policy is nurturing lifelong learning in Sweden*. Retrieved from <https://www.cedefop.europa.eu/files/5112en.pdf>
- Carrillo, F. J. (2002). Capital systems: Implications for global knowledge agenda. *Knowledge Management*. 6(4), 379-399.
- Carrillo, F. J. (2004). Capital cities: A taxonomy of capital accounts for knowledge cities. *Journal of Knowledge Management*. 8(5), 28-46.
- Carrillo, F. J. (2006). *Knowledge Cities: Approaches, Experiences and Perspectives*. Routledge.
- Cedefop. (2000). *The Financing of Vocational Education and Training in Sweden*. Office for Publication of the European Communities.
- Cork (City). (2004, September 10). In *Wikipedia*. [https://en.wikipedia.org/wiki/Cork_\(city\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Cork_(city)).
- Creswell, J. W. (2009). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Third Edition. SAGE.
- Cropley, A.J., and Dave, R.H. (1978). *Lifelong Education and The Training of Teachers: Developing A Curriculum for Teacher Education because of the Principles of Lifelong Education*. UNESCO Institute for Education.
- Cork Learning City. (2017). *Cork Learning City Strategic Plan Discussion Doc 2017 Past, Present and Exploring our Future*. Retrieved from <https://www.corklearningcity.ie/media/i3vlargp/cork-learning-city-strategic-plan-discussion-doc-2017-past-present-and-exploring-our-future.pdf>
- Cork Learning City. (2024a). *About Learning Cities*. Retrieved from <https://corklearningcity.ie/about-cork-learning-city/>

- Cork Learning City. (2024b). *Shared Island Report: Our Learning Island, Our Learning City, Shared Island Conversations Cork Lifelong Learning Festival 2024*. Retrieved from <https://www.corklearningcity.ie/media/n3kbq4st/shared-island-report-2024.pdf>
- Cork Learning City Festival. (2024). *Album Cork Lifelong Learning Festival 2024*. Retrieved from <https://www.facebook.com/corklifelonglearningfestival/>
- D'Amour, D., Goulet, L., Labadie, J., Martin-Rodriguez, L. S., and Pineault, R. (2008). A model and typology of collaboration between professionals in healthcare organizations. *BMC Health Services Research*, 8: 188.
- European Commission. (2002). *European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning*. Retrieved from http://www.aic.lv/bologna/Bologna/contrib/EU/report_qual%20LLL.pdf
- European Commission. (2016). *A new skills agenda for Europe: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0381>
- Eurydice. (2024a). *National Education Systems: Sweden*. Retrieved from <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/sweden/overview>
- Eurydice. (2024b). *National Education Systems: Ireland*. Retrieved from <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/ireland/overview>
- Fejes, A. (2005). New wine in old skins: changing patterns in the governing of the adult learner in Sweden. *International Journal of Lifelong Education*, 24: 71–86.
- Green, J., Tones, K., Cross, R., & Woodall, J. (2000). *Health Promotion: Planning and Strategies*. Sage Publications.
- Guest, G., Bunce, A., and Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 24.
- Jarvis, P. (2006). *Towards a Comprehensive Theory of Human Learning*. Routledge.

- Kearns, P. and Reghenzani, D. (2018). Building Enterprising Learning Cities: The Pascal International Exchanges (PIE) Experience. In J. James, J. Preece, and R. Vades-Cotera. (Eds.). *Entrepreneurial Learning City Regions: Delivering on the UNESCO 2013, Beijing Declaration on Building Learning Cities*. Springer.
- Krueger, R. A. and Casey, M. A. (2000). *Focus Group: A Practice Guide for Applied Research*. Third Edition. SAGE.
- Li, H., Ding, N., Zhang, Y., Liu, Y., and Wen, D. (2017). Assessing medical professionalism: A systematic review of instruments and their measurement properties. *PLoS ONE*. 12(5), 1-28.
- Lund University. (2024). *Lifelong Learning*. Retrieved from <https://www.staff.lu.se/research-and-education/education-support/lifelong-learning>
- Lundahl, L. (2002). From centralization to decentralization: Governance of Education in Sweden. *European Educational Research Journal*, 1: 625-636.
- Marradi, A. (1990). Classification, typology, taxonomy. *Quality & Quantity*. 24: 129-157.
- Marshall, B., Cardon, P., Poddar, A., and Fontenot, R. (2013). Does sample size matter in qualitative research? A review of qualitative interviews in IS research. *Journal of Computer Information Systems*, 54:11- 22
- Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: A Sourcebook of New Methods*. SAGE Publications.
- Ministry of Education and Research. (2007). *The Swedish strategy for lifelong learning. A summary of principles and orientations*. Retrieved from https://asemlllhub.org/fileadmin/www.dpu.dk/asemeducationandresearchhubforlifelonglearning/nationallllstrategies/resources_3338.pdf
- Nuffic. (n.d.). *Chart: education system in Ireland*. Retrieved from <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/ireland/chart-education-system-in-ireland>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2017). Education Policy Outlook: Sweden. Retrieved from <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-policy-outlook/442599-Education-Policy-Outlook-Country-Profile-Sweden.pdf>

- Organisation for Economic Co-operation and Development (2019). *OECD Skills Strategy 2019: Skills to Shape a Better Future*. OECD Publishing.
- Ouane, A. (2009). UNESCO's Drive for Lifelong Learning. In Jarvis, P. (Ed.). (2009). *The Routledge International Handbook of Lifelong Learning*. Routledge.
- PureCork. (2020). *Cork City*. Retrieved from <https://www.purecork.ie/maps/pure-cork-map-2020.pdf>
- Ranelagh, J. O. (2024, December 10). Cork. *Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/place/Cork-Ireland>
- Rubenson, K. (2001). The Swedish Adult Education Initiative: From Recurrent Education to Lifelong Learning. In: Aspin, D., Chapman, J., Hatton, M., Sawano, Y. (eds) *International Handbook of Lifelong Learning*. Springer.
- Rubenson, K. (2002). Adult education policy in Sweden 1967-2001: From recurrent education to lifelong learning, in D. Istance, H. G. Schuetze, and T. Schuller (Eds.). *International Perspectives on Lifelong Learning: From Recurrent Education to the Knowledge Society*. The Society for Research into Higher Education & Open University Press.
- Rubenson, K. (2004). Policies for adult education in Sweden: 1967–2001, *Adult Education (A Journal of the Hellenic Adult Education Association)*, 2, 17-24.
- Ryan, M., Noonan, L., Doyle, E., and Linehan, D. (2024). Cork City, Ireland: A blueprint for transformation in second-tier urban centres. *Cities*, 153, 105289.
- Sohlman, A. (1999). Evaluation and decision making in Swedish adult education, in: F. Van Wieringen and G. Attwell (Eds). *Vocational and Adult Education in Europe*. Kluwer Academic Publishers.
- St Leger, L. (1998). Schools, health literacy and public health: Possibilities and challenges. *Health Promotion International*, 13(2), 85-91.
- Sweden. (2005, January 18). In *Wikipedia*. <https://en.wikipedia.org/wiki/Sweden>
- The World Bank. (2021). *Unleashing the Power of Educational Technology in TVET Systems*. Retrieved from <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099062623103042635/pdf/P175132050231e06a0ae220148128573603.pdf>

- Thoenig, J. C. (1998). How far is a sociology of organizations still needed? *Organization Studies*. 19(2), 307-320.
- Tuama, S. Ó. (2016). Cork learning city: Toward a community wide learning environment. In *European Distance and E-Learning Network (EDEN) Conference Proceedings* (No. 1, pp. 306-314). European Distance and E-Learning Network.
- Tuama, S. Ó. & O'Sullivan, S. (2016). *Designing and implementing learning neighbourhoods in Cork's UNESCO learning city project*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED570499.pdf>
- UNESCO Global Network of Learning Cities. (2023). *GNLC Membership Applications*. Retrieved from <https://www.uil.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2023/03/Table%20to%20assist%20Natcoms%20in%20the%20review%20of%20applications%20-%20English.pdf>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2015a). *UNESCO Global Network of Learning Cities: guiding documents*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000234986>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2015b). *Communities in action: lifelong learning for sustainable development*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000234185>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2017). *Learning Cities and the SDGs: A Guide to Action*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260442>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2020). *UIL 2020 Annual Report*. Retrieved from <https://annualreports.uil.unesco.org/>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2023). *Lifelong learning and sustainable development: Sweden*. Retrieved from <https://www.uil.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2023/06/sweden-the-swedish-strategy-for-lifelong-learning.pdf>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2024). *Learning Cities*. Retrieved from <https://www.uil.unesco.org/en/learning-cities>

- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2013). *Beijing declaration on building learning cities: Lifelong learning for all: Promoting inclusion, prosperity and sustainability in cities*. Retrieved from https://www.dvv-international.de/fileadmin/files/beijing_declaration_en.pdf
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2020). *Global education monitoring report, 2020: Inclusion and education: all means all*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718>
- World Atlas. (2024). *Maps of Sweden*. Retrieved from <https://www.worldatlas.com/maps/sweden>
- Yang, J., Schneller, C., and Roche, S. (2015). *UIL Publication Series on Lifelong Learning Policies and Strategies*. UNESCO Institute for Lifelong Learning.
- Zeidan, A. (2024, December 2). Nordic countries. *Britannica*. Retrieved from <https://www.britannica.com/place/Nordic-countries>

ภาคผนวก

ภาคผนวก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์
โครงการวิจัย เรื่อง

รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเมืองสำคัญ
แห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (Collaborative Integration Models to Promote Lifelong
Learning through Sustainable Learning City)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และจัดการองค์ความรู้ด้านกลยุทธ์ วิธีปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม และรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยใช้เมืองสำคัญทั้งในและต่างประเทศเป็นกรณีศึกษา
2. เพื่อเสนอแนะรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

คำถาม

- 1) บทบาทของเมืองในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ภายในประเทศ เป็นอย่างไร
- 2) สถานการณ์ของการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ภายในประเทศ เป็นอย่างไร
- 3) ปัญหาและอุปสรรคต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ภายในประเทศ เป็นอย่างไร
- 4) บทบาทของมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ในปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- 5) ปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ดังต่อไปนี้ ควรเป็นอย่างไร
 - (1) แผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้
 - (2) มีโครงสร้างการประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders)
 - (3) การริเริ่มและคงอยู่ของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเมือง
 - (4) การเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับพลเมือง

- (5) การมีระบบติดตามและประเมินผลกระบวนการ
 - (6) เงินทุนสนับสนุนอย่างยั่งยืน
- 6) กลยุทธ์ วิธีปฏิบัติที่ดี นวัตกรรม ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร
- 7) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ในการรับมือกับความท้าทายในการพัฒนาระดับท้องถิ่นทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป็นอย่างไร
- 8) รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ผ่านเมืองสำคัญแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ในมิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ควรเป็นอย่างไร
- (1) หลักการ
 - (2) เป้าหมาย
 - (3) องค์ประกอบสำคัญ
 - (4) วิธีการดำเนินงาน
 - (5) กลไกการติดตาม

Collaborative Integration Models to Promote Lifelong Learning through Sustainable Learning City

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรากรณ์ ธนิตเบญจสิทธิ์
นายวัชรพล มาลัยวงษ์

หัวหน้าโครงการ
นักวิจัย
นักวิจัย